

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE
DEPREMLERİN ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)
TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı
22 Aralık 2020 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu'nun, Covid-19 salgını nedeniyle toplantıda uygulanan usule ve Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

III. SUNUMLAR

1.- Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Genel Sekreteri Prof. Dr. Ayşegül Askan Gündoğan'ın, video konferans aracılığıyla, Dernekleri, amaçlarına yönelik yaptıkları faaliyetleri ve deprem zararlarının minimuma indirilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin görüşleri hakkında sunumu

2.- Türkiye Müteahhitler Birliği Başkan Vekili Hüseyin Arslan ve Türkiye Müteahhitler Birliği Genel Sekreteri Hasan Yalçın'ın, Birliğin yapısı, deprem olgusu ve dayanıklı yapı üretimiyle ilgili olarak görüş, tespit ve önerileri ile Türkiye'nin depreselliği hakkında sunumu

3.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİB) Genel Başkanı Halil Yılmaz'ın, itfaiyecilik, depremlerde itfaiyecilerin rolü ve itfaiye teşkilatının yapılanmasına yönelik öneriler hakkında sunumu

4.- Türkiye Deprem Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Alper İlki'nin depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve depremlerin zararlarının en aza

indirilmesi için alınması gereken tedbirler hakkında sunumu

5.- Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin'in, sahadaki mühendisler olarak uygulamalar, 1999 depreminden sonra gelen yapı denetim sistemi ile öneriler ve çözümler hakkında sunumu

6.- İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioğlu'nun, Konfederasyon, Türkiye'deki genel yapı stoku ve bunların sorumluları, geçmiş süreçle ilgili Bakanlığın, müteahhitlik sektörünün ve diğer sektör paydaşlarının yaptıkları, kentsel dönüşümde yapılması gerekenler ve kentsel dönüşümde müteahhitlik sektörünün talepleri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE DEPREMLERİN
ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMA KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)

8'inci Toplantı

22 Aralık 2020 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu saat 14.03'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu, Covid-19 salgını nedeniyle toplantıda uygulanan usule ve Komisyon gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Genel Sekreteri Prof. Dr. Ayşegül Askan Gündoğan tarafından, video konferans aracılığıyla, Dernekleri, amaçlarına yönelik yaptıkları faaliyetleri ve deprem zararlarının minimuma indirilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin görüşleri,

Türkiye Müteahhitler Birliği Başkan Vekili Hüseyin Arslan ve Türkiye Müteahhitler Birliği Genel Sekreteri Hasan Yalçın tarafından, Birliğin yapısı, deprem olgusu ve dayanıklı yapı üretimiyle ilgili olarak görüş, tespit ve önerileri ile Türkiye'nin depreselliği,

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİB) Genel Başkanı Halil Yılmaz tarafından, itfaiyecilik, depremlerde itfaiyecilerin rolü ve itfaiye teşkilatının yapılanmasına yönelik öneriler,

Türkiye Deprem Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Alper İlki tarafından, depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve depremlerin zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirler,

Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin tarafından, sahadaki mühendisler olarak uygulamalar, 1999 depreminden sonra gelen yapı denetim sistemi ile öneriler ve çözümler,

İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioğlu tarafından, Konfederasyon, Türkiye'deki genel yapı stoku ve bunların sorumluları, geçmiş süreçle ilgili Bakanlığın, müteahhitlik sektörünün ve diğer sektör paydaşlarının yaptıkları, kentsel dönüşümde yapılması gerekenler ve kentsel dönüşümde müteahhitlik sektörünün talepleri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 00.57'de toplantıya son verildi.

22 Aralık 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)**BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)****SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)****KÂTİP: Lütüfî KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli uzman arkadaşlarım, kıymetli basın mensuplarımız, değerli katılımcılar; Türkiye Büyük Millet Meclisi Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonumuzun 8'inci Toplantısı'nı açıyorum. (*)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu'nun, Covid-19 salgını nedeniyle toplantıda uygulanan usule ve Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, bugün, inşallah, 8'inci Toplantımızı icra edeceğiz ve gündemimizde Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği, Türkiye Müteahhitler Birliği, Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği, Türkiye Deprem Vakfı, Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği ve İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonunun sunumlarını, inşallah, bugün dinleyeceğiz, soru-cevap şeklinde gündemimizi icra edeceğiz.

Ben, tabii, kıymetli danışmanlarımızdan, değerli basın mensuplarımızdan ve diğer katılımcılarımızdan da her kurumdan birer temsilci olacak şekilde salonda bulunmalarını rica ediyorum, malum pandemi şartları içerisinde toplantımızın sağlıklı ve sosyal mesafeye uygun bir şekilde icra edilebilmesi amacıyla, kendilerini fuaye alanında da misafir edebiliriz. Teşekkür ediyorum. Basın mensuplarına -fotoğraf aldıktan sonra- onlara da teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekillerimiz, bugün Türkiye Deprem Mühendisliği Derneğinin sunumunu malum pandemi şartları dolayısıyla çevrim içi bir şekilde gerçekleştireceğiz. Derneğimizin Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Murat Altuğ Erberik ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümünden, Derneğimizin Genel Sekreteri Profesör Doktor Ayşegül Askan Gündoğan yine ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümünden ve Derneğimizin Yönetim Kurulu Üyesi Doçent Doktor Mustafa Kerem Koçkar, yine o da Hacettepe Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümünden; inşallah, bizlere Türkiye Deprem Mühendisliği Derneğinin sunumunu gerçekleştirecekler. Sunum için yaklaşık yirmi ila otuz dakika arasında bir zaman var, hemen akabinde de yine yirmi ila otuz dakika arasında bir zamanda da soru-cevap şeklinde uygulamayı düşünüyoruz.

Değerli vekillerim, aynı zamanda sunumla alakalı çıktılar milletvekillerimizin masalarına bırakılmış durumdadır, yine elektronik ortamda da mail adreslerinize de ulaştırılacaktır.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Evet, ben, öncelikle, bugün bu çevrim içi katılımlarıyla Komisyon toplantımızda bulunan değerli hocalarımızı Komisyonumuz adına selamlıyorum, hoş geldiniz diyorum ve Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Murat Altuğ Erberik'e sunumu gerçekleştirmek üzere ve diğer akışı gerçekleştirmek üzere sözü bırakıyorum.

Evet, buyurun, sizi dinliyoruz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Profesör Doktor Murat Altuğ Erberik, Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Başkan Yardımcısıyım, aynı zamanda ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümünde Öğretim Üyesiyim. Ancak sunumumuzu Genel Sekreterimiz Sayın Profesör Doktor Ayşegül Askan Gündoğan Hocamız gerçekleştirecek. Ben kendimi tanıttıktan sonra sözü ona bırakayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, memnuniyetle.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Mustafa Hocam, siz buyurun.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Ben, öncelikle, Komisyonumuzun değerli milletvekillerine, Komisyona katılan arkadaşlarımıza, bilim camiasından hocalarımıza teşekkür ediyorum, inşallah hayırlara vesile olacak değerli bir toplantı olur. Ben, Hacettepe Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümünde Öğretim Üyesiyim, genellikle geoteknik konularda çalışma yapmaktayım. Şimdi isterseniz sözü Genel Sekreterimiz Ayşegül Askan Gündoğan Hocamıza vereyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Hocam, sizi dinliyoruz.

III. SUNUMLAR

1.- Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Genel Sekreteri Prof. Dr. Ayşegül Askan Gündoğan'ın, video konferans aracılığıyla, Dernekleri, amaçlarına yönelik yaptıkları faaliyetleri ve deprem zararlarının minimuma indirilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin görüşleri hakkında sunumu

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Sayın Komisyon üyeleri, sayın milletvekillerim; çok teşekkür ederiz bizi dinleyeceğiniz, vakit ayıracağınız için. Vaktinizin çok yoğun ve dar olduğunu biliyorum, şimdiden Derneğimiz adına çok teşekkür ederim. Ben Profesör Doktor Ayşegül Askan Gündoğan. Deprem zararlarının azaltılması, depremler, senaryo deprem modellemeleri ve genel olarak da kırılganlık, yer hareketleri konularında çalışmaktayım. Hem Derneğin Genel Sekreteriyim hem de aslında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve diğer üniversitelerden oluşan büyük bir grubuz biz ve bu grup bünyesinde araştırma projeleri de yapmaktayız. Bugün burada ben size önce Derneğimizi tanıtacağım, sonra sizlere olası görüşlerimizi değerlendirmeniz üzerine sunacağım. Eğer izniniz olursa sunuma başlayabilirim sayın Komisyon üyeleri.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, Hocam, buyurun, sizi dinliyoruz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Teşekkür ederim.

Çok da fazla vaktinizi sunumla almak istemiyorum, belki soru-cevapta daha iyi değerlendirebiliriz.

Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği adına sizleri öncelikle saygıyla selamlıyorum, tüm Yönetim Kurulumuz ve üyelerimiz adına.

Bizim derneğimiz, 2009 tarihinde Ankara Valiliğinin kararıyla kuruldu ve Dernekler Kanunu’nun 28’inci maddesi uyarınca da “Türkiye” ibaresinin ilave edilmesi 2011 yılında Valiliğin yazısıyla onaylandı. Deprem konusunda “Türkiye” ismini kullanmaya yetkili ülkemizdeki tek resmi sivil toplum kuruluşuyuz aslında isminde Türkiye olan. Bununla ilgili belgeyi de burada sizlere göstermek istedik: “Türkiye” ibaresi yetkisi.

Şimdi, bir üyeliğimiz var, deprem konusunda Uluslararası Deprem Mühendisliği Birliğimiz var: “International Association For Earthquake Engineering” ve buna, merkezi aslında Japonya’da olan ama tüm dünyadan üyeler barındıran belki en saygın topluluk diyebiliriz. Burada Türkiye’yi resmen temsil eden tek sivil toplum kuruluşu da yine derneğimizdir. Burada “web” sayfasından bir görüntü sunuyorum aslında.

Şimdi, derneğimiz, ülke çapında deprem zararlarının azaltılması amacıyla faaliyette bulunan meslek insanlarını bir araya getiren bir sivil toplum kuruluşudur. “Deprem” deyince hepimizin bakış açısı farklı biliyorsunuz, içinde; jeoloji mühendisleri, jeofizik mühendisleri, inşaat mühendisleri, ekonomistler, sosyal bilimciler, sağlık bilimleri, hukuk, bunların hepsini içeren bir alan. Bu nedenle de bünyemizde; inşaat, jeoloji, jeofizik mühendisi, mimar, şehir ve bölge planlamacılar, iktisatçılar, sosyal bilim uzmanları yer almakta. Hâlen, 10’u kurumsal üye olmak üzere, toplam 233 üyemiz bulunmaktadır. Bu üyelerimizin büyük bir kısmı yurt içi ve yurt dışında çalışan, üniversitelerde deprem mühendisliği ve sismoloji konularında çalışan bilim insanlarından oluşmaktadır. Ancak dediğim gibi diğer meslek gruplarından da katılımımız var. Uluslararası Deprem Mühendisliği Birliği gibi amacımız, meslek kuruluşlarında ve diğer organlarda, toplantılarda bir araya gelen tüm akademik bilimsel faaliyetlerinde Türkiye’yi temsil etmek. Temel amaç olarak, deprem mühendisliği alanındaki yeni gelişmeleri ülkemize aktarmak ve tanıtmak istiyoruz,. Türkiye’deki deprem mühendisliği konularında araştırmalarda, geliştirmeler yapan araştırmacıları, uygulamacıları -burası çok önemli sayın üyeler- bir araya getirerek iş birliği imkânları geliştirmek amacındayız. Yine, deprem riskinin belirlenmesi ve zararlarının depremler olmadan önce azaltılması konusunda tüm yurt içi yurt dışı ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak bizim temel hedeflerimizden bir tanesi.

Şimdi, periyodik olarak ülke çapında deprem mühendisliği konferansları düzenliyoruz, uluslararası seminerlerimiz var, şu aralar bunlar çevrim içi olsa da devam etmekte. Sempozyum ve diğer meslek toplantılarına ev sahipliği yapıyoruz, deprem yönetmeliklerinin güncellenmesiyle ilgili çalışmalarda düzenli olarak katkı sağlıyoruz. Deprem yönetmeliği ve komisyonlarda çok sayıda dernek üyemiz çalıştı, şimdi revizyonlarını da yine çalışmaya devam ediyoruz. Depremlere ilişkin konularda meslek insanları ve halka yönelik kurs ve seminerler düzenlemek... Bu kısmı da çok önemsiyorum, sadece kendi aramızda değil, bunu gerçekten halkı da işin içine alacak bir şekilde yapmaya çalışıyoruz, halkımızın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine katkıda bulunmak temel amaçlarımız.

Şimdi, bu amaçlara yönelik yaptığımız faaliyetler... Aslında en temel faaliyetimiz iki yılda bir yaptığımız deprem mühendisleri ve sismoloji konferanslarımız. Bu bir açıdan Türkiye’de aslında bir ilkti çünkü genelde meslek gruplarında birbirinden ayrıdır, biliyoruz bunu, deprem dediğimiz anda hepimiz başka bir bakış açısından bakarız ama biz bunu aşmak istedik, dedik ki: “Bizler aslında aynı probleme çözüm bulmaya çalışan meslek insanlarıyız.” Bu nedenle bir arada bu konferansları her seferinde Türkiye’nin başka bir kentinde yapmak üzere anlaşarak iki yılda bir olacak şekilde düzenleme

faaliyetinde bulunduk. Bu konferanslardan sonra şu ana kadar iki farklı uluslararası çalıştay yaptık. Konferansın sonunda çalıştay yaptığımızda -özellikle uluslararası saygınlığı olan kişilerle birlikte olduğumuzda- katılımcı sayısında gerçekten bir artış oluyor, buna dair kitaplarımız da bulunmaktadır.

Şimdi, afetler, buna bağlı olarak depremler can ve mal güvenliğinin başlıca tehditlerinden birisi olarak ülkemizin başında maalesef büyük bir sorun olarak bulunmakta ama biz -özellikle sizin gibi açıkcası Meclis komisyonlarının liderliğinde- sivil toplum kuruluşları olarak, üniversiteler olarak gerçekten deprem zararlarının azaltılabileceğine inanmaktayız. Aslında, bu konferansımızın da temelinde, bu konferansımızın da kalbinde bu öge var ama içinde yer bilimleri, mühendislik sismolojisi, deprem mühendisliği, kentsel riskler, afet yönetimi gibi temel konular da var. Ben burada size geçmişteki konferans ve çalıştaylardan birer kapak örneği gösteriyorum. 2011 yılından beri buna devam ediyoruz.

Şimdi, hedeflerimiz, deprem mühendisliği ve sismoloji disiplindeki tüm araştırmacıları bir araya getirmek ve onların bilimsel fikir alışverişinde bulunmalarını sağlamak. Bunların, bu seminerlerin ilk 3'ü ulusal etkinlikler olarak düzenlendi ancak sonra gelen ricadan, daha doğrusu gelen talepten uluslararası bir uygulamaya geçmiş bulunmaktayız. Dolayısıyla, 4'üncü ve 5'inci konferans, Eskişehir ve Ankara'daki konferans uluslararası olarak düzenlenmiştir.

Şimdi, Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; bir sonraki konferansımızı size buradan duyurmak istiyorum çünkü bu, ekim ayında Kocaeli Gebze'de olacak ve inşallah, bu pandeminin de bittiği zamanlara denk gelirse, yüz yüze buluşmak isteriz. Buraya katılımların gerçekten çok sayıda olmasını bekliyoruz çünkü İstanbul'a yakın, İstanbul'un sismik tehlike ve riskine yakın, coğrafi olarak da yakın, merkezî bir bölgede. Bu konferansımız bir sonraki aktivitemiz olacaktır.

Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; Derneğimizin bu konular hakkındaki, aslında Komisyonumuzun ele aldığı konular hakkındaki, deprem zararlarının minimuma indirilmesi için alınacak tedbirlerin hakkındaki görüşlerini size kısaca, yer yer şekillerle, yer yer yazıyla özetlemek istiyorum. Şimdi, depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve deprem zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken bu tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Komisyonumuz kuruldu. Biz de aslında bu amaca yönelik çalışmalar yapılan bir Dernek olarak sizlere deprem etkilerini üçe ayırarak incelemek istedik. Aslında söyleyeceğim bütün maddeler bu üç temel etkinin etrafında dönüyor. Bunlardan birincisi, depremin fiziksel oluşum süreci. Bakın, bu sunuda hemen sol atta görüyorsunuz, kaynak mekanizmaları: "Deprem nerede oldu, nasıl oldu, ne büyüklükte oldu?" Ortaya çıkan yer hareketleri, biz bunlara "yayılm etkileri" diyoruz. Ana kayaya ulaşan yer hareketlerini burada, yerin altında başka türlü belirlemenin yöntemleri var. Daha sonra, şehirlerimiz yumuşak zemin tabakalarına kurulduğu için aslında bu, Türkiye'nin genelinde Anadolu yakasında ama dünyada da çoğunlukla bu böyle. Su kaynaklarına yakınız. Zemin tabakalarımız artık granit değil. Yüzeye yaklaştıkça bu tabakalardan oluşan saha etkileri var hepimizin bahsettiği: Zemin etkileri, işte, havza etkileri, büyütme etkileri ve daha sonra, yapı üzerindeki etkiler. Depremin oluşturabileceği tüm zararlar temelde bu 3 ana etki altında toplanabilir ve bunların etrafında birçok meslek grubu var.

Şimdi, Türkiye -duvarda, arkada hemen görebileceğiniz Türkiye Deprem Tehlike Haritası var aslında- aktif fay zonları ve sismotektonik özellikleri sebebiyle her zaman büyük depremlere bağlı doğal afet tehlikesiyle karşı karşıya bulunan bir ülke. Konumumuz sebebiyle, yüksek fiziksel ve sosyal zarar görebilirliği sebebiyle geçmişte maalesef ülkemizde çok sayıda can kaybı, yapısal kayıplar, ekonomik kayıplar yaşandı. Özellikle, bundan yirmi bir yıl önce olan 1999 depremlerinin oluşturduğu acı etkileri yıllar geçse de unutamadık. Ancak bu bir milat oldu. Bu tarihten sonra, gerçekten, ülkemizde afet zararlarını önleyici, azaltıcı yasal çerçeve ve buna ilişkin politikaların hız kazandığı bir döneme girildi. Bu çerçevede yapılan çalışmalar da devam etmektedir, birkaçına değineceğiz. Bununla ilgili olarak

oluşturulan afet yönetimine dair yasal mevzuatla zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaylara zamanında müdahale etme, daimi iskân gibi aşamalarla ilgili olarak hem yerel hem de merkezî düzeyde yapılması gereken faaliyetleri düzenleyen birçok yasa, tüzük, yönetmelik, tebliğ gibi araçlar geliştirildi ama bu süreç boyunca da devam eden, 2003 Pülümür depremi, 2003 Bingöl depremi, 2010 -on yıl önce- Elâzığ Karakoçan depremi, aradaki depremlerin bir kısmını atlادık ama son olarak meydana gelen 2020'deki, bu yılın başındaki Elâzığ Sivrice depremi ve yine, iki ay önce İzmir'de başımıza gelen Ege Denizi depremi bizim aslında afet yönetimi sorununu tam olarak hâlâ çözemediğimizi hatırlattı ve belki de yeni bir yaklaşımla, tekrar düşünerek, bir beyin fırtınası gerçekleştirerek akılcı çözümler üretme yolunda belki eksikliklerimizi tamamlamamız gerektiğini fark ettirdi. Şimdi, aklımızda tutmamız gereken bir konu, afet zararlarını minimuma indirecek yasal ve idari araçların eksiksiz yerine getirilmesi gerekliliği ve bunun gerçekten zamana yayılmış bir şekilde, bunun gelecek kuşaklara iletilebilecek şekilde yapılması gerekliliği. Bunun için bünyesinde afet ve deprem konusunda her türlü uzman bulunduran, yasal ve idari süreçleri yönetebilecek olan AFAD gibi bir çatı kuruluşun şemsiyesi altında, çalışmaların tek elden yapılması gerçekten bir gereklilik olarak görülmektedir. Biz de Derneğimiz olarak Türkiye'de, dünyada, yurt dışında temsil eden sivil toplum kuruluş örgütleri ve diğer kuruluşların bu açıdan AFAD'a her türlü desteği vermesinin uygun olduğunu düşünmekteyiz. Bu sebeple de çeşitli komisyonlarda, projelerde, projelerin karar verilmesinde, yönlendirme komisyonlarında, araştırma komisyonlarında çalışmaktayız. Afet Danışma Kurulu üyesiyim ben, Sayın Bakanımızla düzenli olarak buluştuğumuz görüşmelerde bu açıdan destek vermeye devam ediyoruz.

Şimdi size 2020 yılından bir istatistik göstermek isterim, bu aslında oldukça moral bozucu. 2020 yılında dünyada meydana gelmiş olan 6,5 moment magnitüd büyüklüğünün üzerindeki depremlerdeki toplam can kaybı 169'ken, bunların 156'sı maalesef bizim ülkemizde. Vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırlar dilerken, biz aslında bu durumu enine boyuna düşünmemiz gerektiğine de bir yandan inanıyoruz. Burada listeye giremeyen ama can kaybı yaşanan -10 ölüm yaşanan- tek deprem Batı Azerbaycan-İran depremidir, o da büyüklüğünden dolayı listede değil. Orada da durumun aslında çok iç açıcı olmadığını bize gösteren bir tablo.

Peki, bir yapı güvenliğinden bahsederken birtakım şekilleri size göstermeden geçemeyeceğim. Bakın, her zaman zemin etkileri, kaynak etkileri, zemin büyütmesi, havza etkileri... İzmir depreminden sonra sürekli konuşuyoruz, basında da buna dair birçok bilgi var ama bakın, bu da 2011 Van depremi sonrasında Erciş'te bulunan iki ayrı yapı. Aradaki mesafe 50 ila 100 metre civarı. Dolayısıyla, buradaki dalga hareketleri birbirinden çok da farklı değil. Yapılardaki eksikliği gidermediğimiz sürece yer hareketlerine karşı gerçekten son derece büyük problemlerimiz olduğunu burada görmekteyiz. Soldaki hasarlı, hasarsız; hafif hasarlı, hasarsız ayakta duruyor -çatlaklarını tam göremiyorum, raporuna bakmak lazım- sağdaki tamamen yıkılmış. Dolayısıyla noktasal bazda yapılar hakkında ciddi bir düzenlemeye gitmek zorundayız.

Şimdi, deprem riski... Bu sunuyu size 2 kere göstereceğim. Biz deprem riskini bilimsel olarak şöyle tanımlıyoruz: Deprem tehlikesi -arkada gördüğünüz deprem tehlike haritası- bu doğal bir süreç, doğa tarafından kontrol edilen bir süreç, bizim buna insanlar olarak gerçekten çok fazla bir kontrolümüz yok. Etkilenen nüfus yapı stoku tamamen insan tarafından kontrol edebilir. Saydığım tüm meslek disiplinleri, gerçekten bir araya gelip bu kısmı kontrol edebiliriz. Yapı hasar görülebilirliği yine insan tarafından kontrol edilir. Şimdi, gelin, bunlara daha somut ne öneriler verebiliyoruz biraz daha yakından bakalım.

Sayın Başkan ve değerli milletvekillerim, ülkemizde depremler sonrasında gördüğümüz yıkım, kayıp manzaraları maalesef değişmemektedir. Bakın, bu gerçekten samimi görüşüm: Ben 41 yaşındayım, 20 yaşındayken 1999 depremi oldu, o yaşlarda hocalarımızla yazdığımız raporlarla benim şimdi öğrencilerimle yazdığımız raporlar birbirine çok benzer ve bunu üzülererek söylüyorum. Çünkü durumun böyle olmasının en önemli sebebi: Her depremden sonra en üst seviyeye çıkarıyoruz alarmımızı; kişisel olarak, ülke olarak, mühendisler olarak, şehir bölgeleri olarak, mimarlar olarak ama birkaç ay sonra bu deprem hafızamız, toplumsal farkındalığımız zayıflamaya başlıyor. Herkes telefon ediyor “Hocam, çantamıza ne koyalım? Ne yapalım? Fener mi turalım? Evimizi nasıl alalım, nasıl zemine bakalım?” Ama bu farkındalık zamanla azalıyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dolayısıyla bu olaylara ilk reaksiyonu çok iyi vermemize rağmen afet yönetiminin en önemli aşamalarından biri olan afet öncesi planlama ve zarar azaltma çalışmalarına yeteri kadar önem vermiyoruz. Afet sonrasında, hatta afet sırasında bence insan üstü bir çaba var ve bunu gerçekten takdirlerinize sunuyorum. Türkiye olarak İzmir’de de aynı şeyi gördük, Elâzığ’da da gördük; biz iş birliği, bir araya gelebilen, gerçekten birbirini seven ülke vatandaşlarıyız ancak afetten önce bunu yapmalıyız ve bunun için büyük bir planlama gerekli. Bir deprem olduktan sonra, her şey bitmiş gibiyiz. Tamam, orada artçı şoklar olacak, o bölge bir süre duruluyor, oradaki vatandaşlar korku içinde ama unutuyoruz, deprem hafızamız gerçekten kısa. Oysa biz bu topraklar üzerinde olduğumuz sürece depremler olmaya devam edecek, bir şeyleri değiştirmek zorundayız. Bu konudaki en büyük engelimiz, tabii ki mali ve ekonomik gerçekler. Yani bu tür planlamalar için çok yüklü miktarda bütçeler gerekmemekte, biz bunun farkındayız. Ülke olarak belki bu bütçeleri karşılamamız ilk etapta çok mümkün de görünmemekte ama biz bunu önceliklendirmeye hâlledebiliriz yani ekonomik, stratejik, toplumsal, güvenlik açılarından daha önemli yapılardan başlayabiliriz, daha kritik durumlardan başlayabiliriz ve iyileştirmeyi kademeli olarak gerçekleştirebiliriz. İstanbul’dan örnek verelim, yaklaşık 1 milyon bina var, bunların arasında altyapı, sağlık, eğitim tesisleri ani bir yıkımda bize maksimum kaybı oluşturması mümkün olan durumlardan başlayabiliriz. Deprem sonrası hemen kullanılması gereken resmî binaları depreme dayanıklı hâle getirmek bizim için gerçekten çok kritik ve bu konuda çalışmalar yapılmaya başlanmış ve günümüzde de devam etmektedir. Biz aslında bununla ilgili olarak kamuda bir çalışma grubunda da bulunmaktayız 3 hoca olarak. Resmî binaların, kamu yapılarının güvenliğinin değerlendirilmesi konusunda Yapı İşleri Genel Müdürlüğüyle de bir çalışma yürütmekteyiz.

Burada bir soru aklımıza geliyor: Kendi imal ettiğimiz binaları neden daha sonra onca masrafi göze alıp güçlendirmek zorunda kalıyoruz? Bunları baştan düzgün yapamaz mıyız? Bakın, bunu bize öğrencilerimiz de sormakta, bunu bize dışarıda çalışan mühendis arkadaşlarımız da hep sormakta. Tabii, bunları daha ilk yatırım aşamasındayken teknoloji, güncel bilim bize ne diyorsa o şekilde inşa edelim, Avrupa’da gördüğümüz örnekler gibi -belki iç çekerek bakıyoruz bazen- yüzyıllarca kullanılacak şekilde tasarlayalım. Sorunun cevabı sadece tabii, teknolojik değil.

Şimdi, burada kentsel dönüşüme biraz yer vermek istiyorum konuşmamızda. Kentsel dönüşüm teorik olarak daha güvenli bir yapı stokunu hedefler, buna gerçekten bir itiraz yok ancak yer yer bu amacın biraz dışında kullanılabildiğini de görebilmekteyiz. Bu durum, depreme karşı gerçekten dayanıksız bina stokunun belirlenmesinin ve iyileştirilmesinin önünde bir engel olarak durabilmektedir çünkü yeni bina stoku daha iyi kalitede olsa bile bulunduğu yer itibarıyla probleme çözüm getirmekten de uzaktır. Yani gerçekten, yaptıklarınızı çok iyi yapacaksınız ve dokunulmamış yapılara da çok ciddi bir iyileştirme getirmek durumundasınız çünkü bulunduğunuz coğrafyayı değiştiremiyorsunuz. Dolayısıyla gerek tekil yapıları içeren gerekse bölgesel kentsel dönüşüm uygulamalarında doğru kararların alınması için saha verisinin çok detaylı bir şekilde elde edilmesi ama o detaya giderken

fizibiliteyi elden bırakmayacağız. Veri analizinin içinde uzman kişiler tarafından ya da uzman kurumlar tarafından yapılması, ortaya çıkan sonuçların tarafsız birimler tarafından değerlendirilmesi çok önem taşımaktadır. Burada gerçekten tarafsız bilim bizim için son derece kritik.

Deprem tehlikesinin fazla olduğu bilinen bölgelerde eğer yapı stokuyla ilgili bir zayıflık da varsa bu bölgelerde risk yüksek demektir. Bakın, çok sağlıklı binalarınız var, deprem tehlikesi yüksek ama hasar görülebilirliğiniz çok düşük, riskiniz azdır, tehlike olsa bile ona cevap verecek yapı stokunuz bulunmaktadır ancak bizde genelde tehlikenin yüksek olduğu haritadaki kırmızı alanlarda yapı stoku da kötü durumda olduğu için ve nüfus yoğun olduğu için bizim için risk çok fazla yüksek durumda. Bu bağlamda, nüfusun yoğun olduğu, yapıların kırılgan olduğu bölgeler belirlenerek “yüksek riskli bölge” diye –bunun örnekleri dünyada var, Kaliforniya’da var, Japonya zamanında yaptı- bu kentsel dönüşüm çalışmalarını buralarda odaklamak son derece mantıklı.

Ülkemizde deprem riski altında bulunan bölgelerdeki yapıları iki ayrı grupta inceleyebiliriz. İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu’ya da Afet Danışma Kurulunda bizzat sunmuş olduğum bir kısım burası. Biz bu yapıları sadece “yeniler” diye ele alamayız. Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; bizim her zaman hâlihazırda bulunan yapıları düşünmemiz lazım, onları bir kenara atamayız. O insanlara “Senin yapın güvensiz, artık buradan çık, ne yaparsan yap.” diyemeyiz, bu mümkün değil.

Türkiye deprem tehlike haritası ve Deprem Yönetmeliği çok yakın geçmişte yenilendi. Biz kâğıt üzerinde son derece iyiyiz. Bakın, bunu hep tekrar ediyorum ben. Fay haritamız yenilendi, tehlike haritamız yeni –AFAD’ın önderliğinde- Deprem Yönetmeliği’imiz yeniden yazıldı, şu anda revizyonlarını yapıyoruz, onunla ilgili bir toplantımız var. Dolayısıyla bizim deprem bölgelerinde ileride yapılacak yapıların depreme dayanıklı tasarımı için gereken teorik altyapımız var. Tasarım ve inşaat aşamasında sağlanması gereken tek adım ise güvenilir tasarım, ona uygun imalat, inşaat ve bunları denetim mekanizmasıdır. Bizler teorik olarak dünya çapında deprem mühendisi yetiştiren bir ülkeyiz, gerçekten öyleyiz, öğretim üyelerimiz, öğrencilerimiz, hepsi yurt dışında, yurt içinde çok iyi yerlerde ama bir şeyin gerçekten düzeltilmesi lazım da sözünü ettiğimiz, tasarım, imalat, denetim mekanizmalarının şeffaf, sürdürülebilir, denetlenebilir olması gerekliliğidir.

Şimdi, hâlihazırdaki kimi yapılar için doğru yaklaşım: Bölgesel risk tespiti çalışmasıdır. Gerçekten hızlı risk tespiti için şu an bir mevzuatımız var biliyorsunuz ancak yapı stokunun gelecekteki olası depremlerdeki durumunun analizi için hızlı risk tespitinden ziyade bölgeye özel risk analizi gerekmektedir. Bizim grup olarak Derneğimizin bünyesindeki birçok üyemiz aslında bu konularda yetkin, uzman, bu konuda araştırmalar yapıyoruz. Yapılardaki hasar ile can kayıpları ve ekonomik kayıplar da daha deprem meydana gelmeden tahmin edilmelidir. Yirmi yıl önce bile bakın, çok mümkün değildi. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bunlar ben öğrenciyken bu kadar mümkün değildi ama şimdi, günümüzde, şu anda hesaplama yöntemlerimiz, istatistik modellerimiz, bilgisayar teknolojilerimiz bize artık henüz meydana gelmemiş depremler; bakalım, burada, olursa ne olur; burada, başımıza gelse ne olur, bunların sonuçlarını bizler bulabiliyoruz, bunları bilimsel arenada paylaşıyoruz, makalelerimiz, kitaplarımız, konuşmalarımız var ama bu çalışmaları yaşama geçirmek, ülkemize uygulamak, ülkemizdeki hasarın, can kaybının, zararların azaltılması yönünde bir köprü görevi görmeyi sizlere arz ediyoruz.

Ülkemizdeki deprem tehlikesi ve riski yüksek olan bu bölgelerde “senaryo deprem yaklaşımı” sistematik olarak uygulanmalıdır. Bunu biz Afet Danışma Kurulumuzla da konuştuk. Gerçekten de bu konuda bir eksiklik olduğu, bilimsel literatürün Türkiye’den çok yoğun çıkmasına rağmen bunun uygulamaya geçmediği görüldü. Depremler olmadan evvel tüm bu tahminleri yapabilirsek illerin kent bazında, il bazında deprem master planlarını hazırlayabilirsek depremler sonrasında inanır

endişelenmemize gerek kalmayacak çünkü bütün bu organizasyon şeması önceden belirlenecek, hangi bölge daha kırmızı, nereye yardım gitmeli, nereye aş yardımı, nereye doktor gönderiyoruz, nereye sağlık yardımı, nerede gerçekten hasar az ama biz destek grubu gönderiyoruz bunları önceden bilmek mümkün ama bunları sadece tek mühendis, tek mimar yapamayız bunları disiplinler arası bir yaklaşımla meydana getirmeliyiz, bu çalışmaları ortaya çıkarmalıyız.

Son zamanlarda, bakın; iklim değişikliği, salgın hastalıklar, göç, terör hem ülkemizi hem dünyayı derinden etkileyen sorunlarımız mevcut. Depremle ilgili toplumsal farkındalığımızda bir gerileme meydana gelmesi söz konusuydu ancak deprem öyle bir afet ki kendini tekrar hatırlatıyor. İzmir depremiyle beraber, Seferihisar açıklarındaki depremle beraber tekrar gündemimiz değişti ama unutmaya meyilliyiz, insan doğası gereği unutmaya meyilliyiz. Unutmamalıyız ki Türkiye'nin, dünyanın fay yapısının, milyarlarca yıldır böyle olan yapının değişmesine hemen biz... Öyle bir ihtimal yok, öyle bir şey söz konusu değil. Bizim yapılaşma anlayışımızı belki sosyolojik olarak, eğitimsel olarak değiştirmemiz lazım bunu da ilgili mevzuatla desteklememiz lazım.

Şimdi son bir iki soruyla vaktinizi alacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerim; ülkemizde geçmişte yaşanan acı tecrübeleri yeniden yaşamamak için mevzuat, kurumlaşma politikası, toplumsal bilinçlenme, teknoloji uygulaması -sözünü ettiğim yeni uygulamalar, güncel uygulamalar- bu alanlarda yapacak çok işimiz var. Bir kısmı başlatıldı ancak bu ödevlerin hız kesmeden devam ettirilmesi ülkemizi afetlere karşı dirençli hâle getirecektir. Depremlerle ilgili olarak kurumlar arası iş birliği, burada örnek: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Sakınım Projesi yazdım kendime sizlere hatırlatmak için.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; yaklaşık bir yıldır bir sakınım alanları belirleme projesinde çalışmaktayız büyük bir grupla içinde mimarlar var, şehir bölgeciler var, geoteknik mühendisleri var, inşaat üst yapıcılar var, burada biz neyi fark ettik biliyor musunuz? Aslında raporlara da yazdık, Bakanlığımıza teslim ettik, depremlerle ilgili olarak çok kurum var. Bu kurumlar arasında veri ve bilgi alışverişi çok önemli, bu bilgi akışının çok net olması lazım: Kim, neden sorumlu; hangi kurum, ne veriyi sağlamak durumunda; üniversitelerle iş birliğini kim sağlar; birbirimizle olan iletişimimiz; bu konuda açık mıyız? İletişim ve sorumluluk paylaşımı çok belirgin kurallarla olmalı. Gerçekten kurumlara ait görevler kurumların tüzüklerinde belli olsa da bütün bu iletişimin çok açık olması lazım. İş birliği... Farklı diller konuşuyoruz, biz bir şehir bölge plancıyla, bir inşaat mühendisi olarak bir yıl içinde "risk" derken neler anladığımızı fark ettik. Bu çok büyük bir ayrım, ortak dil geliştirmemiz lazım. Aynı durum akademisyenler için de söz konusu. Bakın, ben bir odada çalışıyorum, tek başıma bir şeyler üretmeye çalışıyorum, bazen projelerden haberimiz olmuyor. Benzer bir proje İstanbul'da yapılmaya çalışılıyor olabilir, İzmir'de yapılıyor olabilir, bunlar bir araya gelmeli. Yurt dışı örneklerinde, gerçekten, biz bunları hep bir arada görmekteyiz. Eğer biz aynı fondan, aynı havuzdan devletimizden paraları parça parça isteyerek benzer işler yapmaya çalışıyorsak bu da bir zaman ve güç kaybı. Bir araya gelmeli, etkili iletişim, veri paylaşımı, iş birliği... Diğer akademisyen gruplarını gerçekten bilmiyorum; bizim alanımız doğrudan ülkenin çıkarlarını gözetken, ülkemizin güvenliği açısından önemli bir alan. Biz bunu yapmak zorundayız. AFAD projeleri... AFAD'a her türlü desteği veriyoruz, kurullarında çalışıyoruz bütün burada gördüğünüz hocalarımızla ama bunları yaparken iletişim, sizlerin yönlendirmesi bizim için çok çok önemli.

Deprem konusunda sürekli ve güvenilir fon akışı... Maalesef, bu projelendirmeler sırasında, TÜBİTAK'a yazılan projelerde bazen ret oranları çok yüksek olabiliyor çünkü AFAD'ın belli bir proje payı var, bu konularda sizlerin desteğini bekliyoruz. Gerçekten bu fon akışı güvenilir olmalı, sürekli olmalı ama dediğim gibi, birbirini tekrar etmemeli. Aynı projenin bir benzeri İzmir'de varsa ben

İzmir'deki hocamla çalışmalıyım, İstanbul'da benzeri varsa biz birlikte güçlerimizi birleştirmeliyiz. Uzmanlıklarımız farklıysa farklı ama büyük ağlar oluşturulmalı. Birlikte çalışmak ne kadar zor olsa da birlikten gerçekten kuvvet doğar.

Danışma kurulları... Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri, Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kurulduğundan bu yana yaklaşık iki ya da üç toplantı yaptık ama Sayın Bakanımızın toplantıda konuştuğumuz her şeyi toplantı sonrasında gündeme aldığını ve o konuda adımlar atmaya başladığını gördük ve inanın, ben bu konuda o kadar umutluyum ki, İzmir depremine rağmen diyorum ki: Biz bu problemi aşabiliriz yeter ki bir arada, somut önerilerle çalışalım ve yeter ki işin içinde bizlerin hep beraber bir iş birliği içinde olduğumuzu sizlere arz edebilelim.

Şimdi, her zaman büyük depremleri yaşayabiliriz, bu gerçek biliniyor. Her afetten sonra yara sarma anlayışımız yerine, bilim ve teknoloji yardımıyla lütfen bizleri kullanın, bizler her türlü desteği gerçekten sizlere verebiliriz Dernek olarak, bilim adamları olarak ama bir araya gelerek çok güçlü yapabiliriz bunu. Her zaman asli görevimiz, deprem yaşanmadan önce; deprem olmadan önce ne kadar hazırsanız depremden sonra o kadar hazırsınız, o kadar az can kaybınız var. Geçen yaz Japonya'da kişisel bir bilimsel akademik ziyaret sırasında otelde 6-6,5 büyüklüğünde bir depremde Japon vatandaşların su içip uyumaya devam ettiklerini gördüğümde gerçekten benim bir vatandaş olarak gözlerim doldu. Biz bunu yapabiliriz, bunu yapmalıyız. Hiçbir şey olmadı, kimse binanın dışına fırlamadı bile, herkes uykusuna devam etti. Bizim bu durumdaki hedefimiz, gerçekten deprem olduğu ana dek hazırlıklarımıza devam etmek, depreme karşı dirençli hâle gelmektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerim; çok vaktinizi almak istemiyorum. Sonuç olarak, 2009 yılında kurulduğumuz günden bu yana kadar depremler konusunda disiplinler arası bir katılımımla ulusal ve uluslararası ölçekte Türkiye'yi temsil eden sivil toplum kuruluşu olarak Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği olarak bizler ülke çapında deprem zararlarının azaltılmasında iş birliğine açığız, hazırız, insanları bir araya getirmeye de her zaman gönüllüüz. Biz bünyemizde deprem mühendisleri, uygulamacılar, yer bilimcileri, mimarlar, şehir ve bölge planlamacıları, iktisatçılar, hukukçular, sosyal bilim uzmanları, sağlık biliminden kişiler, sigortacılar, bütün bunlardan destek almaya devam eden bir derneğiz ve dernek olarak deprem güvenliğini sağlamaya yönelik, zararları azaltmaya yönelik tüm faaliyetlerde sizin yönlendireceğiniz ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte çalışmaya hazır olduğumuzu belirtir, saygılarımızla sizlere arz ederiz.

Şimdi sadece geri dönüp son 3 slaytta size ne söylediğimi tekrar etmek istiyorum. "Deprem riski" dedik; tehlike çarpı, nüfus yapı stoku çarpı, hata görülebilirlik. Bakalım, bunları tekrar bu konuşmalar ışığında nasıl yönlendirebiliriz: Deprem tehlikesi; bize bağlı değil ama tanımlayabiliriz, tanımlandı, tanımlamaya devam ediyoruz, bölgesel tanımlamak lazım. Bu gördüğünüz harita gerçekten bizim birinci aşama haritamız, daha bölgesel yapmamız lazım, sahaya özel, bölgeye özel. "Etkilenen nüfus yapı stokunu kontrol et." Kontrol edebiliriz, bu bizim ödevimiz, kendimize dernek olarak bu ödevi de her zaman biçiyoruz. Yapı hasar görülebilirliğini azaltma; bunları azaltma yönüne gidebiliriz. Maliyet; maliyetten kaçamıyoruz. Dengeli önceliklendirir mesajlarımızı burada sizlere iletmek istiyoruz.

Yine, son sunumumuzda, daha önce dernek bünyesindeki hocalarımız olarak Gaziantep'te Büyükşehir Belediyesiyle yaptığımız bir çalışmada bu gördüğünüz, Gaziantep'te olabilecek bir deprem için yakınlardaki fayda yaptığımız bir senaryodaki hasar olasılıkları, yani koyu renkli bölgeler yüzde 60-65 bize ağır hasar civarında hasar gösteriyor. Benzer biçimde, bu gördüğünüz; Erzincan merkezli 92 depremini tekrar benzeştirdik, simülasyon yaptık ve bu hasarları bulduk. Geçen hafta, Sayın İl Afet Müdürümüzle yaptığımız konuşmada, Sayın Valinin aslında bizimle kontak kuracağı ve bu değerlerin 92'deki değerlerle bire bir örtüştüğü konuşması geçti aramızda. Buradan da anlıyoruz ki aslında il

bazında, il yöneticilerimiz, il idarecilerimiz de bu konuda son derece istekli, bunu da sizin bilgilerinize arz etmek isterim. Ve bu da; Fatih'te İstanbul'da yapılan -yaklaşık yirmi yıl önce yapılan- İstanbul Deprem Master Planı çalışmasındaki haritalarımızdır. Bütün bunlardan; son olarak söylüyorum ki biz bunları sayısallaştırabiliyoruz, önceliklendirebiliyoruz.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ediyorum ve konuşmamızın aslında burada sonuna geldik.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, değerli hocamıza, Profesör Doktor Ayşegül Askan Gündoğan Hanımefendi'ye çok teşekkür ediyoruz bu güzel sunumları için, çok önemli hususların altını çizdiler.

Gerçekten deprem zararlarının aza indirilmesi noktasında çok iyi bir altlığımız var, mevzuatımız, bu noktadaki bütün bilimsel çalışmalarımız, yönetmeliklerimiz. Ama, tabii, bunların uygulamaya dönmesi, mevcut yapı stokunun depreme güvenli hâle getirilmesi ve bu çalışmalar sürdürülürken mevzuatımızda birtakım kurumsal kabiliyetlerimizle daha bu aşamaları hızlı kaydedebilme adına yapılabilecek değişiklikler, yeniden bir sinerji oluşturmak adına bütün kurum, kuruluşlarımızın ortak koordinasyonunun güçlendirilmesi ve bu noktada bütün bilgi paylaşımından tutun da -efendim- aynı işlerin mükerrer tekrar edilmemesi noktasında hem kaynakların ve zamanın iyi değerlendirilmesi hususları bizim için de gerçekten çok önemli.

Tabii, altını çizdiğimiz gibi, deprem riskinin insan kontrolünde olan iki faktörü; yani, etkilenecek nüfusun ve yapıların hasar görülebilirliğinin mutlaka uygun maliyetlerle, uygun öncelikler içerisinde kontrol edilmesi, azaltılması, bu noktada da, işte, etkilenecek nüfusun da bir şekilde azaltılması gerçekten önemli noktalar.

Çok teşekkür ediyoruz.

Milletvekillerimizin de soruları olacak -onları belli bir, herhâlde ses gecikmesi olabilir, o yüzden milletvekillerimizin sorusundan sonra sizden de yanıtlarını bekliyoruz inşallah- şimdi ben sözü Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin Hanım'a veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle bu çalışmalarınızdan dolayı sizi kutluyorum, gerçekten son derece değerli çalışmalara imza atmışsınız hem Dernek olarak, oradaki bütün hocalarımıza da saygılar sunuyorum bu anlamda.

Şimdi benim sorum şu: Bir sakinim zonu çalışması yaptığınızdan bahsettiniz, yüzey faylanması tektonik deformasyon zonu üzerinde bina yapılması hakkındaki görüşleriniz nedir? Bunu merak ediyorum. Sakinim zonu derken -bir fay yasasına ilişkin bir soru önergesi sunduk Meclisimize, henüz inmedi bu, çalışılmadı ama- buna ilişkin ne düşünüyorsunuz? Hangi meslek disiplinleri olması gerekir bir fay yasası hazırlırsa? Bu konudaki görüşlerinizi merak ediyorum, bir.

İkinci sorum da son yaşanan depremlerde zeminden kaynaklanan sorunlardan binalarımız ne ölçüde etkilendi, buna ilişkin tespitleriniz -bir iki tespitinizi paylaştınız gerçi bizimle ama- mesela Elâzığ depremi ya da İzmir depremi için bu konuda ne söyleyebilirsiniz?

Çok teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Sayın Milletvekilim, çok teşekkür ederiz sorularınız için. Biz de saygılar sunarız.

Şimdi ben başlayayım, belki sonra Altuğ Hocam, Mustafa Hocam devam edebilir. Şimdi, birinci sorunuz, sakinim zonu belirleme, aslında fay yasası projesi değil, ancak ben fay yasası komisyonunda da bulunmaktayım, AFAD tarafından o konuda da bir görevlendirme yapıldı. Bizim, sakinim zonundan kastımız; tüm değişkenler göz önüne alınarak acaba şu anda nasıl belirleniyor imara açılırken alanlar ve biz bunu nasıl düzeltebiliriz? Bunun içine işte sismik tehlike analizi koyuyoruz, yapıları yerleştiriyoruz, o proje devam eden bir proje Sayın Milletvekilim. Diğer fay yasası konusunda şu anda çalışmalar devam ediyor, o komisyonda inşaat mühendisi olarak bulunuyorum ben, orada da söylediğimi hep tekrar ediyorum, değiştirdiğim bir şey yok. Fay yasası elbette bizim faylara çok yakın olan yapılarımızın ani deformasyonlar sonucu kırılmalarını engelleyecek bir yasa, o konuda hiçbir karşıt düşünce yok çünkü bizlerin yapılarının gerçekten yerin 15 kilometre altında granit tabakası 5-6 metre atımla kırılırken bizim yukarıda hasarsız ya da kayıtsız bulunmamız mümkün değil. Orada, jeoloji mühendisleri, jeofizik mühendisleri ve inşaat mühendisleri var komisyonda. Oldukça uzun ve yoğun toplantılar yapılıyor. Orada da belirttiğim gibi ben şöyle bakıyorum bu fay yasasına: Dedim ya teorik olarak çok iyiyiz diye, fay yasası da gerçekten o konuda bir katkı. Yani evet, fayların hemen yakınına özellikle önemli yapılar, köprüdür, viyadüktür, barajdır, işte santraldir bunlar hatta normal yapılar bizim içinde bulunduğumuz, yaşadığımız binalar. Bunlar çok yakınında olmamalı ama orada devam eden tartışmalarımız var yani temel tartışmalar da şu yönden çıkar her zaman, biraz daha farklı görüşte olan hocalarımızın düşüncesi şu: Gerçekten kayıpların çoğu faylar yakınında mı oluyor? O istatistiklere baktığımızda kayıpların çoğu tabii zayıf yapılarda bulunuyor fayın yakınında olsun olmasın ama zaten fay yasası kapsamında zaten var olan, kullanılan faya yaklaşma, belli bir miktar mesafe koymayı yer bilimci hocalarla beraber sayısallaştırma çabasıdayız. Yani, buna birtakım kurallar getirme çabası bu yönde bir çalışma devam etmekte. Ben açıkçası inşaat mühendisliği kısmında henüz yazmalara, o konudaki yazıma bizim kısımda başlamadık ama yer bilimci hocalarımız son derece hızlı bir şekilde ilerliyorlar, jeoloji mühendislerimiz. Ayrıca grupta da jeofizik mühendisleri de bulunmakta, komisyonda.

Şimdi, diğer sorunuza yanıt olarak da biz aslında geçen hafta Elâzığ ve İzmir depremlerini karşılaştıran bir sunum yaptık. Çok kısa özetlersem İzmir daha çok ilgi çekti Batı'da Sayın Milletvekilim, dünyadan da çok fazla ilgi topladı. Bakın, biz sürekli yabancı bilim adamlarıyla İzmir'i konuşur olduk oysa Elâzığ'da da bizim kayıplarımız çoktu. Faya yakın mesafedeki köylerde, -Altuğ Hocamın uzmanlık konusu, kendisi anlatır- daha çok mühendislik hizmeti görmemiş yapılarda hasar oldu, İzmir'de de benzer biçimde 7-10 katlı yapılarda o banttaki, o periyot bandındaki büyümelere bağlı olarak da çok fazla hareket oldu ama İzmir'de spektrumun tasarım değerlerinin altındayız. Yani bu yapılar yönetmeliğe uygun yapılsaydı bir şey olmayacağına inanıyorum.

Altuğ Hocam, buyurun sözü size bırakıyorum, bu sizin konunuz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF DR MURAT ALTUĞ ERBERİK – Teşekkür ederim Ayşegül Hocam.

Sayın Milletvekilim, bu konuda ben esasen öğrencilerime söylediğim bir sözle başlayayım. Deprem mühendisliğinde sadece bina yoktur; zemin ve bina, deprem hareketi ve bina beraber değerlendirilmelidir çünkü yerden gelen etkiler, onun kendi dinamik özellikleri binanın özellikleriyle bir araya geldiği zaman anlam kazanır. Siz hiçbir zaman şunu diyemezsiniz ki: Yüksek katlı bina ya da az katlı bina bu depremde hasar görecektir. Bu mümkün değil. O depremin kendi özelliği, binanın bulunduğu bölgenin yapısı, binanın altındaki zemin koşulları bu açıdan çok çok önemlidir. Bu iki dinamik özelliğin, yani yerin ve yapının dinamik özelliğinin bir arada değerlendirilmesi gerekir. Ayşegül Hocamın bahsettiği gibi esasında bu iki deprem sırasında ortaya çıkan sonuçlar birbirinden biraz farklıydı ama sonuçta aynı noktayı gösteriyordu. Elâzığ depreminde biz genelde fay hattı üzerinde

gezdüğümüzde köylerde çok fazla hasarın olduğunu, oradaki mühendislik hizmeti görmemiş yapıların çok fazla hasar gördüğünü tespit ettik. Hatta Çevrimtaş köyünde fayın üzerinde ya da çok yakınında olan yerleşim alanında sanki bir bomba patlamış gibi bütün binaların darmaduman olduğunu gördük ama ondan 300 metre ötede dağın yamacındaki aynı türde yapılmış yığma yapılarınsa bu depremi hafif, orta, ağır hasar gibi farklı hasar seviyelerinde atlattığını gördük yani bu dediğimiz noktada esasında faya çok yakın olmak önemli bir etken, bunu görmüş oluyoruz. Aynı zamanda, binanın türünün genel deprem hareketinin dinamik özellikleriyle çok fazla çakıştığını görüyoruz.

İzmir’e dönersek, yine Ayşegül Hocanın dediği gibi, bu sefer 7-9 katlı binaların 70 kilometre uzaklıktaki bir depremden etkilendiğini görüyoruz yani 70 kilometre çok büyük bir mesafe ama işte, binanın altında bulunan zemin koşulları ve binanın kendi özelliğinden ortaya çıkan durumlarla... Niye peki aynı bölgede 3-4 katlı binalar yıkılmadı, niye 7-9 katlı binalar yıkıldı? İşte, dediğim gibi, binalar ile zemin özellikleri bir araya geldiği zaman değerlendirilmesi gereken bir konu bu.

Bu arada, tabii, zeminle ilgili olarak Mustafa Hocama da ben söz vermek istiyorum çünkü kendisinin uzmanlık alanı, onun da söyleyeceği birkaç söz vardır.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ
DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; aslında bu fay yasasıyla alakalı önce Müzeyyen Hanım’ın sorusuyla ve özellikle fay yasasıyla başlayıp aslında onun özelinde ikinci sormuş olduğu soruyla bir bütün olarak devam edeyim.

Şimdi, Türkiye’de aslında son dönemde yapılan yeni mevzuat, yönetmelikler, deprem haritamız, tehlike haritamız, üzerine de yasal mevzuat çerçevesinde oluşturulan ve 2018’de yürürlüğe giren Deprem Yönetmeliği aslında çok güzel gelişmeler. Her ne kadar şu anda yönetmeliklerin zorluğundan, sıkıntılarından bahsedilse de üzerine konulan her yeni bir bilginin, yeni bir özelliğin, yeni bir değerlendirmenin bizi daha ileriye götüreceğini düşünüyoruz ama yönetmeliklerimize baktığımızda, bu zamana kadar zeminlerle alakalı, binalarla alakalı, yapı zemin ilişkileriyle alakalı pek çok değerlendirme bulunmasına rağmen henüz fayla ilgili değerlendirme bir yönetmeliğin içerisine hiç sokulamamış. Biz aynı zamanda deprem yönetmeliğinin bu son dönemdeki revize komisyonlarında da yer aldık. Biz bütün yer bilimciler, inşaat mühendisleri, jeofizik mühendisleri ve jeoloji mühendisleri bir arada değerlendirmeler yaptığımızda, bunu bu deprem yönetmeliğinin içerisine mutlaka eklememiz gerektiğinde ortak konsensüse vardık ama bu çok basit bir şey değil yani burada sadece “Fay göz önüne alınmalıdır.” demek yetmeyecek. Onun için bu işi AFAD’ın yapması, AFAD’ın değerlendirmeleri sonucunda çok detaylı değerlendirilmesi gerektiği görüşünde bulunduk. Zaten, sağ olsun, İçişleri Bakanlığımız da bunu göz önüne alarak bununla ilgili detaylı bir komisyon kurdu. Ben bunu çok önemsiyorum.

Aslında, depremde özellikle yer bilimleriyle alakalı, zeminle alakalı konularda hep şunu söylememiz gerekiyor: Zeminin bir hafızası var. Bunu aslında Elâzığ’da çok net gördük. Biraz önce hocam bahsetti, Çevrimtaş’ta görmüş olduğumuz, Sivrice depreminden sonra bizim o Çevrimtaş’ta görmüş olduğumuz hadisede, fay yırtığının bulunduğu alanda eski tarihsel bina temellerine rastladık. Aslında çok uzak değil, 1874 depremi. 1874 depreminde binalar yıkılmış bu fay yüzünden ve o köyün bir kısmını, binaları bir miktar öteye, geriye almışlar fakat sonrasında hâlâ orada bir miktar yerleşimler devam etmiş çünkü insanlar topraklarıyla, hayvanlarıyla alakalı olarak ve daha sonrasında, Bakanlığın tabiriyle “Hocam, burada bomba mı patladı?” demişler yani hakikaten inanılmaz bir... Kırsalda çok fazla yıkım vardı, can kaybı yoktu ama o Çevrimtaş da sadece can kaybı yaşadığımız bölgeydi.

Fay yasasının çok ciddiye alınması, önem verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Buna ilişkin olarak depremin bütün özelliklerinin değerlendirilmesi lazım ama bu zamana kadar yönetmeliklerimizde, yasalarımızda bununla ilgili bir ibare yer almıyor. Bence bu eksikliğin de giderilmesi içinde çok değerli bir komisyon kuruldu ama bu komisyonun çalışmaları içerisinde bu konuyla ilgili bütün paydaşların, bilim adamlarının bir konsensüs içerisinde, ortak bir görüşe vararak bir değerlendirme yapmaları gerektiğini önemsiyoruz.

İzmir konusunda, aslında orada da zeminle alakalı duruma geleceğiz. Altuğ Hocam çok güzel özetledi. Özellikle depremin zayıf zeminlerin bulunduğu Karşıyaka’da veya İzmir’in başka bölgelerinde değil de neden Bayraklı’da olduğu sorusu aslında bir soru işareti. Herkes bahsetti, orada yapısal olarak çok büyük sıkıntılar vardı ama buradaki kat yükseklikleri ile zeminin örtüşmesi özellikle Bayraklı bölgesinde nasıl bir problem yarattı ki sonra... Daha sonraki değerlendirmemizde görüyoruz ki Bayraklı’nın zeminleri aslında eski, denizden çökenler, çok zayıf zeminler, bataklık zeminler. Oradaki basen ve havza etkisinin belki oradaki yıkımların artmasına sebep olduğu düşünülebilir. Yani, aslında, zeminleri, depremin hareketi, yaratmış olduğu bilinmeyen davranışlar, onun üzerine zemin ve onun üzerine bunun yapıyla etkileşiminin çok detaylı araştırılması ve incelenmesi gerekiyor. Zaten Ayşegül Hocam sunumunda da çok güzel bahsetti, bütün çalışmaların interdisipliner olarak yapılması, gerçekleştirilmesi çok önemli.

Bakın, özellikle vurgulamak istiyorum -Ayşegül Hocam da bahsetti- bizim çok ivedi bir şekilde il bazında deprem master planlarına başlamamız gerekiyor, en azından bu çalışmalara öncel olarak başlamamız gerekiyor, hazırlık çalışması olarak başlamamız lazım; bizim mutlaka bir envanter çıkartabiliyor olmamız lazım, oradaki bölgesel çapta. Şimdi, şu çok önemli: Depremde; fayın yaratmış olduğu etkinin, yakın etkisinin dışında özellikle büyük şehirler üzerinde yaratmış olduğu risk etkisi de var. Şunu hiç göz ardı etmeyin: 1944 Gerede depreminde Ankara’da Yenşehir’de hasar envanteri var. Ben şunu özellikle söyleyeyim, çalışma konumla alakalı olarak şunu da belirtmek isterim: Kocaeli depreminden sonra Ankara’da bile hasar meydana geldi. Yani, buradaki asıl bahsedilmesi gereken konu, sadece deprem değil, depremin özellikle büyük şehirler üzerindeki tehlikesi de değil, tehlikenin sonucunda yaratmış olduğu risk. Hep şöyle göze alınır: İşte, fay haritası, fay haritası üzerinde deprem tehlikesinin çok yoğun olduğu bölgeler... Evet, bu bölgelerde mutlaka etki olacak ama şu gözden kaçırılmamalı: İzmir mesela, bunun için çok kötü bir örnekti çünkü faylar İzmir’in içinden geçiyor. Ya, bu demek değildir ki “A, İstanbul’da faylar denizden geçiyor, o zaman biz rahatız.” Hayır, böyle değil ama İstanbul, Ankara -Ankara belki bunun için biraz, daha iyi durumda denebilir ama- Bursa, İzmir, Adana gibi büyük şehirlerimizin özellikle yapı stoku envanteri çok da doğru olarak adlandırılmamış. İstanbul bunun için şanslı çünkü İstanbul’un yapılmış çok detaylı bir deprem master planı var. İstanbul’daki eksik aslında bunun hayata geçirilmesi. İzmir için de bir deprem master planı var. 2000’lerde yapılan RADIUS Projesi’yle aslında bir envanter çıkartılmıştı. Bu çalışmaların mutlaka hayata geçirilmesi lazım. Bu ölçekte düşündüğünüz zaman yapılan çalışmalar aslında ülkemizde var, uygulamaları da mevcut. Ben size bir örnek daha vermek istiyorum: Ayşegül Hocam bir miktar bahsetti. Bununla alakalı olarak Çevre Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğüyle alakalı olarak Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi olarak bizlerin de içerisinde dâhil olduğu kamu binalarının depreme yönelik detaylı incelemeye tabi tutulmadan hangisinin daha riskli olduğunu tahmin etmek amacıyla, kamu kaynaklarının öncelikle hangi bina için harcanması gerektiğine ışık tutabilecek nitelikte istatistiki ve bir tarama ve önceliklendirme çalışmaları Bakanlığımız nezdinde başlatıldı geçen sene. Ve bu çalışmayla alakalı olarak da Düzce bölgesi pilot bölge ilan edildi, bu çalışmalar bitirildi. Şu anda aslında Çevre Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü bütün Türkiye çapında bu çalışmaları yapıyor. Kamu binaları için bu çok değerli ve arzu edici bir çalışma

çünkü kamu kaynaklarımız heba edilmeden, çünkü biz çok zengin bir ülke değiliz, kamu kaynaklarımızı optimize ederek heba edilmeden önceliklendirme yapılması ve acil uygulamaya geçilmesi lazım. Sadece bu çalışmanın kamu kaynakları için değil, işte bahsettiğim mesela master planları ve başka çalışmalarla veya Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün yaptığı rehber çalışmayı baz alarak bütün konut yapılar için de yapılması acil ihtiyaçtır. Aslında tüm geneline baktığımızda her il için artık mutlaka master planlarının gerçekleştirilmesi kaçınılmazdır.

Şimdi, burada, yanlış anlamayın, biz Derneğimizi temsil ediyoruz ve bu konularla çok yoğun bir şekilde çalışıyoruz. Bütün burada görmüş olduğunuz ve derneğimizin 233 üyesinin çok büyük bir kısmı üniversitelerde hoca. Bizim, depremde sonra İzmir'e giden arkadaşlarımız oldu ama zaten gitmeden derneğimizin üyesi olan orada pek çok hocamız var, onlar bize bilgi aktardılar. Bugün Adana'ya gitseniz orada da üyemiz var. Bugün doğuya gitseniz, Erzurum'a gitseniz Erzurum'da da üyelerimiz var. Biz onun için yaptığımız çalışmaları, etkinlikleri bütün Türkiye sathında, depremin sadece İstanbul, İzmir özelinde değil, bütün Türkiye bazında, özelinde önemli olduğunu değerlendirmek, bunu bu şekilde yansıtmak için Derneğimizin faaliyetlerini sürdürüyoruz. Umarım bir katkımız olur.

Ben, bize böyle bir fırsat verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Dünya deprem mühendisliği bilimine Türkiye'yi temsil eden bir kuruluş olarak da biz elimizden gelen ne varsa ulusal ve uluslararası ölçekte yapılması gereken çalışmalara katkı açısından gereğinin yapılması konusunda sizlere tam desteğimizi sunuyoruz.

Hepinize saygılar.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz hocam.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başkanım, bir ilave soru daha sormak istiyorum da.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu söylediğiniz sakınım zonlarını zaten mekânsal planlama daireleri –bildiğim kadarıyla- kentlerde yapıyor. Yani, zaten hayatta olan ama yönetmeliği ve yasası olmayan bir şey. Fay yasası için söylüyorum özellikle, 1959'da çıkmış Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Yasa'yla hâlen yönetiliyor bu olay ne yazık ki.

Ben teşekkür ediyorum.

Bir de şeyi sormak istiyorum: Mesela, Adana Belediyesi böyle bir master plan hazırlamak istediğinde buna rehberlik eden bir yanınız var mı dernek olarak? O konuda da bir şey getirirseniz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Ayşegül Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Herhangi bir belediye... Yani, Adana'yı sadece örnek olarak sordum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Tabii.

Teşekkür ederiz Sayın Milletvekilim, çok güzel bir soru.

Aslında belki de biraz daha bizim de açmamız gerekirdi. Bizim, bunun için zaten Dernek bünyesinde farklı üniversitelerden, Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinden –bir kısmı sanıyorum şu anda zaten orada, aranızda- hocalarımızla da birlikte geniş bir ekibimiz var. Bu ekibin içinde farklı uzmanlık alanları var. Biz gerçekten Dernek olarak da proje yoluyla da bunları gerçekleştirebiliyoruz

ve bunu yapmak da istiyoruz. İl bazında bize ulaşanlar var –Mustafa Hocam az önce iletti- Gaziantep var. İşte Erzincan bir TUJJB projesiydi. Altuğ Hocamların master plan İstanbul yine bir projeydi, değil mi Altuğ Hocam?

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Evet.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Dünya Bankası projesiydi.

Dolayısıyla bunu ulusal, uluslararası belediye fonları... Farklı kaynaklardan yapabiliriz Sayın Milletvekilim ama en önemli kısım bence –yine az önce belirtildiği gibi- bunu yapacak ekibimiz var, bunu hayata geçirecek yerel yönetim, üniversite, dernek, bilimsel iş birliği... Sunumda da sözünü ettiğim, o, iletişimin sürmesi kısmında belki bir sorun var ama ben o konuda da umutluyum. Bakın, 2012-2015 yılları arasında Erzincan’da projeyi yaptık, daha sonra 2015’ten bu yana ben “Herhâlde bizim projemiz akademik makale olarak kaldı.” dedim Altuğ Hocama ama geçen hafta Valilikten telefon edildiğinde –size anlatamam- anladım ki gerçekten bu deprem hafızası... İzmir’de olunca her yerde bir noktada hatırlıyoruz. Bunu unutmadan yapar isek evet, bu konuda bizim çalışmalar yapmaya hem desteğimiz hem gönülümüz hem de bilgi birikimimiz bulunmaktadır.

Arz ediyorum size.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker...

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, Ayşegül Hocama teşekkür ediyorum sunumundan dolayı. Oradaki tüm hocalarımıza da saygılarımı sunuyorum.

Hocam, sunumunuzda sondan ikinci slaytta “deprem riski eşittir deprem tehlikesi, etkilenen nüfus, yapı stoku, yapı hasarı görülebilirliği ve maliyet” diye sıralamışsınız. Burada, baktığımız zaman, özellikle deprem riskini oluşturan deprem tehlikesi bizim elimizde değil yani, insanoğlunun elinde değil. Ha, tedbirler alınabilir, bilimsel çalışmalar yapılabilir ama depremi engelleme şansımız yok. Ancak, onun dışındaki bütün çalışmalar tamamıyla insan eliyle yapılan çalışmalar; o riski azaltacak veya ortadan kaldıracak veya da riske sebep olacak çalışmalar.

Şimdi, az önce sizin de belirttiğiniz gibi, Komisyon Başkanımız da girişte belirtti; gerçekten yasal olarak, yönetmelik olarak, kanun olarak ne gerekiyorsa çıkarılmış. Yani, bir bölgede imar planı yapılacağı zaman öncelikle o bölgenin jeolojik etütlerinin yapılması gerekiyor, fay hatlarının belirlenmesi gerekiyor ve çökme bölgeleri ve zayıf zeminler... Bunlar belirlendikten sonra bunun üzerine şehir planlama çalışmaları yapılıyor. Buralarda hiçbir eksiklik yok, sıkıntı yok. Yalnız, Hocam, bizim en büyük sıkıntımız, en büyük problemimiz insan, insan hataları.

Şimdi, bu anlamda size 2 soru sormak istiyorum. Birincisi... Şimdi, Hocam ben Kocaeli Milletvekiliyim, 1999 depremini yaşamış birisiyim. Geçen, bölgede sohbet ederken arkadaşlar bana bir resim gösterdi –siz bilmiyorum görebilecek misiniz ama, biraz uzak, göremeyebilirsiniz- şimdi, burada yeni bir bina yapılıyor, büyük bir ihtimalle –resmi tam göremiyorum- ya kolon olabilir veya da perde beton olabilir. Maalesef, şurada Pimaş borularını geçirmek için bu perde veya kolondaki demirler

kesilmiş durumda, şuradan, yakından baktığımız zaman bunu çok rahat bir şekilde görebiliyoruz. Bu, 1999 depremini yaşamış olan ve Türkiye’de milat oluşturan bir depremin yaşandığı bölgede maalesef böyle bir uygulama var.

Şimdi, büyük bir ihtimalle, bu uygulamayı yapan bu inşaatın başında bir sorumlu mühendis var, inşaatı mühendisi veya farklı branşlardan ve onun kontrolünde, onun sorumluluğunda olan bir binada maalesef böyle bir uygulama var. Dolayısıyla öğrencilerimize atacakları bir imza, yapacakları bir kontrolörlükteki hatalarından dolayı ileride karşılaşılabilecek sıkıntılar, sorumluluklar, can kayıpları konusunda üniversitelerde bir eğitim var mı veya bu konularda ders var mı, derneğin bu anlamda bir çalışması var mı? Bunu öğrenmek istiyorum.

İkinci bir konu: Ağırlıklı olarak sunumunuzda da ifade ettiniz, genelde bilimsel çalışmalar üzerinde yoğunlaştınız ama özellikle fay hattı bölgesinde olan, deprem bölgesinde olan binalarda da –yine sunumunuzda da belirttiniz- ciddi anlamda bir kentsel dönüşüm yapılması gerekiyor yani mevcut binaların yenilenmesi gerekiyor. Tabii, bunu devlet yenilemek istediği zaman anında yapamıyor; tabii, karşıda ciddi bir direnç var, vatandaş tarafından da bir direnç gösteriliyor. Aynı zamanda sivil toplum örgütü olmanız hasebiyle vatandaş da bu anlamda bilinçlendirmek için bir çalışmanız var mı, yok mu? Yani vatandaş bir daire alırken veya yeni binasına geçerken ıslak zeminlerde kullanılan malzemenin kalitesine mi bakmalı; burası “Projeli mi, iskanlı mı, ruhsatlı mı?” diye buna mı bakmalı veya da “Mevcut binası eğer, Allah korusun, yenilenmezse olacak bir depremde kaybedeceği canların hesabını mı yapmalı?” şeklinde, bu anlamda vatandaşa yönelik de bir çalışmanız var mı? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Çok teşekkür ederiz Sayın Milletvekilim.

Başlayayım ben, belki hocalarımız da ekleme yaparlar.

Şimdi, ilk anlattınız durum, maalesef, çok gördüğümüz bir şey, “İnsana karşı yaşıyoruz.” dediniz. İnsan doğasıyla gerçekten uğraşıyoruz ama bunun da galiba yolu eğitim ve deprem hafızasının yüksek tutulması, ben öyle diyorum. Kişiler bir de olayı bizzat deneyimleyene kadar çok da anlamıyorlar Sayın Milletvekilim. Şimdi, bazen müteahhitlerimizle de konuşuyoruz, bir deprem yaşamış ve yaşamamış işveren arasında da çok fazla fark oluyor.

Gelelim eğitime, aslında şöyle: Akademik anlamda zaten bizim büyük bir çabamız bu yönde. Şimdi, biz öğrencilerimizi eğitiyoruz, tez öğrencilerimiz var, vesaire var, makaleler yazıyoruz ama bunlar vatandaşımıza ulaşmadığı zaman her zaman bir kopukluk oluyor. O nedenle biz konferanslarımızda açık paneller yapıyoruz, her konferansın içinde belli temalı paneller var. Mesela, muhtemelen -sözünü vermeyeyim ben burada, Gebze grubumuzla konuşmamız lazım- 2020 depremleriyle ilgili de mutlaka bilgilendirme yapacağız depreme karşı hazırlıklı olma konusunda da.

Şöyle faaliyetlerimiz var: Radyoda ben Dernek adına gidip görüşmeler yapıyorum -Mustafa Hocam, Altuğ Hocam bilirler- TRT’nin radyolarında görüşmeler yapıyoruz, orada birazcık depremin temellerini anlatıyoruz. Kendi okulumuzda açık sempozyumlar düzenliyoruz, bağlı olduğumuz üniversitelerde. Kendi akademik programlarımız zaten var, deprem çalışmaları, inşaat mühendisliğine bağlı deprem mühendisliği ama mümkün olduğunca bu eğitimi yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Tabii -bir sivil toplum kuruluşu olarak da- bunun periyodik olarak yapılması gerekiyor. Bunu biz iki yılda bir konferans sırasında panellerde, aralarda da farklı çalıştaylarla sürdürülebilir biçimde yapmaya çalışıyoruz diyeyim.

Hocalarım, eklemek istediğiniz bir şey var mı?

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Ben bu konuda ilk soruyla ilgili Sayın Milletvekilime bir ekleme yapmak istiyorum.

Şimdi, Sayın Milletvekilim, tabii ki dediğiniz çok doğru, Ayşegül Hocanın da bahsettiği gibi, toplum hafızamız maalesef çok derin değil, çok çabuk unutuyoruz.

Yine, tabii, burada bu durumlara yol açan bazı ortamlar oluyor; mesela, denetimle ilgili sıkıntılar oluyor, bazı insanlar bu tip hatalar yapınca bu tip hatalardan dolayı çok fazla ceza görmüyorlar ve bu da bazı sorunlara yol açıyor. Bu bağlamda -özellikle- Amerika’da ve Avrupa’da bazı ülkelerde gördüğümüz yetkin mühendislik, bir projeye imza atmak için belli seviyelere ulaşmış olmak, bu çok önemli bir şey. Ülkemizde 90’lı yıllardan bu yana konuşulan fakat bir türlü hayata geçirilemeyen bir durum bu yetkin mühendislik; artı, sigorta sistemi. Tabii ki sigorta sistemi burada çok büyük bir güvence olarak ortaya çıkıyor, insanları bir şekilde alarında tutuyor. DASK bunu bir noktaya kadar yapıyor ama burada da daha ileri gitmemiz gerekiyor bence. Bu şekilde insanların farkındalığını, deprem konusunda ne kadar daha dikkatli olmaları gerektiğini, olmazlarsa neler olabileceğini onlara esasında her an dikte edebilecek bir sigorta sistemidir. Bu iki konuda ne kadar çok gelişme sağlarsak bence o kadar da ilerlememiz mümkün olacaktır.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Ben de birkaç şey söylemek istiyorum Sayın milletvekillerim.

İzmir depremi olduktan sonra maalesef lisans seviyesinde bizim üniversitelerde öğrencilerimizi kendi özel şahsi bilgilendirmelerimiz ve uyarılarımız, onları yönlendirmelerimiz, teşvik etmelerimiz konusunda bunun dışında bir eğitim maalesef yapamıyoruz, derslerde yapabildiğimiz kadar. Sadece depremden sonraki ilk derste şunu söylemiştim ve benim sınıfımda da Bayraklı’da yaşayan 2 öğrenci vardı: Arkadaşlar, artık siz 4’üncü sınıf inşaat mühendislerisiniz, ne kadar büyük bir sorumluluğun altına girdiğinizi lütfen bilin. Yani bunu mutlaka görmeniz lazım. Bizim bu sebeple özellikle eğitime ve okullara ulaşabildiğimiz en önemli vasıta konferanslarımız. Çünkü biz şundan hoşlanmıyoruz: Yanlış anlamayın, ben samimi ortamdan dolayı bunları söylüyorum, depremden sonra her kanaldan telefonlarla arıyorlar ama biz uluslararası bir konferans düzenlediğimizde, etkinlik yaptığımızda diyoruz ki: “Gelin, değerlendirmelerinizi, katkılarınızı konferansımıza katın.” diye televizyonları aradığımızda gelmiyorlar maalesef. Bizim aslında buradaki en önemli noktamız; biz konferansları düzenlerken tamamıyla kâr amacı güzetmeden, en uygun imkânlarla ve öğrencilerimize de katılımı teşvik etmek için elimizden gelen imkânları sağlayarak seminerler, paneller düzenliyoruz çünkü bizim kendimizi duyurabildiğimiz bu konuda -deprem mühendisliği konusunda, sismoloji konusunda- duyurabildiğimiz tek yetkin yer. Bu konuda söyleşiler düzenliyoruz, bu konudaki yetkin profesörleri, aynı zamanda uygulamada çalışan yetkin mühendisleri davet ediyoruz. Geçen konferansımızda tamamıyla sigortayla alakalı olarak çok güzel bir panel düzenlendi. Konferansımızın sonunda, şöyle söyleyeyim size, dünya çapında tanınmış bütün bilim adamlarının bulunduğu bir söyleşi düzenlendi ve biz bu söyleşileri kaydettik, sosyal medyada yayınlıyoruz ama maalesef bu yaptığımız çalışmaları seyreden insanlar çok az. Bizim özellikle öğrencilerimizi -en azından lisans seviyesinde olmasa bile bir miktar daha yetkin olduğunu düşündüğümüz yüksek lisans, doktora seviyesindeki öğrencilerimizi- ve dediğim gibi, bu konferanslar sayesinde eğitim amaçlı olarak pek çok öğrencimizi desteklemek, teşvik etmek, bu konularda bilgi sahibi olmak için elimizden gelen her katkıyı gösteriyoruz. Fakat maalesef bildiğiniz üzere lisans

seviyesinde deprem mühendisliği konularında böyle herhangi bir eğitim yapılmıyor. Ama dediğim gibi biz daha çok çalışmalıyız ve bunu bir eksik olarak düşünmemeliyiz, bu bizim eksikliğimiz onun için biz bu dernek vasıtasıyla elimizden geldiği kadarıyla bu işleri yapmak için inanın gönüllü olmaya çalışıyoruz. Ama dediğim gibi eğer yapılamayan bir şeyler de varsa evet, bunları da bir üniversite olarak bizlerin eksikliği olarak da kayda geçebilirsiniz. Daha fazla yapmalıyız, bizler de daha fazla çalışmalıyız. Hiçbir zaman birbirimizi suçlamamalıyız, hep önce kendimizi suçlamalıyız. Üniversite olarak biz kendimizi suçlamalıyız, sizler de orada yönetici olarak eksikliğinizi sorgulamalısınız ki daha fazla başarılı olalım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet Hocam, çok teşekkür ederiz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Rica ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi sözü Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı'ya veriyorum. Buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

Ayşegül Hocam, Murat Hocam, Mustafa Hocam hayırlı günler diliyorum.

Ayşegül Hocam, sunumunuz için de ayrıca teşekkür ediyorum. Çok sade ve bilgilendirici bir sunumdu.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim, eksik olmayın.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ayşegül Hocam, sunum sırasında teorik olarak iyiyiz ancak uygulamada eksiklikler olduğunu ifade ettiniz. Hatta geçen toplantılarda sizin bu ifadenizi şöyle bir biçime sokan bir arkadaşımız da oldu: “Bilimsel olarak Avrupalı gibi düşünüyoruz ama uygulamada Asyalı gibi hareket ediyoruz.” İnşallah bunun tam ortasını bulup bu problemi hâl yoluna koyarız diye ümit ediyorum.

Bir çalışma yaptığınızı ifade ettiniz. Şimdi, öncelikle 1999 depremi Türkiye için, bizler için bir milat oldu. Ondan sonra Türkiye birtakım dönüşümlere hızlı bir şekilde girdi ancak bu son yıllarda, özellikle İçişleri Bakanlığı himayesinde başlayan bu Danışma Kurulu toplantıları -ki sizde katıldığınızı ifade ettiniz Dernek olarak- ondan sonra AFAD'ın tek çatı olarak böyle bir senkronize hareket etme kabiliyetine erişmesi, bunların önemli bir gelişme olduğunu Türkiye için düşünüyorum ki siz de ifadenizde bunları söylediniz. Bu toplantılara katılıyorsunuz, bu Danışma Kurulu toplantılarına. Bu toplantılar sırasında biraz önce bize bir problemden bahsettiniz. Bu sakinim zone çalışması sırasında fark ettiğimiz bir problem var dediniz. O problem de veri; paylaşımı noktasında sıkıntı yaşıyoruz. Şimdi tam olarak şunu ifade etmek istiyorum: Bu Danışma Kurulu toplantılarında, bu konuları da ilgililerle konuşuyor musunuz Ayşegül Hocam?

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Evet, şöyle...

Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Çünkü bu sorunu çözecek kişilerle aslında siz rutin aralıklarla bir araya geliyorsunuz.

İkinci sorum da: “Bilimsel anlamda tekrarlanan çalışmalar var.” diye bir ifadede bulundunuz. Sayın Başkanım da -Komisyon Başkanımız da- buna biraz önce işaret etti. Şimdi, bu tekrarlanan çalışmalar aynı zamanda Türkiye'nin enerjisini de bazı yerlerde boşa harcıyor ki bundan da böyle

üzüntü duyduğunuzu “Keşke topyekûn senkronize olarak hareket etsek Türkiye’nin dört bir tarafında, bir konu çalışılmışsa eğer, o konuya girilmezse başka arkadaşımız başka konulara girse.” diye ifade de bulundunuz. Bunu çözecek mekanizmanın kim olduğunu düşünüyorsunuz? Danışma Kurulunun dışında acaba TÜBİTAK mı üstüne almalı bu konuyu? Veya yine bu konuyu da Danışma Kurulunda tartıştınız mı, orada bu konu gündeme geldi mi? Bu iki sorum var.

Onun dışında “Master planı çalışması yapıyoruz.” dediniz. Hatta Gaziantep’i örnek gösterdiniz. Şimdi, bizim ilk sunumlarda TÜBİTAK MAM’da bize bir sunum yaptılar, onlar da aynı çalışmaları yaptıklarını ifade ettiler. Şimdi, bölgemize gittiğimiz zaman, illerimizde belediyelerimizle görüştüğümüz zaman... Ya, mesela ben Hatay Milletvekiliyim. Hatay deprem riskinin yoğun olduğu bir bölge. Hatay’da, üzülerek söylüyorum, yani, elimizde bir envanter de yok, bir çalışma da yok. Ben belediyeleri arayıp bilgi istiyorum, Hatay’daki yapı stokunun durumu nedir diye sorduğum zaman bana net bir bilgi verebilen daha bir ilçe veya büyükşehir belediyeyle denk gelmedim. Yapı yaşlarıyla ilgili bir soru sormuştum. Beni en son yönlendirdikleri yer numarator bölümü var ya belediyelerde bir baktım kendimi orada buldum. Bunlar, tabii, aynı zamanda o şehrin bir insanı olarak beni üzüyor. Sürekli ilde bunu dile getirdiğin zamanda da şöyle bir sorunla karşılaşıyorum: Bir bütçe, yani sonuçta bu çalışmanın bir bütçe karşılığında olduğunu, dolayısıyla belediyelerin mali olarak imkânlarının kısıtlı olduğunu ifade edip konuyu geçitiriyorlar. Aslında benim için bu bir sorun değil. Yani Hatay gibi bir ilde bütçenin bence birinci kalemi deprem riskinin azaltılmasıyla ilgili çalışmalar olması lazım. Şimdi, bu çalışmaları yaparken acaba çeşitli fonlardan faydalanıp belediyeyle çok yük olmadan bu çalışmaları yapma imkânımız var mı? Bunu size soracağım.

Bir de son olarak; Mustafa Bey Elâzığ’ıyla ilgili bir anısını paylaştı. Elâzığ depreminde Elâzığ’a gittiğini, Elâzığ’da çöken bir binanın hemen yakınında bir kazı sırasında 1800’lü yıllara ait bir yapının kalıntılarına denk geldiğini ifade etti.

Şimdi, Mustafa Bey, ben de geçtiğimiz aylarda bir misafir topluluğu vardı, onu Hatay’da gezdiriyorum. Hatay, biliyorsunuz, doğasıyla, tarihiyle çok...

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ
DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Evet, ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hatay’da yeni bir -reklam olmasın- otel yapıldı, aslında kamuya da ait bir otel. Böyle bir tarihî alan üzerinde inşa ettiler. Ben de misafirlerimi oraya götürdüm. Böyle, otelin girişinde demirlere yaslanıp o alttaki tarihî dokuyu izleme şansı sunuyor. Misafirlerimi götürüp o tarihî dokuyu izlettireyim dedim. Misafirlerle beraber o demirlere yaslanıp aşağıdaki mozaikleri incelerken ben, biraz sonra misafirlerimizin bana dönüp “Ya, ne muhteşem bir şehirde yaşıyorsunuz.” demesini beklerken, misafirimizin birinin dönüp bana şu ifadesi çok enteresandı: “Ya, siz hiç akıllanmamışsınız. Kaç defa çöken bir şehri, yine, aynı yerde imar etmişsiniz, aynı yerde yapılaşmayı yapmışsınız.” diye. Bu da, tabii, enteresan bir bakış açısı bize sundu.

Ben tekrardan sizler gibi bilim insanlarımızın olmasından dolayı büyük bir gurur duyduğumuzu ifade etmek istiyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ
DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR - Estağfurullah.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sizleri lütfen daha çok ekranlarda da... Toplumu bilgilendirirken, toplumu aydınlatırken sizler gibi insanların ekranlarda daha fazla olmasını da ayrıca temenni ediyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞDU - Çok teşekkür ederiz Sayın Milletvekilim. Aslında o kadar güzel noktalara değindiniz ki ben hep sorularınızda eksik olmayın. Diyorum ki keşke şunu da söyleseydik. Çok teşekkür ederek başlıyorum, estağfurullah diyorum.

Aslında basın konusuna da değinerek çok hızlı başlasam, hocalarım müsaadeniz var mı?

Şimdi, ilk sorunuz “Veri eksikliği ya da kurumlar arası iletişim, iş birliği; bunu Danışma Kurulunda konuşuyor muyuz?” Sayın Milletvekilim, aslında ben 2020 yılından -hani, herkes olumsuz bir şeyler söylüyor ama- çok umutluyum çünkü inşallah, diyorum ki: Biz bu kadar niyetle, bu kadar güzel planla bu sorunu çözeceğiz, buna inanıyorum. Çünkü bu Afet Danışma Kurulunda gerçekten -çok sayıda da değil, kalabalık olduğunuzda söz dağılıyor, söz gelmiyor- AFAD Daire Başkanımız, tabii, İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu’yla beraber detaylı konuşma fırsatı buluyoruz, tüm bu noktaları da kendisine iletebiliyoruz. Tabii, vakitler çok kısıtlı, sizlerde de olduğu gibi çok az vaktimiz var. Biz o nedenle böyle, tabiri caizse nokta atışı yaparak iletiyoruz ve gerçekten dikkate alındığını ben düşünüyorum.

Bu konuyla ilgili başka bir konu da şu: Sayın Başkan, değerli milletvekillerim; inanır mısınız bilmiyorum ama -hep öyle diyorum- keşke bir kurul olsaydı da doğrudan konuşabilseydik dedikten sonra, iki hafta kadar önce şehir ve bölge planlamadan bir hoca arkadaşımızla “Keşke doğrudan Meclise sunabilsek.” dedik, sonra gülümsedik tabii, olmaz öyle diye çünkü bizler medyada çok fazla görünmeyi sevmeyen kişileriz. Ama sonra bu haber çıkınca ben çok şaşırdım gerçekten böyle bir davet olunca. Bu vesile için de gerçekten çok teşekkür ederim ki böyle bir şey vesile oldu. Diliyorum inşallah bunu hallederiz. Ne kadar dilemişsek, dua etmişsek gerçek oldu. Çok teşekkür ederiz.

Şimdi “Ortaklaşa işler nasıl yapabiliriz?” sorunuza hemen cevap vereyim. Bunun dünyada örnekleri var. Mesela, işte, birtakım enstitüler kuruluyor depremlerle ilgili ve o enstitüler onun merkezi oluyor; mükemmeliyet merkezleri olabilir. Sayın Milletvekilim, burada artık kişiler kendilerinden sıyrılarak... Yani bir akademik ego var, o egoyu bir kenara bırakmak zorundasınız, ülkeye hizmet ediyorsunuz, aynı burada sizlerin yapmaya çalıştığı gibi. O kurumsal, kişisel, bireysel, bilimsel egodan sıyrılırsanız bu mümkün ama bu gerçekten sizin verdiğiniz Avrupa, Asya örneği... Asyalı olacaksak da gerçekten Japonya gibi olmaya çalışalım ki deprem konusunda, bir şeyleri çözmeye çalışalım. Bunu yapmanın bir yolu şu: AFAD gibi mekanizmalar geliştirmek ama bunu yaparken de o mekanizmalara gönüllü hocalar yerleştirmek. Yani bakın, işte “Bunun uzmanı bu hocadır, burada bu çalışıyor.” “Neden bu hocayı almıyorsunuz?” O hocayı da almak, hocaları kendi kişisel platformundan çıkarıp ülke bazında bir çıkar gözeticisi hâline getirmek... Ben bunu böyle görüyorum. Bunun bir örneği var, hemen söyleyeyim: Güney Kaliforniya Deprem Merkezi diye çevirebileceğim “Southern California Earthquake Center” diye geçen. Bütün projeler oradan geçer Kaliforniya’da. İşte, buna devlet desteği vardır, özerk bir kurum diyebilirim. Üniversiteler, devlet, bakanlıklar, herkes oradan pay alır ve projeler yapılır. Böyle olunca aynı şeyi yapmanız mümkün değil, devletin parasını ziyan etmek ya da tam tersi. Devlet benzer projelere para ayırırken önemli bir şeyin unutulması, bu da mümkün değil. Bir merkezî bakış açısı lazım, bunu Kurulda da söylemiştim. AFAD bütün iyi niyetiyle bunu yapmaya çalışıyor gerçekten. Belki oraya biraz daha destek lazım hem fon hem de yönlendirme açısından.

Şimdi, Gaziantep’te, Erzincan’da yaptıklarımızı bizler -Altuğ Hocam, Mustafa Hocam takdir ederler- çok küçük bütçelerle yaptık çünkü hiçbirimiz para kazanalım derdinde değildik. Belki bursiyerlerimize birkaç kuruşluk bir maaş verdik, onun dışında bir getiri olmadı ama yapmak mümkün. Gaziantep’te Büyükşehir Belediyesinin projesiyle yaptık. Erzincan’daki başka bir ulusal fondu,

Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliğinin (TUJJB) projesiydi. Uluslararası yaptığımız işler var ama bunlar Sayın Milletvekilim, dediğiniz gibi, sahiplenilmesi için lokal, yerel yönetimin olması lazım yani gerçekten belediyenin ya da valiliğin gelip bize “Hocam böyle bir şey yapalım mı?” demesi lazım.

Hatay deyince de... Hatay’da aslında bizim sismik tehlike ve hasar çalışmamız var. Tehlike kısmını, işte, ortalama hasarı uyarı kısmını biraz bizler çalıştık, 6 hocamın orada Almanlarla yaptığı bir proje var. Yani aslında bütün bunlar şuna işaret ediyor: Bilgiler var sayın milletvekillerim ama dağılmış durumda, bunları bir araya toplamak ve bir bilgi veri tabanı geliştirmek de zorundayız. Bu da çok kolay bir şey değil ama buna bugün başlarsak iki ay sonra kârdayız; kim, nerede, ne yapmakta, bunu belki bir veri tabanı hâline getirmeliyiz. Hatay’da da çalışmaya her zaman niyetimiz ve gönlümüz var, bunu sizlere arz ederim.

Son konu “relocation” konusu Sayın Milletvekilim. Erzincan 1939 depremi güneyde yumuşak zeminde olmuştur ama şehir yıkıldığı için -ben Erzincanlıyım baba tarafından, çok iyi biliyorum bu hikâyeleri- kuzeye taşınmışlardır, kuzeyde de fay vardır, elli sene sonra aynı insanları bu sefer Kuzey Anadolu fay hattı bulur ve can kaybı yaşarız 1992 yılında. Dolayısıyla “relocation” konusu, işte bu interdisipliner çalışma çok önemli. Bir şehir plancısı ile bir inşaat mühendisi, bir yer bilimci bir araya gelip ortak karar vermesi -zaten bu sakinim zonlarından kastımız o aslında- yani hiçbir meslek grubunun kendi rantını, kişisel çıkarını gözetmeksizin gerçekten ülkemizin iyiliği için çalışması gerekir.

Benim söyleyeceklerim bu kadar efendim.

Buyurun hocalarım.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Teşekkürler Ayşegül Hocam.

Sayın Milletvekilim, Ayşegül Hocanın bahsettiği gibi, esasında Antakya’da 2011-2013, o yıllar arasında belli başlı projeler yapıldı TÜBİTAK fonuyla, Alman TÜBİTAK’ı diyeyim, onunla ortak olarak, Alman ortaklarımızla -Ayşegül Hocamın bahsettiği gibi- tehlike çalışmaları yapıldı belli bölgelerde. Ben de belli bölgelerde yapılarla ilgili çalışma yapan grupta yer aldım, çok keyifli bir çalışma oldu, Antakya’da çalışmak çok keyifliydi.

Bunun dışında, genel olarak şunu söylemek istiyorum: Bu tip çalışmalarda -sizin de bahsettiğiniz gibi- esasında en büyük problemimiz bizim, yerel idari birimlerden veri almak. Mesela, Antep’te de sıkıntı yaşadık, diğer yerlerde bir ölçüde yaşadık. Bizlere esasında binalarla ilgili belli başlı veriler verildiği takdirde biz zaten o verileri kullanarak istediğimiz her türlü çalışmayı yapabiliriz ama bu veriler olmayınca o verileri elde etmek için inanılmaz bir efor harcamanız gerekiyor, sahaya çıkmanız gerekiyor hem zaman olarak hem eleman olarak çok fazla efor harcamanız gerekiyor, işte burada sıkıntılar var. Esasında, ilk başta bu tür çalışmaları yapmaya hevesli olan belediyelerin belli bir program, belli bir standart bazında bu çalışmaları yapıp parametreleri toplaması çok çok önemli, ondan sonra işin geri kalan kısmı bizim gibi akademisyenlerin ya da işte araştırma konusunda çalışanların bu verileri değerlendirmesi olacaktır. O yüzden, şu andaki gittiğimiz ve bu çalışmaları yaptığımız bölgelerde gördüğümüz en büyük eksiklik veri konusundaki, parametre konusundaki eksiklikler, maalesef, bunları şu anda aşmak bizim için daha zor.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Müsaade ederseniz ben de birkaç şey söylemek istiyorum. Derneğimiz 2009 yılında kuruldu, 2011 yılında ilk konferansını yaptı, ikinci konferansını 2013 yılında Hatay’da yaptı ve o kadar güzel bir konferans oldu ki bütün Türkiye’deki camia da deprem konusunda

çalışan yer bilimciler, inşaat mühendisleri, jeofizik mühendisleri, hepsi bir arada ve bütün Hatay gezildi. Sizin bu bahsettiğiniz durumla alakalı olarak bir miktar üzülerken ama bir miktar da Hatay'a hayran kalarak bu konferansı gerçekleştirdik, Mustafa Kemal Üniversitesinin etkinliği olarak gerçekleştirdik ve çok başarılı bir konferans oldu. O konferansın orada yapılmasının çok önemli bir amacı vardı; deprem sadece Ankara'da, İstanbul'da ve İzmir değil, deprem her bölgede, ülkemizin her yerinde mutlaka gündeme getirilmeli çünkü depremleri sadece bir noktada olacakmış gibi asla düşünmemeliyiz, bu bilgilendirmeyi Türkiye'nin her yerinde yapmalıyız ve o konferansımıza üniversiteden akın akın öğrencileri davet ettik, İskenderun'daki mühendislik fakültesinden otobüslerle merkeze geldiler, Hatay merkeze geldiler, üniversitemize çok fazla destek oldu. Biz konferanslarımızı özellikle belli bir yerde, bir otelde yapmıyoruz, bütün konferanslarımızı üniversitede yapıyoruz çünkü üniversitenin içerisinde yapılması, insanların o havayı soluması ve üniversitedeki özellikle öğrencilerin, çalışanların, oraya gelip böyle bir konferansın konusuyla alakalı olarak ilgi çekmesini arzu ediyoruz. Aslında hep biz konferans düzenlerken konferans düzenleyen gruplar bize: "Hocam, çok geri kafalısınız." Hayır, geri kafalı değiliz, olması gereken bu. Çünkü bir dernek olarak burada asıl amacımız insanları bu konuyla alakalı olarak bilgilendirmek.

Gaziantep'le alakalı olarak, aslında bizim yaptığımız, belediyenin çok büyük bir ilgi, alakasıyla başladığımız projenin belli bir noktaya getirilip çalışmalar hayata geçirildikten sonra, sanıyorum Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bununla alakalı olarak çok önemsendi, sonrasında TÜBİTAK çalışmalara başladı. Hatta proje de bizim o noktadaki çalıştığımız projeyle aynı adı taşımakta yani ilk çalışmaları Gaziantep'te TÜBİTAK'ın başlattığı projeleri aslında biz başlatmıştık, onu da dipnot olarak belirtmek istiyorum.

Bir de AFAD'ın içerisinde "Ulusal Deprem Araştırma Programı" diye bir proje birimi var. AFAD, depremle alakalı konularda sadece bilim adamlarına değil, ülkemizde bu konuyla alakalı olarak çalışan özellikle kamu kurum ve kuruluşlarına proje yapılmasıyla alakalı destek vermekte, fon vermekte. Ben aynı zamanda bu Komisyonun da bir üyesiyim, Komisyonumuza her yıl... Bu sayı günden güne artmakta, şu anda bu yıl -yani gizli bilgi mi bilmiyorum orada AFAD'dan bizim derneğimizin üyesi olan hocalarımız, arkadaşlarımız da mevcut, eski Deprem Dairesi Başkanımız da orada, kendileri de bilirler- 50 tane proje geldi fakat... Bu aslında çok iyi niyetle yapılmış bir çalışma, bu sayede sadece depremle ve afetle alakalı konulardaki sadece mühendislik değil, sosyal bilim, sağlık alanında pek çok proje bu şekilde destekleniyor ama yıllık bütçesini ben hiç söylemek istemiyorum burada, çok cüzi. Ve biz... Peki, söyleyeyim, yaklaşık 1 milyon lira ile 2 milyon lira arasında bir bütçesi var. 50 projenin 1 milyon veya 2 milyon lira bütçeyle yapılması mümkün değil ama ben buradaki emeği ve gayreti takdirle karşılıyorum, özümseyemiyorum. Yani bardağa hep boş tarafından bakmaya alışmışız, bardağa dolu tarafından bakmalıyız. Yani bu vesileyle AFAD bu tür çalışmalar gerçekleştiriyor, bunu mutlaka belirtmek istiyorum ve orada çok özveriyle, gayretle... Komisyondaki herkes kendi özel zamanlarında, çalışması gereken zamanların dışında da bu Komisyona çok destek oluyor. Hem üniversitelerden hem AFAD'dan yetkin bir grup tarafından bu projeler destekleniyor ama dediğim gibi, projelerin maliyetleri çok yüksek olduğu için yeter miktarda bu çalışmalar düzenlenemiyor.

Hatta şöyle bir durum da hasıl oldu, bundan da bahsetmek istiyorum, aslında bu proje birimleriyle, şu anda bu fay yasasıyla alakalı olarak Türkiye diri fay haritasıyla alakalı bir şey söylemek istiyorum: MTA da bu fay haritasını oluşturduktan sonra, bu fay bölgelerinde aslında doğrulamak amacıyla birtakım çalışmalar gerçekleştirmek istiyordu. Bununla alakalı olarak da AFAD desteğiyle MTA, birtakım çalışmalara başlamıştı ama yeterli fon eksikliğinden bu çalışmalar bir miktar geri kaldı. Aslında bu desteklemeleri de yapıyorduk, Ulusal Deprem Araştırma Programı bu desteklemeleri de yapıyordu ama bütçe yetersizliklerinden dolayı o çalışmaları da tam olarak devam ettiremedi. Belki

bu çalışmalar devam ettirilseydi Türkiye diri fay haritası çok daha kapsamlı olarak, belki daha fazla kapsamlı olarak değerlendirilebilecekti ama yine de bunları bir başarı olarak görüyorum. Mutlaka bu AFAD'ın yapmış olduğu çalışmaların desteklenmesi taraftarıyız. Çünkü bu yapılacak çalışmaları, Ayşegül Hocam'ın dediği gibi, mutlaka tek bir çatı altında... Dediğim gibi, bütün envanterin, bütün bilgilerin bir araya getirerek yönlendirilmesinin çok büyük önem arz ettiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Evet Hocam, çok teşekkür ederiz.

Şimdi Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de sunumlarından dolayı Murat Hoca'ya, Ayşegül Hoca'ya ve Mustafa Hoca'ya teşekkür ediyorum.

Tabii, bu bir dernek ve bilimsel verilerle beraber çalışmalar yaptı. Notlarımı aldım ben de, diyor ki Ayşegül Hocam: “Yirmi yıldır aynı yerdeyiz.” Yani “Yirmi yıl öncesi ben öğrenciydim, aradan yirmi yıl geçti üç aşağı beş yukarı aynı konuları konuşuyoruz.” Bu Parlamentoda da farklı değil, her afetten sonra sırayla milletvekilleri kürsüye çıkar “Devlet yaraları saracak, merak etmeyin.” der.

Tam burada, şimdi, deprem bilinen bir şey yani bilinen bir şey derken nerede olacağını biz biliyoruz, fay hatlarını biliyoruz; hani bir hastalık gibi aslında, tahlillerle biz hastalığı keşfedebiliyoruz, demek ki bizim tedavide zorluklarımız var. Şimdi, burada da, depremin oluşacağı fay hatlarını bildiğimize göre, bence somut yani “Neler yapmalıyız?”ın bir miktar üzerinde durmalıyız yoksa bizden sonra, yirmi yıl sonra gelecekler de -tahmin ediyorum- aynı şeyleri konuşurlar.

Yani, sonuçta “Yeterli bilim adamımız var, yeterli mühendisimiz var, yeterli teknik elemanımız var yani mutfakta herhangi bir problem yok; o zaman yağ var, un var, şeker var, helva yapacak adam yok.” mu diyelim? Aslında, bunun da... Ben şöyle düşünüyorum: Mesela, bununla ilgili, afet, bir bakanlığa dönüştürülse, ciddi de bir bütçesi olsa sizin bütün bu söylediğiniz kurum ve kuruluşlar onun bir alt birimi olsa -çünkü biz burada da dinliyoruz gelen arkadaşlarımızı, onlarca kurum depremle ilgili hakikaten olmalı da... Ama onlar, herkes kendi başına bir çözüm üretmeye çalışınca ortaya bir çözümsüzlük çıkıyor. Yani, hani, siz bilimsel çalışmalar yapıyorsunuz, buna nasıl bakarsınız? Mesela, diğer bir hocamızın söylediği 1 milyon liralık bütçe tabii ki komik bir bütçe. Yani 1 milyon lirayla bunların altından kalkılması, gerekli çalışmaların yapılması düşünülemez. Yani bir afet bakanlığının kurulmasının, bunun alt birimlerinin -söylediğiniz kurum ve kuruluşlar, işte, jeofizikçiler olur, planlamacılar olur, belediyeler olur- marifetiyle bu işin organize edilmesine nasıl bakarsınız?

İkincisi, bu deprem master planları. Şimdi “Bazı yerlerde valilikler, bazı yerlerde belediyeler.” diyorsunuz. Hâlbuki, bahsettiğimiz bir bakanlık çatısı altında bir bakanlık oluşsa bu bakanlık bunu -devletin zaten yatırım bütçeleri var, bugün belediyeler en büyük gelirleri de devletten sağladığına göre- resen yapsa yani, işte, depremde öncelikleri de dikkate alarak, depremdeki birinci, ikinci, üçüncü derece bölgeleri de ayırarak bu işi resen yapsa -işte, “İstanbul yapıldı.” diyorsunuz “İzmir’de çalışma var.” diyorsunuz- ve aynı zamanda, Avrupa bankalarında yani yatırım fonlarında Türkiye’nin aldığı bağışlar da var, en azından bunların tamamını da bir yere yönlendirilerek tekelden -bunu alt kurum olarak istediği kurumlarla yapabilir- bu master planları yapsa diye düşünüyorum. Bununla ilgili görüşünüz ne olur?

Yine, işte “Afette ilk önce çok iyi reaksiyon veriyoruz ama afetten sonra kötü sınav sergiliyoruz, belki ilk bir iki ay gündemde kalıyor ama ondan sonrası da gündemden düşüyor.” gibi ifadelerde bulundunuz. Aslında bu, devletin görevi yani bununla ilgili gerekli... Tabii, vatandaşın bilinçlenmesi,

bireysel olarak okullarda nasıl faaliyetler yapılacağı konusu da önemli ama devlet, yasalarıyla -otomatikman bir sorundur, bir problemdir- bunun çözümüne yönelik tedbirleri almalı ve gerekli düzenlemeyi yapmalı diye düşünüyoruz. Bu konuda sizin bir çözüm öneriniz var mı?

Yine, tabii, bu öğrencilerin... Şimdi, siz üniversitelerdesiniz, doğal olarak bilimsel konferanslara daha çok bilim dünyası ilgi duyuyor, bu konuyla ilgili çalışanlar ilgi duyuyor. Yani normal vatandaşların sizin bu tür konferanslarınızı -tahmin ediyorum- takip etmesi biraz zor, ilgi alanlarına da -tahmin ediyorum- girmez, normal çünkü bir insan bir şeyi bilebilir, ikinciye ilgi duyar, üçüncüsü de hobi olur ama bu manada, bu işin mutfağında çalışacak insanlara bu eğitimin verilmesi açısından bir gayret sarf etmek lazım. Bunun devamında da mesela, öğrencilere böyle bir mecburiyet getirilebilir. Siz öğretim görevlileri olarak “Şu, şu, şu konferanslara katılan arkadaşlar...” deyip onlar da belli bir bilgi de verebilirlerse, rapor da hazırlayabilirse belki onlara pozitif ayrımcılık yapabilirsiniz diye düşünüyorum.

Şimdi, bütün bunları yaparken aslında bir de bu işin denetim boyutu var. Ben biraz da işin denetiminde sorunların yaşandığını düşünüyorum. Herkes kendini problemin dışına atarsa bu işte çözüm bulamazsınız. Yani Mustafa Hocayı bildiğim kadarıyla “Hepimiz bu işte sorumluyuz.” diyen, doğru hepimiz sorumluyuz ama bu işin bir yapımcısı var, bir finansmancısı var, bir de deneticisi var. Ben denetimdekilerin sorumluluğunun daha fazla artırılması taraftarıyım. Yani, neticede, şimdi, yapı denetim şirketleri var, bu yapı denetim şirketleri doğal olarak bu yapılan işin, planına, projesine uygun mu, değil mi diye bunu denetlemeli ve sorumluluğu da olmalı. Sorumluluğu olunca otomatikman denetlemesi de daha farklı olacaktır. Son dönemde bu gerekli yasal düzenlemelerin tamamı yapıldı, yapılıyor, gerektiğinde ilaveler de yapılıyor ama asıl olan onların sorumluluk alanlarının biraz daha artırılması diye düşünüyorum.

Sunumunuzdan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Teşekkür ederiz Sayın Milletvekilim.

Şimdi, Sayın Milletvekilim aslında siz helva örneği verdiğinizde benim aklıma ilk önce “Helvayı birisi denetlesin.” diye geldi. O denetlemenin gerçekten çok şeffaf, kontrol edilebilir olması lazım. Biz gerçekten burada...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Pardon, bir şey daha müsaade ederseniz...

Değerli Hocam, bir şeye çok vurgu yaptınız; onu da ben tekrar hatırlatmak isterim size: “Tarafsız birimler tarafından değerlendirilmeli.” dediniz, şeffaflığa özellikle vurgu yaptınız. Burada bir sorun mu var? Burada da bir açıklık getirirseniz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Evet, tabii, Sayın Milletvekilim.

Şimdi, burada aslında inşaat dünyasının içindeki birtakım bozulamayacak ilişkiler yumağı var yani bir firma bir firmayı denetleyebilir, bir mühendis başka bir mühendisi eğitebilir, danışmanlık yapabilir ama sonuçta aynı havuzda olmamaları gerekir, bağımsızdan kastım o. Yarın bir gün aynı ağın içinde olacak kişiler tarafından olmaması lazım o denetlemenin. O denetlemenin sürdürülebilir olmasından da kastım şu: Ben düşünüyorum, birçok tasarım kâğıt üzerinde gerçekten yerindedir, gerçekten problemi yoktur; yeni yönetmeliğe belki uygundur, belki bir öncekine uygundur ama o inşaat aşamasında başından sonuna kadar sürekli, sürdürülebilir ve tekrarlanabilir... Yani bir sitenin içinde görmüşüzdür Altuğ Hocamla sahaya gittiğimizde bir blok ayakta, öbür blok gerçekten yıkılmıştır. İnsanın inanası gelmez “Nasıl olur?” diye. Bunların sürdürülebilir olması, sürekli olması gerçekten çok önemli ve belki

de bağımsızdan kasıt da şudur: Birlikte iş yapan kurum kuruluş değil, farklı bakış açısı getirebilecek, dışarıdan, aynı havuzdan olmayan, aynı noktadan belki geri dönüş almayan. Bağımsızlıktan kastım budur.

Şimdi, sizin sözünü ettiğiniz afet bakanlığı tabii bizlerin takdirinde değil, aslında sizlerin takdirinde, devletimizin takdirinde ama eğer böyle bir yapının içinde kamu, kuruluşlar, üniversite ve uygulayıcı iş birliği olacaksa bence bu çok yerinde bir şey olur. Bunu sağlayan herhangi bir mekanizma da olabilir ama burada bir sıkıntı var. Mesela bakın, hocalar danışmanlık yapırlar özel sektöre bazen, uygulamacıyla çalışır hoca ama kamu bağı, bizim gibi hocalar daha çok kamu projeleri yapar; devletle, kamuyla beraber çalışır ama orada da uygulayıcıya ulaşabiliyor muyuz? İşte az önce Hatay Milletvekilimin söylediği soru tam olarak bununla ilgiliydi: Bir sahibi olmak zorunda ve bu sahibi aslında birbiriyle etkileşim hâlinde olmak zorunda. Aksi takdirde bizim yapacağımız master planlar da çok güzel yönetmelikler gibi, çok güzel haritalar gibi bir kenarda durabilir teorik olarak. Benim aklıma bu geldi.

Siz, hafızayı canlı tutmayı sordunuz Sayın Milletvekilim. Ben burada gerçekten medyanın -belki medyadan da sorumlu bir personelimiz vardır orada, bilemiyorum- gücünü doğru kullanması gerektiğini düşünüyorum. Bunu daha önce biz Dernek bildirilerimizde de yayınladık aslında depremlerden sonra. Bizleri gerçekten televizyonda, radyoda çok nadir görürsünüz çünkü özellikle deprem sonrası gelen telefonları yanıtlamamaya çalışıyoruz ya da çok kısa yanıtlıyoruz, kibarca reddediyoruz. Çünkü deprem anında vatandaşımızın ihtiyacı olan, benim çıkıp yapısal konular hakkında ya da fay konusunda konuşmam değil, vatandaşımızın ihtiyacı olan “İhtiyaçlar giderilecek mi? Nasıl düzelecek, normal hayata nasıl dönecek?” O nedenle biz o noktada sizlerin de işine çok karışmak istemediğimiz için çok gündemde değiliz ama medya gücünü... Mesela az önce verdiğim örnekte radyodaki birkaç arkadaşımız dışında bizi hiç telefonla arayıp da “Hocam normal zamanda, depremle ilgili bize bir tanıtım yapar mısınız? Bize bir bilgi verir misiniz?” diyen bir medya organı henüz olmadı, olduysa Mustafa Hocam hatırlatın. Biz düzenli olarak her muhabirimize deriz ki: “Sayın muhabirimiz, bizi depremden bir ay sonra arayın.” Bakın, telefonlarımız yine sessiz. Oysa 30 Ekim civarında biz telefonlarımıza cevap vermekten inanın başka bir şey yapamıyorduk. Burada medyanın gücünü sürekli kullanalım, insanlara hatırlatalım: “Siz deprem ülkesindeyiz, her an olabilir.”

Depremlerin nerede olacağını bilmemize gelince de... Biz şunu bilebiliyoruz: Bakın, kırmızı noktalar, tabii, çok tehlikeli ama ne zaman olacağını bilmiyoruz ama bir önceliğimiz var. Bu ekip olarak bile biliyoruz ki biz, Maraş olsun, Gaziantep olsun, Hatay olsun, belki Erzincan’ın tekrarlama, tekrerrür süreleri dolmaya yakın faylarda, son yüzyılda aktivite olmayan, az olan faylarda bizim kritik bir stres durumumuz var, bu da ortaya çıkacaktır.

Eğitimler konusunda çok haklısınız Sayın Milletvekilim, biz bunu desteklemeye çalışıyoruz ama bu konuda biraz daha artırmaya bizim de ihtiyacımız var, yaygın eğitimin sürekliliğini sağlamaya ve üniversiteyi halka daha yakın hâle getirmeye ihtiyacımız var. Burada da sembolik bir örnek vereyim. Yurt dışında doktoramı yaptığım üniversitenin mesela, kapısı yoktu. Belki bu da sembolik bir örnek. Kapılarımızı daha açık tutmalıyız, halka eğitimimizi daha da yaymalıyız deyip sözlerime son söz veriyorum.

Buyurun Hocam.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Teşekkürler Ayşegül Hocam.

Sayın milletvekilinin bahsettiği esasında bu tarafsızlık, şeffaflık –Ayşegül Hocam söyledi ama aynı havuzun içerisinde eğer A birimi B birimini denetliyorsa ama ondan sonra da B birimi de A birimini denetlemek durumundaysa yani roller değişiyorsa ya da arada bazı maddi bağlantılar varsa burada tabii, büyük sıkıntılar oluyor. Burada bahsedilen, buradaki birimlerin tamamen birbirinden bağımsız olarak çalışması ve bunların farklı mekanizmalar tarafından denetlenmesi, sorumluluklarının birbiriyle çok çakışmaması gerektiği. Bu tip durumlarda çok daha objektif kararlar alınabiliyor, objektif görüşler verilebiliyor. Bunları sağlamamız gerekiyor. Ayrıca, bahsettiğiniz gibi, denetim her zaman sorumlulukla birlikte gelmeli. Diyelim, bir şeyi denetliyorsak onun sorumluluğunu da almak zorundayız. Bununla ilgili yasalarımız tabii ki var, her türlü şeyimiz var fakat belki bu konularda bazı iyileştirmeler yapma durumumuz var.

Ayşegül Hocamın daha önce bahsettiği gibi, belki dernek olarak halka ulaşma konusunda bir şeyler yapmaya çalışıyoruz, daha da fazlasını yapmamız gerekiyor olabilir. Öğrencilerimiz açısından baktığımızda, esasında, dediğiniz şeyleri bir miktar yapabiliyoruz. “Nasıl?” dersiniz, biz deprem eğitimini lisans seviyesine kadar indirdik. Yani şu anda mesela, bu dönem, depremle ilgili bir lisans dersi veriyorum öğrencilere, 40 öğrencimiz alıyor ve bu dönemde maalesef, deprem olması dolayısıyla onlara ben olayı çok daha böyle sıcak bir şekilde anlatmak durumunda kaldım, çok daha iyi algıladılar bazı şeyleri ama tabii, çok kısıtlı bir grup bu. Kendi öğrencilerimizi desteklemiş oluyoruz. Bunları halka daha çok yaymamız gerekiyor. Bununla ilgili seminerler, belki çevrim içi bazı toplantılar, görseller hazırlamamız gerekiyor. Bu konuda biz de belki daha fazla çalışmalıyız.

Bunun dışında, sizin bahsettiğiniz afet bakanlığı ya da bir üst şemsiye kuruluş tabii ki çok iyi olur fakat bizde en büyük problem, esasında, organizasyon ve bunları gerçekleştirme aşamasında. Eğer, gerçekleştirme ve organizasyon konusunda bir sıkıntı yaşamayacaksa ve ona göre bir kuruluş inşa edilecekse bu gerçekten de çok iyi bir çaba olacaktır diyorum.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Biz de teşekkür ediyoruz.

Mustafa Hoca, var mı cevap?

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Çok fazla konuşmayayım diye şey yaptım ama çok ufak bir şey söyleyeceğim.

Bahsedilen çalışmalar kolay değil. Yani özellikle, biz hep “deprem master plan, master plan” dedik ama İstanbul örneğinde bu yaşandı aslında. Bunlar çok büyük maliyetler, çok ciddi maliyetler. Bunları kesinlikle kabul ediyoruz ama şunu gözden hiç kaçırmamamız gerekiyor: Deprem öncesi zarar azaltmak için harcanan her 1 TL depremin yol açtığı kayıpların sonradan giderilmesi için harcanacak 10 TL’dir. Yani bunu hiç gözden kaçırmamalıyız. Biz bu konuda öncelikle bir oturup, düşünüp buna göre karar vermeliyiz. Bu çalışmaların belki özellikle büyük şehirlerde sadece belediyeler eliyle, sadece il özel idarelerin eliyle yapılması çok zor olabilir çünkü maliyetler hakikaten yüksek. Biz bir de çok zengin bir ülke de değiliz ama dediğim gibi, buradaki esas çatı kuruluş, erk, merkezden bu düzenlemeleri yani en azından bu erki orada hissettirebilirse... Ki bizler de onlara destek olabilirsek hem özel sektörüyle hem üniversiteleriyle hem STK’leriyle hem kamu kurumlarıyla yani bu samimiyeti mutlaka göstermemiz lazım. Altuğ Hocamın dediği gibi yani bunun için deprem olmasını artık beklememeliyiz. Hep aynı şeyleri konuşuyoruz, sonuçlar da belli. Aslında, siz bu konuyla alakalı samimiyetinizi bu Komisyonunda zaten çok gösterdiniz. Biz inanıyoruz yani biz daha iyi olacağına inanıyoruz. Ama dediğim gibi sadece deprem anında değil yani bir telefon açtığımız zaman birilerine “Böyle bir etkinliğimiz var, bakın, şurada yapacağız, bu kadar bilim insanı katılacak, deprem konusunda inanılmaz bir etkinlik olacak,

halkı bilinçlendireceğiz, insanları bilinçlendireceğiz, bilim adamları geliyor.” Ama cevap: “Kusura bakmayın.” Yani çünkü ilgi çekmiyor. Deprem artık bir ilgi malzemesi olmamalı. Depremlerden sonra telefonlarda bina şuradan mı yıkıldı, şu kolondan mı yıkıldı, fay şuradan mı geçiyor, zemin şu kadar mı kötü, iyi mi kötü mü? Depremden bir gün sonra...

Bakın, çok basit bir şey anlatacağım benim Teksas'taki hocam, doktora çalışmalarım sırasında yanında yer aldığım, depremden sonra hemen bizi aradılar, Van depreminden sonra beni aradılar: “Organize oluyor musunuz, gidecek misiniz?” Hemen bilgi ihtiyacı duyuyorlar çünkü deprem çok önemli. Deprem bir data bankası ve o data bankası bilimsel olarak kullanılacak. Benim aynen kendisine söylediğim şey şuydu: “Hocam, deprem olalı daha iki gün oldu, bir gün oldu. Orası şimdi çok kötü durumda. Ya, bu sizin dediklerinizi şu anda bizim orada yapabilmemiz mümkün değil. Bir miktar beklemeniz lazım.” Yani istek çok ama oradaki, o sıkıntılara da saygı göstermemiz lazım. Ayşegül Hoca'nın dediği gibi depremden sonra bizim televizyonlarda elbette ki kıymetli, değerli hocalarımız açıklamalarda bulunabilirler ama sırf televizyonlarda bir şeyler, depremle alakalı bir haber yapmak için bunu medya bir görselleştirme amacı olarak, inanın, bir popülerite amacı olarak kullanmasından biz dernek olarak en azından rahatsızız. Bilmiyorum, siz ne düşünüyorsunuz bu konuyla alakalı olarak yani bu hassasiyeti gösterebilmeliyiz. Orada bu acıyı yaşayan insanlara da gösterebilmeliyiz.

Depremden sonra çok hayati bilim insanlarının araziye gidip orada veri toplaması, yapması, etmesi. Evet, ama bunu bilimsel bir çalışma için veya işte kendi oradaki uygulama çalışmaları için yani bak, ben buradayım; burada, fayı inceliyorum; binayı inceliyorum veya işte ölçüm alıyorum diye göstermesini biz, açıkçası en azından şahsi görüşüm olarak ben, kendim söyleyeyim çok doğru bulmuyorum.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Teşekkür ediyoruz Hocam.

Evet, arkadaşlar, Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Murat Altuğ Erberik, yine, Genel Sekreter Prof. Dr. Ayşegül Askan Gündoğan ve yönetim Kurulu üyesi Doç. Dr. Mustafa Kerem Koçkar Hocalarımızı dinledik.

Teşekkür ediyoruz, ağzınıza sağlık.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Biz teşekkür ediyoruz sağ olun.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Ülkemizde bu tür depremler olmasın diye dua edeceğiz ama bu mümkün değil. Deprem oluyor. Önemli olan önceden tedbir alıp zararları en aza indirmek onun için de el birliğiyle çalışacağız. Sizlere çok teşekkür ediyoruz, sağ olun, ağzınıza sağlık.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU SAYMAN ÜYESİ DOÇ. DR. MUSTAFA KEREM KOÇKAR – Biz teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Biz çok teşekkür ediyoruz bu fırsatı yarattığınız için size iyi çalışmalar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Sağ olun. İyi günler.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ PROF. DR. AYŞEGÜL ASKAN GÜNDOĞAN – Çok teşekkür ederiz. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vaktiniz için çok çok teşekkür ederiz efendim. Arz ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. MURAT ALTUĞ ERBERİK – Saygılar sunuyoruz çok teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Sağ olun, teşekkür ediyoruz, hayırlı günler.

Evet, değerli arkadaşlar şimdi sunumlarını yapmak üzere Türkiye Müteahhitler Birliği buradalar.

Çevrimiçi sunumdan canlı sunuma geçeceğiz burada. Onun için arkadaşlar bilgisayarda bir ayarlama yapıyorlar bildiğim kadarıyla.

Evet, Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Mithat Yenigün Bey.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Mithat Bey’in bir sağlık problemi çıktı bugün katılamadı. Başkan Vekili olarak ben katılıyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Tamam.

Buyurun, söz sizde.

2.- Türkiye Müteahhitler Birliği Başkan Vekili Hüseyin Arslan ve Türkiye Müteahhitler Birliği Genel Sekreteri Hasan Yalçın’ın, Birliğin yapısı, deprem olgusu ve dayanıklı yapı üretimiyle ilgili olarak görüş, tespit ve önerileri ile Türkiye’nin depreselliği hakkında sunumu

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan ve Meclis Araştırma Komisyonunun değerli üyeleri; Türkiye Müteahhitler Birliği adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin çok önemli bir gerçeği olan deprem konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında böyle bir araştırma komisyonu kurulmuş olmasını memnuniyet verici bir gelişme olarak bulduğumuzu ifade etmek isterim.

İnşaat sektörü olarak depreme dayanıklı yapılar bizim temel meselemiz ve bu Komisyonun çalışmalarına katkı vermek bizim için çok büyük bir sorumluluk ve görevdir.

Deprem olgusuna ve dayanıklı yapı üretimiyle ilgili olarak görüş, tespit ve önerilerimizi sizlere 4 başlık altında aktarmayı hedefledik. Öncelikle, Türkiye Müteahhitler Birliğini müsaadenizle kısaca bir miktar tanıtmaya çalışacağım, daha sonra Genel Sekreterimiz Sayın Hasan Yalçın Bey sizlere teknik konuları içeren bir sunum yapacak. Sunum sonrasında da siz değerli vekillerimizin sorularını cevaplamaktan mutluluk duyacağımızı belirtmek isterim.

1952 yılında kurulmuş olan Türkiye Müteahhitler Birliği, ülkemizin en köklü sivil toplum kuruluşlarından biridir. Türkiye Müteahhitler Birliği, Türk inşaat sektörünün önde gelen firmalarını temsil etmektedir. Söz konusu firmaların hemen tümü uluslararası müteahhit olarak faaliyet göstermekte, pek çoğu küresel düzeyde tanınmaktadır. Türkiye Müteahhitler Birliği üyelerimiz yurt içindeki inşaat işlerinin yüzde 70’ini, Türk müteahhitlerinin yurt dışında üstlendikleri işlerin ise yüzde 90’ını gerçekleştirmişlerdir. Birliğimizin Türkiye’nin önde gelen inşaat firmalarından oluşan 120 üyesi bulunmaktadır. Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi firmalar sadece inşaat ve müteahhitlik alanında değil, aynı zamanda inşaat malzemeleri üretiminden enerji, turizm, sağlık ve ulaşım sektörlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede faaliyetlerini dünya çapında sürdürmektedirler.

Birliğimizin amaçları, ulusal ve uluslararası pazarlarda üyelerimizin rekabet gücünü artırmak, üyelerimizin haklarını ve çıkarlarını korumak, üyelerimiz arasında iş birliği ve dayanışmayı geliştirmek, Türkiye içinde ve dışında resmî ve özel kuruluşlarla stratejik iş birlikleri oluşturmak, mesleki standartlar ve iş etiğini geliştirmek, inşaat sektörü ile hukuki, ekonomik ve teknik konularda kamu kuruluşlarına danışmanlık hizmeti vermek, sektörle ilgili konularda kamuoyunun bilinç ve bilgi düzeyini yükseltmek olmak üzere sıralanabilir.

Türkiye Müteahhitler Birliği olarak dünya çapında çok saygın kuruluşların da üyesiyiz. Bunlar içinde Uluslararası Müteahhitler Birlikleri Konfederasyonu, Avrupa İnşaat Sanayi Federasyonu, Avrupa Uluslararası Müteahhitler Birliği, Dünya Su Konseyi, İslam Ülkeleri Müteahhitler Birliği sayılabilir. Bunu gururla söylüyoruz ki Türkiye Müteahhitler Birliği olarak bütün bu uluslararası kuruluşlarda yönetim kurulu başkanlığı dâhil çok üst düzey görevler üstlenmiş bulunmaktayız.

Sayın Başkanım, Türk müteahhit firmaları bugün itibarıyla 195 ülkenin 127'sinde proje üstlenmiştir. Bu da dünyanın yaklaşık yüzde 65'lik bölümünde var olduğumuz anlamına gelmektedir. Firmalarımız bugüne kadar 127 ülkede toplam tutarı 413 milyar dolar tutarında 10.338 projeyi başarıyla üstlenmişler ve teslim etmişlerdir. Başta Rusya, Katar ve Kazakistan düzenli olarak 2018-2020 dönemi içerisinde de ilk 10 sıralamada yer almaktadırlar. Türkiye Müteahhitler Birliği üyelerinin sağladığı toplam istihdam yaklaşık 700 bin kişi olup sadece yurt dışında 35 bin kişi projelerimizde istihdam edilmektedir. Avrasya, yüzde 46,4'lük payla ilk sırada yer almakta olup bu bölgeyi Orta Doğu yüzde 26, Afrika yüzde 17,1 olarak bölgesel pazarlarımız arasında izlemektedir. Türk müteahhitlerinin yüzde 90'lık iş hacmi bu 3 bölgede gerçekleşmektedir. İş türlerine göre en büyük paya yol, köprü, tünel gibi altyapı projelerinin sahip olduğunu görmekteyiz, bu projeleri ise sırasıyla konut ve iş merkezleri izlemektedir.

Yıllar itibarıyla üstlendiğimiz işlere bakıldığında, 2004 yılından başlayarak önemli bir sıçrayış yakalandığını görmekteyiz. Özellikle, artan petrol fiyatlarına bağlı olarak artan yurt dışı faaliyetlerimiz 2006 yılında 20 milyar dolar, 2012 yılında ise 30 milyar dolar seviyesine çıkmıştır. Bununla beraber, bölgemizdeki jeopolitik gelişmeler, petrol fiyatlarındaki düşüş ve maalesef zamanında Rusya'yla yaşanan krizin -Kasım 2015- olumsuz etkileri nedeniyle yurt dışında üstlenilen yeni iş tutarımız 2016 yılında 14 milyar seviyelerine inmiştir. Geçtiğimiz yıl ise küresel ekonomideki tüm belirsizliklere ve inşaat pazarındaki daralmaya rağmen 19 milyar dolar gibi ciddi bir tutarda proje üstlenmiş bulunmaktayız. Bununla birlikte, 2020 yılında küresel ölçekte patlak veren Covid-19 salgını nedeniyle tüm sektörlerde gözlenen durgunluk yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine de yansımış ve 2020 yılında belirlenen 20 milyar dolar yeni iş hedefine ulaşmak maalesef pek de mümkün olamamıştır. Ancak, buna rağmen, çok uzun zamandır Dünyanın En Büyük 250 Uluslararası Müteahhidi listesinde 2'nci sırada yer alma konumumuzu korumaktayız. Türk müteahhitlerinin uluslararası pazarlardaki başarıları son yıllarda birçok yönüyle dünyanın dikkatini çeken düzeylere ulaşmıştır. Uluslararası müteahhitlik sektörünün önde gelen yayınlarından "Engineering News-Record" dergisinin 2020 yılında da dünyanın en büyük 250 uluslararası müteahhitlik firmasının açıklandığı listede 44 Türk firması yer almıştır. Türkiye bu sayıyla Çin'den sonra 2'nci sıradaki yerini muhafaza etmektedir.

Saygılarımızla arz ederiz.

Şimdi, müsaadenizle sözü Genel Sekreterimiz Hasan Yalçın Bey'e bırakmak istiyorum, teknik sunumumuza başlasın.

Lütfen, Hasan Bey...

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Buyurun Hasan Bey...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HASAN YALÇIN – Sayın Başkanım, Araştırma Komisyonunun saygıdeğer üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunumumuza Sayın Başkan Vekilimizin sunum başlarında işaret ettiği üzere 4 bölümün 2'nci bölümüyle devam edeceğim. "Türkiye'nin Depremselliği" konusuna değinerek sürdüreceğimiz sunumumuzu.

Şimdi, bir görsel haritayla başlamak istiyorum; ülkemizin deprem gerçeğiyle birlikte, ülkemizin Kuzey Anadolu Fay Hattı, Doğu Anadolu Fay Hattı ve Batı Anadolu Fay Hattı olmak üzere 3 ayrı, birbirinden farklı deprem hattı bulunmaktadır ve Türkiye genelinde en aktif olan Batı Anadolu Fay Hattı iken, en tehlikeli ise Kuzey Anadolu Fay Hattı'dır. Şu anda size yansıttığım deprem haritası 1 Ocak 2019 tarihli olup son teknolojik ve parametreleri içeren şekilde hazırlanmıştır. Şimdi, ülkemizin deprem riski konularına değinecek olursak şöyle çarpıcı bir iki rakamı öne çıkarmak istiyorum, müsaadenizle. Ülkemiz nüfusunun yüzde 71'i, topraklarının ise yüzde 66'sı deprem riski altında bulunmaktadır ve son yüzyılda yaşadığımız depremlerle -130 büyük deprem bunlar- 100 bin can kaybı, yaklaşık hesaplamalara göre de 100 milyar ABD dolarlık bir ekonomik kayıp yaşanmıştır. Ülkemiz her yıl yılda 2 kez olmak üzere 5,5 ile 6 büyüklüğünde deprem yaşama olasılığı bulunan bir ülkedir. Ayrıca, 6-7 büyüklüğündeki depremlerin üç dört yılda bir tekrarlanması ihtimali söz konusudur. Bunu niye söylüyorum? Çünkü 5,5 büyüklüğüyle kalıcı maddi hasarların, 6'dan itibaren de can kayıpları olması söz konusu ki ülkemizde yine uzmanların yaptığı araştırmalara göre 7 ve üstü deprem olma ihtimali oldukça yüksektir. Buradan hareketle -sizler de yakinen takip ettiğiniz üzere- İstanbul'da 7 ile 7,5 şiddetinde deprem olması söz konusu veya bir beklentisi var ki eğer bu gerçekleşirse ve yeterli önlem alınmadığı durumda ulusal gelirde yüzde 10-12 aralığında bir kayıp söz konusu olabilecek. 60 bine yakın konutun yıkılması ve 100 binden aşağı olmayacak şekilde bir can kaybı olması söz konusu.

Şimdi, bu 7 üzerindeki özellikle İstanbul için senaryolar ne kadar ciddi diye bakacak olursak 1930-2000 yılları arasında ülkemizde 7 büyüklüğünün üzerinde 13 deprem kayıtlı ve 1939 depremi dünyada görülen en büyük depremlerden biri sayılıyor. Gölçük depremi 45 saniye sürmesiyle yine dünyadaki en uzun depremler arasında olduğu bilinmekte. Ve son olarak da Seferihisar'da yaptığımız depreme değinmek istemişim.

Şimdi, bu depremler oluyor, neden can ve mal kaybı yaşıyoruz? Tüm ülkeler deprem yaşayabiliyor kimilerinde can ve mal kayıpları ortaya çıkarken kimisinde çıkmıyor. Şimdi, binaların deprem yönetmeliklerine, imar yönetmeliklerine uygun olarak projelendirilip inşa edilmesi, yapı denetimlerinin sıkı yapılması gerekmektedir. Zemin etütlerinde zeminin jeolojik durumu, zemin parametreleri çok iyi belirlendiği takdirde yapının statik proje tasarımıyla her türlü zeminde, kötü zeminde dahi depreme dayanıklı bina tasarlanması ve inşası mümkündür. Nitekim İzmir depreminde yıkılan veya ağır hasar alan yapıların da ağırlıklı olarak 1999 yılı öncesine ait deprem yönetmeliğine uygun bir şekilde inşa edildikleri yönünde ilk tespitler var. Yani, bu yönetmeliklerin de çağın gerektirdiklerine, ülke ihtiyaçlarına ve teknolojiye göre güncellenmesi gerektiği açık.

Şimdi, yine sunumda görüyorsunuz, tekrarlamaya gerek gördüğüm bir husus var. Ülkemizde ve dünyada binaların hasar görmelerinin en temel nedenlerinde; tasarım hataları, taşıyıcı sistem yapısının yetersizliği, yapıda kullanılan malzemenin niteliği, yapının oturduğu zeminlerin jeolojik, jeoteknik özellikleri, binanın diri fay üzerine oturması, yapı denetimdeki yetersizlikler gibi temel nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Şimdi, bu tespitlerin üstüne kentsel dönüşümün önemine geçmek istiyorum müsaadenizle. Biz, kentsel dönüşüm deyince bunu iki başlık altında incelemek istiyoruz ve bu konudaki Türkiye Müteahhitler Birliği görüşü sizlere dağıtılan zarfta ad yer alan inşaat sektörü bildirgesinde yani Müteahhitler Birliğinin 2014 yılında yayımlandığı bildirmede de bu hususa dikkat çekildiğini göreceksiniz. Şimdi, kentsel dönüşümü iki başlıkla değerlendirmekte fayda görüyoruz. Birincisi, mevcut zarar görmeye altyapı olarak müsait yapı stokunun dönüştürülmesi ve yenilenmesi; ikincisi de bugün itibarıyla herhangi bir yıkım veya yeniden yapılanmaya ihtiyacı olmasa dahi modern ve yaşanabilir kentler kurulması şeklinde kentsel dönüşümüne bakmak lazım. Şimdi, mevcut yapı stokunun iyileştirilmesine neden

ihtiyaç var? Çünkü deprem kuşağında olan ülkemizin, yapılan çalışmalara göre, riskli konut sayısı 6,5 milyon ve bu riskli konutlarda yaklaşık 22 milyon vatandaşımızın yaşadığı söyleniyor ve bu, büyük bir lojistiği, büyük bir değişikliği gerektiriyor ki bununla beraber vatandaşlarımızda da riskli evlerin yeni, yaşanabilir konutlara dönüştürülmesi çabası varken bir anda da buradan bir 1'den fazla konut, buradan bir kâr elde etme beklentisi var yani olay oldukça kompleks hâle geliyor. Bununla beraber, Hükümetimizin ve devletin açıklamalarına göre, 2025 hedefimiz 1,5 milyon konutun depreme güvenli hâle getirilmesi. Bu 1,5 milyon konutun depreme güvenli hâle getirilmesi için yeniden yıkılıp yapıma maliyetinin 300 milyar Türk lirası olacağı hesaplanıyor. Dolayısıyla, büyük bir maliyet, dönüştürülmesi gereken planlanandan çok daha üst sayıda konut ve sınırlı zamanımız var çünkü depremin ne zaman olacağını bilemiyoruz.

Bu konu burada beklerken neler yapılabilir? Bu konuların hepsinin -finansman ihtiyacı, zaman darlığı, konut sayısının çokluğu- tespitini yapmakla beraber yapılabilecek şeyler... Şimdi, dediğim gibi, yüksek bir maliyet olduğuna göre yeniden yapım yerine güçlendirme bir alternatif olarak karşımızda dururken bunu değerlendirmeli miyiz, bunun fayda maliyet analizini yapmalıyız. Örneğin, betonarme yapıların çelik elementlerle güçlendirilmesiyle çözümler hayata geçirilebilir. Yeniden inşa aşamasında çelik yapı sistemleri, modüler inşaat, prefabrik üretimler, şantiye dışı imalatlar gibi modern yapı teknikleri, geleneksel yapı tekniklerinin yanında düşünülebilir. Maliyet konusu öne çıktığı için, kentsel dönüşümün bölgesel yoğunluğu veya dikey yapılaşmayı artırmadan hayata geçirilmesi için alternatif finansman modelleri kullanılması düşünülmelidir ve bu konu önem arz etmektedir.

Şimdi, mevcut yapı konut stokunun dönüştürülmesiyle beraber, konuşmamın başında değindiğim gibi, modern ve yaşanabilir kentler kurulması hususu var. Türkiye, hızla kentleşen, genç nüfusu olan bir ülke ve yine dediğim gibi, yüksek deprem riski içerisinde bir ülke. Geleceğe yönelik planlama yaparken bizim hızlı bir kentleşme sürecinde olduğumuz, deprem riski yüksek bir coğrafyada yaşadığımız dikkate alınarak Hükümet tarafından da benimsenmiş olan, yarının ihtiyaçlarını göze alan, daha iyi tasarlanmış, çevre, sağlık, eğitim, ulaşım, spor ve idari altyapılarıyla yaşanabilir şehirler kurulması çok önem arz etmekte. Bu çerçevede de yapılacak kentsel dönüşümde altyapı, ulaşım, trafik yükü gibi temel konularla birlikte otopark, yeşil alan, sosyal ihtiyaçları göz önünde bulunduran tümleşik imar planlaması yapılması önemli. Ayrıca, bu süreç içerisinde yeni teknolojiler, yapı üretim süreçleri, depreme dayanıklı yapı metodolojisi ve yeni jenerasyon malzemelerin kullanılması da önem arz etmektedir.

Şimdi, bu açıklamaların ardından, depreme dayanıklı yapı için Türkiye Müteahhitler Birliğinin yapmış olduğu tespitler ve önerilere geçeceğim müsaadenizle.

Şimdi, biz Türkiye'nin deprem sorununu aşması için özellikle konut veya yapı deyip dayanıklı yapı üretiminde 7 ana başlık altında toparladık önerilerimizi. Bunlardan birincisi ehil yapı müteahhidi, ardından güçlü yapı denetimi, yetkinlik mühendislik sistemi, mesleki yeterlilik belgeli iş gücü, kaliteli malzeme, doğru teknoloji, çok yönlü imar mevzuatı ve bilinçli kamuoyu. Buradaki sıralama önem anlamında değil, bunlar bir bütün olarak mana ifade ediyor. Şimdi, birazdan onu da arz edeceğim.

Şimdi, ilk olarak, ehil yapı müteahhidi: Özellikle bina yapımında projenin gerektirdiği teknik ve mali ve yeterliliklere sahip olan tecrübeli müteahhitlerin işi üstlenmesini sağlayacak bir yeterlilik sınıflandırmasına ihtiyaç var. Hatta, deprem riski yüksek bölgelerde yapım işini üstlenecek müteahhitlerde daha yüksek kriterler arayan bir sisteme bizim ülke olarak ihtiyacımız var. Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından yayımlanan bir yönetmelik var,. Bu konuda önemli bir adım, biz bunu çok önemli buluyoruz. Bu düzenlemenin etkin ve verimli bir şekilde hayata geçirilmesiyle depreme dayanıklı güvenilir yapılardan oluşan kentlerin inşasının mümkün olabileceğini düşünüyoruz.

İkinci husus güçlü yapı denetimi: Malumunuz, 1999 yılında yaşadığımız Marmara ve Düzce depremlerinin ardından 2001 yılında yayımlanan Yapı Denetimi Hakkında Kanun'la yapı inşaat denetiminde yeni bir sistem hayata geçirilmiştir. Ülkemizde sağlam, güvenli ve depreme dayanıklı yaşam alanları oluşturmak amacıyla yapılan yapı denetiminin, zemin ve temel etütleri aşamasından başlayarak inşa sürecinin her evresinde etkin bir şekilde işletilmesi şart. Bunu için de yapı denetim sistemi güçlendirilmeli, yapı denetim şirketlerinin mesleki deneyimi ve teknik bilgisi yüksek personel istihdamı olanakları artırılmalı ve arsa sahibi, yatırımcı, müteahhit, proje müellifi, yapı denetçisi arasındaki ilişki, yetki, sorumluluk, haklar düzeninde yaşanan sıkıntılar tespit edilerek giderilmelidir.

Yetkin mühendislik sistemi: Şimdi, bu konuda da ilk olarak tasarım ve yapı üretimi aşamasında ihtiyaç duyulan mühendislik hizmetinin en iyi seviyede verilmesinin önemi açıktır. Üniversitelerde mühendislik öğrencilerinin ağırlık olarak teorik bilgileri edinerek mezun olmalarının ardından gerçek hayatta problemler başa çıkmalarında güçlükler olabiliyor. Burada diplomaları sorguluyor gibi bir yaklaşım değil demek istediğim ancak her mühendisimiz mezun olduktan sonra kademeli olarak saha içi eğitim ve tecrübeleriyle beraber yüklenecikleri sorumluluklarla doğrusal bir ilişki kurulursa biz burada ehil mühendislik ya da yetkin mühendislik sistemiyle başarının veya sorunsuz işleyişin daha kolay olacağını düşünüyoruz çünkü bilimin ve teknolojinin sürekli bir sorgulamaya ve araştırmaya dayandığı mühendisliği yaparak, yaşayarak geliştirilebilecek bir meslek olduğu dikkate alınmalı ve mühendislik eğitimi alan kişilerin belli bir düzeyde meslek içi eğitim alıp kendilerini kanıtlayarak edinecekleri bir belgeyle yeteneklerini, birikimlerini, becerilerini kullanmaları yetkin uzman mühendislik sistemiyle mümkündür diye düşünüyoruz.

Mesleki yeterlilik belgeli iş gücü: Sektörün talep ve beklentileriyle gelişen teknoloji göz önünde bulundurularak inşaat sektöründe faaliyetlerini sürdüren firmalarla eğitim kurumları arasındaki iş birliği artırılmalıdır. Özellikle işçi ve mühendis arasında ihtiyaç duyulan teknik iş gücünün hem yeterli yetkinlikte hem de sayıda olması önemli. Bu konuda atılacak adımların sorunlarımıza çözüm üreteceğine inanıyoruz. Meslek liseleri ve yüksek okullardaki eğitim programlarının sayısının ve kalitesinin artırılması bu anlamda önemli.

Kaliteli malzeme ve doğru teknoloji: Şimdi, depreme karşı alınabilecek bir diğer etkili önlem de uygun yapı malzemelerin üretimi, seçimi ve standartlara uygun biçimde kullanılması. Barınma, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların karşılandığı gerek konut, iş yeri gerekse kamu hizmeti veren tüm yapıların doğru malzemeyle inşa edilmesi önemli. İnşaat uygulamalarında gelişen teknolojilerin malzeme üretimi süreçlerine adapte edilmeli, deprem ve doğal afetler karşısında yeni yapıım metotlarının -ki konuşmamın başında da değinmiştim- hayata geçirilmesi, yeni jenerasyon malzemelerin inşaat sistemlerinde kullanılması teşvik edilmelidir.

Çok yönlü imar mevzuatı: İmar mevzuatı konusu daha da geniş. İzmir depreminde yıkılan veya ağır hasar alan yapıların ağırlıklı olarak 1999 yılı öncesine ait Deprem Yönetmeliği'ne uygun inşa edilen binalar olduğu yönündeki ilk tespitler kentsel planlama ve yapı üretimine ilişkin mevzuatın günün şartları, bilimsel ve teknolojik gelişmelere göre güncellenmesini önemini vurgulamıştır. Deprem riskinin yüksek olduğu ülkemizde kentsel dönüşüm de hayati önem taşımaktadır ki zaten demiştik. Dolayısıyla bizim yapacağımız çok yönlü imar mevzuatı çalışmalarında, örneğin parsel bazlı kentsel dönüşüm veya yapılaşma sistemi yerine mahalle ve bu mümkün olamıyorsa ada bazlı modellerin oluşturulması, kentsel dönüşümün bölgesel uygunluğu artırmadan verimli bir şekilde hayata geçirilmesi, bina inşa süreçlerinde tüm tarafların sorumluluklarının imar mevzuatında netleştirilmesi ve buna göre sorumluluklar üzerine bir sigorta uygulamasıyla güçlendirilmesinin önem arz ettiğini düşünüyoruz.

Tüm bu saydıklarım yapılacakken bir taraftan bilinçli kamuoyunun önemi daha da ortaya çıkıyor çünkü Türkiye'nin deprem ülkesi olduğu gerçeğinden hareketle toplumda afet farkındalığı yaratmak, afetlerle birlikte yaşamayı öğretmek, afetlerle mücadele etmek konusunda bir bütün olarak çok dirençli ve duyarlı bir toplum ta ilkokuldan başlayan eğitimlerle yaratılması gerektiğine inanıyoruz. Buradan hareketler biz, Türkiye Müteahhitler Birliği, çatı kuruluş olarak, sektörün çatı kuruluşu sorumluluğuyla yaptığımız bu tespitleri esasen “Depreme Karşı Tekiz” girişimi altında topladık ve her biri kendi konu başlıkları altında faaliyet gösteren diğer 7 sektörel kuruluşu bir araya getirerek bir inisiyatif başlattık. Bu inisiyatifin en önemli olayı deprem farkındalığını yaratmak, bunu AFAD’la beraber sınırlı tutmadan bu süreci ülke gerçeğiyle beraber sürekli gündemde tutmak çabası ve bu bir araya gelen 8 sivil toplum kuruluşlarının başkanlarının katılımıyla da 25 Kasım 2020 yaptığımız bildiriye kamuoyuyla paylaştık. Bu bildirinin birer örneğini de size arz ettiğimiz dosyayla da paylaşmış olduk.

Şimdi, ben buradan, sözü toparlamak üzere sonuç bölümüne geçeceğim ama müsaadenizle Sayın Başkan Vekilime ve Sayın Yönetim Kurulu Üyeme ilave edecekleri bir husus var mı diye soracağım.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Yok. Soru varsa...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HASAN YALÇIN - O zaman müsaadenizle sonuç bölümüyle bağlayacağım efendim sunumu.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HASAN YALÇIN – Şimdi, deprem konusunda 3 ana başlıkta sonuç açıklamak istiyorum. Bir: Depreme hazır olmak için her şeyden önce –anlatmaya çalıştığım üzere- çok yönlü düşünmek ve ele almak gerekiyor çünkü deprem, bir doğal afet olmanın ötesinde ekonomik, sosyal, kültürel ve yasal yönleriyle çok boyutlu bir olgu. Dolayısıyla, çok yönlü düşünmek lazım ve depremi, deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrası olarak ele almak zorundayız. Bunu unuttuğumuz zaman yine süreçte bir aksama oluyor ve tüm hazırlıklarımızı, çalışmalarımızı bu iki temel çerçevesinde yani çok yönlülük ve evreli olduğu üzerine planlamalı, uygulamalı ve yönetmeliyiz. Ayrıca, afetler konusunda farkındalığı artırıcı faaliyetleri hiçbir şekilde ihmal etmemeliyiz. Bunu depreme hazırlıklı olmak için yaptığım sunumun sonucu olarak arz ediyorum.

Kentsel dönüşüm konusuna geldiğimizde... İki türlü ele almalıyız: Mevcut yapı stokunun yenilenmesi veya güçlendirilmesi ile kentlerin depreme hazır bir şekilde modern ve yaşanabilir biçimde kurulmaları. Yani, yeni yapılacak kentler veya kent bölgeleri için.

Şimdi, dediğimiz gibi 6,5 milyon konut yenilenmek veya kentsel dönüşüme tabi olmak durumunda olduğu için yüksek maliyet konusunu ele almalıyız ve buna göre biz yapıları dönüştürecek miyiz yoksa yıkıp yeniden yapmak yerine güçlendirebilecek miyiz? Bu, önemli bir tercih olacak maliyet unsuru açısından. Bu çerçevede de yenilecek, güçlendirilecek yapılarda geleneksel yöntemlerle, ülkemiz gelenekleriyle yapılan sistemle beraber çelik, hafif çelik gibi yeni ve gelişen teknolojilerden istifade edilmesi gerekliliğini gözden geçirmeli ve bu amaçla ihtiyaç duyulan mevzuat varsa bunları düzenlemeli ve ihtiyaç boyutuyla da güncellemeliyiz.

Şimdi, konutları yıkıp yapmak veya güçlendirmek tabii o kadar kolay süreçler değil, içinde yaşayan insanlar var ve bu sayının da 22 milyon olduğunu telaffuz etmişim. Dolayısıyla bu süreç insanların oturdukları riskli evlerden tahliyesi ile o evin yapımı ve tekrar o insanların evlerine dönmesiyle bitecek bir süreç. Dolayısıyla bunun nasıl lojistiğinin yapılacağı ve nasıl finanse edileceği evveleminde

planlanmalı ve de kentsel dönüşümün yine konuşmamın başında değindiğim gibi bir ihtiyaç olduğu ve bir kazanç kapısı olmadığı konusunda toplum genelindeki yanlış anlamayı giderecek... Artık sosyal planlama, eğitim, ne gerekiyorsa bu yönde tedbirler alınmalıdır diye düşünüyorum.

Bu kentsel dönüşüm için yapacağım sunum ve son slaytıma geliyorum.

Depreme dayanıklı yapı üretimi için ise yani, yapılacak ilk şeylerin de –konuşmamın 4’üncü bölümünde saydığım üzere- 7 başlık altında; ehil yapı müteahhitlik, güçlü yapı denetimi, yetkin mühendislik sistemi, mesleki yeterlilik belgeli iş gücü, kaliteli malzeme, çok yönlü imar mevzuatı, bilinçli kamuoyu başlıkları altındaki tespitlerimizin eksiksiz uygulanması, bunun bir ulusal sorumluluk olduğu bilincinin yerleştirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyoruz.

Saygılar sunuyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Ben de teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

Şimdi arkadaşlarımızın size soruları olacak mutlaka, onlara cevap vereceksiniz ama ben de bir iki soru sormak istiyorum.

Şimdi, artık sağır sultan bile duydu bunu: Depremde can kayıpları deprem nedeniyle değil, depreme dayanıksız binaların yıkılması nedeniyle oluyor. Tabii, direkt sizi hedef almıyorum, yanlış anlamayın ama depreme dayanıksız binaları yapan da müteahhitler, ağırlıklı, o yüzde 70-80’i müteahhit eliyle yapıyor. Tabii, burada konuyu anlatırken bununla ilgili güçlü yapı denetiminden bahsettiniz, ehil yapı müteahhitlerinden bahsettiniz, yetki mühendislik sisteminden bahsettiniz, mesleki yeterlilik belgeli iş gücünden bahsettiniz –herhâlde usta ve kalfaları kastediyorsunuz, tahmin ediyorum- kaliteli malzemeden bahsettiniz, çok yönlü imar mevzuatı vesaire devam ediyorum.

Burada özellikle ben şunu sormak istiyorum: Müteahhitler Birliği olarak size bağlı olan müteahhitlere özellikle çalıştırdıkları usta ve kalfalarda belge arama zorunluluğu getiriyor musunuz? Belki zorunluluk değil ama ciddi anlamda şiddetli bir tavsiye olabilir bu. Bu anlamda çünkü yetki belgesi veren kurumlar var, halk eğitim merkezleri belge veriyor, belediyeler bu anlamda belge verebiliyor; bunu özellikle öğrenmek istiyorum. Çünkü 99 depreminde ben şahit oldum, yıkılan binaların birçoğu kolon giriş bağlantısındaki etriye demirlerinin yeteri derecede sıklıkta olmaması veya tekniğin öngördüğü, projenin öngördüğü sıklıkta olmaması... Hatta ben bunu bir müteahhit arkadaşına sordum, dedim ki: “Bu etriye demirleri 20 tane bağlanacaksa, 20 değil de 15 bağlandığı zaman bunun maliyete bir etkisi var mı yani müteahhittin ciddi bir kârı var mı?” “Kesinlikle maliyetle hiçbir ilgisi yok, tamamıyla onu bağlayan demir ustasının bilgisi, becerisi, hassasiyeti veya da bilgisizliği.” diye bahsetmişti. Bu anlamda, bu konuya dikkat ediliyor mu?

İkinci bir konu: Mevcut depreme dayanıksız yapıların –ciddi bir stokumuz var bu anlamda- siz de konuşmanızda ifade ettiniz, güçlendirme veya yıkılıp yeniden yapılmasıyla ilgili. Güçlendirme konusuna nasıl bakıyorsunuz? Güçlendirmeye yapılabilir mi yoksa güçlendirme yerine, tamamıyla yıkıp yeniden yapmak mı? Bu konudaki görüşlerinizi almak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikli olarak her ne kadar bizi tenzih ettiyseniz de adımızın “müteahhit” olması sebebiyle maalesef sektördeki kötü örneklerin ceremesi bizlere de bulaşıyor. Ancak bu noktada bir konunun altını önemle çizerek bilgilerinize arz etmek istiyorum. Malumunuz, bugün baktığınız zaman Türkiye’de

450 bini aşkın müteahhitlik ve inşaat şirketi var. Sunumumuzda bir şeyin dikkatinizi çektiğini ümit ediyorum. Türkiye Müteahhitler Birliğinin sektörün çatı kuruluşu olarak sadece 120 bin üyesi var; 450 bin şirket var, bizim üyemiz 120 bin. Bize üye olabilmesi için sektördeki meslektaşlarımızın çok ciddi kriterler getiriyoruz Sayın Başkanım. Bunlardan bir tanesini de zaten siz söylediniz, gerek mesleki eğitimler gerekse yapılan işlerin kalitesi, ciro, başarılar ama iş gücü anlamında da zaten bizim yine sektörümüzdeki kardeş kuruluşumuz olan İNTES de belgeleri veriyor; belgeli iş gücü çalıştırmak zorunluluğumuz da bunlardan bir tanesi. Yani sektör adına konuşurken sektördeki olumsuz örneklerden ayırtırlmamız gerektiğinin özellikle kendi birliğimizin üyeleri için önemle altını çizmek istiyorum. Çünkü bizim bu firmalarımız -biraz evvel arz ettim- bugüne kadar 400 milyar dolarlık iş yapmışlar. Uluslararası arenalarda çalışıyoruz ve uluslararası arenalarda o pazarlarda tamamıyla uluslararası standartlar ve “third party” dediğimiz müşavir şirketlerin gözetimleriyle çalışıyoruz. Hatta, beklerken Süheyla Hanım’la biraz sohbet ediyorduk yurt dışındaki bazı ülkelerdeki sıkı denetimleri nasıl aştığımızı ilgili vesaire.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Ona da değinebiliriz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Nasıl aşıyorsunuz?

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Şöyle aşıyoruz Sayın Vekilim: Bizler, kendi şirketlerimizde her bir arkadaşımız, her bir üyemiz gerçekten meslek içi eğitime önem veriyoruz ve bizler bu önemle birlikte şartnamelerimizi -zaten bunların birçoğu uluslararası müşavirler tarafından hazırlanmış oluyor- iyi okuyup, ödevimizi iyi çalışıyoruz ve o istenilen standartta, kalitede iş yapabilmeyi kendimize bir yetenek olarak kazandırmış durumdayız artık. Birebir riayet ediyoruz. Zaten siz, başınızda bir İngiliz müşavir, bir Fransız müşavir, bir Alman müşavirin olduğu bir projede ahbap çavuş ilişkisine girmeniz mümkün değil. Hem bizim firmalarımızın etik anlamda böyle bir niyetleri ve alışkanlıkları yok hem de tevessül eden dahi olmuş olsa böyle bir uygulama mümkün değil. Dolayısıyla yaptığınız işi, teknik şartnameyi çok iyi çalışarak yapmanız ve bunu da sahaya yansıtmamız gerekiyor. Kaliteli iş yaparak aşıyoruz, alışkanlıklarımızı bu yönde pozitif manada geliştirerek aşıyoruz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Bir ilave yapabilir miyim orada?

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Tabii ki, buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Özellikle, malzeme kısmında ülkeler standartları iyi denetliyor. Biz, Türkiye’den alıp götürdüğümüz bir malzemeyi bile herhangi bir ülkeye, bu Irak da olabilir, Katar da olabilir, Afrika ülkeleri de olabilir. Bunlar gelişmiş ülkelerin standartlarını direk uyguladıkları için bizim Türkiye’den götürdüğümüz malzemeleri biz defalarca test ettirip onların standartlarını yakalıyor mu, emin olup götürüyoruz. Eğer yakalamıyorsa götürmüyoruz. Yani 1’inci aşamada önce malzemeyi denetliyorlar. Aslında ona da şöyle bakalım: Türkiye’de iyi sanayicilerimiz var, güzel ürünler üretiyoruz ama kültür olarak bunu test edip, gerçekten iyi bir şey olduğunu ispatlama kültürü de oturmamış Türkiye’de. Mesela, Türk Standartları Enstitüsünden evet, bir şeyler alıyoruz ama bunlar çok daha geliştirilmeli. Yani esas olan malzeme standartlarımızı yükseltme yöntemlerimizi de gözden geçirmeliyiz.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Bu noktada ben, şimdi bir şey ilave edeyim. Ben, aynı zamanda inşaat mühendisiyim, mesleğimi yapan bir müteahhidim.

Sayın Başkanım, Sakarya Milletvekili olması hasebiyle de depremi maalesef yakinen yaşamış bir kişi. Orada dediğiniz konu çok önemli. Kolon-kiriş birleşimlerindeki etriye konusu çok önemli. Şunu hatırlatmak isterim: 2000 yılında, 1999 depreminden sonra bizim standartlarımız da değişti biliyorsunuz. Standartlarımızda iyileştirmeler yaptık, yapı denetim ondan sonra devreye girdi. Fakat, umarım yanlış anlaşılman çok net ve samimi bir şekilde bir şeyi ifade etmek istiyorum: Cahil, cesur olur; mesleğini bilen, eğitim almış bir kimse korkak olur. İşini bilen bir müteahhit şunu bilir ki: Kaba inşaattan, vallahi, malzemeden filan çalmakla tasarruf masarruf yapılamaz, projeyi risk etmekten başka da bir işe yaramaz. Yani bir demir, herkesin ağzında konuşulan bir şey. İçinizde müteahhitlik yapan, çok saygın kuruluş sahibi olan arkadaşlarımız da var, yurt dışında da işler yapıyor; yıllardır belediye başkanlığı yapmış olan Mustafa Başkan gibi tecrübeli insanlar var; Allah aşkına, 100 liraysa bir projenin maliyeti, bunun kaba inşaatı maksimum 30 liradır, yüzde 30’udur, yüzde 30’un içinde de demirin payı daha da minimaldir. Oradan, zannettiği tasarrufun, ince işte, bir seramik kalitesini farklı şekilde almakla fazlasını tasarruf eder. Yani algılarımızı bir kenara koyalım. O yüzden biz diyoruz ki: Ehil müteahhit, eğitilmiş müteahhidin altını onun için çiziyoruz.

Diğer bir husus, malzeme konusunda. Sayın Vekilim sordu, Süheyla Hanım da gayet güzel cevap verdi. Üzülerek “off the record” bakın, bir gerçeğimizi ifade edeyim.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – “On the record” bizim “off the record”muz yok, burada Komisyonunda.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – “Record” mu şu anda?

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Hepsi kayıt altındadır.

Buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Peki, o zaman tamam. Bizlik bir şey olmadığı için var olan bir gerçeği ifade edeyim, hani meşhur hikâye derler ya: Nasrettin Hoca’ya hırsızın hiç mi kabahati yok.” demiş. Sözüm Meclisten dışarı. Bakın kamu tarafında da yaptığımız hatalar var. TOKİ birim fiyatları herkesin dilinde. Rüzgârlı diye bir semt vardır Ankara’da inşaat malzemelerinin satıldığı -iyi bilirsiniz Bedri Bey- oraya gittiğiniz zaman TSE standartlarını taşıyan, minimum, asgari standartları taşıyan ama kalitesi “TOKİ malzemesi” olarak adlandırılan malzemelerimiz var. Bir musluk örneğin, tesisat musluğu, bu bir realite. Müteahhit o birim fiyatları kurtarabilmek için, tutuyor o minimum standartları taşıyan inşaat malzemelerine tevessül ediyor. Hani “Ne kadarı bu uluslararası standartları karşılıyor veyahahut da geçiyor.” dediniz ya maalesef standartları geçen malzeme sayımız, imalatçı oranları fazla değil.

Son olarak şunu ifade edeyim.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖĞÜ – Buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Yine, aynı şekilde, bir inşaat mühendisi olarak, hani “Bunlardan ne kadarı güçlendirmeyele çözülmesi mümkün.” dediniz ya Sayın Başkanım. Bu, tabii ki, riskli yapının risk derecesine ve hasarına bağlı bir olay. Proje vardır, bir bina vardır, bunu yıkmaya gerek yoktur. Hasar derecesine göre o binayı güçlendirme yoluyla statik projelerini çalıştırınız, binayı güvenli bir yapı hâline getirmeniz mümkün ama başka bir

bina vardır ağır hasarlıdır, o binayı yıkmamız gerekir veya başka bir bina vardır, riskli alan üzerindedir, hiç hasarı yoktur o ana kadar. Şimdi, riskli alanla, riskli yapıyı da ayırt etmemiz lazım. Riskli alan üzerinde yani fay hattı üzerindeyse o binanın da belki yıkılması ciddi manada düşünülebilir.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Soruyu size Komisyon Başkan Vekilimiz, Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Bey sormuştu. İlyas Bey harita kadastro mühendisi.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Maskelerden tanıyamıyoruz, biraz uzak.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Tabii, sorun değil. Ben ayrılmak durumunda kalmıştım. Biraz ayrıldım, geldim, siz sunuma başlamıştınız. Tekrar hoş geldiniz.

Sakarya Milletvekili olan, inşaat mühendisi olan meslektaşınız benim ama tabii, İlyas abi de bizim duygularımıza, düşüncelerimize tercüman oldu.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Maskelerden zaten tanıyamıyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Olsun problem değil.

Şimdi, bu konuyla ilgili olduğu için, hemen, İzmir Milletvekilimiz Sevda Hanım’a söz veriyorum. Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Teşekkür ederiz sunum için.

Şimdi, ilk soruyla bağlantılı olduğu için söz istedim. Şimdi, hani dediniz ki “Bu kadar üye sayımız var.” ama, şimdi, kamuoyu gözünde de, bizim gözümüzde de -Türkiye Müteahhitler Birliği- doğal olarak herkesin gözünde bütün müteahhitlerin sizin Birliğinize bağlı olduğu düşünülüyor. Şimdi, bu bağlamda bakarsak bu depremde hasar gören, yıkılan ya da hasar gören binaları yapan müteahhitlere ilişkin davalar açılıyor. Kimisi devam ediyor, kimisi bitti. Bu dava açılan müteahhitlerle ilgili bir kayıt tutuyor musunuz ya da bunlara ilişkin Birliğe almama gibi bir yaptırım uyguluyor musunuz ve devamında da bugüne kadar mesela kaç tane böyle dava açılmış? Bununla ilişkin bir çalışmanız var mı ve davaları devam eden müteahhitlerle ilgili ve çalışmalarlarıyla ilgili de fikrî takipte bulunuyor musunuz? Bunu merak ettim ben.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Bir defa, zaten, yine büyük bir gururla ifade edeyim: Bizim Birlik üyelerimizin hiçbirinin böyle yürüten ya da aleyhinde açılmış bir davası bulunmamaktadır. Zaten, biz, dedim ya baştan kriterlerimizi çok yüksek seçtiğimiz için her müteahhidin de bizim Birliğimize üye olması mümkün gözükmemektedir.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Bu bir kriter mi, depremde hasar gören binayla ilgili dava açmaması?

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Tabii ki, tabii ki. Bakın bizim derneğimize giriş kriterlerimiz var. Orada bir de Yönetim Kurulumuzca en son nihai onay verilirken değerlendirilen etik değerlendirmeler var. Bunlardan bir tanesi de budur. Yaptığı projelerle, Birliğimize, yarın bir gün, Allah muhafaza, bir kara leke sürülmesi mümkünse kabul etmiyoruz zaten. Çok seçici ve titiz davranıyoruz.

İkincisi, keşke gönülümüz isterdi ki Müteahhitler Birliği, bakın, biz çatı kuruluşuz. Devlet tarafından yaptırımları olan kanuni düzenlemelerle bizim Birliğimiz desteklenebilmiş olsa, biz bu kriterleri daha da tabana yayabilmiş olsak daha farklı şeyler olabilir. O zaman, onlar da bizim üyelerimiz olurdu. Hiçbir STK'nın ihraç etmekten başka yaptırımı yok biliyorsunuz.

Diğer taraftan, Birliğimiz üyesi olan firmalarımızın böyle bir davaya muhataplık durumu olmadığı için elimizde de böyle bir kayıt bulunmamaktadır bildiğim kadarıyla.

Sayın Genel Sekterimiz, var mı bizde başka firmaların kayıtları?

TÜRKİYE METEAHHİTLER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HASAN YALÇIN – Yok.

TÜRKİYE METEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Ben şöyle ilave yapayım: Kurumsal yapısını tamamlamış, bir sürü sertifikasını tamamlamış firmaların üye olduğu bir çatı kuruluş Türkiye Müteahhitler Birliği. Hepsinin OHSAS'ı, çevresi, ISO'su, uluslararası inşaat standartları regülasyonları... Bırakın Türkiye'nin regülasyonlarını, biz yurt dışında, Rusya'nın da Fransa'nın da işte, İngiltere'nin de Amerika'nın da bütün bu standartlarını biliyoruz. Yani çok üst seviyede bir standart ve regülasyonla çalışılıyor. Ve bazen -Hüseyin Bey de iyi bilir, o da Rusya coğrafyası veya Rusya standartlarıyla iş yapan coğrafyalarda iş yapıyor. SNİP'i iyi biliyorsunuz, biz de iyi biliyoruz- çok ciddi denetimler vardır, çok ciddi; statik olarak, artı, yangın olarak. Yani inanılmaz denetimlerden geçeriz biz orada, inanılmaz katıdır.

Evet, benim ilavelerim bu kadar.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

İstanbul Milletvekilimiz Gökhan Zeybek konuşacaktır.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de Türkiye Müteahhitler Birliğine Meclisimize hoş geldiniz diyorum.

Şimdi, dernek olarak sizin ağırlıklı olarak öne çıkan üyeleriniz özel sektörde konut ya da iş hanları yapan, büyük projeler gerçekleştiren üyeler. Bir de tabii, Türkiye'de “müteahhit” kavramının içinde önemli bir parametre de devlet müteahhidi yani devletten ihaleyle iş alanlar. Büyüklük olarak bakıldığında devletle iş yapanların, kamuyla iş yapanların, belediyelerle iş yapan müteahhitlerin ciro büyüklükleri belki daha yukarıda olabilir ama kamuoyu onlardan ziyade daha çok gayrimenkul projeleri gerçekleştiren müteahhitleri ağırlıklı olarak dikkate alıyor.

Şimdi, sadece İstanbul'da Ticaret Odasının 450 bin üyesi var. Bunun en büyük NACE kodu olanlar da inşaat sektöründe olanlar; altyapıcılar, üstyapıcılar, konut proje mimar, mühendisleri olmak üzere neredeyse yüzde 25'ini bunlar oluşturuyor. Şimdi, tabii, burada gördüğümüz temel bir yanlış şu: Deprem riski taşıyan bir yapıyı yapabilmek için -1999 depreminden sonra- bir inşaat firmasının bunu üstlenmesi gerekiyor yani müteahhitlik yapacak olan, ruhsatta “müteahhit” olarak addedilecek bir firmaya ihtiyaç var. Ama bizim yasalarımızda bir kişi bir inşaat yapmak için bir şirket kurabilir, bu şirketin herhangi bir yeterliliği, iş bitirmesi olmadan da parası da var ise, özellikle de market sahibiyse, ne bileyim, tekstilciyse, ihracatçıysa bu işlemlerle gelip bir şirket kurabilir, bu şirketle de bir inşaatı yapabilir. Sıkıntının temel nedenlerinden bir tanesi bu. Firma inşaat firmasıdır, sahibi de müteahhit olur. İkincisi, mesleki açıdan -siz inşaat mühendisi olduğunuz söylediniz- TMMOB'a bağlı herhangi bir mühendislik nosyonuna sahip olan bir kişi de binanın teknik sorumluluğunu alabiliyor yani mimar ve inşaat mühendisinin dışında herhangi -yani yanlış anlamasın diğer meslekte olan insanlar- bir elektronik mühendisi de mühendis olduğu için binanın teknik sorumluluğunu alabiliyor. Temel yanlışlardan bir

tanesi de bu. Peyzaj mimarı da alabilir, bir harita mühendisi de alabilir, bir jeofizik mühendisi de alabilir yani bu konuyla ilgili bir engel yok, bir başka sıkıntı bu. Üçüncüsü, müteahhitler iş yaptıkları bir binanın süresi içinde sigorta kayıtlarını kapatıyorlar, belediye için başvuruyorlar. İskân müsaadesini almamış inşaat şirketleriyle ilgili herhangi bir işlem yok. Yani binaya başlamış, kayıt açmış, sigorta kaydı açmış, vergi kaydı açmış, binasını belli bir aşamaya getirmiş, iskân müsaadesini almadan ilgili yapı denetim firması Bakanlık tarafından cezalandırılarak belki ona bir işlem, ceza ya da bir yıllık bir geçici işlemden menetme yetkisiyle inşaat firması iskânın olmadığı bu konutların tümünü bitirip kat irtifakı üzerinden de satışını gerçekleştirebilmektedir ve bu inşaat firması birden fazla böyle projeyi de yapabilmektedir. Burada en büyük yanlışlardan bir tanesi de daha proje aşamasındayken çok sayıdaki binanın kat irtifakının kurularak tapudan bunların satışının yapılabilmesine olanak vermek ki bu yakın zamanda düzenlendi, bir kurala bağlandı.

Başka önemli bir sıkıntı şu yani müteahhitlik sektörü açısından bizi en çok ilgilendiren: Bu Komisyonun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulmasının temel sebebi olası bir Marmara, ağırlıklı olarak bir İstanbul depremindeki riskli yapıların nasıl düzenleneceği ve bu riskli yapılardaki deprem öncesi risklerin azaltılabilmesi için yasa, yönetmelik ya da uygulamada ne yapabileceğimiz, olası bir depremden sonra da bu konuyla ilgili alınacak olan tedbirler. Şimdi, öncesiyle ilgili -yani benim ağırlıklı üzerinde durduğum- temel nokta şu: Şu anda müteahhitlerimiz hiçbir dönüşüm alanına girmiyor arkadaşlar. Çünkü İstanbul'da dönüşüm yapılabilecek düşük yoğunluklu alanlar bitti. Boş arazisi içinde birkaç evi olup geniş arazisi olan projeler neredeyse yapıldı. Yani İstanbul'da maksimum brüt emsal 3, şimdi hâlihazırda hektara 5-6 emsal yoğunluk getiren bir yapı stokunun dönüşmesiyle ilgili konuşmamız gerekiyor. Şimdi, burada iş geliyor finansmana ve orada düğümleniyor. Maalesef rakamlar da gösteriyor; yani müteahhitlik sektöründe rakamlar, cirolar çok yüksek olsa bile kârların yüksek olmadığını biz biliyoruz. O nedenle, çok sayıdaki firma yeni büyük projeye girebilecek bir öz sermaye yeterliliğinden yoksundur şu anda. O nedenle, sizin önermenizde parsel bazında değil, ada ve bölge bazındaki bir kentsel dönüşüm çalışmasına girebilmesi için elle avuçla sayılacak firma dışındaki firmaların bunun altına girebilmesi çok mümkün değil, bunun bir konsorsiyum biçimiyle düzenlenebilmesi için de yasal mevzuatımız buna uygun değil.

Son olarak da şunu söylemek istiyorum, bu dönüşümle ilgili finansman modeli konusunda: Yani gelip işin tıkağında nokta orası. Belki Türkiye'deki büyük inşaat firmaları yeterlilikleri çok yüksek, deneyimleri çok yüksek, iş bitirmeleri çok yüksek olan firmaların bu dönüşüm yapılarına girebilmeleriyle ilgili ürettikleri konutlarla ilgili bir finansman modeline ihtiyaç var; işte yönetimin, iktidarın çözmesi gereken nokta o. Yani bu öyle az bir rakam da değil. Şimdi, siz "Raporda İstanbul depreminde millî gelirin yani gayrisafi millî hasılanın yüzde 10'u." dediniz; bu bizim çalışmalarımızın çok üzerinde bir tespit. Yani biz hiçbir zaman gayrisafi millî hasılanın yüzde 10'unu görmedik, yüzde 3'üyle, yüzde 5'i dedik ama "yüzde 5" dediğiniz rakam 5 trilyonluk bir gayrisafi millî hasılda 250 milyar anlamına geliyor. Yani 250 milyarlık bir depremin yaratacağı millî gelir kaybı zaten ülkede reel olarak büyük bir buhran demektir yani bundan daha büyük bir şey olmaz. Siz "yüzde 10" dediniz, ilk kez ben yüzde 10 rakamını duydum, belki de sizin çalışmalarınızda bu doğru olabilir. Şimdi, bununla ilgili yani bunu içeriden, bizim hazineden ya da kamu bankalarıyla eliyle bu sermayeyi de sağlayabilmemiz çok mümkün değil. Sigortacılıkla ilgili vurgu yaptığımız; şu anda bu konuyla ilgili bir yasal düzenleme geçti ancak yanılmıyorsam sadece 60 bağımsız birim için sigorta yaptırılabilmiştir. Yani iki ay öncesine kadar bendeki bilgi; bu sigortacılık maalesef bizim sistemde yürürlüğe girmedi ve sigorta şirketleri de yeteri kadar poliçe yapılamadığı için bu konutlarla ilgili sigorta süreçlerine giremediler, bu da başka bir handicap olarak çıkıyor. Şimdi, siz uluslararası piyasadan... Çünkü içeride faizler yüksek, yurt dışında neredeyse faizler sıfır, sıfıra yakın faiz oranları var. Yani bu tür yurt dışı destekli finansmanlar

Türkiye'ye getirilip uzun erimli bir vade planlamasıyla, bu bizim riskli yapı dediğimiz, işte, İstanbul'da Marmara'daki denizin içinden gelen faya en yakın olan, 1970-80-90'lı yıllarda yapılmış yapı stokunun dönüşmesi konusunda bir model önerebiliyor musunuz? Yani biz aslında, hani un var, şeker var, helva var, aslında helvacı da var fakat bütün bu veriler elimizde olmasına rağmen, sistemin gelip tıkanmış noktayı, finansman sorununu çözemiyoruz. Yani sizin Türk Müteahhitler Birliği olarak bu finansmanın çözülmesi konusunda Komisyonumuza bir önermeniz olabilir mi? Çünkü sizin dışınızda, gerçekten diğer bütün meslek disiplinleri o kadar çok ayrıntılı raporlar sundular, burada bulunan Komisyon üyesi arkadaşlarımızın tamamına yakını aslında bu konularla ilgili meslek sahibi insanlar, şimdi, böyle olunca da biz aslında bir çıkışa gitmemiz gerekiyor.

Şimdi, tamamlarken şu örneği vereyim: İstanbul'da en önemli konut gayrimenkul projelerinden bir tanesi Cendere bölgesi projeleri. Cendere'de brüt metrekare birim fiyatı 17 bin ile 25 bin TL arasında satılıyor; depolar dâhil yani merdiven, asansör, yangın merdivenlerinden düşen alanlar dâhil 17 ile 25 bin TL arasında satılıyor. Ama hemen onun yan tarafında "Ayazağa" diye bir mahalle var, içinde 38 bin insan yaşıyor; imar planı geçti, hiçbir sorunu yok, işte, bir büyük inşaat firması oraya girdi fakat çekildi. Yani yüksek yoğunluklu dönüşüm alanlarına marka gayrimenkul firmaları da girmek istemiyorlar, belki Fikirtepe bunun en temel nedenlerinden bir tanesi. Yani siz Fikirtepe'yle ilgili kendi içinizde yaptığınız değerlendirmeden de belli sonuçlar çıkardınız mı? En son maddenizde onu belirtiyorsunuz yani dönüşüm projeleri bir rant ve birden fazla konut kazanma gayesi güdemez. Bununla ilgili bir yasal önermeniz var mı? Yani gördüğünüz sıkıntı Fikirtepe, Türk müteahhitliği açısından başarılıysa çok önemli bir proje olabilecekken bir çöküntü merkezine dönüştü ve şimdi, devlet en sonunda elini oraya attı ve oradaki sorunu çözmeye çalışıyor. Bunlarda ilgili ne yapılabilir? Yani artık geldiğimiz noktada biz, 1 milyon nüfuslu Bağcılar, Esenler'in, 500 bin nüfuslu Bayrampaşa'nın dönüşümünü konuşuyoruz. Yani Bayrampaşa dediğiniz yer 8 kilometrekarede 300 bin insan yaşıyor, 8 kilometrekare yani düşünebiliyor musunuz? Esenler dediğiniz yer 9 kilometrekare, 450 bin kişi yaşıyor, yani yoğunluk hiçbir planlama ilkesine uygun değil; 50, 100, 200 filan değil yani hektar başı 1.000, 1.500, 2.000 yani böyle rakamların olduğu yerlerle ilgili ve depremin de en çok yıkacağı yerler buralar. Önermelerinizi duymak istiyorum.

Teşekkür ederim.

TÜRK MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Şimdi, Hüseyin Bey daha detaylı cevap verecektir ama şimdi "Türkiye'de riskli konut sayısı 6,5 milyon." dedik. İstanbul'da bunun ne kadarı vardır? Şimdi sizin bahsettiğiniz "Özel sektörün ilgi duyduğu yerler bitti." dedik İstanbul'da "Bitti gibi bir şey." dedik. Dolayısıyla geri kalanlarını konuşalım; oralar bitti, geri kalanlar demek ki çok da rağbet gören yerler olmayacak.

Şimdi, bizim dışarıdan kredi bulup getirmemiz, getirdiğinde rağbet gören yer olursa... Çünkü krediyi veren de boşa vermiyor yani oradan bir kâr amacı güdüyor, verdiği kredi karşılığı da bir kazanç bekliyor, kredinin faiziyle veya başka bir şekilde bir kazanç bekliyor. Şimdi, bu noktada da devlet ne garanti verir, nasıl bu krediler bulunur, bunlar da devreye girmeli yani çok değerli yerler gittikten sonra kalan yerler ve ciddi bir nüfus var, bir deprem olduğunda da bir sürü can kaybımızın olabileceğini biliyoruz. Bu noktada, özel sektör ile devletin el ele verip dışarıdaki o ucuz maliyetli krediyi... Ama onu da getirebilecek teşvik edecek şekilde tartışılması gerektiğini düşünürüm. Çünkü değerli yere herkes geliyor, zaten o değerli de satılıyor, verdiği parasının karşılığını da kısa sürede fazlasıyla alıp gidiyor krediyi veren, kalan yerlerin sorunu farklı. Yani burada devletle oturulup konuşulması lazım "O bulunacak kredilere karşılık garantiler ne olacak?" diye bunların tartışılması gerektiğini düşünürüm ama yine İstanbul özelinde konuşursak -bunlar çok büyük maliyetler tabii, birdenbire bu kadar konutun

çevrilmesi mümkün değil- güçlendirme tekniklerinin değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. O yapıların acilen incelenerek, maksimum güçlendirme yapılacak yapıların da tespit edilerek çelik yöntemlerle güçlendirilmeleri yapılabilir. Bu ciddi bir öneri olabilir yani.

Benim söyleyeceklerim bu kadar.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkürler Süheyla Hanım.

Sayın Vekilim, çok önemli tespitlerde bulundunuz gerçekten. Sektörde yaşanan sıkıntıları, işte, teknik mesuliyet, fennî mesuliyet dediğiniz şeyleri... Ama orada bir cümleyle başladınız, gerçekten çok önemli. Maalesef, şu andaki liberal ekonomik piyasada herkes müteahhit olabiliyor. Bakın, bu soruyu kendimize bir soralım. Berbere gidiyoruz, kuaför salonu açacak biri, ustalık belgesi isteniyor; yemek yiyeceğiniz bir restoranda, ustalık belgesi isteniyor, adamın açışlık belgesi yoksa restoranı açamıyor, o işe giremiyor ama müteahhitlik, inşaat sektörü öyle bir sektör ki sizin de ifade ettiğiniz gibi, biraz sermayeniz varsa bir de şirket kuruyorsunuz, oluyor bitiyor ve her türlü yapıyı... Hadi, kamu tarafı bunu biraz daha tasnif ediyor yeterliliklerle, benzer iş bitirme kriterleri koyarak her ihaleye kabul etmiyor ama özel sektörde, bugün, isterseniz 50 katlı binayı yapabiliyorsunuz, bunun önünde hiçbir yasal mâni yoktu. Teşekkür ediyorum her birinize ve bu Meclise, yapı müteahhitliğinde sınıflandırmayı yaptınız, hiç olmazsa orada bir nebze olsun bazı kriterlerle sınıflandırdınız, bu çok doğru bir adımdı. Hâlbuki, şunu da bilelim: Hayatımızın yüzde 100'ü inşaat sektörünün doğrudan ya da dolaylı olduğu yerlerde geçiyor. Ofisimizdeyiz, Meclistesiniz, inşaat; evinizdesiniz, inşaat; yolda gidiyorsunuz, inşaat; hayatımızın tamamının geçtiği bir sektör ama burada maalesef, fazla esnek davranılıyor, herkes bu sektöre girip bu unvanı taşıyabiliyor.

Diğer konuda sorduğunuz ve ifade ettiğiniz tespitlere geldiğimizde, evet, olası bir depremde bu işin çözümü nedir? Onun için, biz sunumumuzu da ikiye ayırdık: Birincisi, mevcut yapılarla ilgili konuşmak; bir diğeri, ikincisi, en azından bugün de dünden kurtarılsaydı bugünü yaşamıyor olurduk. Bugün dâhil olmak kaydıyla yarınımızı nasıl koruruz, nasıl kurtarıyoruz? Onunla ilgili olarak, sonuç tarafında da yedi başlık altında bildirdiğimiz bunların behemehâl eksiksiz uygulanması lazım bugünü ve geleceğimizi kurtaracak ama mevcuda baktığımız zaman, bazı gerçeklerimiz var. Türkiye'deki konut sayısı yaklaşık olarak, üç aşağı beş yukarı 20 milyon civarındadır. Bunun için de yine, tespit edilmiş olan 6,5 milyon konutun dönüşüm ihtiyacı var ya güçlendirme ya da yıkılıp yeniden yapılması şeklinde. Önümüze de ciddi bir finansman çıkıyor, yaklaşık olarak 40 milyar dolarlık bir mali külfet çıkıyor.

Diğer taraftan, bakıyoruz, yine, sunumumuzda gösterdik, son yüz yıldaki depremlerin sebebiyet verdiği hasara can kaybıyla birlikte baktığımız zaman 100 milyar doları bulmuş. Hani, bugün hiçbirimiz bir insanın canının maliyetini ölçümleyemeyiz, değer biçemeyiz. Burada büyük finansmanı aslında kamunun çözmesi gereken bir şey ama “Bizler bu konuda destekleme için neler yapabiliriz?” bunları da konuşalım.

Şimdi, doğru ifade ediyorsunuz, yurt dışında faiz oranları eksi seviyelerde ama unutmayalım ki biz buradan kredi bulduk, getirdik... Kredi ayrı bir şey, finansman yapısı ayrı bir şey. Süheyla Hanım'ın söylediği gibi, yurt dışından bir banka herhangi bir projeye veya herhangi bir gruba kredi vereceği zaman gayet tabiidir ki teminatlar isteyecek. Bu işin karşıt teminatı ne? Kamunun burada bir şekilde devreye girmesi lazım. İkincisi -çok daha önemli olan şey- biz Türkiye olarak enflasyonist bir ülkede yaşıyoruz, zaman zaman ekonomik türbülanslarla da devalüasyonlar yaşıyoruz; kur riski devreye girecek. Bugün 100 euro ya da 100 dolar aldınız bir finansmanı, dolar 6 liraydı birdenbire 8 lira oldu; TL bazındaki

faizi katbekat daha yüksek maliyetler getirir. Kur riskinde yine finans tabiriyle “mismatch” dediğimiz uyumsuzluk söz konusu. Lokal para cinsinden böyle finansmanları bulabilmek yurt dışından pek de mümkün değil, Hazine de zaten Türk lirası bazında bulamıyor, o da döviz bazında borçlanıyor.

Alt başlıklara indiğimiz zaman pratikte birçok engel önümüze çıkıyor. Finansman yapısında bana göre Sermaye Piyasası Kurulu, Maliye, Hazine, konunun paydaşları olan yine özel sektörün, bankaların dâhil olduğu bir ortak çalışma grubuyla fikir teatisinde bulunarak, belki oradan farklı bir model çıkabilir. Ama tek başımıza bizim burada kredi buldum... Ben bulurum getiririm, biz grup olarak birçok ilkleri de yaşatmış bir grubuz. 15 Temmuzdan sonra ben Türk lirası bonusu çıkardım şirket bonusu olarak, grup olarak; dört yıl vadeli -Türkiye'nin hâlâ en uzun vadeli bonosudur- yüzde 40'ını yabancılara sattık TL bazında. Ama buna rağmen böyle bir modelde bahsettiğiniz ölçülerde finansman bulmak gayrimenkul sektörünün de kendi risklerinden ötürü çok da kolay değil. Ya da devlet girecek “off-take” garantisi verecek yani satın alma garantisi verecek “Ne kadar metrekaşe konut yapıyorsan ben bunu şu fiyattan alıyorum diyecek.” O zaman olabilir yani sonuçta kamunun bu işe dâhil olması lazım.

Ama asıl çözüm önerimiz olan, sizin de ifade ettiğiniz, birçoğunuzun da çok çok belki bizlerden daha tecrübeli olduğunuz kentsel dönüşüm hususuna geldiğiniz zaman... Evet, haklısınız; birçok yanlış örnekleri de var, birçok doğru örnekleri de var. Onun için biz zaten önerilerimizde, birincisi, olmazsa olmaz bütüncül planlamanın öneminin altını çiziyoruz. İkincisi, ben hatırlıyorum bundan yıllar evvel bir televizyon programına canlı yayına çıktığım zaman -kendi meslektaşlarım tarafından da eleştirildim- bir ifade kullanmıştım: “Kentsel dönüşümü değil de kentsel bölüşümü bir konuşalım.” dedim. Kentsel bölüşüm nedir? Hiçbir şahsa, kamunun haricinde hiçbir gruba, hiçbir kuruma sebepsiz zenginleştirmeye sebebiyet vermemesi lazım, rantta sebebiyet vermemesi lazım. Yani bunun birçok alt başlığı var, detaya indiğimiz zaman -zamanınız ne kadar bilmiyorum, çok fazla zamanınızı almak da istemiyoruz ama- Ankaralılar bilir, örneğin Ankara Çankaya’da bir Yıldız Mahallesi vardır, yıllar evvel gecekondu mahallesi idi. Şimdi, bir vatandaş geliyor, devletin hazinesine izinsiz yapı yapıyor; hiçbir ruhsat yok, hiçbir izin yok, tapu da kendisinin değil, toprak da kendisinin değil. Aradan zaman geçiyor, şu ya da bu sebeple siyasi irade bir af çıkartıyor, daha sonradan tapusunu veriyor, hak sahibi oluyor, bir gecekonduşundan 10 tane daire sahibi oluyor. Bugün Çankaya’da bir daire asgari 1-1,5 milyon lira, yazık günah değil mi?

Yine kentsel dönüşümler yapıldı, işte bunlara kadar inip...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bunlar bitti tabii. İşte, artık gecekondu kalmadı.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Var var, hâlâ var. Hâlâ var yani, niye, İstanbul’da da var.

Bu bir. İkincisi, teknik zorunluluktan kaynaklanan riskli yapılarla ilgili bir kentsel... Kentsel dönüşümü de kategorize etmek gerekir diye düşünüyorum: Riskli yapıdan dolayı olabilir, riskli alandan dolayı olabilir -yapı riskli olabilir ama riskli alandır- veya ihtiyaca yönelik -örneğin Ankara’da Altındağ mahallesi vardı, gecekonduşuları kaldırıp o protokol yolunun düzenlenmesi estetik amaçlıydı, İstanbul’da da aynı şekilde birçok mahalleler var öyle- veya bazı sanayi tesisleri şehrin içinde kalmıştır, artık onlar da orada bir görsel kirlilik veya hatta da etrafa bir zarar veriyordur, onların da taşınıp dönüşmesi lazım, bu da bir kentsel dönüşüm.

Şimdi, kentsel dönüşümün sınıflandırılması bana göre pratikte birçok problemin önüne geçer. Bunu şunun için söylüyorum: Sınıflandırılmış kentsel dönüşümde, tıpkı teşvik bölgelerinde olduğu gibi riskli yapı, riskli alan varsa, projenin finansmanı için de dâhil olmak üzere, kamu tarafı daha

fazla teşvikler verebilir ama görsel amaçlı, estetik amaçlı veya bir sanayi tesisinin bölgeden alınıp da taşınmasıyla, dönüşümüyle ilgili daha farklı kriterler getirebilir. Şu anda bizim kentsel dönüşüm mevzuatımızda hepsi aynı, değişmiyor.

Diğer taraftan, bakın, pratikte yaşadığımız sıkıntılar var, sadece emsal yoğun bölgeler falan değil. Her ne kadar Kentsel Dönüşüm Yasası birkaç revizyonla birçok problemi çözmüş ise de -yani azınlığın çoğunluğa tahakkümünü kaldırdı ortadan ama- hâlen yaşadığımız sıkıntılar var. Bakın, hâlâ mevzuatta da pratikte de metrekareler esas alınıyor, arsa payı esas alınıyor. İşin pratiğine baktığımız zaman burada bir çarpıklık var. Şöyle düşünün, empati yapalım: 10 katlı bir binadayız, arkadaşlarımızdan bir tanesi zemin katta oturuyor, diğeri 2'nci katta, öteki en üst katta dublekte oturuyor. Hele bir de bu binanın -İstanbul örneğinden- deniz gören manzarası var, şerefiye. Vatandaşın bir tanesi bu parayı öderken, dairesini alırken şerefiye ödemiş, almış, daha pahalı almış, diğeri zemin kattaki daireyi almış ama yine bazı örneklerde olduğu gibi, gelin görün ki zemin kattaki dairenin arsa payı dubleks dairenin veya hut da orta kattaki dairenin arsa payıyla aynı. Bu binayı yıktığımız zaman hepsi eşit haklara sahip oluyor; hak kayıpları oluyor. Bakın, yapılar için bazı alt başlıklar var pratikte. Biz orada şunu öneriyoruz: Metrekareyi, arsa payını esas almaktansa hakkaniyetli bir çözüm olan değerlemeyi esas alalım. Aynı örnekten devam edelim, 10 katlı bir apartman, diyelim ki burada 40 tane daire var. SPK mevzuatına göre kurulmuş gayrimenkul değerlendirme şirketleri -2 tanesinin, 3 tanesinin ortalaması alınır- binaya gelsinler, mevcut binaya bir değerlendirme yapsınlar, desinler ki: "Bu binanın değeri 50 milyon lira. Zemin kattaki daire 200 bin lira, orta kattaki daire 500 bin lira." her neyse. Yıkılıp da yerine yenisi yapıldığı zaman, yeni yapılacak olan yapıda bu değerlendirme esas alınarak puanlama sistemiyle daha hakkaniyetli bir çözüm getirilebilir. Bakın, bu gerçekten şu anda tıkanmış olan -ki biz de böyle birkaç projede tıkanık- kentsel dönüşümün önünü açar çünkü yine özelde baktığımız zaman Sayın Başkanım, şöyle şeylerle karşılaşılıyor... Yasa koyucunun yasada tabii ki bu kadar detaya inip de yazması mümkün değil ama pratikte yaşadığımız sorunları ben dile getiriyorum ki bunlarla ilgili mevzuat değişikliklerine ihtiyaç olabilir, değerlendirme bunlardan bir tanesidir. Adam diyor ki: "Ben illaki aynı yerimdeki evimi istiyorum." Mümkün değil, hele hele şimdi. Bir taraftan da diyoruz ki: "İsmi çok kötü 'rant'. Rant yaratılmasın, emsal artmasın, dikey yapılaşma yapılsın." Nasıl olacak? 100 konutluk bir apartmanı yıkıyorsunuz, aynı yere 100 konut da yaparsanız müteahhit niye gelsin o zaman? Bunu kamu meccanen yapsın. Mümkün değil.

Bir diğer önerimiz şu olabilir: Eğer, değerlendirme baz alınırsa 100 metrekare daireniz vardı sizin, bu daire 100 bin lira idi -Zeytinburnu'nda bunun bazı örnekleri yapıldı İstanbul Belediyesi marifetiyle ve gayet de sonuç alındı- ben size 75 metrekare daire veriyorum. Kamu eliyle yapılması lazım bunların. Ama sizin bu 75 metrekare daireniz 100 bin lira değil, 200 bin lira, yenilendi. İşte oradan yüzde 25 bir tasarruf edilirse metrekarede daha başka, bütüncül imarlarla daha güzel projeler ve tüm projelere finansman sağlayacak bir rezerv de çıkarılabilir.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum kentsel dönüşümle ilgili: Pratikte hak sahiplerinin firmalara güveni eksik, yine aynı şekilde, hak sahiplerinin bazılarının hak ettiğinden daha fazla talepleri olabiliyor, bunu da bir zenginleşme aracı olarak görüyorlar. Öyle yerler var ki İstanbul'da iyi para yapan -biraz önce örnek verdim metrekare fiyatlarından- burada bakıyoruz ki "Ben de şunun karşılığında şunları, şunları da isterim." diyor. Diğer taraftan, müteahhitlerin de maalesef, salt ticari kazanç arzularıyla olmaz talepleri oluyor. Burada bir ara bulucuya, daha doğrusu bir regülatöre ihtiyaç var. İşte bu noktada, bu ara bulucunun veya hut da regülatörün, düzenleyicinin kamu olması gerektiğine inanıyoruz. Belediyeler marifetiyle olabilir, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğü marifetiyle olabilir veya TOKİ böyle bir misyon üstlenebilir, Emlak Konut üstlenebilir ama devletin, kamunun girip bu kentsel dönüşüm planlamasını, sözleşmelerini, hatta firmaları bulabilir veya dönüp o firmalarla anlaşmalar için bir

tarafında yer alıp bundan da pay da alabilir, o zaman hızlandırmış oluruz. Bunu şunun için söylüyorum, mevcutla ilgili olarak konuşmamın ötesine geçip de aksiyon almazsak -Allah muhafaza dediğiniz gibi- Allah muhafaza, olası bir Marmara depreminde -bunun sonuçları, bedelleri biz yüzde 10 öngörmüştük siz yüzde 8 öngörmüşünüz hiçbir garantisi yok- Allah korusun çok daha ağır bedeller ödeyebiliriz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN - Hüseyin çok güzel konuştun, çok güzel de söyledin ağzına sağlık ama Sayın Vekilim şunu soruyor, diyor ki: “Yakın tarihte bu deprem olursa İstanbul için bize en acil, önemli çözüm ne olabilir? Dışarıdan para bulup getirme de olmuyorsa başka ne olabilir?” Bu konuda da fikrini beyan edersen...

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Yok şimdi, hiçbirimiz elinde sihirli değnek yok Sayın Vekilim. Bir konuda öneri getirmenin en kolay yolu dışarıdan danışmanların bizlere yaptığı gibi fikirler vermek ama işin pratik uygulamasında şunu söyleyeyim devletin o zaman radikal karar alması lazım. Bakın, ben size söyleyeyim, 40 milyar dolar bunun tamamı, en azından yarısını kurtarayım diyecek o zaman, 20 milyar dolar, hadi dörtte 1’ini yapayım, 2025’e kadar 1,5 milyon hedefi var, 10 milyar dolar bir kaynak ayıracak. Bir.

İki: Derhâl rezerv alanlarda olduğu gibi, riskli alanlarda kamunun yaptırım gücü hiç kullanılmıyor şu ana kadar, kamu yaptırımını kullanılacak. İstanbul’un fay hattında olan birçok mahallesi var, oralardaki alanların, bu yapıların süratle -hepsinin, birçoğunun da tespiti var zaten, insanlar riskli olan yapılardan riskli yapı almaya da korkuyorlar, aldırıyor çünkü altmış gün içinde yıkılması, en fazla otuz gün daha süre var, doksan üçte yıkılması gerekiyor- güçlendirileceğine mi, yıkılacağına mı devletin karar verip önyak olması lazım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Kentsel çözüm dışında başka bir çözüm yok ki Sayın Vekilim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar...

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Hakikaten Hüseyin Bey uygulamadan da gelen biri olarak en ince detaylarına kadar anlattı yani arsa sahipleri ile müteahhitler arasında geçen bütün hikâyeyi anlattı. Burada asıl mesele “finansman” dedi, devletin araya girmesi lazım, devletin bu imkânları sağlaması lazım ki bu işlerin bir miktar önü açılsın.

Tabii bunun yanı sıra inşaat firmalarımız hakikaten dünyada önemli projelere imza atıyorlar. 413 milyar dolarlık bir proje ciddi bir rakam. Şimdi, arkadaşlarımız, müteahhitlerin hep ehliyetinden bahsetti de zaten uluslararası ihaleler, ihaleye çıkmadan önce onlarla ilgili ihalenin bir şartnamesi var, o şartnamelerde müteahhitlere hiç gerek yok, sosyal olaylar dâhil, kuşların oradan geçeceği de dâhil, orada ben de bazen muhatap olduğum için söylüyorum “İşte, buradan şu tarihte, mart ayında kuş yolu var. Martla nisan ayında çalışamazsın.” diyor misal veya bu sosyal projelerde dâhil o bölgeyle ilgili, projenin yapılacağı yerle ilgili her şey milimetrik olarak yazılmış ve bunlarla ilgili de teklif verirken zaten rakamlar yazıyorlar, diyorlar işte, şantiye kurulumundan, sosyal projelerden ne varsa bir karşılığı var, bu karşılıklar da otomatik olarak yapılıyor dolayısıyla yani dünya standartlarında firmalarımızın bir yere gelmesi, öyle kolay yollarla gelinmedi buralara, ben dolayısıyla hepsini ayrı ayrı tebrik ediyorum.

Şimdi, tabii, müteahhit Türkiye’de diyorsunuz “450 bin kişi var.” Almanya’da da “3.500 müteahhit var.” Adamlar bizi kıskanıyor herhâlde şimdi. Özeti şu: Müteahhitliğin bir kimliği yok, istediği gibi herkes, istediği an bir iki masa, bir sandalye belki son dönemde yeni bir yasayla yapsatçılara da belli bir kriterler geldi. Aynı şekilde devlet ihalelerinde de belli bir kriterler geldi. Tabii onun da menfi tarafı var, müspet tarafı var, şimdi detaylara girersek yani Türkiye’de rekabet ortamının oluşmasına başlar ki yani firmalarımız çok büyüdüler hatta Avrupa’daki ihale sıralamasında ilk 10’un içerisinde 5 tane firma var. Bu da aslında çok, neresinden bakarsınız bilmiyorum ama yani netice itibarıyla firmalarımız kendi rüşlerini ispat ettiler, uluslararası arenada da çok ciddi mücadele ediyorlar, çok da ciddi projeler yapıyorlar. Mesela, Türk müteahhitlerinin iş yapım süresi, özellikle Çinlilere ve Avrupalı müteahhitlere göre yüzde 50 daha az. Yani diyelim ki onların iki yıl, üç yıl gibi önerdikleri süreleri, tahmin ediyorum, bir buçuk yılda hatta beş ayda, altı ayda, yedi ayda bitiren, çok ciddi projelere imza atan firmalarımız var. Tabii, bu sınıflandırılabilir yani müteahhitlik mesleği belli kriterlere muhakkak bağlanmalı; belli deneyimler, belli bir öz geçmiş aranmalı. Mesela, yapı denetimlerin adı var, sorumlulukları yok. Mesela, inşaatın birisi düştü, öldü yani yapı denetim şirketi aslında birinci günden itibaren bu işten sorumlu olması lazımken.... Aynı zamanda iş güvenlik firmaları var hemen bunu yanı başında. Bence bu sorumluluğu ciddi oranda almaları lazım ki en azından bununla ilgili yaptırım güçleri daha iyi olsun.

Devamında, yetkin mühendis... İşte, nasıl müteahhitlerde belli bir sınıflandırma arıyor isek proje yapan firmaların da belli bir deneyimlerinin olması lazım. Elektrik, mekanik, statik, jeolojik etütler de dâhil, belli projelerde belli bir deneyim olmalı. Bunun adına herhâlde “yetkin mühendis” diyorsunuz; bu deneyim de aranmalı.

Şimdi, bizde her şey formalite yapılıyor yani eğer bir şey isteniyorsa bunu önce formaliteden bir yerine getirelim, daha sonra “Göç yolda düzülür.” misali... Bu mesleki yeterlilik; işte, kalıpcıysa bir belge istiyorsunuz, demirciye bir belge istiyorsunuz. Şimdi tesisatçılardan, mekanikçilerden de isteniyor. Şimdi, mesela, bizim Samsun’da 63 tane meslek lisesi var; meslek lisesinin mekanik bölümünden mezun olan adam tornaya bir parçayı takamıyor, elektrik bölümünden mezun olan basit bir elektrik devresini kuramıyor. Dolayısıyla pratik ve teorik yani bu meslek liseleri ile muhakkak üreticiler arasında... Bu inşaat sektöründe de böyledir, diğer sektörlerde de böyledir. Bilmiyorum burada da anlattım mı ama bir yurt dışı seyahatimde -ben aslen de Gümüşhaneliyim, bizim oranın çoğu inşaatçıdır- İsviçre’de bir eve misafir olduk. Dedi ki bizim şey: “Bizim oğlanla sabaha kadar fayans dizdik.” 45 bin dolar millî geliri olan bir ülkede adam fayans dersinden geçemiyor, baba oğul sabaha kadar evde fayans diziıyorlar. Dersten geçemiyor yani öyle torpil yok, bir şey yok. Yani eğer sizin fayans yapacak usta yeterlilik belgeniz yoksa orada inşaatçı çalışmıyorsunuz veya boyacıysanız veya alçıciysanız, hangi meslek grubu olursa olsun. Yani bunu sözde değil, özde yapmamız lazım; bu hatların, bu köprülerin muhakkak kurulması lazım. Türkiye’de de bu var. Geçen bizim şantiyede baktım, garip bir şeyler yapıyorlar. “Ne yapıyorsunuz” dedim, dediler: “Sınav yapacak adam buraya getirdi kalası, keresteyi, burada sınav yapacak.” “Nasıl olacak bu iş?” Geliyor usta öğretici “Al bunu çak, bunu topla.” Yani bunların kesinlikle pratikte uygulanabilir olması lazım, daha lise çağlarında bizim bu köprüleri kurmamız lazım ki en azından istediğimiz verimi alabilelim. Bu çözüldüğü takdirde, artık bunun da bir standardı oluştuğu takdirde bir sorun olmaz.

Tabii, 1999 öncesi yapılan binalardan bahsediyoruz. O zamanki statik hesaplar -Değerli Vekilim, siz etriye sıklaştırmamasından bahsettiniz ya- o zamanki standartlar farklıydı yani 1999 öncesi yönetmeliklerle... İşte, o zaman birinci, ikinci, üçüncü derece deprem bölgeleri vardı. İşte, birinci derece deprem bölgesinde şu emniyet katsayısını alırsın, ikide, üçte falan... 1999’dan bu tarafa kaba inşaat maliyetleri ciddi oranda arttı. Yani eskiden pratik yöntemlerle, işte, 1 metreküp betona aşağı yukarı 50-60 kilogram demir giderdi, 1999 öncesinden bahsediyoruz ama bugün diyelim 4 kat, 5 kat

mesela, çok katlı olduğu zaman metreküp başına neredeyse 120-130 kilogram demir giden projeler var, 100 kilonun altında demir giden projeler neredeyse yok gibi. Yani bu konuda aslında bir bilinç oluştu. Yani demirden çalan, betondan çalan, çimentodan çalan olayı da artık son dönemde... Yani aslında bu olacak bir şey değil, Hüseyin Bey'in de ifade ettiği gibi bu maliyet unsurunu değiştiren bir şey değil. Karadenizli Washington'da bina yapıyormuş, kat yüksekliği 30 kat, o her seferinde 31 yapıyormuş. "Tamam, sana uyalım." demişler, 31'inci kat vermişler, 32'yi vermişler, Temel bu sefer 33'üncü katı yapmış. "Bunun hikmeti ne?" demiş "Onun hikmeti o fazla bir katta." demiş. Yani, bu, artık şey kalmadı, bu dönemde artık bu tür uygulamalar yok.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Vekilim, aslında oradaki demir meselesi maliyetle ilgili değil.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Doğru, haklısınız.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – O etriye demirini oraya uzatanın etriye demirinin ne işe yaradığını bilmemesinden kaynaklanıyor. Maliyetle bir ilgisi yok onun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Doğru, maliyetle alakalı değil tabii kolon ve kiriş birleşiminde etriye sıkılaştırılmaları. Biliyorsunuz eksiden "deprem" deyince "pilye" denirdi, artık pilye milye yok biliyorsunuz, o pilye milye işi ortada. Bunun bir katkısının olmadığı anlaşıldı.

Ama bunun yanı sıra, mesela en önemli hadiselerden biri şu -yani, şu an onu çözebildiniz mi bilmiyorum- inşaat demirinin bağlama meselesi var, bu bağlanmıyor siz ne yaparsanız yapın -size teyit eder mahiyette söylüyorum- yani bunlar önemli, her şeyin bizim istediğimiz yerde olması lazım. E tabii, maliyet, bahsettiğiniz 300 milyar, bu ciddi bir rakam. Bugünkü şartlarda devletin katkısı olmadan bu işlerin yapılması mümkün değil.

Standartlardan bahsettiniz, yani bazen ülkeler kendileri de kendi standartlarına göre istiyorlar. Mesela, Rusya'nın standartları Türk standartlarının gerisinde olmasına rağmen kendi ekonomileri açısından "İlla bunu kullanacaksın." diyen firmalar da var veya yatırım projeleriniz var, krediyi hangi firma getiriyorsa "Benim teknolojiyi kullanacaksınız." diyen firmalar var ama Türkiye'deki sektörde de yani standartlar açısından çok ciddi üretim yapan firmalar var. Yani, bazen, belki olumlu yönlerini saysanız çok fazladır, hani olumsuz yönleri az olduğu için belki ifade ediyorsunuzdur diye düşünüyorum. Dolayısıyla, sektör beşikten mezara her zaman karşılaştığımız bir alan, ciddi de istihdam sağlıyor, yurt genelinde, yurt dışında da çok ciddi projelere imza atıyorlar. Ben hepsini ayrı ayrı tebrik ediyorum, başarılar diliyorum.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkür ediyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, süreyi kısalttım sizin için, haberiniz olsun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu kısalmış hâli mi?

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Soruyu unuttuk biz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu kısalmış hâli Bedri Bey, teşekkür ediyoruz.

Sağ olsun Bedri Bey, güzel değerlendirmelerde bulundu.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Siz dediniz ki "Meslek liseleriyle iş birlikteliği."

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela var mı? Hani, soruya dönüştürmüş olalım.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Şimdi, bakın, bizim çelik konstrüksiyon üretimi yapan bir fabrikamız var ve Avrupa’nın en büyük tesisi. Çelik konstrüksiyon üretiminde, hafif çelik yapılarda Türkiye’nin dünya markası bir firmayız. Kaç kere biz yetkili kurumlara gittik, dedik ki meslek liseleri fabrikalarımızın içinde, gelsin son sınıflarını... Mesela, TOBB Üniversitesi, bunu üniversitede uyguluyor. Makine mühendisi, inşaat mühendisi, anlaşıyor bizlerle, fabrikalarla, staja bir yıl -son senesi- bir fabrikaya gidiyor. Sigortasını üniversite yapıyor, biz ücretini ödüyoruz geldiği sürece ve işi öğrenerek mezun oluyor. Meslek liseleri için bunu o kadar öneriyoruz ki şiddetle her gittiğimiz yerde sanayici olarak hem malzeme kalitesi artar hem yetmişmiş... Şu anda biz fabrikamıza kaynakçı arıyoruz, bulamıyoruz, millet dışarıda işsiz gibi böyle şeyler de var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet, doğru. Yani mecburiyet oluşturulursa olur.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Yani, bu Komisyonun önemi de fazla. Biz buna talepkârız, istiyoruz, meslek liseleri gelsin bizim fabrikalarımızın içinde son sınıfta staj yapsın. İstekliyiz buna, sanayici olarak her yerde bunu dile getiriyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Zaten, gelecekte de onlar sizin elemanınız olacaktır aynı zamanda, onda bir sorun yok.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Evet. Devletin bunu da çözmesi gerekiyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Bu da çok önemli bir husustu, değindiğiniz husus.

İstanbul Milletvekilimiz Mustafa Demir.

Buyurun Sayın Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bir defa, çok teşekkür ediyorum Hüseyin Bey’e de, Hasan Bey’e de, Süheyla Hanım’a da. Güzel bir sunum, pratik, sonuç odaklı, ben son derece memnun oldum.

Şimdi, biz, yaklaşık bir buçuk aydır Komisyon münasebetiyle toplantılar yapıyoruz ve hani deprem, deprem öncesi, deprem esnası ve deprem sonrası diye de 3 aşamaya ayrılmış ve bu her aşamasında zamana uygun çalışmaların yapılacağı bir sürü sunumlar dinledik. 1’inci aşamada mesela kamu kurumlarından tutun, üniversiteler, bilinçlendirme eğitimi, odalar, ilgili birimler, bütün bakanlıkların ilgili genel müdürlüklerini falan dinledik. Gayet de bu konuda verimli geçti. Afet esnasında özellikle AFAD ve diğer arama kurtarmalarla ilgili çalışmalar yapıldı ve sonrasında da mali kaynaklar, halkla ilişkiler uzmanları, yerel yönetimler, uygulayıcılar vesaire sigorta sistemleri ve özellikle uygun mali kaynakların da desteklenmesi gibi bölümlere bölündü. Şimdi, bunlara baktığımızda deprem öncesi, deprem esnası ve deprem sonrasına baktığımızda uygulayıcılar... Güzel bir kelime bu uygulayıcıların müteahhitlerin yerine kullanılması bence son derece önemli.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hem de Türkçe olur.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Hem Türkçe hem de bence iyi, o oluşmuş algıyı da kırması açısından da son derece önemli. Bu uygulayıcılar veya müteahhitler hem birinci aşamada hem üçüncü aşamada bizim vazgeçilmezimiz. Bu kadar bileşenler var, bu kadar disiplinleri filan konuştuk ama bunları hayata geçirmek için uygulayıcılara ihtiyacımız var, uygulayıcıların da temeli sizsiniz yani müteahhitler. Evet, şüphesiz proje yapanlar, bilmen ne yapanlar, şehir plancıları, yer bilimciler, jeologlar

vesaire olacak ama neticede bunu hayata geçirecek olanlar sizlersiniz. Sizin öneminiz şüphesiz ada bazlı, mahalle bazlı kentsel dönüşümler ama biz eğer ada bazlı kentsel dönüşümü beklersek İstanbul'da yüz yıldan daha fazla bekleriz, yani sırf İstanbul'u dönüştürebilmek için. Çünkü bir adayı bir araya getirebilmek... Beklentileri çok yüksek insanların, asgari beklentilerini karşılamakta zorlanırken biz, bir de onlardan fedakârlık beklemek, özellikle mülk, mal söz konusu olduğunda belli bir süre bile olsa mallarına sahip çıkamama veya ortaklıklarının söz konusu olması onları tedirgin ediyor ve girmiyorlar zaten.

Bir örnek paylaşmayı arzu ederim. Mesela, Aksaray gibi bir yerde 7 katlı bir bina, 2 katı kaçak. Biz onlara şunu söyledik, dedik ki: "Üç tane bina yan yana gelin aşağı yukarı 450-500 metrekairelik bir zemin alanınız, taban alanınız olsun. Mevcudu size veriyoruz, koruma kuruluyla da anlaştık, mevcudu size veriyoruz. Nasıl olsa kullanıyorsunuz ama yeter ki 3-4 adayı birleştirip altta asıl ihtiyacımız olan, şehrin ihtiyacı olan otoparka kavuşalım en azından ve istediğiniz fonksiyonu da vereceğiz. Yani otel değil iş haniyse size otel fonksiyonu da verelim yeter ki arzu ettiğimiz, hayal ettiğimiz, şehre değer katan, depreme dayanıklı yapılara kavuşalım." O kadar ısrar etmemize rağmen gerçekleşmedi, olmadı yani, olması mümkün değil. Bence bu kentsel dönüşümün veya deprem dönüşümünün yaygınlaştırılması lazım. Eğer parsel bazında yapılacaksa bu bunun da önünün açılması lazım. Herkesin bir taraftan destek vermesi lazım. Siz, şüphesiz çok büyük işler yapıyorsunuz, 120 tane üyeniz var. Fikirtepe'de gördük bunu, hakikaten büyük sıkıntılar. Bu sıkıntıları aşabilmenin en pratik yollarından bir tanesi bir defa yerel yönetimler kesinlikle organizasyonun içerisinde olmalı ama orada da şöyle bir sıkıntı var kamu kuruluşları olunca beklentiyle güvenin beraber gitmesi lazım. Müteahhitler olunca güvensizlik söz konusu. Tek başlarına kamu kuruluşları olunca bu sefer beklentiyi artırıyorsunuz. İşte, bu güvenle yani yapılacak işlerin güvenle beklentiyi tolere edebilmek için yerel yönetimler çok başarılı işler yapabiliyorlar ama yerel yönetimlerin kaynakları bunu yönetecek, bunun sürekliliğini devam ettirecek bir yerel yönetim tanımıyorum ben.

Bu çalışmalar neticesinde bu uygun krediyle, gerekli işte sigortalıların da desteğiyle bir şey yapmaya çalışıyoruz. Bir sonuç odaklı, derde deva olacak, İstanbul'un, İzmir'in, Kocaeli'nin sıkıntılarının önünü açacak bir arayış içerisindeyiz doğrusunu söylemek gerekirse. Ve bu arayışların içerisinde de uygulayıcılar yani müteahhitler bizim vazgeçilmezimiz. Yani öncesinde ve sonrasında bu işleri birlikte yapacağımız kamu kurumları değil bir defa kesinlikle yani bir kamu kurumu ne kadar güçlü olursa olsun... Örneğini İstanbul'da görüyoruz, siz de söylediniz. Genellikle yoğun bölgelerden kaçıp asıl ihtiyacımız olan şehrin merkezinde, Allah korusun, deprem olduğunda belki binlerce insanın öleceği, belki binlerce göçüğe ulaşamayacağımız bir afetle karşılaşma potansiyeli varken daha çevrede, daha az yapıların olduğu yere yüksek yapıların yapılmasının ben çözüm olmadığını düşünüyorum. Yerinde dönüşümün en uygun çözüm olduğunu düşünüyorum. Burada da büyük çapta uygulayıcılar parsel bazlı çalışmalara girmezler, haklılar çünkü beklentilerini karşılamaz ve çok baş ağrıtır yani betonla uğraşmak kolaydır, demirle uğraşmak kolaydır ama insanla uğraşmak çok zordur. Bu kısımda yerel yönetimler veya kamunun, öbür tarafta da sizlerin finansmanın da çözüldüğü, insanların da önünün açıldığı bir model arayışı var doğrusunu söylemek gerekirse. Bu konuda şey olabilir mi, bir öneriniz var mı bu konuda yani bizim bilmediğimiz çözüm önerileriniz var mı?

Bir de ben aslında şunu da arzu ederdim yani uygulayıcılar, müteahhitler son derece önemli bizim için, uygulama esnasında karşılaşılan teknik detaylar yani kanunla, yönetmelikle düzenlenebilecek bir karşılaşılmış problemler var, bir de üzerine çalışılırsa muhtemel problemler de olabilir; biz onları da aslında bilmek istiyoruz. Mesela, arkadaşlarımızla, bu yap-satçı'larla falan görüştüğümüzde şunu söylediler: "Mülkiyet konusunda çok ciddi sıkıntı var, hemen hisselerini devrediyorlar, mahkemeye gidiliyor, bu mahkeme süreçleri çok uzuyor." Bunlar önemli şeyler çünkü tam neticeye gidilecekken

bu tür şeylerle karşılaşmak hem mülk sahiplerinin yani bir an önce evlerine gitmek isteyenlerin hem yerel yönetimlerin hem kamunun istemediği şeyler. Uygulamalarda karşılaşılan bu tür problemler, karşılaşılabilecek problemler ve çözüm önerileriniz varsa ben duymak isterim.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Teşekkürler Sayın Vekilim.

Aslında sizin bilmediğiniz, bizim bildiğimiz sihirli bir formül yok vallahi işin doğrusu çünkü sizler yıllardır yerel yönetimde de sahada bizzat işin içindeydiniz Sayın Başkanım. Çok önemli şeyler söylüyorsunuz yani bunun örneklerini artırmak mümkün, o kadar fazla sorun var ki pratikte. Biraz evvel, aslında Bedri Bey’in de ifade ettiği gibi, ben birkaç tanesine değinmeye çalıştım. Dilerseniz kentsel dönüşümde pratikte yaşananları hani “case by case” vaka olarak neler olduğunu, söz veriyorum, size iletirim bir dosya olarak fakat burada mevcudu nasıl kurtarırsınız noktasında... Şimdi, tıpta basit bir şey vardır, bir organla ilgili 3 tane yöntem; ya tedavi edersiniz ya iyileştirirsiniz, değiştirirsiniz ya da kesip atarsınız. Şimdi, bu konuda ortada bir problem var hepimizin bildiği, bir vakıa var, tespit var. Bu vakıyla ilgili olarak radikal kararın, acı reçetenin, maalesef, siyasi irade tarafından alınması gerekiyor. Kolay bir şey değil bakın, bunu yerel yönetimlere bıraktığımız anda hiçbir yerel yönetici bu konuda çok fazla cesur davranamayabilir çünkü bir sonraki dönemde sürdüremez kendisini, açık konuşuyorum. Daha üstte, devlet bazında bir karar alınabilirse... Yaptırım uygulanması lazım derken de satır arasında bunu kastediyordum, kanuni bir yaptırım olacak. Bakın, riskli alandan hep imtina ediyoruz, riskli yapıya hemen belge veriyoruz ama riskli alan değil. Sayın Başkanım, Sayın Vekilim, yıllarca İstanbul Fatih Belediyesinde Belediye Başkanlığı yaptınız; Zeytinburnu fay hattı üzerinde mi? Fay hattı üzerinde.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Evet, zemini iyi değil.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kenarında.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Hadi öyle diyelim. Allah korusun, yarın bir gün en riskli bölgelerden bir tanesi mi? Bir tanesi. Binlerce konut var mı? Var. Parsel bazında yapılabilmesi mümkün mü? Değil. Oradaki sosyoekonomik yapı da ortada. Devlet şunu diyebiliyor mu: “Ben riskli alan ilan ettim.” Kaç konut? 5 bin konut, parça parça. İstanbul dışında 5 bin konutluk rezerv binalarını yapar. TOKİ bunu hızlıca yapar ya da yaptırtır, 5 bin konut hazır olur. “Çıkın kardeşim, hemen oraya taşının. Ben size bir, bir buçuk yıl içinde de burada yapıyorum, tekrar taşının” “Yerinde dönüşüm” dediniz ya problemlerden bir tanesi o, doğru söylüyorsunuz. İnsanlar çünkü “Mülkiyet hakkıma tecavüz ediyorsunuz. Benim burada hatıralarım var, burada kalmak istiyorum, doğduğum, büyüdüğüm yer.” diyorlar. Ha, bunu kamu yaparsa -o yüzden kamunun yapması gerekiyor- planlamasını bütüncül yapma imkânına sahip olur, iki. Orada, Zeytinburnu’nda zamanında KİPTAŞ’ın birkaç tane yaptığı başarılı örnekler var.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Tam yirmi yıl sürdü.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Biliyorum ama şimdi artık tecrübeler edindik.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – KİPTAŞ’ın yaptığı iş yirmi yıl sürdü ve -ben söyleyeyim- ne KİPTAŞ ondan memnun ne o kadar büyük imkânlardan faydalananlar da memnun değil, işin tuhaf tarafı. Hâlâ devam ediyor.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Orada sıkıntı şu oldu: Her bir şeyden, edinilmiş tecrübelerden öğrendiğimiz dersler var, bunları paylaşmamız lazım. Bakın, o konuya bir daha dönmek istiyorum. Değerleme esaslı yaparsak problem ortadan kalkar. “100 metrekare daireniz bugün 200 bin lira, ben size yerine 75 metrekare, belki bazı bölgelerde daha düşük metrekare ama 200 bin liradan fazla kıymete sahip olan daire veriyorum kamu olarak”

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Şu anda öyle çalışılıyor ama.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Şu an öyle. 55 metrekareye kadar düştü.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Eskiden öyle değildi. Ben biliyorum, ben o projede vardım. The İstanbul Veliefendi biz yaptık, rahmetli İbrahim’le beraber. O zaman biz hep bunu önerdik, yapamadık orada. Arsa payındaki karşılıklı sıkıntılar oydu.

Diğer bir şey de şu: Öyle ya da böyle bu acı reçeteyi birileri içecek. Ya içinde yaşayanlar bedelini ödeyecektir, Allah muhafaza, canlarıyla ve mallarıyla, ya devlet -yine Allah muhafaza, Allah esirgesin- hiçbir aksiyon almadığı müddetçe bir deprem vuku bulduğu zaman bundan katbekat daha fazlasını harcayarak can kayıplarını da telafi edilemez hâlde ödeyecek ya da bugün bir şeyler yapılacak bunlara, yaptırım olacak. Yoksa kimseyi oturduğu yerden çıkartamazsınız. Hiç birimizin elinde sihirli değnek yok, sihirli formül de yok. Yoksa döneriz, Nasrettin Hoca misali, biz müteahhit ya da... “Uygulayıcı” kelimesi için teşekkür ederim çok güzel, en azından algıyı düzeltiyoruz hani “Biz kavuğu bırakalım, sizler o zaman çözün.” deriz. Yok, böyle bir metot yok, başka bir şey yok yani.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖĞÜ – Evet, Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, söz isteyen İstanbul Milletvekilimiz Hulusi Şentürk.

Buyurun Sayın Vekilim.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle gerçekçi ve uygulamaları nedeniyle sunumları ve bilgilendirmelerinden dolayı heyete teşekkür ediyorum.

Ben konuya girmeden evvel dört yıl Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı yaptığım için bir yanlış anlamayı düzeltmek istiyorum. TSE standardı diye bir standart yoktur arkadaşlar. ISO... Hatta şöyle der: “TSE and ISO bilmem kaç.” Bu şudur: ISO standardı ile Avrupa standardını alırsınız, kapağını tercüme ederiz, çoğu zaman içini bile tercüme etmeyiz adına “TSE standardı” deriz. Sorun standartta değil, sorun ne yazık ki uygulamada. İki türlü sıkıntımız var. Bir; biz TSE olarak gittiğimizde geleceğimiz biliniyor, günler öncesinden haberi var, ona göre ürünü üretiyor, biz ona göre testleri yapıyoruz, diyoruz “Uygun.” Bizden sonra bildiğini okuyor. İki; bazılarının TSE şart değil, özel kuruluşlar adına alınabiliyor, orada yaşanan faciaları da biliyoruz. Dolayısıyla sorun TSE standardı değil. Bakın, mesela musluk örneği vereyim: Bugün 500 bin aç kapa normal musluktur, 1 milyonlar geçildi ama standart -benim değil, Avrupa standardı- “20 bin” diyor. Dolayısıyla 20 bin aç kapaya dayanan musluk üreticisine ben TSE belgesi vermek zorundayım ama 1 milyona da TSE belgesi veriyorum. Saçmalık burada. TOKİ gibi kuruluşlar kamu kurumu olduğu için ihaleye çıkarken bir şart koşacak, özel marka koşmıyor, “TSE standardı” diyor, o zaman da 1 milyonluk armatürle 20 binlik aynı yarışa giriyor, rezalet burada. Biz bunu önlemek için ‘Yıldız’ ve ‘çift yıldız’ uygulamasına geçelim.” dedik, yani işte 250 bin aç kapaya tek yıldız verelim 500 bine bir... Ama ne yazık ki gerekli destek bulunmadı ve bildiğim kadarıyla da uygulamadan TSE vazgeçmiş gibi. Dolayısıyla bu sorunlar... Mesela “mesleki yeterlilik” denilip duruluyor, daha geçen hafta bu işleri yapan bir arkadaşla konuştuğumda çok dert yanıyordu “Piyasa çok kötü” diye. Ağabey en son şöyle yapıyoruz diyor: “İnşaatçılara gidiyoruz, işte 500 çalışanı var, çünkü 2 bin liraya yakın para veriyor bize mesleki yeterlilik, diyoruz ki ‘Ağabey işini

bize ver.' pazarlık ediyoruz, 200-300 bin lirayı ödüyoruz müteahhide, bizle sözleşmeyi imzalıyor, biz de eğitimleri aldırıyoruz, devletten de parasını alıyoruz." Yani ne yazık ki bunun tek bir yolu var, o da çok sıkı denetim. Demin arkadaşımız da söyledi, GOST standartları falan bizimkinden kaliteli standart değil ama adam kendi standardını şart koyuyor ve ciddi denetlediği için, ciddi denetlediği için... Avrupa da aynısı, denetimi adam gibi yapıyor. Biz de ne yazık ki sadece belge üzerinden denetim yapıldığı için de bu sıkıntıları yaşıyoruz. Adam gibi denetim yapılırsa, üretici firmaya da adam gibi bir ceza kesilse bir daha bu sorunları yaşamayız. Bu farklı bir sorunumuz ama TSE Başkanlığı yaptığım için bu konuda bir açıklama yapma gereği duydum, hakkınızı helal edin.

Şimdi asıl konuya gelelim. 1999'da biz hepimiz için milat olan bu depremi yaşadık. Tabii elbette Türkiye deprem ülkesi, hep yaşıyorduk ama 1999 hepimiz için milat oldu. Allah da o günleri bizlere bir daha yaşatmasın diye dua etmekten başka hiçbir şey yapamıyoruz. O günden bu yana yirmi küsur yıl geçti "Kentsel dönüşüm aşağı, kentsel dönüşüm yukarı." Geldiğimiz nokta; batmış bir yaklaşım. Kentsel dönüşümüne karşı olduğum için değil ama doğru yönetilemeyen kentsel dönüşümün çok ağır faturalarını bugün ödemeye başladık. Bakın, 1998'de bizzat Pendik Belediyesindeyken bir yerin dönüşümünü ben yürüttüm. Adam "Yok, ben 4 daire istiyorum." "Ya, kardeşim 200 metrekare arsan var." "Bak, orada 10 kat yapmış. Müteahhide versem buraya 10 kat yapacak." "Ya, saçmalama, orası 10 dönüme 10 kat bina yapmış, senin burası emsal 1; 200 metrekare inşaat çıkar, 2 daire olur. Müteahhit -yüzde 40'tı o zaman, oralar Kurtköy- 1 daire bile vermez sana." Gene inat edince zabıtaya talimat verdim onun yanında, o zaman hemen sözleşmeyi imzaladı. Ama ne yazık ki bugün belediyeler bunu yapamıyor. Niye? Kentsel dönüşüm çalışmalarında o kadar şımartılan haksız kazanç gerçeğiyle karşı karşıyayız ki bunu hep beraber yaptık; müteahhit de yaptı bunu, birbirleriyle yarıştılar "Yüzde 50, 60, 70." Maltepe gibi bir yerde yüzde 70'le kat karşılığı... Ya, yazık günah, ben Maltepe'de yaşıyorum, asla kurtarmaz böyle bir şey. Neyse. Bir cenaze var önümüzde ve yıllar sonra geldik ve bu cenazenin kalkması gerekiyor.

İki: Yirmi bir yıl geçti, önümüzde yirmi bir gün olup olmadığını bile bilmiyoruz çünkü yirmi yıl önce İstanbul'daki büyük depremden sonra yirmi-yirmi beş yıl içerisinde tekrar deprem beklentisi vardı, artık son günleri yaşıyoruz. Bu saatten sonra... Kimse de yanlış anlamasın beni ama ben özellikle... Komisyon üyesi arkadaşlarımız toplantıda bunu sıklıkla dile getirdiler, Mustafa ağabey zaten her seferinde söylüyor, Gökân arkadaşımız, İlyas Bey her seferinde söylüyor. Bizim artık, şu kentsel dönüşüm, mensel dönüşüm... Karşı olduğumuz için değil, bunlar yürümeli ama acilen bir yapı stokumuz var, dönüştürmeye ihtiyacımız var, acilen ve burada imar romantizmiyle uğraşacak hâlimiz de yok. Hani, birileri masa başında... Mesela biz bunu -İlyas Bey hatırlarlar- geçen sene bir komisyonda tartışırken "Fazla emsal var, ne olacak?" diyoruz "Vekilim ama..." Ya, kardeşim var ama bu var, bu bir gerçek. "Yıkılınca yenisine müsaade etmeyeceğiz." Yıkılmıyor da, zaten imar affıyla da yıkılmaz hâle getirmişiz. Dolayısıyla bu cenazenin kalkması gerekiyor, Mustafa ağabeye ben aynen katılıyorum. Şimdi, burada 1,5 milyonun 300 milyar yani 40 milyar dolar tutuyor, gerçekte 6,5 milyon riskli yapıdan bahsettiğimiz de 1,3 trilyon yani 170 milyar dolar... Türkiye Cumhuriyeti'nin eti budu belli. Bu rakamlar, hani kâğıda yazması kolay rakamlar ama uygulamaya geldiğinde asla ve asla altından kalkılacak rakamlar değil; gerçekçi, ayağa yere değen...

Bir başka husus kentsel dönüşümle ilgili... Bakın, piyasadan geliyorsunuz, her şey arz talebe bağlı. Siz şu an 1,5 milyon, 2 milyon yapıyı -gidip de kırsaldakini dönüştürmeyeceksiniz çünkü şey değil- İstanbul'da örneğin, 1 milyon bağımsız bölümü iki yılda dönüştürün, kime satacaksınız 1 milyonu? Dolayısıyla bu, yıllara yayılmak mecburiyetinde ama bizim böyle bir lüksümüz yok. Böyle bir lüksümüz olmadığı için biz bu sağlıksız yapıların bir an önce sağlıklı hâle getirilmesi yolunda adımlar atmak mecburiyetindeyiz. Bu, kentsel dönüşümüne engel değil ama burada doğru, kamu, dirayetini göstermek

mecburiyetinde, keyiften çıkarmak mecburiyetindeyiz bunu. Zaten, Komisyonumuz da bu alandaki çalışmalar için, bu alandaki çözümler için çalışmalarını yürütüyor ama bizim öncelikli mantığımız artık...

Arkadaşlar, Allah muhafaza -ben İstanbul Milletvekiliyim, doğma büyüme İstanbulluyum- yani, bu akşam İstanbul'da deprem olmayacağının garantisini bana hiçbiriniz veremezsiniz. Yarın sabah "Allah belamızı versin, biz bunu niye zamanında yapmadık?" dememek hassasiyetiyle hareket ediyoruz. O yüzden romantizmle vesaire uğraşmak istemiyoruz ama bu finansı mutlaka ve mutlaka bulmak mecburiyetindeyiz, uluslararası krediyle falan bu iş yürümez, gerçekçi olalım. Ha, bu öyle tahvil mahvil çıkarmayla da yürümez. Bizim kendi kaynaklarımızı zorlayarak, kamu kaynaklarımızı da zorlayarak, bir kısmını da vatandaşın üzerine yıkarak ama bir şekilde haksız kazanç taleplerini de törpüleyerek... Tamamen yok edemeyiz ama onu kısmen törpüleyerek bunu, devlete maliyetinin daha az olacağı bir sisteme, çözüme getirmek mecburiyetindeyiz.

Ben sunumlarınız için tekrar size teşekkür ediyorum ama Mustafa Bey'e, Gökhan Bey'e, İlyas Ağabey'e ve diğer arkadaşlara da gerçekçi yaklaşımlarından dolayı bir kez daha teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Hulusi Bey, çok teşekkür ederim.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Başkanım, yağıcılık olmasın diye size teşekkür etmedim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Estağfurullah, çok teşekkür ederim.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – TSE'yi töhmet altında bırakmadınız.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Ben o konuda bir şey söyleyeyim.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Ben o zaman basın açıklaması yapmıştım, ya TSE standardı diye bir standart yok arkadaşlar.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Hayır, TSE iyi bir denetleyici olabilir, ben onu kastetmiştim.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Kanunen yapamaz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Biz Ticaret Bakanlığına ve Sanayi Bakanlığına bu konuda yazı verdik. Şu anda TSE'yle de bu konularda çalışma içerisindeyiz. TSE malzeme konusunda iyi bir denetçi olabilir, çok değerli bir kurum, değerlendirilmeli.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Şöyle: Denetleme bakanlıkların yetkisinde, ürün güvenliğinden dolayı. Bakanlık ancak kendi adına TSE'yi görevlendirirse TSE denetleyebilir, yoksa denetleme yetkisi yok, uluslararası şeylere aykırı.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ SÜHEYLA ÇEBİ KARAHAN – Bakanlığa teklif ettik onu.

Türkiye'nin de ihracatta önünü açacak bir konudur TSE'nin yetkilendirilmesi.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

Gerçekten sektörün mesleki anlamda en eski ve lider çatı kuruluşu Türkiye Müteahhitler Birliği, bugün bizler için de gerçekçi yaklaşımları olan, sonuç odaklı ve tabloyu çok güzel özetleyen bir sunum gerçekleştirdiler.

Ben öncelikle Türk müteahhitlik sektöründe böylesi başarılar elde etmiş, yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinde tüm dünyada kalitesini, kabiliyetini, gücünü ispatlamış, aynı zamanda da büyük döviz getirileriyle ülkemizin ekonomisine büyük katkı sağlayan ve uluslararası alanda da âdeta diplomatik bir gücümüz hâline gelen Türk müteahhitlik sektörünü tebrik ediyorum sizin şahsınızda, değerli üyelerinizi de tebrik ediyorum.

Tabii, kentsel dönüşüm, bizim Komisyon olarak çalışmalarımızın en merkezinde olan husus çünkü depreme yönelik zararların aza indirilmesi noktasında mevcut yapı stokumuzun depreme güvenli hâle getirilmesi bizim için âdeta gelip dayandığımız en kritik nokta.

Onun dışında, tabii, devam eden deprem güvenliği noktasında, afet yönetimi noktasında birçok çalışma var, geliştirilen birçok mevzuat var. Sizin de tespit ettiğiniz hususlar, özellikle güçlendirme metotlarıyla alakalı, özellikle birtakım arsa payı esaslı düzenlemelerin çözümsüzlüğe gitmesi; bunların mutlaka değer esaslı hâle dönüşmesi daha önceki sunumlarda farklı kurumlarda da gündeme gelmişti; bazı ihtisas mahkemelerin dahi, bu işlere bakacak mahkemelerin kurulması gerekliliği; aynı zamanda bunun artık bir rant beklentisi şeklinde kamuoyundaki algısının mutlaka değiştirilmesi, düzenlenmesi gerektiği ve kentsel dönüşüm değil de âdeta kentsel kurtarma operasyonu gibi, deprem güvenliği konutları ama birkaç metrekafe daha küçük olsun, fark etmez, vatandaşımızın kabul edeceği bir bilinç düzeyine, bir farkındalık düzeyini canlı tutmak.

Malum, biliyorsunuz, Kartal'da Yeşilyurt Apartmanı göçtü, 21 can orada kaybedildi -Allah rahmet eylesin- ve onunla beraber, sekiz dokuz aylık bir süre içinde etraftaki 9 blok –yanlış hatırlamıyorsam- dönüştürülerek vatandaşın rızasıyla da deprem olmadan bir dönüşüm orada gerçekleştirilmiş oldu.

Bu noktada, sizin ortaya koyduğunuz, tabii, finansman modelleri, kamunun bu işte zorlayıcı olması çok önemli hususlar. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın Dünya Bankasıyla ilgili temasları, bu kentsel dönüşümün özellikle deprem güvenli konut üretmenin toplum yararına bir kamu projesi olduğu noktasındaki yaklaşımları, bunun uluslararası alandaki kabul edilmesine yönelik çalışmaları da çok önemli. Bütün bu ayakları biz hem mevzuatımızın el verdiği şekilde yeniden düzenleyerek, aynı zamanda da mevzuatın engellediği hususlar, birbiriyle çelişen bazı kanunlarımız, bunların deprem olmadan deprem olmuş gibi birtakım hem idarelerimize yetki sağlaması hususları, bunların diğer çelişen kanunlarla ilgili yeniden düzenlemesi de bizim konumuz.

O yüzden çok teşekkür ediyoruz, önemli hususlara değindiniz. İnşallah, bizler de sonuç raporumuza tüm bu önerileri geliştirerek uygulanabilir örnekleriyle yansıtmak en büyük amacımız. Emeğinize sağlık diyorum.

İzmir Milletvekilimiz Kamil Bey, buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, siz noktayı koymadan önce ben araya girmek istedim, başlayayın.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tabii, şimdi sunumunuzda da bahsediyorsunuz: Modern yaşanabilir kentler kurulması. Tabii, aslında birbiriyle çelişkili iki konu. Bir yanda mevcut yapı stokunu bir an evvel dönüştürmek ve burada yerinde kentsel dönüşüm ve ister istemez yoğunluk artışına neden olacak bir süreç, öbür taraftan artan yoğunluğun modern ve yaşanabilir kente çelişen bir durum yaratması. Bu aslında başlı başına üzerinde ısrarla durmamızda fayda olduğunu düşündüğüm gerek altyapı gerek üstyapı gerek sosyal donatılar... Gerçi şehir planlama veya bölgesel planlamayla ilgili arkadaşlarımız da gelecekler, konuşulacak. İşte, parsel bazında değil, ada veya bölge bazında kentsel dönüşüm, çok önemsiyorum. Burada, tabii, şehircilik ve planlama ilkelerine uygun bir kentsel dönüşüm.

“Yapıda yoğunluk artır, sağlam bir yapı yaptık, işimiz bitti, yeter...” Çünkü deprem veya bir afetin öncesi var, esnası var, bir de sonrası var. Özellikle esnası ve sonrasındaki o afetin vurduğu an ve hemen sonrasındaki, akabindeki süreçte yollara ihtiyacınız var, geçişlere ihtiyacınız var, ulaşım risklerini ortadan kaldıracak yapılaşmaya ihtiyacınız var. Sadece mevcut yapı stokunun mekanik bir anlayışla iyileştirilmesi yaklaşımı da... Siz sunumunuzda da aslında vurgu yapmışsınız ama tabii, sunum sonrası sadece bina yapı ve inşaat alanına giriyor ama modern ve yaşanabilir kent kurulmasının da birlikte düşünülmesi elzemdir diye düşünüyorum. Bunu belirtmek istedim. Bu konuda belki söyleyeceğiniz vardır, bilemem. Varsa da bir soru olarak algılayın bunu.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Sayın Başkanım, öncelikle Sayın Vekilime teşekkür ediyorum.

Biz orada zaten ikiye ayırmıştık: Bir, mevcut; iki, bundan sonrası, gelecek için. En azından yarınlarımızı kurtarabilmek için modern ve yaşanılabilir kentsel dönüşümler veyahut da baştan planlamalar, sıfırdan yapılacak yapıların bunlara uygun olmasını kastediyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sıfırdan değil, mevcutla hareket etmek lazım diye düşünüyorum.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Mevcutla ilgili problem ortada olduğu için o problemin içinde. Ben 1.90 boyunda, 100 küsur kilo bir adamım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tek başına, sadece yapıyı tümleştirmek depreme karşı bir önlem almış olmak anlamına gelmez demek istiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Sayın Başkanım, biz de çok teşekkür ediyoruz. Kıymetli zamanınızı ayırdınız. Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bizleri davet ettiniz, bizler fikirlerimizi paylaşma, sizlere, vekillerimize sunma imkânına sahip olduk. Gerçekten hem bir sivil toplum kuruluşu olarak hem de her birimiz ayrı ayrı ilk bu daveti aldığımız zaman Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak şu konuda memnuniyetimizi bir kez daha ifade etmek istiyoruz: Demek ki bu konu artık çok ciddi bir şekilde ele alınıyor -konu çok yakinen, pratikte de paydaşları tarafından tecrübe edilmiş- Komisyon üyelerine teşekkür edilmiş, bundan ayrıca memnuniyetimizi belirtmek istiyorum. Gerçekten üç dört saattir de enine boyuna tartıştık.

Tekrar teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Çok sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, biz çok teşekkür ediyoruz.

Bugün bizlere bu değerli görüşlerini, çözüm önerilerini ulaştıran, güzel bir sunum gerçekleştiren Türkiye Müteahhitler Birliği Başkan Vekili Hüseyin Arslan’a, aynı şekilde Yönetim Kurulu üyesi Süheyla Çebi Karahan Hanımefendi’ye ve Genel Sekreter Hasan Yalçın Beyefendi’ye çok teşekkür ediyoruz katılımlarınızdan dolayı ve yine Genel Sekreter Yardımcısı Mehmet Bülent Atamer de katıldı bugün Komisyonumuza.

Emeğinize sağlık, başarılarınız daim olsun. Bundan sonraki çalışmalarda da biraz önce Sayın Başkanımıza dediğiniz, kentsel dönüşümde aksayan hususlar varsa tek tek size ulaştırabilirim dediği hususlar, Komisyonumuzun uzman arkadaşları sizlere temas edecek. O konuları da yazılı olarak Komisyonumuza ulaştırmanızı istirham ederiz. Onları da bizler hem sonuç raporumuza, çözüm önerilerimize hem de tüm vekillerimize ulaştıracğız.

Evet, emeğinize sağlık, çok teşekkürler, çalışmalarınızda başarılar dileriz. Sayın Başkan Mithat Yenigün'e de selam ediyoruz. Sağlık, sıhhat, afiyet diliyoruz. Hayırlı çalışmalar diliyoruz.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ BAŞKAN VEKİLİ HÜSEYİN ARSLAN – Sağlıklı günler diliyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Sizler sağ olun, teşekkür ederiz.

Evet, değerli arkadaşlar, Komisyon toplantımıza on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.55

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 18.23****BAŞKAN: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)****BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)****SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)****KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Görüşmelerimiz devam etmekte.

Şimdi, gündemimizde Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneğimiz Genel Başkanı Halil Yılmaz Bey'in sunumu var.

Hoş geldiniz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Hoş bulduk.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Halil Bey aynı zamanda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanı ve yine Ümit Demir, Balıkesir Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürü, hoş geldiniz. Tüm Komisyon üyelerimiz adına sizlere hoş geldiniz diyor, teşekkür ediyoruz.

Evet, sunumunuzu dinliyoruz inşallah, söz sizde.

Buyurun.

3.- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği (TİB) Genel Başkanı Halil Yılmaz'ın, itfaiyecilik, depremlerde itfaiyecilerin rolü ve itfaiye teşkilatının yapılanmasına yönelik öneriler hakkında sunumu

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Başkanım, değerli vekillerim; öncelikle sözlerimin, sunumumun başında hepinizi şahsım ve ülkemiz genelinde yaklaşık binin üzerindeki istasyonda görev yapan ve yine toplamda sayı olarak baktığımızda -itfaiyeci sayısı olarak söylüyorum- 40 binin üzerinde 7/24 tüm canlıların imdadına koşan bütün mesai arkadaşlarımız, itfaiyeci kardeşlerimiz adına saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Burada, tabii, bulunmamız çok önemli, davet edilmemiz çok önemli. Gerçekten, bugüne kadar, bunlar bizim çok özlediğimiz, arzu ettiğimiz, üzerinde çalıştığımız, olmayı düşündüğümüz ortamlar. Bizlere bu fırsatı verdiğiniz için hassaten teşekkür ediyoruz.

Tabii, yine sözlerimin başında şu bilgilendirmeyi yapmam lazım: İtfaiye teşkilatlarımız ülkemizde üç asrı aşan, üç yüz altı yıllık tarihi mirasa sahip teşkilatlardır. Ecdadımız tulumbacılar, askeri itfaiyecilikten gelen ve Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte yerel yönetimlere bağlı olarak çalışan itfaiye teşkilatlarımız gerçekten, baktığımızda sadece yangın değil, her türlü arama kurtarma, deprem, sel, hatta kimyasal, biyolojik, radyolojik (KBRN) olaylara sürekli müdahalede bulunan, 7/24 nöbette olan ve -yine bunu, özellikle altını çizerek söylemek istiyorum- şu anda ilimizden ilçelerimize hatta kırsal mahallelere varana kadar görev yapan teşkilatlardır, birimlerdir. Belki de şu anda merkez ve yerel organizasyon içinde en yaygın kurumlardır. Ve yine burada şunu da söylemem lazım: Belki bir Silahlı Kuvvetlerimiz, polisimiz kadar olmasa da hakikaten, ülkemizin bu noktada afetlere karşı en hazır kurumlarındandır.

Ve en son bizatihi benim de çeyrek asrı aşan bir mesaim var efendim. Ta ki, 1999 Marmara depreminden bugüne, en son İzmir'de yaşadığımız depreme kadar birçok olayda emir komuta görevi üstlendim. Ve tabii her olay ayrı bir tecrübelerdir efendim. Bizler, biz itfaiyeciler, sürekli, yangın olarak baktığımızda önemli olan bir yangını söndürmek değil, çıkartmamak, önüne geçmek üzerine bütün

çalışmalarımızı yaparız, deprem de böyle. Evet, depremi önleyemeyiz, mutlaka başa gelecek ama alacağımız tedbirlerle, yapacağımız çalışmalarla bu hasarı, depremin vereceği hasarı azaltabiliriz. Bizler de bu noktada itfaiye teşkilatları olarak yerel yönetimler bünyesinde mümkün olduğunca daha bir aksiyoner olarak; yaptığımız çalışmalarla, eğitimlerle, donanımlarla, yatırımlarla kapasitemizi daha geliştirmeye çalışıyoruz.

Özetle şunu söylemem lazım ki bunu en başta söylemek istiyorum “Bugünkü bu toplantıdan, bu çalışmadan akılda ne kalması gerekir?” diye, “Kendi adıma ne söyleyebilirim?” diye düşündüğümde şu aklıma geliyor: Artık bütün kurumlar merkezde ve yerelde, özel sektör de dâhil olmak üzere artık bütün çalışmalarını “bütçe yönetimi eşittir afet yönetimi” üzerine yapmalılar diye düşünüyorum. Artık biliyorsunuz bu salgın hastalık da bir afet, bu da bir afet. Evet, deprem, belki en çok, ani karşılaştığımız bir olay ve hasarı daha büyük olabiliyor ama işte, bu pandemi de bize öğretti ki hakikaten bütün kurumlar, resmî, sivil, özel sektör hepsi, bütün afetlere karşı hazırlıklı olmak ve bütçelerimizi de artık buna göre planlamak zorundayız.

Ve yine burada paylaşmak istediğim bir husus: Tabii, biz, hemen başlangıçta da söylediğim gibi 1999 depremini yaşadığımız yıllardaki, o günkü itfaiye teşkilatları da başta olmak üzere bütün bu konuda afetle ilgili birimler gerçekten bir imkânsızlık ve çaresizlik içerisindeydi. O günden bugüne devletimizin bütün kaynakları, kurumları gerçekten bu konuda ciddi yatırımları getirdi ve hepimiz, başta AFAD’ımız olmak üzere itfaiye teşkilatlarımız da bugün, o günkü yıllara göre çok daha iyi durumda, çok daha kapasiteleri gelişmiş, eğitimi, donanımı artmış vaziyette.

Ve yine 2003-2004’lü yıllarda Sayın Vekilim o zaman Pendik Belediyesindeydi; Sayın Başkan, Danışman Hulusi Bey’in davetiyle veya o günkü çalışmaların gerçekten -ben o zaman İstanbul Anadolu yakasında İtfaiye Bölge Müdür Vekili olarak görev yapıyordum- bizim için ne kadar anlamlı olduğunu, ülke olarak nereye geldiğimizi de o günden bugüne görüyoruz ki bu çalışmalar, bu afetle ilgili bilinçlenme Meclisimizin çatısı altında bugün bu sunumumuzu yapmaya kadar geldi; bu bizim için çok kıymetli, gerçekten bu noktada da ayrıca tekrar teşekkür ediyoruz.

Şimdi bir bilgiyi daha, veriyi daha paylaşmak istiyorum. Sadece büyükşehirlerde yılda ortalama 300 binin üzerinde olaya, demin sıraladım, yangın, trafik kazası, arama kurtarma, lokal göçükler, deprem, bunları alt alta koyduğunuzda 300 binin üzerinde olaya müdahalede bulunuyor itfaiye teşkilatları. Bu çok önemli bir tecrübe, gerçekten itfaiye teşkilatlarının saha tecrübesi, olay tecrübesi çok değerli. Bu, yaşadığımız büyük afetlerde de depremlerle de kendini gösteriyor. Burada tabii, önemli olan, afetlerle ilgili kuruluşların -AFAD’ımız ki burada bir çatı kuruluş olarak bulunuyor, tabii, saha ekipleri var-mutlaka ve burada AFAD’ımızla, itfaiyemizle hatta Orman teşkilatımızın yangın ekipleriyle, müdahale ekipleriyle çok iyi bir entegrasyon sağlanması gerekiyor.

Bu genel bilgilendirmeden sonra izninizle sunumumuza geçmek istiyorum. Belki burada sunumumuzda yer alan hususlar tekrar gibi veya burada hepimizin malumu olduğu konular ama artık diyoruz ya “Bu konuda toplumumuzun bütün kesimlerinde gerçekten ciddi bir bilinçlenme, farkındalık oluştu.” Bu çok önemli bir aşama. Biz de tabii, bir giriş olarak bazı bilgileri tekraren burada paylaşmak istedik.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU - Bu kısımlarda özellikle genel, bilinen hususları daha hızlı geçip daha çok itfaiyeciler kardeşlerimizin karşılaştığı sıkıntılara, sorunlara ve itfaiye teşkilatımızın yapılanmasına yönelik sizin tecrübeleriniz ışığındaki önerilerinize daha çok zaman ayırırsanız, memnun oluruz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Tamam, efendim.

Burada tabii, bunları geçiyorum yani bunları bir giriş olarak sunumumuza koyduk, hepimizin malumu. Özellikle konumuz deprem olduğu için, konu olarak bulunduğu için burada bunları da koymak durumundaydık. Tabii, risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirmeye ilgili aşamalarımız var; onlardan bahsettik.

Tabii, önümüzde bir Japonya örneği var, bundan bahsetmeden geçemedik. Tabii, burada özellikle depreme yönelik yapılan çalışmalarda yani “Japonya, felakete nasıl hazırlanıyor?” dediğiniz zaman, buradaki izleme ve erken uyarı sistemleri, bina denetimleri ve toplumdaki afet bilinci, gerçekten buradaki bu çalışmalar, Japonya’da, bize çok daha örnek teşkil edebilecek düzeyde.

Afetlere hazırlık denildiğinde; yerleşim yerlerinin seçimi, yeni yapıların afete dayanıklı inşa edilmesi, var olan yapı stokunun incelenmesi ve afete dayanıklı hale dönüştürülme çalışmalarının yürütülmesi, toplumda afet bilinci oluşturulması, binaların önceden tanıma ve müdahale planı çalışmaları ki biz gerçekten bu konuda özellikle Balıkesir’de örnek bir çalışma yürütüyoruz.

Yine, bahsettiğimiz üzere izleme ve erken uyarı sistemlerinin aktif kullanımı ve müdahale birimlerinin disipline yönlendirilebilir etkin bir şekilde yönetimiyle, personel ve ekipman kapasitelerinin geliştirilmesinin çok önemli olduğuna inanıyoruz.

Yine, afetlere hazırlık kapsamında; baktığınız zaman, eski yapıların, özellikle binaların depreme dayanıklılık konusundaki şüpheler aşıkârdır. Bu noktada, kentsel dönüşümün biraz önceki oturumda da takip ettiğimiz kadarıyla da bu kentsel dönüşümün hızlandırılması ama buradaki sıkıntıları da hepimiz biliyoruz.

Yine, burada özellikle bahsetmeden geçemeyeceğiz, Balıkesir’e bakıldığında, 1997’den öncesinde 3’üncü derece deprem bölgesi olarak biliniyordu ama buna daha sonra bakıldığında yüksek riskli, 1’inci derece deprem bölgesinde yer aldığı tespit edildi ki bu nokta da çok önemli.

Tabii, ülkemizde afet ve acil durumlara müdahale konusunu ele aldığımızda, burada -biraz önce sizin de işaret ettiğiniz gibi- farklı kurumların aynı işi yapması üzerine bir sistem mevcut. Bu durum yeni bir yapılanma ihtiyacı doğuruyor. Merkezî birlik sağlanarak afet ve acil durumlara müdahalenin tek elden yürütülmesi önemli, ayrıca, yerelde de valiliklerimizin koordinasyonu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla, gönüllüler ortak projelerde buluşmalılar. Biz de yavaş yavaş illerimizde bunların örneklerinin verildiğini görüyoruz. Dolayısıyla, bu sayede personel, araç ve ekipmanlarının verimli kullanılması bir kamu yararı sağlayacaktır. Baktığınız zaman, bu konuda AFAD, Orman, itfaiye teşkilatlarımızın bütün olaylara müdahalede bilgi ve donanımının, ekibinin, personelinin birbiriyle entegre hâlde sürekli çalışmaları çok önemli. Bu noktada da eskiye nazaran çok daha iyi durumdayız. Tabii bu, önümüzdeki günlerde beklenen büyük Marmara depremi -Allah korusun- işte İstanbul depremi diye adlandırılan büyük bir afette çok önemli. Yani, burada, tek başına hiçbir kurumun bunun üstesinden gelme şansı yok. Burada, tabii ki, mevcut imkânların, kapasitenin geliştirilmesi ve bir arada entegrasyonu çok önemli. Bu noktada, özellikle İçişleri Bakanımız bunu yakın zamanda dile getirdi; malumunuz, burada, bir Türkiye Afet Müdahale Planı’mız (TAMP) var; ulusal düzeyde 28, yerel düzeyde 26 hizmet grubundan oluşuyor bu Türkiye Afet Müdahale Planı ve bunun gerçekten depreme hazırlık alanında senaryo edilmesi çok önemlidir, bunun âdeta deprem olmuş gibi uygulanması İstanbul özelinde çok önemli.

Özellikle, deprem afeti malumunuz, çoklu ve uzun süreli çalışmayı gerektiriyor; bu da ekiplerin üstüne basa basa söylüyorum, uyum ve koordinasyonun önemini bir kat daha artırmaktadır ve bu anda yeni teknoloji, ekipman ve araçların kullanımı... Ve burada, özellikle yine bahsetmemiz lazım ki itfaiye yönünden değerlendirdiğinizde ki Anadolu’da yerel itfaiye birimlerinde kişisel koruyucu ekipmanı

veya basit kurtarma aletlerinin olmadığı istasyonlar, birimler de olduğunu görüyoruz. Burada, tabii, yerel yönetimlerin bu konuda, özellikle itfaiye konularında, afet konularındaki yatırımları çok önemli, desteklenmesi de çok önemli.

Tabii, “Afetleri önleyemeyiz fakat afetin vereceği zararları, hasarları önleyebiliriz.” dedik. İlgili kurum ve kuruluşların tecrübe ettiği hepimizin bir husus var ki efendim, o da risk azaltma ve önleme faaliyetlerinde yapılan 1 değerlik yatırımın, müdahale ve iyileştirme çalışmalarında harcanacak 7 değere eşit olduğu; bunun tersi olarak da değerlendirebilirsiniz. Yani, 1 lira harcayıp 7 lirayı kurtarabilirsiniz ama bunu harcamadığınızda 7 liralık bir harcamanız gerekir ki 1 liralık bir kaybı yerine koyabilirsiniz gibi oran orantı vardır efendim.

Biz bazı çalışmalar, özellikle Balıkesir’den yaptığımız çalışmalarla ilgili örnekler vermek istedik. Daha önce, tabii, İstanbul’da tecrübe edilmiş bir Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM) var, biz bunun benzeri bir çalışmayı Balıkesir’de de BAKOM olarak oluşturduk. Özellikle, bu pandemi döneminde de gerçekten Balıkesir il genelinde ilçelerimizle çok iyi bir koordinasyon sağlandı, vatandaşımızın özellikle sadece dezenfeksiyon anlamında değil bütün ihtiyaçları anlamında 7/24 acil müdahale ekipleri oluşturuldu ki asli görevlerinin yanı sıra Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki bütün kurumlar ve Vefa Sosyal Destek Grupları yanında Valiliğimizden gelen talimatlar ve AFAD organizasyonunda vatandaşlarımızın bütün ihtiyaçlarına âdetâ 7/24 koştuk. Bu noktada bir rakam vermem gerekirse, yine sekiz ayda toplam 115 bin nokta görevi yerine getirildi, bu çok önemli bir rakam. Performans olarak baktığınızda, normal zamandaki bir faaliyetle değerlendirdiğinizde, bu afet koordinasyon yönetimiyle, bu anlayışla performansı önceki oranı 7’ye katladığımızı görüyoruz; bu önemli. Bu noktada, bütün illerimizde de –bunu arkadaşlarımızla da paylaşıyoruz İtfaiyeciler Birliği olarak- bu afet koordinasyon merkezlerinin çalışması çok önemli; bütün kurumlarla, valilikle iş birliği hâlinde tabii ki. Yine, özel ekipler oluşturma –ki biz Balıkesir’de bunu gerçekleştirdik- gönüllü itfaiyecilik, vatandaşımızı, insanımızı bu işin içine katmak çok önemli. Bu konuda, tabii, yine biz AFAD, Orman, diğer ilgili kurumlarla da bu çalışmayı daha ortak bir şekilde, daha geniş kitlelere yaygınlaştırmak için çalışıyoruz.

Burada, tabii, önemli bir şey var yine. Şu anda ülkemizde 34 ilimizde var Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü, bu önemli. Tabii, itfaiyeciliğin meslek olması anlamında –ki şu anda bu konuda yasal çalışmalar da devam ediyor- henüz itfaiyecilik, meslek sınıfı olarak ülkemizde kabul edilmiyor, bu bilgilendirmeyi de yapmak istiyorum. Değişik statülerde, değişik yasal donanımlarda arkadaşlarımız görev yapıyorlar yerel yönetimler bünyesinde ama bir an evvel ülkemizde, gerçekten bu noktada Meclisimizin artık itfaiyeciliği de bir meslek sınıfı olarak kabul etmesi en büyük beklentimiz. Şu şekilde bunu örneklemem gerekiyor: Tabii, yine başlangıçta söyledim, bir askerimiz, polisimiz kadar olmasa da biz 7/24 bütün vatandaşlarımızın canları için nöbetteyiz. Bu noktada, her gün karşılaştığımız binlerce olay var. Burada, müdahalede ciddi manada hasar alan, yaralanan arkadaşlarımız var; gazi olan, hatta şehit olan, yakın zamanda da Van’da çığ altında kalan veya yangın anında veya deprem anında kaybettığımız arkadaşlarımız var. Evet, yerel yönetimler, başkanlarımız, büyüklerimiz bu anlamda bir şeyler yapmaya gayret ediyor ama yasal olarak bu noktada hâlâ bir şehit statüsünde veya şehit haklarında değiliz, burası önemli. İtfaiyeci arkadaşlarımızın bu noktada en büyük beklentileri itfaiyeci kardeşlerimizin de herhangi bir itfaiye olayıyla karşılaştıkları hadiselerde, yaralandıklarında veya hayatını kaybettiklerinde bu statüyü haiz olmaları; bu çok önemli. Bu konuda da çalışmalar olduğunu biliyoruz yalnız, bu konuda da mesafe alındığını biliyoruz. Bunu da burada bu şekilde aktarmak istedim.

Efendim, biz İtfaiyeciler Birliği olarak 1998 yılında ülkemiz genelinde itfaiye teşkilatlarını temsilen kurulduk. Bizim İtfaiyeciler Birliği olarak yaptığımız en önemli çalışma; eğitim, denetim, koordinasyon, belirli bir standardı sağlama veya ülkemizin bir ucunda Çanakkale, bir ucunda Iğdır’a

baktığımız zaman, aynı standartları yakalama. Buna ulaşmada İtfaiyeciler Birliği olarak biz de buna destek olmak, bu çalışmaları yapmak üzere bu birliği kurduk. Bu noktada da mesafe aldığımızı düşünüyoruz. Uluslararası anlamda yaptığımız çalışmalar var, girişimler var. Buradaki çalışmaları da inceliyoruz, bunları ülkemize aktarmak, belirli noktalarda mesleki birliği oluşturarak, hakikaten burada... Ki baktığınız zaman, gelişmiş ülkelerde bu afetle ilgili birimlerin birçoğunun itfaiyenin çatısı altında görev yaptığını görürsünüz, burası çok önemli. İnşallah zamanla ülkemizde de itfaiye teşkilatları eğitim olarak, donanım olarak, kapasite olarak bu noktaya gelecek. Şu anda sahadaki çalışmaların – özellikle belirli bir noktada yine diğer birimleri de buradan ayırmadan- daha verimli, daha üst düzeyde sonuçlar alacak çalışmalara varacağına inanıyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği olarak sizin şahsınızda tüm itfaiyecilerimizi tebrik ediyoruz. Aynı zamanda da Balıkesir İtfaiyesi olarak 30 Ekim’de meydana gelen İzmir depreminde yaptığınız başarılı arama kurtarma çalışmaları özellikle de tüm Türkiye’nin izlediği, hepimizi mutlu eden İdil kızımızı 58’inci saatte kurtarmanız takdire şayan. Allah eksikliğinizi göstermesin ve tüm itfaiyeci kardeşlerimizin de Cenab-ı Allah yâr, yardımcısı olsun, her türlü kazadan, her türlü afetten onların can güvenliğini korusun, ayağına taş değdirmesin inşallah.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Amin, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, tabii siz tüm itfaiyecilerimizi dernek olarak temsil eden bir sivil toplum kuruluşumuzsunuz. Özellikle, arama kurtarma faaliyetleri içerisinde yerel yönetimlerimizin daha aktif yer alması ve bu arama kurtarma faaliyetleri içerisinde itfaiye teşkilatlarının da daha organize, daha yetkin bir yapılanma içerisinde yer alması isteğimiz, düşüncemiz.

Şimdi, baktığımız zaman itfaiye personeli alımında Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünden de aldığımız bilgilerle, Türkiye genelinde norm kadro olarak 33 bin 578 kadro bulunmasına rağmen mevcut itfaiyeci sayısının 11 bin 700 olduğuna dair bir bilgi paylaşmıştık. Yerel yönetimlerimizin de Genel Müdürlüğümüzün de öneriler kısmında itfaiye teşkilatlarının arama kurtarma özelliğiyle katılarak yapılandırılmasının ve bu norm kadronun da uzman, eğitilmiş, hem arama kurtarma noktasında hem itfaiye teşkilatı personeli noktasında yetkinlikle doldurulması hususları gündeme gelmişti; tabii bu konu önemli. Burada da siz itfaiyecilerimizin bir çatı kuruluşu, bir STK’si olarak bununla ilgili görüşleriniz nelerdir?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Efendim, yakın zamanda bu noktada Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ilgili Genel Müdürlüğümüzle, bizle bir teması oldu. Bu noktada, bir tespit çalışması yapıyor, güncelleme anlamında söylüyorum.

Tabii şu anda baktığımız zaman, itfaiye teşkilatlarını incelediğinizde değişik statülerde çalışan personelimiz var; kadrolu eleman olarak memur statüsünde veya işçi statüsünde ama çok daha önemlisi, bunun dışında hizmet alımı olarak, şirket elemanı olarak çalışan personelimiz var. Bu farklı statünün giderilmesi çok önemli. Bugün, baktığınızda, itfaiyecinin istihdamında sizin bahsettiğiniz rakamlar, gerçekte bu bütün hizmet alımlarıyla 40 binin üzerine çıktığını görüyoruz ama itfaiyeci değiller tabii yani itfaiye işi yapıyorlar ama farklı statüde çalışıyorlar. Tabii bunun bu farklı statüsünün gerçekten halledilmesi çok önemli bir sorun. Bu konuda Anayasa Mahkememizin de bir kararı var. Gerçekten bu yerel yönetimler, bizler, bu teşkilatların başındaki kişiler olarak belirli sorumluluklar, belirli riskleri

taşıyoruz. Tabii ki bu hizmetin görülmesi çok önemli, buradaki kamu yararı önemli ama bu noktadaki bu farklı statülerin bir an önce çözülmesi önemli bir sorun. Bu noktada çalışmalar devam ediyor. Yoksa, biz bu konuda olması gereken gerçek statüyü, gerçek norm kadroyu oluşturamayacağız efendim.

Bu noktada, herhalde Ümit Bey bir söz almak ister. Müsaadenizle efendim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, buyurun Ümit Bey.

TÜM İTFAİyeciler BİRLİĞİ DERNEĞİ ÜYESİ ÜMİT DEMİR - Öncelikle herkese hayırlı akşamlar.

Konuyla alakalı şimdi, normalde, itfaiyede 5 tane farklı statüde çalışan personel mevcut. Bunların bir tanesine baktığımızda, normal itfaiyeci kadrosunda olan itfaiye, itfaiye çavuşu, itfaiye amiri gibi kadrolar, birine baktığımızda normal, diğer kadrolarda bulunan memur personeller; bunun dışında, kadrolu işçi, işte, bu en son, kadrolu işçi değil de şirket üzerinden işçi olarak çalıştırılan personel, bir de geçici işçi olmak üzere farklı farklı statüler mevcut. Yani bunlara baktığımızda, sizin muhtemelen aldığınız sayılar sadece kadrolu itfaiyeci sayıları diye düşünmekteyiz. Tabii ki bu kadroların doldurulması, hani itfaiyeci sayısının artırılması önemli bir unsur, bizim de istediğimiz bu, güzel bir şey olur böyle bir konu. Yani bunu da bu Komisyon marifetiyle siz öneri olarak sunmuşsunuz, bunun için teşekkür ederiz öncelikle.

Onun dışında, yani sadece bu konuda; Başkanımın biraz önce slaytta bahsettiği bir konu vardı hani Iğdır'da, Çanakkale'de itfaiyede olması gereken araç, ekipman, alet edevat, personel niteliği neyse hepsinin eşitliğinin kazanılması lazım öncelikle. Bu da nasıl olabilir, işte bakıyorsunuz bazı belediyeler, işte belde belediyesi ki belde belediyesine baktığınızda belki 40 yaşında bir araç mevcut mesela. Hani bu araç aslında artık ekonomik ömrünü tamamlamış, belki yangınlara müdahale konusunda sıkıntı yaşamış, hani belde belediyesinin bütçesiyle alakalı da bu konuda sıkıntılar olabilir. Belde belediyesinde bu konuyla alakalı baktığınızda, işte oradaki itfaiyeci arkadaşlar çok önemsemeyebilir gibi bir mevzu var ama bunların hepsinin bir standardizasyona bağlanması lazım.

Bunun dışında da, yine slaytta bahsettiğimiz 3 tane farklı kurum var. Mesela Orman bölge müdürlüğümüz var, müdahale birimi var, işte AFAD var, arama kurtarma birlikleri ve arama kurtarma teknikerleri mevcut, bir de itfaiye var. Bunların hepsi aslında aynı işi yapıyorlar, çoğuna baktığınızda, yüzde 80 birbiriyle eşdeğer. İşte Orman bölge müdürlüğümüz orman yangınlarına müdahale ediyor, biz de orman yangınlarına müdahale ediyoruz. Sonrasında baktığımızda, işte AFAD'ın arama kurtarma, KBRN, dağda arama kurtarma veya göçükte arama kurtarma buna benzer birçok görevi mevcut. Bunların hepsi, biraz önceki bahsettiğimiz “Sadece arama kurtarma yönünden değerlendirilmesi lazım.” dediniz ya itfaiyelere, zaten bunların hepsi itfaiyenin görevleri arasında mevcut. Yani her türlü patlama, çökme, işte uçurum, trafik kazası, su altı, su üstü arama kurtarma... Bunların hepsini zaten biz itfaiye olarak yapıyoruz. Mesela Balıkesir İtfaiyesinin işte olay sayılarını gördüğümüzde; 38 tane su altı arama kurtarma görevi yapmışız biz 2020 yılında. Burada baktığınızda 5.180 tane yangın olayına, 2.577 tane kurtarma olayına, 478 trafik kazası, 130 su baskını ve bunlarda biz 1.195 vatandaşımızı kurtarmışız, bunun dışında da 1.946 tane işte canlı hayvan kurtarmışız, böyle bir durum var. Zaten biz bu kurtarma işini yapıyoruz böyle bir durum var ama bunun ekipman, araç ve personel kapasitesinin geliştirilmesi lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Balıkesir İtfaiyemiz herhâlde İzmir depreminde görev aldı, AFAD'ın akreditasyonu içerisinde olan teşkilatlardan, siz de orada enkazda çalıştınız. Diğer arama kurtarma birlikleriyle beraber mi çalıştınız, müstakil mi çalıştınız? Nasıl bir çalışma izlediniz?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Evet, biz de orada en öncü ekiplerdendik. Tabii, ilimizin de yakın olması hasebiyle çok kısa sürede İzmir’e ulaştık. Burada bütün ekiplerimizin çalışmaları çok değerli yani hiçbirini birbirinden ayırmamak gerekiyor. Enkaz üzerinde tabii belli ekipler öne çıkabilir. Buradaki aletiniz, edevatınız, imkân ve kabiliyetiniz, saha tecrübeniz önemli. Burada biraz daha tabii itfaiye teşkilatlarımızın özellikle... Balıkesir İtfaiyesi olarak Emrah Apartmanı enkazında uzun bir süre, üç gün boyunca orada çalıştık. Özellikle ısrar ettiğimiz noktalardan bir tanesiydi bu, İdil kızımızı çıkardığımız nokta. Tabii, diğer ekiplerin de sürekli burada dönüşümlü olarak birbirleriyle...

Olay yeri ruhu çok farklıdır efendim. Orada görev yapan bütün ekiplerin o anda bütün duyguları, ruhu itibarıyla, yaptığımız işin ruhu itibarıyla birçok şeyden kendinizi ayırıp koyarak orada bir arada artık gönüllüsüyle, itfaiyecisiyle, AFAD’ıyla....

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tek yürek olup çalıştınız o zaman.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Evet, gerçekten İzmir’de örnek bir çalışma olduğunu düşünüyoruz. Bu sahada böyle...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyorum, Allah razı olsun.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Biraz önceki konuyla alakalı şunu da söylemek istiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hemen alalım, diğer vekillerimizin de soruları var.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Temelde bu norm kadro durumumuza baktığınızda, ülkemiz genelindeki çalışan personel, araç gereç standardını incelediğinizde, hakikaten bu meseleyi, itfaiye teşkilatlarının sorunlarını, ihtiyaçlarını temelinden çözecek en önemli şey itfaiyeciliğin meslek sınıfı olarak kabul edilmesi, ayrı bir hizmet sınıfı olarak Devlet Personel Kanunu’nda yer almasıdır. Aynı emniyet hizmet sınıfı gibi, sağlık hizmetleri sınıfı gibi itfaiye hizmetleri sınıfı olarak da ayrıca bunun Devlet Personel Kanunu’nda çıkarılması gerekir. Bunun bize kazandıracağı şey çok önemli, çok büyük; dünyada da böyle bu efendim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı.

Buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Komisyonun çalışmasıyla ilgili bir şey sormak istiyorum Başkanım. Şu an Mecliste Genel Kurulda Libya tezkeresi görüşülüyor. Bununla ilgili oylama için bir ara vereceğiz mi?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Oylamaya katılacak olan değerli vekillerimiz oylamaya katılıp gelebilirler.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Anladım; ara vermeden oylamaya gidebiliriz.

Onun dışında, ben de sözlerime ilk önce, bir yangın anında veya herhangi bir doğal afet anında doğal afete müdahale ederken veya yangına müdahale ederken hayatını kaybeden itfaiyecilerimize Allah’tan rahmet dileyerek başlıyorum.

Bu yıl Hatay, orman yangınları noktasında şanssız bir yıl geçirdi, art arda 4 tane çok büyük yangın oldu. O yangınlar sırasında ben itfaiye teşkilatımızı biraz daha yakinen tanıma fırsatına eriştim; gerek Orman teşkilatının itfaiye kanadını gerekse de belediyelerimize bağlı itfaiye teşkilatımızı.

Ben şunu öncelikle ifade edeyim: Gerçekten çok yürekli insanlar. O yangınlar veya afetler sırasında her insanın yapamayacağı bir yükün altına giriyorlar. Dolayısıyla biraz önce ifade ettiniz ya, itfaiyecilerin, bir müdahale sırasında hayatını kaybedenlerin “şehit” olarak isimlendirilmesi noktasını; biz de bunu destekliyoruz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ - Sağ olun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şimdi, Sayın Genel Başkanım, bu yangınlar sırasında aynı zamanda şunu da gözlemleme şansını elde ettim: Bir kere, “itfaiye” deyince, daha çok yangına müdahale; vatandaşın kafasında veya bizlerin aklında böyle bir yer edinmiş bu teşkilatımız. Ancak baktığımız zaman, orman yangınından tutun depreme kadar her hâlde afet anlamında müdahale etmediğiniz bir saha yok.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Doğrudur efendim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hâl böyleyken yangının da dışına çıkıp çok farklı alanlarda hizmet sunmaya devam ediyorsunuz. Bu anlamda, evet, çok önemli bir teşkilatımız, asırlık bir teşkilatımız. AFAD gibi kurumlarımızın da sizin içinizden doğduğunu düşünüyorum ben yani sizin tecrübelerinizden yola çıkarak bugünkü kurumsal noktaya geldiler. Ancak yangını kenara alınca diğer doğal afetlere müdahale noktasında, takdir edersiniz, itfaiyeyi bu manada biraz geride bıraktılar. Bunu söylememin sebebi de şu: Her itfaiye teşkilatı, tek tek incelediğimiz zaman, doğal afetlere, depreme müdahale noktasında yeterli ekipman ve yeterli yetişmiş insanı haiz değil. Mesela, Hatay’dan biliyorum; Hatay İtfaiye Teşkilatımıza baktığımız zaman, daha çok yangınla mücadele ve denizlerde arama faaliyetleri var, onun dışında bir depreme müdahale noktasında bir kere ekipmanlarının olmadığını çok rahat biliyorum. Onun dışında birkaç belediyemiz daha var yakından gözlemlediğim. Bu noktada, tabii, onlara da bir şey söyleyemiyoruz, bu bütçeyle doğru orantılı.

Bu yıl bizim kendi aramızda tartıştığımız nokta şuydu: Özellikle orman yangını anında Orman teşkilatının kendi personeli ve kendi ekipmanları ile bizim kendi itfaiye ekipmanlarımızın ve kendi itfaiye personelimizin arasında ciddi bir koordinasyon problemi vardı. Yangınlar bittikten sonra, hatta diğer siyasi parti milletvekilleriyle bir araya geldiğimizde şöyle bir konuşma söz konusu oldu: “Acaba itfaiye teşkilatı belediyelerden alınıp Bakanlık bünyesine mi geçirilmeli?” diye bir tartışma vardı. Bu tartışmaya, tabii, bu konunun uzmanları ne der onu bilmiyoruz. Ben biraz sonra sizin bu konu hakkında fikrinizi alacağım. Yani tek çatıda olma, senkronize olma, herkesin ortak hedef doğrultusunda beraber hareket edebilme kabiliyeti elde etme; bu manada ben bunu söylüyorum yoksa belediyelerin imkânlarını elinden alalım babında bunu ifade etmiyorum. Bunun cevabını özellikle sizden almak istiyorum.

Bir sorum daha vardı ama onu da sunumun sonuna doğru sizinle tekrar paylaşacağım Başkanım.

TÜM İTFAİYELER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Evet, şöyle anlatayım efendim: Orman yangınlarına müdahaleyi incelediğinizde -bu, birçok ilde de aynı şekilde- İl Orman Yangınlarını Söndürme Kurulu vardır. İl valimizin başkanlığında her yıl nisan ayında bu kurul toplanır, yaz dönemi öncesi değerlendirmeler yapar, o yıla ait zaten mevcut bir yürüyen sistem vardır ama ona ilave yapılacak değerlendirmeler alınır ve karara bağlanır. Her sene orada Orman idaremiz, itfaiye teşkilatımız, ilgili kurumlarımız, jandarmamız, bütün kurumlar... Herkesin tabii, görevleri ayrı ama şu çok dikkati çeker: -Ben daha önceki tecrübelerimde; İstanbul’da da görev yaptım, Balıkesir’de de görev yaptım ve onun dışında, birçok ildeki büyük olaylara da katıldığımızda, kendi arkadaşlarımızla da bunu değerlendirdiğimizde görüyoruz ki- Hakikaten, ilk müdahaleyi yapan ve en hızlı müdahaleyi yapan -yani sadece bunu bir itfaiye teşkilatının içinde olduğum için, itfaiyeci olduğum için söylemiyorum, rakamlar bunu söylüyor- itfaiye birimleridir; bu böyle. Hatta ihbar bile... 112 sisteminde -şu anda tek

çağrı merkezinin uygulandığı illerde dahi- ihbarların itfaiyeye geldiğini görüyorsunuz, orman yangını da olsa en çok çağrının. İlk müdahaleyi yapan, en hızlı müdahaleyi yapan: İtfaiye birimleri. Yani örneğin, bizim kendi ilimizde yılda 800'e yakın arazi ve orman yangını müdahalemiz var ama Orman teşkilatının müdahale ettiği olay sayısı -yani bunu bir eksiklik olarak gördüğüm için söylemiyorum, yanlış anlaşılmasın- 120 civarında, hatta bu sene 87'yi yanılmıyorsam. Şimdi, buradan... Birçok olayda, depremde de bakın bu böyle. Yani ilk müdahale, en hazır ekibiniz -Bu İzmir'de de böyle- ilk müdahaleyi yapan, olay yerine ilk giden itfaiye birimleridir çünkü 7/24 istasyonda nöbettedir.

Bugün baktığınız zaman, itfaiye olaylarına müdahalede dünya standardı beş dakikadır. Balıkesir'den örnek vermem gerekirse yedi küsur, bu çok önemli. Aslında İstanbul'un 3 katı bir coğrafyada 15 bin kilometrelik bir alanda yedi dakikada itfaiye olarak müdahale süremiz var ki il genelinde bütün olaylar dâhil burada, bu çok önemli. Yani burada şunu anlatmaya çalışıyorum: Hakikaten, olaylarla ilk karşılaşan ve en hızlı olay yerine ulaşan, itfaiye birimlerimiz. Tabii, daha sonrasında Orman teşkilatımız, AFAD'ımız olayın niteliğine göre mutlaka olay yerine geliyor. Bu noktada zaten önceki konuşmamda da dikkati çekmeye çalıştım, saha tecrübesi, olay tecrübesi itfaiye teşkilatlarının... Yani Hatay'da daha münferit, lokal bir değerlendirme olarak bunu alabilirsiniz ama ülkemiz genelinde düşündüğünüz zaman -ki buna ileride Hatay'ı da mutlaka dâhil edebiliriz- bütün büyükşehirler bu anlamda eskiye nazaran çok daha iyi durumda; yani personel eğitimi olarak, personel kalitesi olarak, araç gereç ekipman olarak daha iyi durumdalar. Ben de bu konuda ki deniz... Bakın, Kıyı Emniyeti Liman Başkanlıkları, deniz yangınlarından, denizde meydana gelen yangınlardan sorumludur mevzuat olarak baktığınızda, değil mi efendim? Ama görüyorsunuz burada da ilk müdahaleyi... Kıyıya sirayet anlamında da burada muamelat ekibi olarak görünen itfaiye teşkilatları yine, elindeki imkânlarla bu müdahaleleri yapıyorlar. Bu konuda belki hep aynı yere geliyoruz.

Sorunuza geldiğimizde... Evet, bunlar bir arada olmalı mıdır? Birleştirilmeli midir? İlerleyen dönemde, önümüzdeki yıllarda belki bu sonuca geleceğiz. Ama tabii, ben bu noktada şahsi olarak biraz daha bu konuda tecrübe edilmesinden, biraz daha bunun zamana bağlı olarak gelişmesinden, sonuçlanmasından yanayım ki bu tabii, kolay değil. Bugün baktığınız zaman bütün belediyelerimizi düşündüğünüzde 40 binin üzerinde çalışanın, binin üzerindeki istasyonun, yine binlerce diye ifade edebileceğimiz araç gerecin bir anlamda tek bir merkezde, tek bir yapının içine sokulması istihdam anlamında, ekonomik anlamda gerçekten ciddi bir çalışmayı gerektiriyor, ciddi bir kaynağı gerektiriyor. Yani bugün, ilgili bakanlığımız içerisinde böyle yeni bir yapıyı oluşturmak -tabii, kamu yararı gözetilerek- belki çok iyi tartışılarak, çalışılarak sonuçlandırılması gereken bir konu ama bu dediğiniz sonuca ilerleyen zamanda varabileceğimizi ben de düşünüyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkanım, müsaadenizle, son olarak da şunu ifadeyim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Arama kurtarma alanlarında kamunun yanında hizmet veren onlarca sivil toplum örgütü de var şu an. Bir deprem olduğu zaman da enkazın başında itfaiye olsun, AFAD olsun, işte, UMKE olsun, onun dışında, dışarıdan gelen sivil toplum örgütlerinin arama kurtarma ekipleri olsun farklı renk tonlarıyla zaten onları hemen seçebiliyoruz. Şu görüntü var... Yani bir enkazın üzerinde yüzlerce arama kurtarma personelinin olması sizce teknik olarak baktığınız zaman anormal bir durum mudur? Çünkü her deprem sonrasında bu görüntüyle, yüzlerce insanın, yüzlerce arama kurtarma çalışanının enkazın üzerinde yoğunlaştığı görüntüsüyle kesinlikle karşı karşıya kalıyoruz. Oradaki yüzlerce insanın, hepsinin bir görevi var mıdır yoksa çok sayıda arama kurtarma ekibinin

olmasından dolayı mı, herkesin oraya müdahale etme ihtiyacından veya isteğinden dolayı mı enkazın başında bu kadar çok fazla yığılma oluyor? Mesela, en son, bir bebeğimizi kurtarmaya çalışılırken çekilen o görüntü de hepimizin hafızasında.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Ayla Bebek, evet.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yine, onlarca arama kurtarma çalışanının, herkesin küçük bir noktadan müdahale etmeye çalışmasını, tabii, bunu hepimiz canlı yayında izliyoruz. Ben bunun aynı zamanda halka profesyonellikten uzaklaşıp amatörlik duygusu da verdiği kanaatindeyim ama bunu bir de işin uzmanı olarak sizden dinlemek isterim.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Tabii, o görüntüleri siz dediniz, biz, hepimiz bunu İzmir’de yaşadık, gerçekten kolay değil. Tabii, oraya herkes, hepimiz, resmî, sivil bütün ekipler bütün insanlarımıza yardım etmek için bir anda oraya koştuk ki bu konuda toplam 8 bin civarında arama kurtarma ekibinin İzmir’e geldiğini biliyoruz. Tabii, 4 ana enkaz vardı orada. Tabii, istemeyiz böyle daha fazla yıkıntının, enkazın olmasını ama olası bir Marmara depremini, İstanbul’u düşündüğünüzde bu ekipler bizim için çok değerli. Bunların sayılarının -resmî, sivil, gönüllü, hangi kapsamda olursa olsun- artırılması, bu kapasitenin geliştirilmesi önemli. Tabii, sizin de özellikle dile getirdiğiniz noktada bu ekiplerin disiplinli ve yönlendirilebilir bir şekilde de çalışması çok daha önemli.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Biz İzmir’de elimizden geldiğince oradaki gerek AFAD yetkililerimizle gerek biz itfaiye ekip liderleri olarak bu konuda büyük bir çaba sarf ettik. Hakikaten oraya ciddi manada ekip geldi. Tabii, hepsi de orada bir katkıda bulunmak istiyor.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yani Başkanım, o fazlalık ihtiyaç olduğundan değil bizim Türk milletinin genetik özelliğinden yani “Ben de bir şey yapayım.” demesinden kaynaklıyor, değil mi?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – O koduna AFAD Başkanımızla da bir görüşme sağladık, inşallah... Tabii, sırta ne yazdığının çok önemli olmadığının hepimiz idrakindeyiz ama maalesef tabii, orada o birazcık öne çıkıyor gibi oluyor ama biz bunu da çözeceğiz inşallah.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – İnşallah.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – AFAD Başkanımızla da konuyu değerlendirdik, bundan sonra belki tek tip anlamında bir şey geliştirilecek, belki bu, böyle daha disipline olmayı da orada sağlayacak bize. Farklı bir kıyafet mi olur, artık, üzerinde farklı bir şey mi olur, bütün ekiplere bunları orada yani bundan sonraki herhangi bir olayda bu tip bir düzenlemeyi yapacağız, bu da daha bir sağlıklı bir görüntü sağlayacaktır inşallah.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sunum için çok teşekkür ederiz. Hakikaten, herhangi bir afette, herhangi bir doğa olayında, birçok konuda ilk aklımıza gelen kurumlardan biri itfaiye. Sizin nezdinizde tüm itfaiyecilere teşekkür ederim.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sağ olun efendim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Tabii, hem bu depremle hem de depremin yanı sıra bu yaz orman yangınlarıyla inanılmaz mücadele etti itfaiye ekiplerimiz. Siz de az önce bahsettiniz, özlük haklarıyla ilgili çok ciddi sıkıntılar var, Anayasa'ya bile aykırı uygulama yani eşit işe eşit ücrete de aykırı ki bunların hepsi kahramanlık yapan ve belki de en yüksek riskteki meslek çalışanları. Tabii, bizim birkaç milletvekili arkadaşımızın verdiği kanun teklifi var şu anda Komisyonunda görüşülmesi için beklediğimiz, itfaiyeciliğin meslek olarak kabul edilmesi ve ayrıca bir kanun çıkarılmasına ilişkin. Ama bunların dışında şimdi -sunumunuzun ilk on dakikasını kaçırdım, belki orada anlatmış olabilirsiniz ama- Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği olarak size belediyelerin itfaiye daire başkanlıkları mı üye, itfaiyeciler mi üye, bunu merak ediyorum. Hani, Birlik olarak davet ettik değil mi, Balıkesir İtfaiyesi olarak değil herhâlde Başkanımızı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, tabii, Birlik olarak.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Bunun dışında, siz Birlik olarak böyle doğal afetlerde diğer itfaiyelerin organizasyonu açısından, koordinasyon açısından üst bir birlik olarak bir koordinasyon göreviniz var mı? Böyle bir acil durumda diğer itfaiyeleri koordine edebiliyor musunuz? Ben daha önce bilgi sahibi olmadığım için birlik konusunda bu konuyu merak ettim.

Teşekkür ediyorum.

Tekrardan sizin nezdinizde tüm kahraman itfaiyecilerimizin emeklerine, yüreklerine sağlık.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Tabii, biz de malumunuz, dernek olarak bir sivil toplum kuruluşuyuz. Bu noktada resmî anlamda böyle bir koordinasyon görevimiz yok açıkçası ama burada bütün itfaiye teşkilatlarımız, il müdürlüklerimiz, büyükşehirlerde daire başkanlıklarımız bu Birliğin içindeler. Biz bunu belli tavsiye kararlarıyla yerine getiriyoruz. Amacımız şu tabii, dediğim gibi: Bu aslında 1998 yılında kuruluşu gerçekleşmiş bir Birlik, biz de bu Birliği daha kuvvetli bir şekilde, daha yaygın bir şekilde ülkemiz genelinde belli bir noktaya getirmek için çalışıyoruz. Bu farkındalık, tabii bu ihtiyacın kurumun kendi içinde de desteklenmesi önemli bir şey. Bu noktada, meslek olarak varacağımız noktada biz gerekli, tanıtıcı, eğitici bir inisiyatif almak istiyoruz. Tabii, konjonktür önemli burada. Belki gelişmiş ülkelerde, yurt dışında baktığımızda bu örnekleri incelediğinizde, belli çalışmalarda bu birliklerin, bu kuruluşların önemli bir rolü vardır. Biz de bu farkındalığı, bu bilinci inşallah önümüzdeki günlerde, yıllarda daha da yönetimlerimizin, siz değerli büyüklerimizin üzerinde de oluşturmaya çalışıyoruz. Bugün onun için de buradayız herhâlde, bu farkındalık veya bu bilinç oluşuyor.

Tabii, biz itfaiyeciler -bu anlamda diğer kurumlara göre biraz farklı- belki hani bir yangın, deprem vesaire olduğunda çok fazla gündeme geliyoruz, görünürlüğümüz var ama yaptığımız işler itibarıyla, hayatın içinde her şekilde itfaiye var efendim. Biz de Birlik olarak hem kendi içimizde hem de kurumlarımıza, sorumlu olduğumuz teşkilatlara, Bakanlıklarımıza karşı da bu farkındalığı artırmanın mücadelesi içerisindeyiz. Biz de önümüzdeki yıllarda bunun çok daha ileriye gideceğini düşünüyoruz efendim.

Amacımız, itfaiyeciyi gerçekten bütün kurumlarımıza, ülkemize resmî anlamda belli şeyleri kazandırabilecek kapasiteye ulaştırmak. Bu da kolay olmuyor tabii, bu noktada yapacağımız bizim de üzerimize düşen çok görevler var.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin...

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de kelimelerden tasarruf olsun diye hem sunumunuz için teşekkür ediyorum hem de yapmış olduğunuz bütün kurtarmalardan dolayı şahsınızda bütün itfaiyecilerimize gönül dolusu teşekkür ediyoruz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sağ olun efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii, itfaiyecilik teşkilatı 1714’te Osmanlı Dönemi’nde “Tulumbacı Ocağı” olarak kurulmuş aslında üç yüz yıllık bir kurum. Bugüne kadar meslek olarak kabul edilmemiş olması hakikaten kabul edilebilir bir durum değil. Hani çocuklara sorsanız “Üniforma olarak ne giymek istersiniz?” diye, herhâlde ilk akla gelen asker, itfaiyeci gibi üniformaları tercih ederler ama nedense meslek olarak kabul edilmemiş olması çok büyük bir handikap tabii ki.

Aynı zamanda, tabii kurtarma esnasında çok büyük kahramanlık sergileniyor, hâlâ şehit kabul edilmemiş olmanız da bence çok kabul edilebilir bir durum değil. Bence Meclisimizin ilk görevlerinden biri belki de bu olmalı, meslek sayılması ve şehit kabul edilmeleri konusunda. Bu kadar önemli bir meslek disiplininin -bana göre meslek disiplini- mutlaka o kategoriye de sokulması gerekiyor; öncelikle bununla başlamış olayım.

Ben şeyi merak ediyorum; nereden akredite oluyorsunuz ve itfaiyeci olmak için herhangi bir kriter gözetiliyor mu, sonradan mı eğitim alınıyor? Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, örneğin deprem konusunda, depremlere müdahale konusunda insan kaynağı olarak, işte beceri açısından altyapı olarak böyle bir eğitim alınıyor mu? Bu konuda hazır olduğunuza, insan kaynağı olarak hazır olduğunuz konusunda şey var mı? Baktım ben, internette baktığım zaman 7 şube başkanlığı görünüyor -şu anda arttı mı bilmiyorum- 2017 raporu herhâlde bu, faaliyet raporunuza bir göz attım. 2016-2017’de de üye sayısında 95’ten 1.500’lere ulaşan bir artış var dernekleşme açısından.

Bir; akreditasyonu merak ediyorum dediğim gibi, bir de afetlere müdahale ve ilk yardım konusunda eğitimler veriliyor mu derneğiniz tarafından? Böyle bir eğitim veriyor musunuz yoksa nasıl eğitiliyorsunuz onu merak ettim.

Teşekkür ederim.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Bu konuda aynı zamanda Eğitim Şube Müdürümüz Ümit Bey’e ben müsaadenizle söz vereceğim, daha sonrasında ben de bir tamamlama yapacağım efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ ÜYESİ ÜMİT DEMİR – Şimdi, öncelikle, itfaiyelerin ekstra bir akreditasyona ihtiyacı olmuyor çünkü direkt yönetmelikle itfaiyeye verilmiş görevler ve bunun eğitimle alakalı; eğitim de yönetmeliğin içine dâhil olarak personelin yıllık alacak eğitimi yönetmelikle belirlenmiş. Bunların içinde eksikleri de biz kendimiz Eğitim Şube Müdürlüğü olarak itfaiyenin içinde eğitimlerini tamamlıyoruz ve periyodik olarak bu eğitimler devam ediyor.

Şimdi, öncelikle, itfaiyeye alımlar konusunda farklı birkaç uygulama var. Ben kendim itfaiyecilik okulu mezunuyum; İstanbul Üniversitesi İtfaiyecilik ve Sivil Savunma Bölümü mezunuyum mesela. Ama tabii, eskiden bu okullar yoktu, o dönemden gelen itfaiyeci ağabeylerimiz var veya şu anda normal bazı lise veya ön lisans mezunu olarak alınanlar var. Bunları da öncesinde eğitimlerden

geçiriyoruz. Bizim standart eğitimlerimiz var tabii, her ilde bu farklılık gösterebiliyor. Aslında biraz önce bahsettiğimiz tüm Türkiye’deki standardizasyon bunu da kapsıyor, eğitimi de kapsıyor; sadece araç, ekipman olarak değil, eğitimi de kapsıyor aslında. Bu konuda bizim Balıkesir olarak, Eğitim Şube Müdürlüğü olarak hani pandemi öncesi mesela hem vatandaşın eğitimi -40 bin kişi eğittik pandemiden önce, sadece üç aylık bir dönemde. Pandemide eğitimler tabii ki sekteye uğradı bundan dolayı eğitimleri çok yapamadık ama- bunun dışında, her gün, mesela günlük bir programımız var; nöbete gelen personel günlük iki saatlik, bunun en az bir saati teorik, bir saati uygulama şeklinde oluyor veya iki saat teorik, iki saat uygulama şeklinde o günün konusunu, eğitimi yapıp bize rapor sunuyorlar ve biz bunları belirli aralıklarla değerlendiriyoruz, 800 dönüm üzerine kurulmuş bir eğitim alanımız var, bu eğitim alanında belirli aralıklarla personeli çağırıp kontrollerini sağlıyoruz, yaptıkları uygulamaları veya eğitimlerden ne beceriler kazanmışlar bunları değerlendiriyoruz. Böyle bir uygulamamız var.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Özür dilerim, bu noktada devreye girmem gerekiyor. Şu anda Türkiye’de 10 ilimizde itfaiye gerçekten önemli bir kapasiteye sahip, belli parkurların da içinde olduğu, simülasyon alanlarının da olduğu itfaiye eğitim merkezleri var; bunlardan bir tanesi de bizde, Balıkesir’de. Tabii, bunların sayısı her geçen gün artacak. Temel eğitimlerin yanında tekâmül, ileri düzeyde eğitimlerin de yapılabileceği bu itfaiye eğitim merkezleri sayısı her geçen gün artıyor. Biz bu noktada, İtfaiyeciler Birliği olarak da şu şekilde söyleyeyim; örneğin, biz geçen sene bir ilçemizden, ülkemizin değişik bir yerindeki, ilindeki itfaiyecileri Balıkesir’e aldık, orada eğitim noktasında destek, belli bir çalışmayı yerine getirdik; bunu diğer illerimiz de yapıyorlar.

Tabii, burada dediğim gibi, yerel yönetimlerin içerisinde hem sayı anlamında hem kalite anlamında belli bir şeyi yakalamak hep diyorum ya, yerel yönetimler, burada belediyelerin bütçeleriyle de doğru orantılı. Bu noktada artık günümüz şartları, yaşadığımız afetler bu pandemi süreci de -özellikle altını çizerek söylüyorum yine- şunu gösterdi ki itfaiye teşkilatlarının güçlendirilmesi, sayı ve kapasite olarak standart olarak belli bir noktaya getirilmesi başta belediye başkanlarımızın birinci görevlerinden artık. İtfaiye teşkilatları belediyeler içerisinde belki en çok yatırım alması gereken kuruluşlar. Bu noktada, büyükşehirler belli bir noktaya geldi, belli illerimizde var, büyükşehir olmayan illerimizde de var, gerçekten, son, yakın tarihte, yakın zaman içerisinde bu tarz gelişme gösteren illerimiz var. Önemli olan, bunun ülkemiz geneline yayılması çünkü -bizim sunumumuzda da vardı- sadece deprem değil, ülkemizin dört bir yanında her an karşı karşıya kalabileceğimiz afetler var, seller, taşkınlar, yangınlar, deprem, bunların hepsinin içerisinde. Bu anlamda, itfaiye teşkilatlarının güçlendirilmesi bütün afetlerde –sadece depremde değil- maddi ve can ve mal kayıplarının en aza indirilmesinde en önemli, kritik kurumlar.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Ümit Bey, var mı ekleyeceğiniz husus?

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ ÜYESİ ÜMİT DEMİR – Başkanımız iletti; sadece, en son dernekle alakalı bir soru vardı, onu tekrar alabilir miyim?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayı 7 olarak görünüyor, arttı mı bu dernekler? Yani ben 2017 raporunu gördüm de burada.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – O “7”yi anlamadım efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Türkiye’deki teşkilatlanmanız, şube sayısı.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Şöyle söyleyeyim efendim: Burada öncelikle, 7 bölgede bir şehrimizi merkez kabul ederek o bölgedeki bütün itfaiyecilerin oraya üye yapılması çalışmasıydı; herhâlde bunu söylediniz. Şimdi tekrar aktive ediliyor bu çalışma ve inşallah, ülkemiz genelindeki bütün itfaiyecilerimiz bu yapının içerisinde olacaklar, onlar da bu sahiplenmeyi bekliyorlar zaten.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

Tüm İtfaiyeciler Birliği Derneği Genel Başkanı Halil Yılmaz ve Eğitim Şubesi Müdürü Ümit Demir bugün itfaiyecilikle ilgili önemli bilgileri paylaşmış oldular.

Bizler de Komisyon olarak öncelikle, tüm itfaiyecilerimize çalışmalarında başarılar diliyoruz, onları her türlü kazadan, afetten Cenab-ı Allah muhafaza buyursun.

Tabii, itfaiyeci kardeşlerimiz bu görevi ifa ederken meslek olarak tanınmaları, diğer haklarının tanınması, eğitimli bir şekilde bütün norm kadroların doldurularak itfaiye teşkilatlarımızın güçlendirilmesi, belli bir standardizasyona tüm itfaiye teşkilatı uygulamalarında ulaşılabilmesi adına ve aynı zamanda da bütün itfaiye teşkilatlarının birer arama kurtarma birliği olabilecek düzeyde de etkin ve yetkin hem eğitimlerinin hem diğer donanımlarının tesis edilebilmesi noktasında önemli olduğunu, bu konunun da Komisyon olarak bizim de önemseydiğimiz bir husus olduğunun altını çizmek istiyorum.

Tekrar, bütün arama kurtarma ve diğer faaliyetlerinizde, aynı zamanda da İzmir depremindeki olağanüstü gayretlerinizle edindiğiniz başarılar daim olsun.

Teşekkür ediyoruz, tebrik ediyoruz, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Komisyonumuz adına hepinize teşekkür ederiz tekrar.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sayın Başkanım, değerli vekillerim; bizler de gerçekten bütün itfaiyeci arkadaşlarımızı temsilen burada bulunduk. Bu fırsatın, burada bu ortamın bize sağlanması çok önemli, çok değerli. Biz de dilimiz döndüğünce burada ihtiyaçları, tecrübelerimizi aktarmaya çalıştık. Tabii, biz daha ziyade saha adamlarıyız, sahada gerçekten bu noktada önemli bir çalışma değeri var.

Şunu da söylemek istiyorum: Ülkemizde her yıl eylül ayının son haftası İtfaiye Haftası olarak kutlanır. Bu önemli. Gerçekten, itfaiye teşkilatları hem meslek olarak hem kurum ve kuruluşlar olarak bugün birçok olayda hayatın her noktasında hepimizin içinde, hayatın içinde. Bugün burada olmak o kadar önemli ki bunu bizim bir grubumuz var, burada paylaştığımda inanılmaz bir geri dönüş aldık. Buradaki paylaşımları, buradaki sizlerin dualarını, bize olan desteğinizi tabii arkadaşlarımızla paylaşacağız.

İtfaiyecilik mesleğine, bu işe tamamen siyaset üstü bakıyoruz, siyaset üstü bir konu, afetlerle mücadele böyle ve bu noktada da biz itfaiye teşkilatları olarak hepimiz bu mesleğin mensupları olarak, bütün canlıların imdadına koşmak için her zaman hazırız efendim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz, emeğinize sağlık.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Başarılarınız daim olsun inşallah.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Allah razı olsun, sağ olun, var olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz, tüm itfaiyeci kardeşlerimize selam ediyoruz, hepsine teşekkür ediyoruz.

TÜM İTFAİYECİLER BİRLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI HALİL YILMAZ – Aleykümselam, sağ olun efendim.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Evet, değerli Komisyon üyelerimiz toplantımız yine gündemimizdeki bir başka sunumla devam edecek.

Arkadaşlarımız da bilgisayar bağlantısının diğer hazırlıklarını da hızlıca yapsınlar.

Türkiye Deprem Vakfımızın sunumunu alacağız inşallah.

Evet, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz şimdi de Türkiye Deprem Vakfı sunumunu gerçekleştirmek üzere değerli Hocamız ve Vakıf Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Alper İlki bizlerle birlikte.

Hocam hoş geldiniz; tüm Komisyon üyelerimiz adına teşekkür ediyoruz, hoş geldiniz diyoruz.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Hoş bulduk.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Aynı zamanda Hocamız İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi.

Kendisinin sunumunu dinliyoruz. Sözü size bırakıyoruz Hocam.

Buyurun.

4.- Türkiye Deprem Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Alper İlki'nin depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve depremlerin zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirler hakkında sunumu

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye Deprem Vakfı adına buradayım ama aynı zamanda hem Başkanın dediği gibi İstanbul Teknik Üniversitesinde Öğretim Üyesiyim hem de DASK Yönetim Kurulu Üyesi olarak da görev yapıyorum. Aynı zamanda son 3 Türkiye Deprem Yönetmeliğinde ve Riskli Bina Tespit Esasları Yönetmeliklerinin hazırlanmasında da görev aldım.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Hocam, diğer mikrofonu da kendinize doğru çevirirseniz, ikisinden de güçlü ses gelsin.

Evet, teşekkür ederiz.

Maske olunca biraz böyle oluyor.

Evet, Hocam.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Çok çok haklısınız. Zamanınızı çok almak istiyorum direkt konuya gireceğim. Yani Türkiye’de Deprem Vakfıyla ilgili slaytta orada, dosyalarınızda da var zannediyorum; ben doğrudan “Öneriler”e geçeceğim sizi yormamak adına.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Çok iyi olur Hocam, teşekkür ederiz.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Belki bir tek şunu söyleyebilirim: 1993 yılında kurulan Türkiye’nin en eski vakfıdır depremle alakalı Türkiye Deprem Vakfı.

Faaliyet alanlarını burada görüyorsunuz, pek çok iş birliği paydaşları var ama konumuz bu.

Şimdi sizleri takdir ediyorum, fay yasasından meslek örgütlerine ve pek çok başka konuya, afete olması gerektiği gibi yaklaşıyorsunuz; bu çok pozitif bence, çok önemli, böyle yapmamız gerekiyor. Yalnız öte yandan, zaman zaman da dile gelen bir başka, çok acil problemimiz var; o da aslında deprem ve İstanbul. Bu da biraz yapılarla alakalı. Yani bakın, arada başka türlü, deprem yönetmelikleriyle ilgili problemlerden bahsedildi vesaire; bana 1975 Deprem Yönetmeliğine uygun yapılar da depremde can kaybına neden olacak bir bina gösterecek biri var mı burada bilmiyorum. Bakın, 1975 Deprem Yönetmeliğinden bahsediyorum.

NECİP NASIR (İzmir) – Evet, var. İzmir’de yıkılanların hepsi.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Hiçbiri 1975’e uygun değildir. Ben on gün orada kaldım depremden sonra. Hepsinde kusurlar var, hiçbirisi de 75’e uygun değildir pek çok sebeple.

NECİP NASIR (İzmir) – Tasarım mı?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Binalar 1975 Yönetmeliğine uygun yapılmamış durumdadır; onu söylüyorum. Kabahat yönetmelikte değil, hemen yanındaki bina niye yıkılmadı? O da yönetmeliğe uygun değil.

NECİP NASIR (İzmir) – Hocam, orada, mühendislikle ilgili; sonra konuşalım. Bakın, ben de mühendisim, sonra konuşalım.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Tamam, istediğiniz gibi konuşuruz. Otuz senedir bu işin içindeyiz, bütün depremleri gördük.

NECİP NASIR (İzmir) – Buyurun.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Yıkılan binalar kesinlikle yönetmeliğe uygun değildir -1975’ten bahsediyorum- yıkılmayanların ciddi bölümü de değildir yani problem yönetmelik değil, ciddi anlamda yönetmeliğin uygulanmamasıdır; problemimiz bu, İstanbul’da da Türkiye’nin her yerinde de. 1975 Yönetmeliğinde etriye sıklaştırmaları vardı, bütün kolanlarda 10 santimetrede bir etriye olması gerekiyordu; 20 santimi bulursak seviniyoruz bugün için. Biraz sonra göstereceğim videolarla, net anlayacaksınız ne demek istediğimi.

Burada önemli bir grafik bu; Türkiye’deki yapıların sayısını, deprem yönetmeliklerinin değişimini ve depremleri gösteriyor ama zaman kaybetmemek açısından gene geçiyorum bunu, notlarınızda var zaten.

Şimdi, 2000’i milat olarak koyabiliriz. Eğer amacımız can kaybını engellemek ve hasarları engellemekse problemi küçültmek adına 2000 öncesi yapılara önem vermemiz gerekiyor, öncelik vermemiz gerekiyor. 2000 bir milattır ve 2000 sonrası yapılar ile 2000 öncesi yapılar arasında inanılmaz fark vardır. İstisna yok mudur? Vardır. 2000 öncesi olup da sağlam olan yapı var mıdır? Vardır. 2000 sonrası yapılar zayıf olan yapı var mıdır? Vardır ama bunlar yüzde 5’i geçmez, bizim yüzde 95’e bakmamız lazım. Eğer insanları kurtarmak istiyorsak; öncelikle, bu yapı stokuna bakmamız gerekiyor. Neden böyle? Mühendislik hizmeti görmemiş, fennî mesul binanın yerini bilmez; çok sayıda ağır ceza davasında ben bilirkişilik yaptım, bilmez, sonra da müdafaa yapar kendisini şu sebeple, bu sebeple diye. En önemli sorun, yönetmeliklerle uyumsuzluk. Katıyen uymaz yani bir açıdan, iki açıdan, üç açıdan değil, hiçbir şeyiyle uymaz. Beton beton değildir, demiri demir değildir, 2 kat fazla eklemiştir, pek çok hata vardır uygulamada. Sonradan yapılan hesapsız müdahaleler vardır, mesela, kat eklemesi gibi. Kaynaşlı’da 7 katlı binalar yıkıldı, Kaynaşlı’da 3 katlı imar. Böyle yerler Türkiye’nin her yerinde var, biliyorsunuz. Ve bu gibi, kurallara uymadan yapılan inşaatlarda zamana karşı ciddi dayanım kaybı oluyor. Aslında betonarme zamanla dayanım kazanan bir yapı sistemi ama beton beton olmadığı için,

demir demir olmadığı için, detaylar detaylar olmadığı için zamanla dayanımını kaybediyor. Şu anda İstanbul'da pek çok binanın içinde demir yok, gidip bakın, korozyonla eridiğini göreceksiniz; İzmir'de de kısmen böyle, 60'lar, 70'ler, 80'lerin binaları. Zaten beton beton değildi, demir demir değildi, olan da zaten zamanla erimiş gitmiş durumda; facia bu boyutta.

Şimdi, bakın, bu, niye yıkılıyor bizim binalar, bunu açıklıyor. Birazdan bir dakikalık videoda da göstereceğim. 3 tane çok temel kriter var, çoğunuz teknik insansınız, biliyorsunuz bunları ama üzerinden geçeceğim, neden binalar yıkılıyor? Dayanım çok önemli. Rijitlik önemli, az yer değiştirme yapma özelliği yapının depremde ama en önemlisi süneklik. Süneklik, yapının depremde deformasyon yapabilme yeteneği. Neyle oluyor? İşte, o etriyelerle oluyor. Yerine koymadığımız etriyeleri koyduğumuz zaman yapı sünek davranıyor, yapmadığımız zaman gevrek davranıyor. Gevrek davranışta... Bu grafik, yük-yer değiştirme grafiği. Düşey eksen deprem yükü, yatay eksen yer değiştirme kapasitesi. Bizim mevcut yapılar -o İzmir'de gördüğümüz- kırmızı gibi bir noktaya geliyor, deformasyon yapamadan yıkılıyor. Biraz sonra bir örneğini videoda göstereceğim. Sadece ve sadece, o basit, uzun süredir konuşulan o etriyeleri koysaydık eğer işte o yeşildeki gibi davranacaktı ve depremi ayakta atlatacaktı yapılar. İşte, etriyeler; 1999'dan Van'a, Van'dan Kaynaşlı'ya, her yerden fotoğraflar. Dediğim gibi, 10 santimetrede bir olması gereken etriyeyi eğer 25 santimde görürsek seviniriz çünkü standardı odur, o dönemin standardı... "Standardı" derken yanlış anlamayın, resmî standart değil, uygulama standardı odur yoksa gene 10 santimetrede bir olması gerekiyor. Şimdi, binayı yıkan bu, bu kadar basit. Çok küçük bir hata ama her yerde olan bir hata. Bunun olmadığı yer yok denecek kadar az. Çözümlerini de biraz sonra göstereceğim.

Şimdi, detaylar gene keza; sahada gördüğünüz Van'da Gedikbulak İlkokulu, yıkılan tek betonarme okul binasıydı ama yapılabilecek bütün hatalar yapılmıştı. Van'da bunun dışında yıkılan bir okul binası yok betonarme olarak. Soldakiler de gene Kaynaşlı ve Van'dan.

Bakın, beton beton değil. Şimdi, biz diyoruz ki: "Betonarme iyi dayanmıyor, çelik yapalım." Çelik bina var mıydı ki yıkılsın 1999 depreminde? Türkiye'de çelik bina yoktu, olan da tek tük çok özenle yapılan yapılardı, bir. İki; betonarmenin betonarmesi olması için betonun beton, demirin demir olması lazım, ikisi de yok. Yani, bunlara betonarme demek mümkün değil. O yüzden "Betonarme bu, depreme dayanıklı değil. Çelik yapı depreme dayanıklı." demek haksızlık, Deprem Yönetmeliği'ni yazanlardan birisi olarak söylüyorum, bunu yazarken biz çelik daha dayanıklı olsun, betonarme daha dayanıksız olsun, yığma daha kötü olsun diye yazmıyoruz. Hepsi aynı güvenliğe sahip ama kolonu olmadan yapıldığı zaman böyle oluyor ve bunu ısrarla vurgulamak istiyorum: 2000'den sonra yapılan yapılar inanılmaz çok daha iyi, o yüzden bizim odağımız eski yapılar olmalı, uçurum var arada yani öyle küçük bir fark yok, pek çok sebeple, geleceğim onlara da.

Bu kusurları geçiyorum, bunlar bildiğiniz, gördüğünüz fotoğraflar, resimler: En üstteki Dinar'dan, an alttaki Van DSİ binası solda, sağda da neden bu binalar yıkılıyor? Bakın, bu olay yani, kolon yok. Açıklayacak bir şey var mı bilmiyorum, sıvadığı anda bunu göremezsiniz de. Teknik konulara yine girmeyeceğim ama işte yönetmelikler değiştikçe artık bu tür görüntülerden de kurtulacağız çünkü bundan sonra bütün birleşimlerde kirişler kolonlardan zayıf olacak şekilde yapılıyor, kirişler hasar görecektir, yapı ayakta kalacak, böyle bekliyoruz. Gene bu teknik detayları geçiyorum, zamanınızı almamak adına. Soru olursa buralara istediğiniz gibi dönebilirim.

Şimdi, iki konu var. Birincisi -Müteahhitler Birliği de aslında konuyu bu şekilde ortaya koydu- birim yeni yapılacak yapılar, bunda gereken her türlü önlemi almamız lazım, her ne kadar oldukça iyiye de denetimi daha da iyiye götürüp ufak tefek problemleri de gidermek lazım. Ama daha önemlisi, esas problemimiz, mevcut deprem riskinin azaltılması yönünde önlemler almak. Faylar orada biliyoruz,

değişmeyecek, değişse bile üç aşağı beş yukarı bunlar orada. Zeminleri biliyoruz. Hangi binaların risk içerdiğini biliyoruz. Şimdi, sokak taraması yöntemleri var mesela. Sokak taramasına gerek yok, yapım tarihini söyleyin, riskli olup olmadığını söyleyelim, hepsi aynı zaten, 2000'den önceyse bina riskli. Ondan ötesini zaten sokak taramasıyla ayırmak mümkün değil. İzmir'de -sizin söylediğiniz gibi- Bayraklı'da bütün binalar dışarıdan aynı gözüküyor mu? Hepsi aynı gözüküyor, dışarıdan bakarsanız. Ama birinin betonu 8, birinin betonu 13. 13 olan ayakta kalıyor, 8 olan gidiyor. Birinin Sc'si 25, birininki 30, ikisi de kötü, 30 olan gidiyor ama. Öbürü, gitmeyen, inanın bana ondan iyi değil. Gitmeyen, yönetmeliğe uygun yapılmış değil, aynı kalıbı aynı usta yapıyor, o gün hava biraz yağmurlu, beton biraz daha iyi çıkıyor, yoksa düzgün kür yaptığı için değil.

Şimdi, birincisi, yani yeni yapılar için arazi kullanım planlarının yapılması, tüm bina, altyapı ve şebekenin depreme dayanıklı şekilde projelendirilerek inşa edilmesi gerekmektedir. Büyük ölçüde yapılıyor bu, buna bir şeyim yok. Denetim, maalesef sokak arasında işlemiyor. Büyük firmalar zaten kendi öz denetimini de yapıyor ama öbür türlü denetim genelde işlemiyor diyeyim, bir şeyler yapılıyor ama ben şunu görmedim: "Bu kalıp olmamış, bunu sök, demiri bir daha yap." diyen bir denetim firması ben görmüyorum, ümit ediyorum vardır. Ama esas önemlisi, mevcut yapılar için acil başka bir şey yapmamız gerekiyor, başka bir kampanya yapmamız gerekiyor. Şu anda İstanbul'da bir şeyler başladı, başarıya ulaşacak, ulaşmayacak bilmiyorum ama acil problemi çözmek için daha kısa vadeli bütün bu güzel planları da bir anda yapmakla beraber ama acil bir önlem almamız gerekiyor. Çünkü bu yasal düzenlemeleri yapmak, herhâlde çok ciddi bir süreçten bahsediyoruz, bütün bu itfaiyenin organizasyonunu düzenlemek vesaire bunlar büyük işler. Kentsel dönüşüm yasası güzel, iyi niyetli ama işlemediğini veya bir yere kadar işlediğini gördük, İstanbul'da da son noktasına geldi. Kentsel dönüşüm yasasında bir tek yerde "güçlendirme" geçiyordu, yasada öyle geçiyordu, uygulamada hemen hemen o da yapılmadı, çeşitli engeller çıktı, başta -bildiğim kadarıyla- belediyelerle ciddi problemler çıkıyor güçlendirme konusunda. Ama bize göre, artık, İstanbul gibi şehirlerde özellikle -ki pek çok şehir için de geçerli olacağını düşünüyorum- yıkıp yeniden inşa etmenin sınırına geldik. Sihirli bir çözüm yok, sihirli bir çözüm güçlendirme işte, başka çaremiz yok. Ya yıkıp yeniden yapacaksınız, para yok, o zaman güçlendireceksiniz. Güçlendirme işe yarar mı? Biraz sonra göstereceğim. Ama, ben son yirmi-yirmi beş yılını Türkiye'de, Japonya'da güçlendirmeye adadım, yani 65 master öğrencisi bitirdik, 20 doktora öğrencisi mezun oldu, çoğu güçlendirme konusunda. Bütün dünya bunu yapıyor, Japonya da yapıyor, İtalya da yapıyor, Yunanistan da yapıyor, bütün deprem ülkeleri yapıyor. Artık biten bir tartışma yani güçlendirme işe yarıyor mu? Bitti. Neden bitti? Deprem Yönetmeliği'ne girdi. 2007 yılından beri Deprem Yönetmeliği'mizde mevcut yapıların deprem güvenliğinin nasıl değerlendirileceği ve nasıl güçlendirileceği kuralları var. 2007 yılındaki yönetmeliğin amacı oydu zaten. 1999 depreminden sonra bunları koymak için hazırlanan bir yönetmelikti, 2018 yılında daha detaylı olarak var.

Şimdi, burada size bir video göstermek istiyorum.

Hem bizim mevcut yapılar nasıl yıkılıyor hem basit bir güçlendirmeyle bunun önüne nasıl geçeriz? Buna belki televizyonda falan rastlamış olabilirsiniz. Yalova'da yapılan bir deney, Yalova Valiliğinin ve AFAD'ın desteğiyle.

(Video gösterimi yapıldı)

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - İşte, tek sebebi etrilyelerin yeterli kullanılmamış olması, bu kadar basit bir şey. Bu etrilyeler olsaydı... Dayanım neden önemli değil bakın, dayanım dedik ya demin, herkes dayanım düşünür ilk önce. Biz dayanımı, tasarımı şöyle yapıyoruz: Dayanım, mukavemet, depremde 1.000 ton gelecekse o binayı 125 ton taşıyacak gibi tasarlıyoruz. Bakın, sekizde biri böyle bir bina için. Diyoruz ki: Devamı ne

olacak? Devamını deformasyon yaparak yapı kaldırsın. Dolayısıyla, o 125 ton isterseniz 250 ton olsun, dayanım 2 kat olsun, isterseniz 100 ton olsun fark etmez. Süneklik yoksa yapı yıkılacak, esası süneklik. Yani, orada 3 tane daha fazla demir olmuş düşeyde veya demirin çapı 16'lık yerine 20'lik olmuş büyük deprem geldiğinde o yapı o kapasiteye ulaşacak. Mesele o kapasiteye ulaştıktan sonra o yapı ayakta kalabilecek mi? İşte bütün bunu... İzmir'dekiler de böyle göçtü bu arada. Dikkat edin İzmir'deki binalarda büyük bir yer değiştirme yok. Çoğu olduğu gibi çöktü. Etriyeler de en iyi durumda, 25 santim civarındaydı ki İstanbul'a göre durum daha iyi, onu da söyleyebilirim yapılarda.

Şimdi, tabloya bakın, 65 bin betonarme bina yıl bazında beton ortalaması 1999'a kadar 9 megapaskal. Şimdi inşaat mühendisi olmayanlar için söylüyorum, 9 megapaskal beton ortalaması olması gerekenin yarısı demektir, o dönemki beton için, şimdi değil, şimdiye göre çok daha az, o dönem olması gerekenin yarısı, 1970'lerde, 1980'lerde. Ortalama yarısı ne demek? Yüzde 50'si bunun da altında, peynir gibi yani beton değil, peynir. Bunlar yıkılacak tabii. Nasıl yıkılmasın? Ya, buna betonarme diyemezsiniz, beton yok çünkü. 65 bin bina, bakın 3-5 binanın ortalaması değil, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verisi. Donatılar, yüzde 97 S220 dediğimiz düz yüzeyli donatı yani nervürlü olmayan, burgusuz donatı diyelim. Kötü bir şey mi? Değil. Kuralına göre detayları yaparsanız. Ne zaman kötü bir şey? İşte, ucundaki kancayı yapmazsınız. Bakın oradaki fotoğraf... Bindirmeli eki yaparken düz bırakırsanız -ki çoğu yapı böyle- o zaman hiçbir bağlantı yok iki kolon arasında. Kolonu sanki öbür kolonun üzerine koymuşsunuz gibi hiç bağlantı olmadan.

Şimdi, etriye, sargılama donatısı yüzde 94'ünde yok, yüzde 94'ünde. Bunların bir kısmı 2000'den sonra yapılan binalar, o yüzde 6 muhtemelen 2000'den sonra yapılan binalar zaten. Yani nedir? Yüzde 96 sünek davranmayacak. Şimdi, dolayısıyla biz İstanbul'da veya Türkiye'nin herhangi bir yerinde yapacağımız incelemeyle hangi bina sağlam, hangi bina zayıf, ayırmayacağız; hangi bina en zayıf, hangi bina az zayıf, bunu ayıracacağız; hepsi zayıf. O rakamlar da -içinde olduğum için biliyorum- pek çok senaryoya dayanan rakamlar, hepsinin ciddiye alınma payı var yani öyle 30 bin bina, 40 bin yıkılacak falan, bunların hepsi tamamen belli kabullere dayalı, çok kaba kabullere dayalı; ciddi anlamda oynayabilir. Durum bu, tablo bu.

2000 yılından sonra yapılan yapılar neden daha az riskli, niye bizim için ikincil planda olmalı? En önemlisi 1999 depremleri. Bu, büyük bir bilinç oluşturdu insanlarda. Hasbelkader 1998 yılında yönetmelik değişmişti, iyi bir yönetmelikti. Muhtemelen 1999 depremleri, uygulama olmasaydı kimse bakmayacaktı 1998 yönetmeliğine, gene usta bildiği gibi yapacaktı inşaatı. Denetim sistemi değişti, işte pilot iller ve sonra yaygınlaştı. Malzeme kalitesinde ister istemez gelişmeler oldu, hazır beton yaygınlaştı, nervürlü donatı yaygınlaştı; bu, ne kadar kötü yaparsanız yapın daha iyi bir performans getiriyor. Daha kurumsal firmalar devreye girdi. Ülkenin ekonomik koşulları biraz daha iyiceydi bu dönemde ve o dönem yapılan yapıların açık ara daha iyi olduğuna söyleyebiliriz.

Şimdi, JICA raporuna dönersek İstanbul örneğine, aşağı yukarı çok ağır hasarlı 30 bin binanın yıkılacağını söylüyor 2002 raporu. Riskli bina 380 bin civarı ama çok kaba istatistiklere, çok kaba kabullere dayalı ve tabii, bunların hangisi olduğu da belli değil yani buna bakmak için 1 milyon binayı taramanız lazım, dikkatli taramanız lazım. Sokak taramasıyla çok yanlış yerlere gidebilirsiniz çünkü dışarıdan aynı gözüküyor bu binalar. Betonuna, demirine, etriyesine bakmadan bu kararı verirsiniz ciddi hatalar yapabilirsiniz.

Sonuç olarak, iki önerimiz var Vakıf olarak. Tabii, birinciyi biz daha çok önemsiyoruz. Bunun örneklerini vereceğim size, İtalya ve Yeni Zelanda'da bu uygulanıyor, yasal hâle gelmiş durumda. Bize de iyi bir örnek olabilir aslında çünkü İtalya'yla yapı stokumuz benziyor, Yeni Zelanda'nın özelliği de yakın zamanda, 2011'de Christchurch depremini yaşamış olmaları ve ciddi etkilenmiş olmaları.

İsterseniz önce kolayı söyleyeyim, sağdakini. Yeni binalar için -bir şekilde dile gelmiş olabilir burada- bir sertifikalandırma, bir şey yani şu anda mesela yeşil binalar sertifikalandırılıyor, birtakım kurumlar bunlara “Bu yeşil binadır.” diyor. Yeşil bina mı önemli, deprem performansı mı önemli? Deprem performansını sıralandırarak, teşvik yöntemiyle işte “Benim binam altın, platin. Benim binam depremde çok az hasar görecektir, bir hafta sonra çalışmaya devam edecek.” “Benim binam işte -en iyi tarafı bunun ama bu da bir şey - yönetmelik seviyesi. Bu bina yönetmeliğin istediği şartı sağlıyor.” Bunu iyiler yapar diyoruz, söylüyoruz biz; iyi olan, oteli var, iş yeri var, kiralayacak. Bu, böyle bir sertifikalandırma sistemiyle -Amerika’da vesaire var böyle sistemler- teşvik edilebilir. Bu güzel tarafı, çok korkmadığımız taraf. Kötü taraf, ne yapacağız? Esas zor tarafı bu. Ben yani kendim şu anda da deprem yönetmeliği komisyonunda görev yapıyorum, üst komisyonda ama oraya yazarken daha genel düşünüyorsunuz, daha teorik düşünüyorsunuz. Mesela, problemin çok büyük olduğu İstanbul’a özel düşünmüyorsunuz, oradaki yapı stokuna özel düşünmüyorsunuz; her şeyi içine alacak bir çözüme gidiyorsunuz, kesin güvenli olsun diyorsunuz ama bakın, doğrusunu isterseniz, olmamız gereken yer burası ama biz buradayız. Mevcut bina için söylüyorum, yeni bina için söylemiyorum yani mevcut binanın olması gereken yer burası ama biz buradayız. Şimdi sen “Bunu buraya getir.” dediğin zaman bu gelemiyor bazen; teknik olarak gelemiyor, ekonomik olarak gelemiyor. İtalya ne yaptı? Dedi ki: “Buradaysan sen buraya çıkar.” Riski azaltacaksın; 7,1’de ölecekken şimdi 7,5’te öleceksin; 6,1’de ölecekken 6,8’de öleceksin. Bizde bu mümkün değil şu anda. Bizde herhangi bir müdahale yaptığın zaman yeni bir binadaki beklenen performans ne ise oraya kadar çıkarman gerekiyor binayı yasal olarak. Hem maliyet hem teknik imkânsızlık...

Bu arada, şunu söyleyeyim: Güçlendirmeyle uğraşanlar var mı bilmiyorum ama biz çok uğraşıyoruz yani akademik anlamda. Aşağı yukarı yüzde 20-35 arasıdır maliyet yeni yapıda yani bugün siz 1 yapıyı tamamen dönüştürecekken 3 yapıyı güçlendirebilirsiniz, belki 5 yapıyı; 3 ile 5 yapıyı diyeyim; bu böyle. O yüzden, hani hep “ekonomik planlama, siyaset” falan denildi buralarda ama başka yolu yok, işte bu yani. Biz güçlendirirsek çok daha fazla iş yapabiliriz, çok daha insanı kurtarabiliriz. Ha, paramız varsa hepsine, hepsini yıkıp yapalım, güzel ama olmadığına göre başka bir opsiyon yok, bunun üzerinde durmamız gerekiyor.

Şimdi, bunu nasıl yapacağız? Burada 2 tane sıkıntı var. Binaların değerlendirmesini nasıl yapacağız? Değerlendirme bile pahalı. Deprem Yönetmeliği’ne göre yapılan bir değerlendirme aşağı yukarı bir aylık bir zaman ister -zemin etüdü, beton numunesi, karotu, demiri, analizi vesairesi bir ay ister- bir de para ister tabii. Şu anda insanlar bunu vermekte bile zorlanıyor. 1 milyon bina için bunu düşünürseniz bu iyice büyük bir rakam. Dolayısıyla değerlendirme analizi yapılması lazım. Ha birde sonucu biliyoruz, Deprem Yönetmeliği’ne gere baktığımızda zaten “Can güvenliği yok.” çıkacak, bu kadar. Bu çıkıyor yönetmelikten, başka bir şey çıkmıyor, bir seviye çıkmıyor, öyle bir şeyimiz yok. Can güvenliği var veya yok. Biz de ölçsek acaba ne çıkacak? Yüzde 80-90... Peki, hangisinden bahsedeceğiz? Cevap yok.

Şimdi, o yüzden şu anda İBB’ye de aslında önerdiğimiz, onların bir şekilde küçük varyasyonlarla kullandığı bir yöntem var. “Yeni bina standardının yüzdesi” diye bir kavram getirdik. Belki biraz teknik olabilir ama şurada göstereyim, soldaki şekilde. Diyelim ki, çok teknik olacak ama yeni binanın sağlaması gereken tasarım spektrumu diyeceğim, sağlaması gereken üsteki eğri diye düşünün, benim binamsa ortadaki kesikli yeri diye düşünün. Bu analizle artımsal olarak deprem kuvvetini artırıp binanın kapasitesi nerede aşılıyorsa orada duruyorum ve o kapasitenin standartça, yönetmelikçe olması gereken kapasitenin yüzde kaç olduğunu söylüyor. Biz buna “yüzde yeni bina standardı” diyoruz. Bu İstanbul’da pilot yerlerde başladı, 400-500 binaya bakıldı, çoğu 50’nin falan altında. Şimdi, böyle bir tablo olunca bizim bunu bilmemiz lazım yani hangisi mesela 10’un altında. “Bunlarla hiç uğraşma, buradan başla.

İşte, 20 ile 50 arasını güçlendir, 50'den sonrasına sonra da bakabilirsin.” diyeceğiz. Değil mi? Para hepsine yetmediğine göre bir önceliklendirme yapmamız lazım. Bu da ancak böyle olabilir. Güvenilir ve hızlı bir yöntem. Sıralandırma ve ondan sonra aksiyon alma, dünyada da böyle, şu anda İtalya’da ve Yeni Zelanda’da da aynı bu şekilde ilerliyor, metot da benzer. Öneri, tamamen öneri, sayılar vesaireler değişebilir, sadece fikir anlamında. Mesela, yeni bina standardı yüzde 65-80 arasındaysa, tamam, çok büyük riskte değilsin sen, yani en riskli sen değilsin çünkü yönetmelikte ne var? Belli bir güvenlik marjın var. “Can güvenliği yok.” denildiği anda oradaki insanlar ölecek anlamını gelmiyor. Biz o çizgiyi koyarken belli marjı düşünerek koyuyoruz. Dolayısıyla bir güvenlik var, o yüzden diyebiliriz ki çünkü binaların yüzde 90’ı böyle çıkacağına göre ve yüzde 90’ını da ben güçlendiremeyeceğime göre bir yerden başlamak için çıtaı indirmem lazım. İşte, örneğin 65-80 arasındaysa yeni bina standardı on beş yıla kadar güçlendir, tamam, bu arada para biriktir, kredi al, istiyorsan değiştirmeye çalış, çok acil bir durumun yok. 50 ile 65 arasındaysa, işte, bir ile on yıl arasında güçlendir, zaman kazanırsın, kötünden başlarız. 50-65 olan daha az olasılıkla yıkılacak, bunu biliyorum, o zaman ona biraz daha zaman verebilirim, ha parası varsa yapsın. 25-50 arasındaysa sen bunu hemen güçlendir, bir ile üç yıl arasında, sen veya devlet kim yapacaksa. 25’in altıysa bu çok ümitsiz, bunu güçlendirmek zor olur, pahalı olur, o zaman bunu yık, dönüştür. Burada dediğim gibi hızlı, şu anda İBB’nin uyguladığı gibi... Bize gelen sonuçlar... Bizim yöntem tabii ekonomik bir yöntem, makale, biz onlara verdik, onlar bize “Bunu şöyle mi yapalım, böyle mi yapalım?” diye teknik elemanları sordular. O olur, bu olmaz, belli bir revizyona uğradı yöntem, şu anda uygulanıyor bu. Kendi söyledikleri detaylı, analizlere bir hayli paralel sonuçlar veriyor yöntem. Yani çok detaylı, zaman alan ve pahalı olan yöntemlerle bir aylık paralel sonuçlar var, bize bunları sunuyorlar, bir bilim kurulu var. O yüzden o konuda fikrimiz var.

Kısacası, yapmak istediğimiz şey: Hepsi düşük puanlı olan zaten ciddi bölümünde can güvenliği... Bu da çok basit, işte 2000’den önce, 2000’den sonra. 2000’den sonraki binalar tamamen şu anda kapsam dışı, nasıl olsa onların iyi kötü belli bir performansı var. Hazır beton dökülmüş, denetim var, bir bilinçle yapıldı. İstisna olacak, yapacak bir şey yok, yüzde 100 kusursuz sonuca gitmemiz mümkün değil. 2000’den öncekileri odaklanalım. Kötünün kötüsünü ayırt edelim, bütün felsefe bu.

Ha, bu arada, Türk TÜBİTAK’ı ile İngiliz TÜBİTAK’ının ortak bir projesi kısa bir zamanda bitti. Türk tipi zayıflıkları olan binalar için yeni kırılma eğrileri türetildi ve AFAD-RED Sistemi’ne eklendi. Şu anda AFAD-RED Sistemi’nde bu var. Çarpıcı bir şey daha var. Demin o yüzden size bu sayılara fazla takılmayın dedim. Mesela burada 3 tane eğri görüyorsunuz, 3’ü de standart altyapılar için. Ne anlama geldiğini ifade edeyim. Mesela, sarı; bizim standart altı olan, normal herkesin düşündüğü yapı bu, böyle sınıflanıyor hep. Bu, şu demek: Yüzde 50 olasılıkla binanın deprem taşıma kapasitesi 0,15g kadar ama o yapıdaki zayıflıkları daha detaylı modellediğiniz zaman, bu oranın, bu sayının aşağı yukarı yarısına düştüğünü görüyoruz. Yani daha detaylı teknik inceleme yaparak o binayı modellerseniz, o binaların, bizim binaların kırılma eğrilerinin daha büyük olduğunu görüyoruz. Bu da tablonun şu ana kadar gördüğümüzden daha kötüye gidebileceğini düşündürüyor bize. Bununla ilgili hasar simülasyonları falan yapıldı ama bu sunuma koymadım. Yani mevcut kırılma eğrileriyle nasıl bir hasar dağılımı çıkıyor İstanbul’da, bu özel zayıflıkları dikkate alan –işte eteğinin seyrek olması vesaire gibi- bu durumda nasıl bir kırılma eğrileri ve hasar durumu çıkıyor? Bunlar AFAD-RED’e entegre edildi ve hasar simülasyonları yapıldı.

Sonuç olarak, deprem performans değerlendirmesinde revizyon öneriyoruz. Yani yönetmeliktekinden daha basit, daha hızlı ve çıtası daha aşağıda olan ve sıralandırmaya dayalı bir yöntem. Şu anda böyle değil, şu anda siyah beyaz. Öyle değil, grinin tonları olacak bir değerlendirme.

Deprem yer hareketi revizyonu... Şimdi, deprem haritası güncel, çok güzel, 2018'deki yönetmelikle beraber çıktı ama İstanbul'a özel değil –Ayşegül Hoca da söyledi- bizim bölgesel deprem tehlikesini daha detaylı bulup... Çünkü daha düşük olduğunu biliyoruz. Yani biz şu anda bütün marjları kullanmak zorundayız. Para az olduğuna göre en doğru yerden başlayacağız. O zaman bir yerde deprem riski azsa deprem haritası ona pek bakmıyor; o, güvenli tarafta kalmaya çalışıyor. “Ben güvenli imzayı vereyim, bina güvenli olsun.” Yeni bina için güzel ama mevcut bina için o kadar emin olmayabiliriz. İşte, mevcut bina için daha detaylı bir deprem tehlikesi çalışması yapılabilir. Sanıyorum –bu kelimelerle ifade etmedi ama- Ayşegül Hoca da bundan bahsediyordu.

İkincisi, güçlendirme şartnamesi revizyonu dedim ben ama tabii ki güçlendirme şartnamesi diye bir şey yok. Güçlendirme şartnamesi dediğimiz şey Deprem Yönetmeliği'nin güçlendirmeyle ilgili olan 15'inci Bölümü. Revizyondan kastım ne? Yüzde 100'e çıkarmak yerine bir miktar iyileştirmeye izin vermek. Yüzde 70'e çıkar, risk ciddi anlamda azalacak, çok ciddi anlamda; bunu yaparsak. Bunun için yeni teknolojilerin, yeni teknoloji güçlendirmelerinin devreye sokulması... Yönetmelikte bunların bir kısmı var –demin size gösterdiğim şey tamamen yönetmelikte- Yalova'daki deneydeki bu karbon elyaf sargılamalar falan bütün tasarım esasları, uygulama esasları hepsi var. Belki son yirmi senedir İTÜ'de çalışıyoruz, Türkiye'deki diğer pek çok üniversite de çalışıyor bununla. Soru işareti bir şey yok yani “İşe yarar mı, yaramaz mı? Bunu nasıl tasarlayacağız?” Yani, ben bunları 2000'li yıllarda anlatırken bana soruyorlardı “Bu kumaşla bu iş nasıl olur?” Çünkü o gördüğünüz o karbon elyaf, kumaş gibi çok hafif bir malzeme ama çeliğin 10 katı dayanımı var. Pek inandırıcı gelmiyordu insanlara, yavaş yavaş inanmaya başladılar sonra “Tamam, işe yarıyor da bunu nasıl tasarlayacağız?” Şu anda işte tasarım esasları yönetmelikte var.

Şimdi, gene daha da ikna olmadıysanız “Güçlendirme etkili midir?” sorusuna İtalya'dan iki görüntü. Amatrice depremi daha küçük deprem, Norcia depremine göre. Norcia'da bir güçlendirme programı uygulanmış vaziyette. Deprem sonrası görüntüler böyle. Norcia'daki deprem daha büyük deprem. İtalya örneği çok önemli çünkü zamanlarda büyük depremler yaşadılar; Lakila depremi, bu depremler. O yüzden şu anda çok büyük mesele onlar için.

Şimdi, bakın, bu da neyi gösteriyor biliyor musunuz? Demin kırılma eğrisi gösterdim, izin verin bunu açıklayayım. Bu düşey eksen binanın göçmeye ulaşma olasılığını gösteriyor, düşey eksen. Yani, orada 1 görüyorsanız, bu bina yüzde 100 göçecek demek; sıfır görüyorsanız, bu bina göçmeyecek demek. Nerede göçmeyecek? Ya da eksen spektral ivme, depremde ortaya çıkacak ivme. Sayısal değeri önemli değil, ne önemli biliyor musunuz? Mevcut yapı bu. Yani çok küçük bir ivmede; mesela, yüzde 50 olasılıkla göçecek. Farklı güçlendirmeler yaparsanız –hepsi farklı güçlendirme tekniği- işte bina 0,0015g'de geçerken 0,25g'de göçecek mesela, maviyle gösterdiğim düzenlemeyi yaparsınız. Kırmızıyla yaparsanız, yüzde 35'te göçecek, işte, moru yaparsanız 1,4'te göçecek. Yani farklı güçlendirmelerin uygulanması durumunda bizim hasar görebilirliğimizin, her deprem seviyesi için üstelik... Yatay eksen depremin büyüklüğünü gösteriyor, bir tek tasarım depremi için değil. Tasarım depremini zaten karşılamayacak mevcut olan. Ne kadar depremde ne kadar hasar gösteriyor? Söylediği şey şu, verdiği mesaj şu: Ne yaparsanız yapın, herhangi bir güçlendirme yöntemiyle bu binayı güçlendirirseniz siz, göçme riskini ciddi anlamda azaltıyorsunuz veya binayı geçertebilecek depremin çok daha büyük bir deprem olması gerekiyor. Mesaj bu burada. Bunun için –işte sağda gördüğünüz- bir sürü farklı güçlendirme tekniği var.

Gene İtalya'dan da bir örnek, bizimkinin biraz daha farklısı. Bizimkinde farklı yöntemler vardı, burada iki yöntem var. Sadece en alt katın lifli polimer kompozitle güçlendirilmesi -bu Yalova'da gördüğünüz deneyde böyle yapılmıştı- 2 katın güçlendirilmesi ve betonarme perde ilavesi. İşte, burada da bizimki gibi siyahtan, kırmızı, mavi, yeşile gidiyor yani hasar olasılığı, göçme olasılığı ciddi anlamda azalıyor yapılan müdahaleyle.

Bize göre, bir kampanya yapmamız lazım, nasıl yaparız bilmem, yasal altlığı nasıl oluşur ama başka çare yok. Şimdi, mesela, İBB girdi bu işe, bize göre biraz çılgınca girdi yani biz Bilim Kurulu olarak “Girmeyin, etmeyin.” dedik. Şundan “Girmeyin, etmeyin.” diyoruz: Çıkacak tablodan sonra ne yapacaklar, onu da ben de bilmiyorum, benim anlattığım senaryo gibi bir durum çıkacak, yüzde 80-90 can güvenliği olmayan binalarda oturduğumuz çıkacak. Sonra ne yapacağız? Bir çözüm bulacaklar mali açıdan, o taraf bizim tarafımız değil tabii, biz teknik olarak inşaat mühendisleri açısından söylüyoruz, hedefleri o; bu, bir bomba, el bombası.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Buz dağının altı görülecek.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Buz dağının altını görecekler ama el bombasını da ellerine almış olacaklar; artık, belediye mi almış olacak, devlet mi almış olacak, kim almış olacak bilmiyorum.

LÜTFİ KAÇIKÇI (Hatay) – Kamuoyu bu gerçeklikle ne kadar yaşayabilir?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Herhâlde hiç yaşayamaz yani oturduğunuz evin böyle olduğu bildiğiniz zaman.

Bu işler yapıldı daha basit şekilde, belki biliyorsunuz, Zeytinburnu'nda, Fatih'te. Bunlar pek paylaşılamadı kamuoyuyla çünkü sonuçlar kötüydü.

LÜTFİ KAÇIKÇI (Hatay) – Kaos olmasın.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Kaos olmasın, spekülasyon olmasın diye. Bir de tabii, oradaki yöntemler böyle değildi, onlar sokak taramasıydı. Oradaki o sonuca da pek güvenemiyordunuz. Orada, nitekim, sağlam çıkan bina kendi kendine göçtü Zeytinburnu'nda, belki gazetelerde görmüşsünüzdür. Yani orada öyle bir belirsizlik de vardı.

Şu anda İBB'nin uyguladığı biraz daha detaylı bir yöntem, daha gerçekçi bir yöntem. O pay illa olacak, her zaman olacak ama daha düşük olacak.

Güçlendirmenin bir şekilde lafı geçti, mevzuat düzeltilmeli. “Kolon 5 santim genişledi.” diye belediye izin vermiyor, ceza kesiyor 100 bin lira, 200 bin lira. Uygulama tarafını ben bilmiyorum ama anladığım kadarıyla belediyeler yeni inşaatlardan ciddi bir ruhsat harcı alıyorlar, güçlendirmeden alamadıkları için onun hıncını bir şekilde çıkarıyorlar diye bana gelen duyurular var yani onu almıyor, gürültüden 50 bin kesiyor, bilmem neden 100 bin kesiyor, sonuçta o alacağını gene alıyor; bunu da güçlendirmenin önünde önemli engel olarak duyuyorum.

Bu iş böyle zorunlu olur mu, olmaz mı? İleri gelen deprem ülkelerindeki durumu göstermek istiyorum. Amerika'da var, bazıları gönüllü, bazıları zorunlu; depremsellik büyüdükçe zorunlu bu inceleme ve müdahaleler. Tebligattan bir yıl içinde inceleme raporunu teslim ediyorsunuz, en son beş yıl içinde inşaatı bitiyorsunuz. Yani böyle bir takvim en azından başlamış oluyor. Siz yapılması gerekeni söylüyorsunuz, süreç başlıyor; yapar veya yapmaz.

İtalya'da teşvik vaziyetindeydi, şu anda zorunluluk oldu, çok yakın zamanda çok hızlı gelişti süreç, bu orta İtalya depremlerinden sonra ama teşvik de var, vergi iadesi var, uzun vadeli kredi var.

Aynı, bizim enerji kimlik belgesi gibi binanızın deprem performans seviyesi var. Demiyor ki “İlla A+’ya çıkar.” Siz C’ye çıkarırsanız, bir kere, azaltıyorsunuz ciddi şekilde riski. Devlet size burada “3 seviye ilerletirsen hiç vergi verme, 1 seviye ilerletirsen yarısını ver.” falan diyor. Türkiye’de işler mi kimse vergi vermediği için bilmiyorum ama inşallah işler diye düşünelim. İtalya bunu ciddi yapıyor.

Olmayan bir şey bu, bu gene teknik anlamda eklenebilir: Zayıf halkaya müdahale etmek. Bakın, biliniyor ki bir tek bunu yaparsan, bir tek birleşimleri güçlendirirsen riski yüzde 30 azaltıyorsun, bir tek kolonu güçlendirirsen riski yüzde 40 azaltıyorsun, bu kadar, hiç hesap kitap yok, buna izin veriyor İtalya ama şöyle olması kaydıyla: Yapının genelini değiştirmeyecek, deprem talebini artırmayacak müdahale olursa. Mesela bunun gibi sünekliği artıracak, “Yap.” diyor, zararı yok ki yani bazı güçlendirmeler binanın deprem talebini değiştiriyor. Mesela, binaya perde eklerseniz, bina 1 deprem kuvvet alırken 3 deprem kuvvet alacak. O zaman ciddi bir hesap yapmanız lazım veya binanın dengesini bozabilirsiniz simetrik yapmazsınız. Ama, mesela, bu salgılama işi, bunu değiştirmiyor, rijitlik aynı, temele giden yükler artmıyor, bina güçlenmiyor çünkü binanın kapasitesi aynı. Ne değişiyor? Deformasyon yeteneği değişiyor. İlk baştaki kırmızı, yeşil grafikte gösterdim ya. Benim de ihtiyacım da o zaten.

LÜTFİ KAÇIKÇI (Hatay) – Aldığı darbeye karşı...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Deformasyon yapıyor, yıkılmıyor, hasar görecektir, yıkılmayacak, çatlak açılacak, edilecek ama bina duracak; mesele bu. Zaten “süneklik” hasar görebilme yeteneği, deforme olabilme yeteneği. Biz hep iyi bir şey deriz ama inşaat mühendisleri “Yüksek sünekli yapı iyi yapı.” der ama aslında yüksek sünekli yapı aynı depremde daha çok hasar görecektir yapıdır, daha çok hasar görüp ayakta duracak yapıdır. Sünekliği normal dersanız daha büyük bir kuvvete göre tasarlamamız lazım, aynı depremde daha az hasar görür ama ekonomik değil, o yüzden genel olarak yüksek süneklikli yapılır.

İtalya’daki onarımlar... Bakın -maliyet- İtalya konusunda fikir versin, benim, Türkiye’de söylediğim rakamlara paralel. Bu L’Aquila depreminden sonra iki gruba ayırıyor binaları: Hafif hasarlı, ağır hasarlı. Gördüğünüz yöntemler çeşitli onarım ve güçlendirme yöntemleri, farklı farklı, hangisinin ne olduğu önemli değil ama ortalamasını söyleyeyim: Bakın, onların yeni yapım maliyetleri 1.350 euro/metrekareymiş, hafif hasarlı binaların onarımı 34 ile 140 euro/metrekare, yüzde 10’ları mertebesinde, ağır hasarlı binaların 309 yani yüzde 30 mertebesinde. Bizim konuştuğumuz hasarsız binanın güçlendirilmesi bu arada -bunlar hasarlı binanın onarım ve güçlendirmesi- dolayısıyla bizde de işte öyle yüzde 30’lar yüzde 25’ler mertebesinde kalacak. Bu, tabii çok yüksek sayıda binaya dayalı. Buna göre, İtalyanların çalışması bizim çalışmaya benzer. Farklı güçlendirmelerle -o mor- göçme durumundaki binalar -alttaki skalaya bakarsanız- NR güçlendirilmemiş durum. Yani binaların önemli bir bölümü G seviyesinde, depremde yıkılacak. R1, R2, R3 türü güçlendirmeler yaparsanız -onlar da sağda gözüküyor ne olduğu- bir kat FRP’yle, lifli polimerle güçlendirmişler. Tablo, G seviyesindeki binaların azalması ve daha iyi performans gösterecek binaların artması şeklinde gidiyor. Bu da yine yüksek depremsellikli ve düşük depremsellikli yerler için ayrı ayrı yapılmış. Yani mesele, bir şekilde riski azaltabiliyor olmanız. Biz de bunu söylüyoruz.

“Japonya depreme dayanıklı.” dersiniz, işte bu görüntüyü hepiniz bilirsiniz. Ben de depremden hemen sonra Japonya’daydım bu arada, Kobe falan, bütün o hasarları gördüm. İşte bu yani, bunların da 81 yılından önce yapılan yapıları böyleydi. 81’de yönetmelik değişti, pek çok deprem mühendisliği kavramı değişti ve durum böyleydi, yoksa onlarda da hiç problem olmuyor değil. Yeni Zelanda bence güzel bir örnek. Bunun bize fikir vereceğini düşünüyorum. Bölgenin depremselliğine göre ve binanın

önemine göre süreler değişiyor; önemli binaysa daha az süre veriyor, sıradan binaysa daha fazla süre veriyor; depremselliği yüksek bölgedeyse daha az süre veriyor, depremselliği düşük bölgedeyse daha uzun süre veriyor, deprem güvenliği değerlendirmesinin yapılması ve güçlendirmenin yapılması için.

Evet, 2000'den sonrası için yine zamanınız açısından çok detaya girmiyorum. Yapı sertifikalandırılmasının yapılabileceğini söyledim. Bu konularda Türkiye Deprem Vakfı üzerine düşen ne varsa gereken desteğe her zaman hazır.

Başkan sormuştu, Deprem Vakfı ne yapıyor dersiniz: Bir iki cümleyle, eğitimler veriyor -halka yönelik eğitimleri çok yaygın- sigorta sektörüne destek sağlıyor -DASK'a ve diğer sigortalara- Ankara'daki dernek gibi ve ondan çok daha eski olmak üzere Türkiye Deprem Mühendisliği Konferansları'nı düzenliyor ki bu sene yapılacak sonuncusu, durum böyle. Anlatcağım bu kadar.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Değerli Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Güzel bir sunum oldu, bir an kaldık hepimiz. Devam edecekmiş gibi geldi.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Güçlendirme konusunda bize çok geniş bir ufuk açtınız, çoğunlukla kentsel dönüşüm odaklı mevcut yapı stokunu bir şekilde dönüştürmeye odaklı düşündüğümüz, kafa yordüğümüz bütün çalışmalarımızda. Hocam, bir de 1999 depreminden sonra bölgemizde -Sakarya olsun, Kocaeli olsun- kötü güçlendirme örnekleri gördüğümüz için biraz mesafeli, soğuk durduğumuz bir alandı ama anlıyoruz ki -hem İtalya, Yeni Zelanda örnekleriyle baktığımızda- gerçekten çok önemsenmiş ve ciddi gelişim kaydetmiş güçlendirme örnekleri var, modelleri var. Bunun mutlaka incelenip bizim sistemimiz içinde yer alması gerektiğini, hele hele böylesine bir... Bir yandan da finansal model geliştirmek, kaynak bulabilmek, yurt içi kaynakları, dolaylı, doğrudan belki vergileri harekete geçirmek gibi düşüncelerimiz varken 1'e 5 veya 1'e 3 biraz daha deprem riski azalmış yapı üretme adına, dönüştürme adına önemli bir seçenek olduğu ortaya çıkıyor. Çok önemli bir sunumdu. Ben, hassaten teşekkür ediyorum hem şahsım adına, tüm Komisyon üyelerimiz adına.

Evet, soruları var değerli milletvekillerimizin.

Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin.

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Çok değerli çalışmalarınız için öncelikle gönül dolusu teşekkürler.

1993 yılında kurulmuş Vakfınız, çok önemli çalışmalara imza atmış, baktım. 635 vatandaşımızı kaybettiğimiz 1992 Erzincan depremi sonrası kurulmuş ve Türkiye'ye dair kafa yorulmuş bu konuda, hakikaten, özellikle güçlendirme konusunda yeni bir yapının yüzde 25 maliyetine kadar olduğunu ifade ettiniz. Bence bu çok önemli bir saptama ve çalışma.

Şunu sormak istiyorum ben: Bir simülasyon gösterdiniz. Güçlendirme yaptıktan sonra bir simülasyonunuz oldu mu? Gerçekten yapılan güçlendirme sonrası hakikaten, işte, kaç büyüklüğünde depreme kadar dayanıyor? Buna ilişkin hani İTÜ olarak böyle bir çalışmanız ya da Vakıf olarak böyle bir çalışmanız var mı? Onu merak ettim; bir.

Bir de yapı denetimini yeterli buluyor musunuz Türkiye'de? Hani 2000 sonrası, evet, teknoloji gelişti nervürlü demir, hazır beton vesaire falan ama yapı denetimini bu hâliyle doğru buluyor musunuz?

İkinci sorum: Zeminden ayrı düşünülebilir mi yapı? Yapı denetiminde neden zemin denetlenmiyor? Bunun yasal platforma taşındığını da biliyoruz ama gereken şeylerin yapılmadığını biliyoruz bu konuda. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek isterim.

Üçüncü sorum: Deprem sigortasını bu hâliyle doğru buluyor musunuz? Dünyadaki örnekleri konusunda bir örnekleme yapabilir misiniz? Nedir bu konudaki düşünceleriniz?

Teşekkür ediyorum sunumuz için tekrar.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben teşekkür ediyorum güzel sorular için. Heyecandan unutursam bana hatırlatırsınız, ben 4 saydım çünkü.

Biri bina aslında, ben gene telaştan ve heyecandan güzel anlatamadım onu çünkü.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Estağfurullah, gayet güzel anlattınız.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – O 2 binadan 1'i güçlendirilmişti, 1'i mevcuttu. Yani 2 bina bizim için çok zor, dünyada belki de ilk kez yapılan bir şey. Bir kere, bu kadar büyük ölçekte test dünyada yok gibi bir şey. Biz, laboratuvar da çok tecrübeliyiz ama bir tane kolon test ediyoruz.

Şimdi, burada, 1 bina hatta 2 bina, aynı andaydı o testler. İşin daha da esprili yanı var, onu da size söyleyeyim: Biz, tabii, böyle 25-30 kişi, benim öğrencilerim, hepsi orada, bir sene orada yattılar, kalktılar. En son biz deney yapacağız, çok heyecanlıyız falan, dediler ki: “Yalnız, Vali Hanım da görmek istiyor ve on beş dakikası var.” Şimdi, laboratuvar da bir deney yapmamız bizim, işte, böyle bir hafta falan sürüyor çünkü depremi biz, bizim uygulamamızda düşündüğünüz gibi bir anda uygulamıyoruz. Onu yavaş yavaş iterek ve çekerek uyguluyoruz deprem etkisini. Yani on beş dakikada 2 binayı test etmemiz, 1'ini yıkmanız bekleniyor. Tabii, cesaret edemeyeceğimiz bir şey. Önce birinci gün biz, işte, ittik çektik, ki depremin o küçük dalgalarını kendimizce uyguladık. İkinci gün biraz daha devam ettik, bayağı artık hasar oldu. Yani Vali gelince, artık, son dokunacağız, bina gidecek, o noktaya getirdik. Tabii, o akşam bütün ekip dua ediyor, hani, şiddetli bir rüzgâr olmasın, küçük bir deprem olmasın falan, olursa bizim bina gidecek çünkü bütün çalışma suya gidecek; neyse, olmadı. Vali gelince hakikaten ittik, 1 tanesi gitti, o gördüğünüz gitti. Diğeri ise ne yaptı? Onun çok üzerinde durmadım, çok haklısınız. Bir daha göstermek istiyorum: Size göre sağdaki güçlendirilmiş. Tamamen iki aynı bina, soldaki 1 bina, sağdaki 1 bina. Yapılan güçlendirme, alt 2 kat kolanlarının sargılanması. Evet, tam onlar lifli polimer kompozitlerle -yani kumaş bu duvar kağıdı gibi bir şey ama dayanımı çok yüksek-sargılandı. Binaya ağırlık getirmeyen bir yöntem bu. Bu nasıldı? Bir şey daha, bu “DowAksa” diye bir firma var. Aksayı duymuşsunuzdur, o da gurur verici bir şey. Yani ticari olacak belki ama ister istemez gurur duyarsak çünkü dünyadaki çok az ülke karbon lif yapıyor. Yani Japonya, İsviçre, Amerika falan; Çin yapamıyor mesela, yapmaya çok uğraşıyorlar, yapamıyorlar. Bunlar uçaklarda falan kullanılan malzemeler. Bunların en büyük müşterisi Boeing, işte, Airbus falan. O, Türkiye’de yapılan bir teknoloji, bir malzeme. O da işin ayrı bir yanı.

Şimdi, şu anda, yer değiştirmeler çok küçük olduğu için görmüyorsunuz. 2 bina arasında kırmızı bir çelik sistem var ya, o çelik sisteme bağlı pistonlar var.

ULAŞ KARASU (Sivas) - İkisine de aynı anda uygulanıyor.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – İkisine de aynı anda, aynı yük uygulanıyor. Ortadaki çelik sistem çok güçlü, ikisini de aynı anda itiyoruz, aynı anda çekiyoruz ve tamamen aynı, milimi milimine yer değiştirmeler. Burada, işte, görüyorsunuz biraz yakın çekimde hareketi, böyle itiliyor, çekiliyor bina. Dediğim gibi, soldaki 3 santim yer göçme yapıp yıkılırken ki bakın, şunu ağır göstermeye çalışacağım, bakın, kolon dışarı doğru genişliyor, görüyor musunuz? Gözüküyor mu bilmiyorum oradan?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, görünüyor.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - İşte, etriye olsa, onu yapamayacak bir kere. Yani doğru düzgün etriyeyi koysaydı o genişleme olmayacaktı, bu kadar basit yani o etriye. Tabii, o gidince diğer bütün kolonlar da gidiyor, bakın, öbürüne alttan aynı şey oluyor; gene etriye olsa öyle genişleyemeyecek. Şimdi, öbür taraftaki yakın çekime... İsterseniz bunda da görebilirsiniz. Bakın, işte o çapraz çatlak oldu en solda "kesme çatlağı" deriz biz buna. Tamamen etriyeyle alakalıdır yani kesme hasarı etriye eksikliğinde olur, tabii, beton da devrede ama özellikle çatlak olduktan sonra sadece etriye çalışıyor. Bakın, kesti, tam biz buna "kesme hasarı" diyoruz. Öbür sağdakini de görüyorsunuz yani ezileni, yukarıda ezileni de görüyorsunuz burada, biraz daha gideyim.

KOMİSYON ALAN UZMANI DR. ABDULLAH DİLSİZ – Hocam, bu kesme ikinci gün mü oluştu, Vali Bey’den önce?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Yok, çok kılcak bir çatlak vardı sadece, orada durdu. O karar da çok kritikti, nerede duracağımız.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Kaç şiddetinde bir deprem..

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Şimdi, tabii, bakın, bizim literatürümüzde, bizim terminolojimizde şiddet bizim tasarımda ve değerlendirmede kullandığımız bir büyüklük değil -ona da "büyüklük" diyoruz ayrıca, sizin "şiddet" dediğinize biz "büyüklük" diyoruz- çünkü mesela büyüklük depremin Richter ölçeğine göre 7,4; bu büyüklük; şiddet, o 7,4 depremin Balıkesir’de, İstanbul’da, Bursa’da yarattığı etki. Şiddet o, büyüklük öbürü ama hiçbirini kullanmıyoruz biz tasarımda. Bizim için ivmeler önemli çünkü bazen 7,4’lük bir deprem mesela 6,9’luk bir depremden daha küçük ivme oluşturabilir, o yüzden hiçbir zaman büyüklükten gitmeyiz. Dikkat edin, bakın, Adapazarı depremi 7,4’tü, maksimum ivme 0,45’ti ama çok yerde hissedildi. Kaynaşlı depremi 7,2’ydi, maksimum ivme yüzde 85’ti ama küçük bir yerde hissedildi, yani daha küçük olan ikinci deprem Kaynaşlı’da çok daha büyük ivmeler oluşturdu, o yüzden Kaynaşlı yıkıldı ama az bir bölgeyi etkiledi. O yüzden büyüklükten konuşmuyoruz ama belli kabullerle gittiğiniz zaman, bunu yıkan deprem -pek çok kabul yapmanız gerekiyor orada- aşağı yukarı 6,3 büyüklüğünde bir depremdi. Burada şunu söylemeli: O bölgedeki yani Yalova’daki fayın çatlama sonucu üretilen deprem 6,3 büyüklüğünde olursa, bu binanın göreceği hasardı. Bunun pek çok mevcut yapıdan daha iyi bir yapı olduğunu söylemem lazım bu arada. "Mevcut yapıları temsil ediyor." dedim ama betonu mesela 8 değil, 9 değil, 15 falan; etriyesi 50 santim, 60 santim değil, işte, 30 santim. Çok daha kötüler var yani gerçek hayatta. Bu böyle.

Öbürü, esas sizin sorunuz "Diğer yapı ne oldu?" Diğer yapı şöyle oldu: Bütün herkesin video kameralarının şarjı bitti çünkü biz yıkılacağını beklerken, hatta çocuklar bana "Hocam, ya yıkamazsak?" falan dediler. "Ya, olur mu çocuklar, 45 santim pistonumuz var." dedim, 45 santim, bakın, diğeri 3 santim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – 45 santim öteleme yaptı.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - 45 santim ötelemede yıkılmadı. Bunu ben gözümle görmesem inanmam.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 45 santim.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Bir kat, sadece bir kat 45 santim... Şu anda görüyorsunuz. Biz buna "yüzde 15 öteleme oranı" diyoruz, 3 metre yüksekli bir kat için. Yani bunu duysam inanmazdım. Demin Van’da bir resim gösterdim size, hatırlıyor musunuz? Van DSİ binası, onda yüzde 10’du. Biz, böyle Japonlar falan nasıl şaşırdık, ettik, fotoğraflar

çektirdik, mucize falan diye. O da yıkılmamıştı yüzde 10 ötelemeyen sonra. Bu, tabii, yıkılmadı böyle kaldı. Bu arada, bu iki bina şu anda hâlâ orada. Arama kurtarma birlikleri derneği veya dernekleri birliği gibi bir kurum eğitim için kullanıyor bunları. İşte, maket yerleştiriyorlar, onu arıyorlar, kurtarıyorlar, buluyor falan. Yalova'dan Çınarcık'a sapınca sağda hemen, AFAD'ın arazisinde olan bir şey.

Kısacası, inanılmaz işe yaradı. “Bu neye karşı geliyor, bu 45 santimlik yer değiştirme?” dersiniz, bunu isteyecek bir deprem yok bu yapıda. Yani 7,3'lük falan bir deprem olsa mesela 8 santim yer değiştirme yapacak. Dolayısıyla, onu ayakta rahat rahat atlatmış olacak. Bunun için hani, olabilecek bir deprem yok bunu gerçekte bu hâlde getirecek.

Şimdi, bu soru bir. Diğerlerini hatırlatır mısınız?

Denetim...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yapı denetimini yeterli buluyor musunuz?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Bulmuyorum. Yani yapı denetimle benim bir işim yok normalde, sadece annemler binasını bir müteahhide vermişti işte, on sene kadar evvel. Denetim firması vardı ama ben hiç görmedim, ben denetim yapıyordum yani ben kendim gidiyordum sabahın altısında beton dökümüne. Her şey hatalı, her şey hatalı. Her etriye kırılıyor. Şimdi, o etriyeleri 135 derece bükmeleri lazım ama o sert çelikten yapıldığı zaman bükülürken “cıt” ediyor, orada bırakıyor usta onu, atmıyor o demiri, onu kullanıyor. Siz ona elinizle bakmazsanız, o kanca tak diye gidiyor ve ben, o müteahhide o şeyi söktürene kadar akla karayı seçtim. Denetim filan yok bu arada, denetim imzalamış gitmiş. Beton meton yok, adam kendisi alıyor, veriyor, test ediyor, etmiyor ama tabii, ben kendim aldım test ettim laboratuvarında falan. Yani yanlış anlamayın, denetim firmalarını kötülemek için söylemiyorum, muhakkak istisnadır, iyi yapanlar vardır. Ama tam çalışıyor mu? İşte bu etik bir sorun yani buna bir şey diyemiyorum. O, benim slaytlarda vardı, gene heyecandan atlardım; yeni yapılar için bence en önemli önlem, denetimin denetimini daha iyi yapmak, denetimi daha ağır cezalandırmak çünkü bu büyük bir sorumluluk yani oradan o numuneyi almıyorsa adam -iş i- projeyi doğru kontrol etmiyorsa, iş i o. Siz “Zemine karışıyor mu?” dediniz, denetim firması zeminden de sorumlu. Orada doğru zemin etüdü yapıp doğru zemin değerlendirmesi yapılması da...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani adrese teslim zemin etütleri yapıldığını biliyoruz, statik betonarme hesapları doğrultusunda zemin etütleri yapıp verildiğini biliyoruz. Bu anlamda denetlenmesi gerektiğini düşünüyorum ben zeminlerin.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Bu kurtarmadı, bunu ZET'çe yap denildiği oluyor, o da ZET'çe yapıyor. Bunun bir kısmı mühendislik içinde olabilir yani marjini biraz fazla kullanmıştır, ucu ucunadır, şey yapabilir. Heps i kötü niyetli olmayabilir, bazıları teknik anlamda doğru olabilir. Ama sorularınızın cevabı, denetimin aksayan yanları var, yeni sistemde daha iyiye gitmiş olabilir çünkü artık müteahhit kendi seçmiyor, yeni bir değişiklik oldu, bu önemli bir adım. Öbür sorunuz, zemin güvenliği de zaten denetim firmasının bakması gereken konulardan biri.

Bir sorunuz daha vardı galiba.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Deprem sigortası sisteminin dünyada uygulamaları nedir? Bizimki doğru mudur?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Bana sorarsanız dünyadaki en iyi uygulamalardan biridir. Yani ben yakın zamandır YÖK'ü temsilen DASK Yönetim Kurulu üyesiyim ama çok önceden beri DASK'la bir şekilde çalışıyorum, hasar

tespit sistemleri vesaire. Bir kere dünyanın en ucuz sigortasıdır; arabamı sigortalamak için, çok daha düşük miktardaki bir değeri sigortalamak için işte 1.000 lira, 500 lira, 700 lira veriyoruz. Evimiz çok daha pahalı, DASK'a 150 lira veriyoruz, birincisi bu. İkincisi, DASK ödüyor hakikaten. Üçüncüsü, şu soru hep akla geliyor: DASK ödüyor da İstanbul depremi olursa, büyük deprem olursa ödeyebilir mi? Öder çünkü DASK riski satmış durumda. Sayıları şey yapmayın, yaklaşık konuşuyorum, riskin yüzde 15'i falan DASK'ta, yüzde 15'i Munich RE'de, yüzde 15'i bilmem Swees Re'de, yüzde bilmem kaç Tokyo'da yani İstanbul'da Allah korusun büyük bir deprem olursa İsviçre, Japonya, Almanya bizim kadar üzülecek çünkü aynı riski hemen hemen almış durumdalar. Küçük depremlerde bu devreye girmiyor, belli bir limiti var onun. DASK kendi başına karşılayabiliyorsa bu hasarı ki şu ana kadar karşıladı. Büyük bir deprem olmaması sebebiyle de bayağı bir birikti, DASK ekonomik açıdan da güçlü bir durumda şu anda. Ama gene de belli bir büyüklükten daha büyük bir hasar olursa dünyadaki bütün sigorta şirketleri buraya gelecek. DASK şu anda dünyadaki en büyük sigorta havuzu benim bildiğim kadarıyla, DASK portföyü. Bu riskin küçük bir bölümü DASK'ta, geri kalanı dünyanın her yerinde. Bu yüzden bence başarılı bir sistem. Para yokken bu güvenceyi nasıl alacaksınız? Riskinizi satarak alacaksınız, bunu yapıyorlar. İyi niyetli olduklarını biliyorum, vatandaş lehine hep yani diyelim ki bu işte orta hasar ile hafif hasar arasındaysa orta hasar olarak değerlendirip primi öyle veriyorlar. Tabii, bunu da dikkatli yapmaya çalışıyorlar çünkü sonuçta bizim paramız yani DASK dediğiniz devletin bir kurumu, hepimizin parası. Bol keseden de herkese de ağır hasar vermek istemiyor. Bazen Bakanlık, AFAD çok iyimser tahminler yapıyor veya bina sorunlu, bunu ağır hasar gibi değerlendirebiliyor, binada hasar yok aslında.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Esas şuna getirmeye çalıştım Hocam: Bilmiyorum, bu binanın yapımı aşamasında bunu denetleyip eğer siz DASK olarak bunu ödeyeceğinizi bilerseniz, zeminden binanın yapımına, kalitesine, inşaat malzemesinin kalitesine kadar kontrolünün yapıldığı bir sistem olabilir mi? Sadece bir öneri olarak hani. Vakıf olarak bunu araştırınız mı ya da hoca olarak bunu araştırınız mı? Bunu duymak istiyorum, esas sormak istediğim budur.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Araştırdık. Çok akıllı bir öneri.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Depremden sonra ben hayatta kalırım, kalmam, bana ödeyecek; bu değil. Önemli olan deprem oluşmadan o binanın doğru zeminde ve doğru tasarımla yapılıp yapılmadığının kontrolü ve bunu sigorta yaparsa, hasarı ben ödeyeceksem doğru kontrol ederim doğru yapılıp yapılmadığını; bu anlamda sormuştum sorumu.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Soru çok güzel. Biz de aynı önerileri yaptık. Sonra işin içine girdikçe şunu gördük, bunu yapmak için o binayı incelemeniz için çok ciddi bir mühendislik gücünüz olması lazım, bunu idare edecek çok ciddi bir yapınız, lojistiğiniz olması lazım. Yani, bir binayı incelemek 20-30 bin lira. Şimdi, DASK primi 150 lira. Adam oraya gidip arabası park edip 2 kez telefon etse zaten 150 lira gidiyor o yüzden teorik olarak çok güzel gözükmeyle beraber, biz şu an 150 liraya sigortayı yaptıramıyoruz. O incelemeyi yapacak olsak bu sigortanın bedeli işte iyice ödenmez bir hâl alacak, o yüzden maalesef o olamadı. Teorik olarak güzel ama uygulamada sıkıntı var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Anladım, teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

İzmir Milletvekilimiz Sevdâ Erda Kılıç.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sunum için çok teşekkür ederiz Hocam, hakikaten interaktif bir sunumdu, biz de biraz kendimize gelmiş olduk.

Şimdi, ben hukukçuyum, avukatım; mühendis olmadığım için yanlış bir terim kullanırsam kusuruma bakmayın. Şimdi, bu İzmir depremde kamuoyunda da çok tartışılan bir konu vardı, bu hasarsız, tamam; az hasarlı, orta hasarlı ve ağır hasarlı... Orta ile ağır hasarlı arasında nasıl bir fark olduğuna ilişkin de vatandaşlarda bir panik oldu. Tabii, orta ile ağır hasar arasındaki afetzedelerin aldığı yardımlarda farklılaşıyor. Gidip başvurup orta hasarlıları ağır hasara çevirmeye çalıştılar. Siz teknik bir hoca olarak nasıl bakıyorsunuz? Az hasarlıyı anlayabiliyoruz hani biraz benim mantığıma da tamam, ama orta ile ağır hasar arasındaki şey vatandaşa da pek anlatılamıyor ya da mühendis olmayanlar için anlaşılması çok zor.

İkincisi, bu asansörler için böyle periyodik denetimler var ya, bu binalar için de yani inşaat mühendisi açısından böyle periyodik denetim zorunluluğu olabilir mi, ona nasıl bakıyorsunuz?

Çok teşekkür ederim yeniden, sunumunuz için.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ - Ben teşekkür ediyorum, ikisi de çok güzel sorular.

Birinci soru için, bir kere mühendis için de zor. Bir mühendis, normal mühendis eğitim hayatı boyunca hasar görmez, mühendis hep yeni yapı tasarlar. Bir tane çatlak görmeden mezun olmuştur çoğu mühendis. Yani bir tane bir giriş testi yaparız o gün geldiyse, deneyi izlediyse, dalga geçmediyse onu belki görür belki görmez, onu da hani İTÜ'den başka herhangi bir üniversite yapıyor mu, bilmiyorum. Normalde mühendisin görevi yeni yapı tasarlamaktır, çatlak görmez yani. Şimdi, yani siz neyseniz mühendis de öyle, onu söyleyeyim. Yani, şeye gelince bir hoca olmaktan daha öte, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hasar tespit metodolojisini de aslında hazırlayan ekipten biri olarak ve o eğitimleri de yapan kişi olarak söylüyorum. Onu da söyleyeyim, çok önemli bir aşamaydı bana göre, ilk kez bu depremde böyle standart bir hasar tespit değerlendirilmesi yapıldı. Onun öncesinde de 40 bin kişiye -yani bizi çektiler üniversitede, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bir grup ekibi bunu on-line olarak- Türkiye'deki başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bütün elemanları olmak üzere belediyeler, üniversiteler, kamudaki pek çok mühendis, mimar ve teknikere bunları zorunlu olarak on-line izlettiler. Şöyle izletiyor; başında tıklamanız gerekiyor, açıp gidemiyorsunuz, başında olarak bunu izlediler. İzmir'de biz de eğitimler yaptık, daha evvel de İstanbul depreminden sonra 2 bin kişiye, hemen akabinde, başka Manisa'da, başka İzmir'de, pek çok yerde yaptık ve bunun bu sahaya yansımaları gördüm. Eskiden şöyleydi, o çok olmadı bu depremde bakın, dikkat edin, birisi diyordu ki "Bu bina hafif hasarlı." Başka bir kişi diyordu ki: "Bu bina ağır hasarlı." Duydunuz mu siz bilmiyorum, ben rastlamadım İzmir için böyle bir şeye çünkü herkes aynı terminolojiyi, aynı dili kullanmaya başladı. Önemli bir gelişme olarak bunu kenara koyduktan sonra sizin sorunuz "Ağır ve orta hasar arasındaki fark ne?" Bizim açımızdan ağır hasar, onarılabiliirliğin ötesinde bir hasardır. Bunu nasıl yapıyoruz? Bir sürü hasarı modelliyoruz, analizler yapıyoruz, deney sonuçlarına bakıyoruz. Bunun sonucunda biz diyoruz ki: "Çatlak bu kadar olursa, donatı bu hâle gelmişse, beton bu kadar ezilmişse..." Bunu olabildiğince tabii standart hâle getirmeye çalışıyoruz, illa bir yaklaşıklık var çünkü sahadaki hasarların bin tanesi birbirinden farklı. O yüzden belli yaklaşıklıklarla, belli kalıplar içine alarak bunu anlatıyoruz. Bak, bunu gördüysen eğer veya 2 tane bunu gördüysen, 3 kolonda bu varsa bu yapı ağır hasarlıdır, artık bu onarılıp güçlendirilemez, yıkımdır bu. Devlet de doğal olarak daha fazla para verir. Bütün bu çizgiler de konservatif çekilmiştir bu arada. Biz ağır diyorsak aslında gerçekten ağır değildir o ama çocuğun hata yapma olasılığı vesaire vesaire, gözden kaçabilecek şeyler oluyor, giremiyor içeri, adam kapamış

daireyi, göremiyor. Bu kadarını görmek ağır hasar için yeterli diyoruz, pratik bir şey olmak zorunda bu. Orta hasar ile hafif arasında, tamamen ekonomik, şey değil yani teorik olarak orta, hafif hasar hemen kısa şekilde müdahale edilebilecek ve aslında iskân edilebilecek hasar hafif hasar yani girip oturabilirsiniz. Pratik olarak dayanımını kaybetmemiş durumda, yüzde 5 maksimum. Hesapta böyle, gerçekte o kadar bile kaybetmemiştir. Dediğim gibi, bunlar deneyden, teoriden geliyor. Dolayısıyla, onarılamayacak ile hemen girilemeyecek arası da bizim “orta hasarlı” olarak tanımladığımız hasar seviyesi. “Buradan buraya kaçır mı, buradan buraya kaçır mı?” Kaçır, o çizgiyi yüzde 100 çekmeniz mümkün değil çünkü adam ne içindeki demiri biliyor ne betonu biliyor ne hasar gören kolonun, yapının diğer bölümüne göre taşıma kapasitesinin ne olduğunu hesaplaması mümkün o anda, o anda bir karar vermek zorunda o çocuk. O yüzden, belli bir yaklaşıklık içinde bunu olabildiğince doğru yapmaya çalışıyoruz. Hedefimiz, en azından iki seviye hata yapmasın, ağır ile hafifi karıştırmasın. O kadar çok şey gördüm ki.

Bakın, çok önemli devletimiz açısından. 26 Eylül İstanbul depreminden sonra açıklandı ki: “19 tane okul binası ağır hasar gördü.” Ve bunların bir kısmına -İzmir’de de yaşandı, ona da geleceğim- “güçlendirilmiş binalar” denildi. Bakın, bir okul binasının, hele ki güçlendirilmiş bir okul binasının ağır hasar görmesi için İstanbul’daki binlerce gecekondunun yıkılması lazım. Okul binası dediğiniz normal binaya göre ciddi anlamda büyük deprem etkilerine karşı koyacak şekilde yapılır, mühendislik hesabı görür. Öyle görmeyen bir sürü bina var, onlara bile en ufak bir şey olmazken okul binasının ağır hasar görmesi mümkün değil. Çok yanlış bir açıklama oldu. İki türlü yanlış oldu; bir, insanların devlete olan güveni sarsılmış olabilir. Benim çocuğumu gönderdiğim okul bu kadarcık depremde ağır hasar gördü. Ya bir deprem olsaydı? Deprem değildi o yani; 5,8 Silivri açıklarındaki deprem İstanbul’da yaşayacağımız depremin yirmi beşte 1’i falan. Kamyon geçse o kadar sallanacak yani okul. O depremde okullar için ağır hasar imajı çok yanlış. İkinci yanlış da “Güçlendirilen okul binaları ağır hasar gördü.” Bu da güçlendirmeye olan inancı gene hatalı yere yıktı, bir olayda iki yanlış. İzmir’de de denildi ki: “Güçlendirilen bina yıkıldı.” Hiçbiri güçlendirme değil. Sadece 2006’da küçük deprem olduğu zaman kırışlar çatlamış, o çatlaklara epoksi enjekte etmişler. Yani o küçücük depremde bile hasar görmüş, yaptığı şey tamamen şey, depremin dayanımını artıracak bir şey değil yani.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Makyaj...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Makyaj, onu yapıyor, doğal olarak da büyük depremde yıkılıyor. Bu “Güçlendirilen bina yıkılmış.” demek değil ki. Aynı betonarme gibi yani güçlendirmenin de güçlendirme olması için onu da kuralına, tekniğine uygun olarak yapmanız lazım. Güçlendirmeyi kafanızdan yapmıyorsunuz ki; güçlendirme planını yapıyorsunuz, binayı analiz ediyorsunuz, değerlendirmesini yapıyorsunuz, can güvenliği sağlandıysa artık o güçlendirme oluyor, şu anda öyle. Öyle bir tane usta bir kolonu mantoladıysa o güçlendirme değil yani.

Başka kaldı mı sizin soru? Bir tane daha vardı galiba.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Asansör gibi periyodik denetimlere nasıl bakıyorsunuz, olabilir mi yani olabilirliği var mı?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Olabilir, yerinde de olur. Asansör kadar kolay değil çünkü asansörde işte “O dişliye bak, buna bak, yağını kontrol et, elektriğine bak.” falan. Bina için o kadar kolay değil ama gene de bir korozyon akmış mı, bir yerinde bir çatlak olmuş mu anlamında bu yapılabilir. Bunu İstanbul Üniversitesinden veya birkaç

üniversiteden bir grup –bana da arada sırada danışıyor- böyle bir öneri yapmışlardı aynı sizin dediğiniz gibi, aynı sizin dediğiniz asansör gibi, Makina Mühendisleri Odasının yaptığı inceleme gibi “Beş yılda bir biz bunu yapalım...” Çünkü beş yıl ciddi bir zaman. Bina kimlik belgesi...

ULAŞ KARASU (Sivas) – Statik denetleme...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Statik denetleme, mimaride bir şey yok ama statikte de, tabii, üzerine bir kat eklediyse mesele yani.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Hocam.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Rica ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yine, İzmir Milletvekilimiz Necip Nasır.

Buyurun Sayın Vekilim.

NECİP NASIR (İzmir) – Hocam, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

İlk başta hemen “1975 yönetmeliği” deyince ben “Evet” dedim. Sunumda da ifade ettiğiniz gibi, İzmir depreminde aslında yıkılan yapıların hepsi, bildiğiniz gibi, 1975 yönetmeliğine tabi yapılarıydı. Sunumda da ifade ettiğiniz gibi, bir sürü uyumsuzlukların bir araya gelmesinden kaynaklanıyordu. Ben de orada görevliydim. Yani görevli derken, on beş gün sürekli sahadaydık. Hatta Barış Apartmanı’nda Kentsel Dönüşüm Genel Müdürümüz Vedat Gürgen’le bizzat Barış Apartmanı’ndaki etriyeleri kontrol ettik. Etriye sıkılaştırmaları mükemmel yapılmıştı. O bölgede yıllarca ben de inşaat yaptım. “Pump” derdik, sıkı beton gelsin diye, biliyorsunuz hazır beton yoktu, beton hataları vardı. Daha önce biliyorsunuz zemin etütleri olmadığı için zemin etütleri yapılmadan yapılmıştı. Bir sürü bu hataların haricinde 75 yönetmeliğinin çağrıştırdığı bende bir şey oldu, ondan hemen elimi kaldırdım. Oradaki yıkılan binaların ortak bir özelliği vardı Hocam. Bizim İzmir’de de bir konsol çıkımlarımız var meşhur “kapalı çıkma” diye tabir ettiğimiz, bir o. Bizim 75 yönetmeliğinde yanlış hatırlamıyorsa “Güçlü giriş, zayıf kolon.” anlayışı o dönem mevcuttu. Ondan ziyade, yıkılan binaların en büyük ortak özelliği hepsinin altının dükkân olmasıydı. Yani 75 yönetmeliğinde düzensizlik hesapları yoktu, yumuşak kat hesabı yoktu, döşeme düzensizlik hesapları yoktu. Yani tabii öyle olunca da biz dedik ki “Bir sürü yanlış üst üste gelmiş, zemin etüdü yok, elle dökülen betonlar...” Ama şunu da burada ifade edeyim, ben de inşaat mühendisiyim. Türkiye’de bu Yapı Denetim Yasası çıkmadan önce İzmir İnşaat Mühendisleri Odasının İzmir’de yaptığı denetimlerde çok büyük başarılı çalışmaları olmuştur, bunun da hakkını teslim edelim. Bunu burada ifade etmek istiyorum ama orada bu yumuşak kat hesabının olmaması yani düzensizlik hesapları “A1, A2” diye, sonra “B1, B2”lerin... Komşu katlar arasındaki yumuşak kat... Bu bir yerde de “Ya, biz mühendisler olarak acaba yıllarca yanlış şey mi yaptık?” diye de bizde tereddüt oluşturdu. Tabii ki zemin, betonun uygun olmaması, bir de bu yumuşak kat hesap, düzensizlik hesaplarının olmaması sorun yaratmıştır diye düşündük. Bilmiyorum, yani onların da etkisi var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben çok teşekkür ediyorum.

Yüzde 100 söyledikleriniz doğru fakat şunu düşünürseniz, daha evvelki depremlerle de birleştirirseniz ve oradaki diğer yandaki bina, bir sonraki bina, bir arka sokaktaki bina da aynı yönetmelik ve aynı felsefeyle yapıldığını düşünürseniz aslında yönetmeliğin kurallarına uyduğunuz zaman... Şimdi, etriye sıklaşması var evet bazılarında ama kancası 90 derecedir, 135 değildir. Çirozu yoktur, 25/80, 25/100 kolonlar hepsi yıkılanların. Çiroz yok, bir tane çiroz göremezsiniz. Şimdi, dolayısıyla kısmen uyuyor ama bir taraftan da bazı şeyler uymuyor. O yüzden yumuşak kat olup yıkılmayan bir

sürü bina var. Şimdi, söylediğiniz doğru 75 yönetmeliği hiç şüphesiz mükemmel bir yönetmelik değildi, öyle olsa 98 ve sonraki yönetmelikler çıkmazdı. Ama esas vermek istediğim şey şu: 75'e siz bu binalar biraz olsun uysaydı majör konularda, çirozmuş, kancaymış... O söylediğiniz kusurlar belki yapıda biraz daha hasara sebep olacaktı ama can kaybına sebep olmayacaktı. Yani yüzde 100 uygulanıp da can kaybına neden olan bina görmedim diye ben aslında başta söylemek istedim, onun da arkasındayım ama hiç şüphesiz tabii ki yönetmeliklerimiz geliyor, bu da doğru.

NECİP NASIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, donatıdan hep bahsettiniz de şimdi, biliyorsunuz Türkiye’de ya da dünyada da böyledir. Üretilen demirin yaklaşık benim bildiğim kadarıyla yüzde 85’i hurdadan imal ediliyor. Yani bir noktada bu yorgun demir. Binlerce ton Amerika’dan İngiltere’den Türkiye’ye limanlara geliyor, bunlar potalarda elektrik yöntemiyle eritiliyor, ilave katkılarla beraber sonunda ortaya bir demir çıkıyor. O söylediğiniz, özellikle, etriye bükme 135 derecede hepsi kırılıyor diyorsunuz, normal. Çünkü o sertliği mertliği derken vurunca küt diye gidiyor. Bu konuyla ilgili acaba çalıştınız mı? Şimdi, bunların tamamı standartlara uygun yani çekme, kopma değerleri üç aşağı beş yukarı hani onların şimdi eskisi gibi değil, o her demire bir künye de takıyorlar. İkiser üçer tonluk bağları var orada demirin künyesinde de üç aşağı beş yukarı var. Yani Türkiye’de 2 tane kurum şu an cevherden çalışıyor. Bir tanesi Karabük Demir Çelik, biri de İskenderun Demir ve Çelik. Divriği’den gelen madenlerle çalışıyor. Yani ben de yıllardır bu sektörün içindeyim ama burasını hep merak etmişimdir. Yani belli katkılarla bu demiri üretiyorlar ama bu demirin de bir yorulmuşluğu kesin var çünkü zaten adı üstünde hurda. Onun davranışı nedir? Yani oradaki o yorgunluğun işin neticesi ne, tesiri nedir?

İkincisi de, bu lifli polimer. Yani gelecekte belki donatının, demirin yerini alabilecek ekstra malzeme olarak algılayabiliriz ama tabii gözüm de hep resimde kaldı, soracağım bir sürü soru vardı ama “45 derece salındı.” deyince tabii o betonun davranışı içinde nasıl bir davranış sergiledi ben anlamadım. Yani 45 derece salınıncı, tekrar eski hâline gelince aşağıda beton diye bir şey kaldığını ben şahsen düşünmüyorum, betonun bir salınımı var çünkü hani o salınımı sağladıysa tekrar 45 santimden 3 metre yükseklikte geri döndüğü anda herhâlde o betonun üstünde ve altında misyonunu tamamlamıştır diye düşünüyorum, yani bu kişisel fikrim. Şimdi, bunu orada bir arada tutan polimer lif. Yani aslında orada ne yapıyor, bir noktada, işte kuşaklamayla oradaki agregayı, zaten beton basınca demir çekmeye çalışıyor, yani onları bir arada tutma vazifesini gösteriyor, özeti o. Acaba bunu gelecekte... Hani çekme mukavemetleri tahmin ediyorum bu demirden de yüksektir çünkü netice itibarıyla askerlerin giydiği şeyleri düşünürsek, nedir o?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Aramid. Genelde çelik yelekler aramiden yapılıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet, çelik yeleklerle aynı mantık gibi düşünürseniz, tahmin ediyorum yani o manada çekme mukavemetleri demirin kat kat kat üstündedir. Gelecekte donatı olarak kullanılabilir mi? Sorum bu. Tabii, şu an tam o kiriş ile kolonun daha yukarısına doğru kuşaklama şansınız yok yani o döşeme kısmı var. Eğer yeni uygulamalarda bu aradaki ilişki... Çünkü tam o şeyi orada, işin püf noktası kolon kiriş birleşiminin olduğu yerde, yine kolonun temelle birleştiği yerde.

Bunun devamında bir sistem var mı? Yani bu polimer esaslı uygulamalarda gelecekte biz inşaat demiri kullanmadan da bu tür binaları yapabilecek miyiz? Gerçi, şimdi, betonun da teknolojisi inanılmaz değişti, standartları değişti. Standartları değişti derken yani artık beton çeşitlendi. Mesela, işte, şantiyelerde eskiden C45, C50 beton kullanılmazdı, şu an normal inşaatlarda C45, C50 betonlar çok rahat kullanılıyor. Hani, onlar daha çok prefabrik, özel binalarda falan kullanılırdı. Demirde böyle bir alternatif varken acaba betonda da böyle bir alternatif var mı? Yani gelecekte... Hani, siz biraz uçuk düşünüyorsunuz, bunlar da biraz uçuk şeyler, biz de hayal ediyoruz olabilir mi diye.

DASK meselesi vardı. DASK'ta aslında uygulama iyi ama kötü olan şu: Beyana esasla siz sigorta yapıyorsunuz yani hiçbir şeyi görmüyorsunuz, gidip diyorsunuz ki: “Şu sokak, şu cadde, şu apartmanın şu no.lu dairesi benim.” “Ya, bu depreme dayanıklı mı değil mi, eski mi yeni mi, durumu nedir?” diye DASK'ın bir incelemesi yok. Yani hiç olmazsa hani incelemeyi geçtik, şöyle dünya gözüyle bir gidip görse iyi olmaz mı? Yani hiç olmazsa dünya gözüyle şu binayı görse, o daireyi görse de yine sigortalayacaktır. Kaldı ki şunu söyleyeyim: Ben her hâlükârda sigortalanmasının yanındayım çünkü o binayı alan, o daireyi alan insanlar, özellikle şu an kentsel dönüşümü zor yaptığımız bölgelerdeki insanlar yirmi yıl devlette çalışmış, yirmi yıl, yirmi beş yıl, otuz yıl, o birikimleriyle gidip o daireyi almış. Yani onun hiçbir günahı yok, varsa da yüzde 5. Zaten o binadan daha çok, o gün böyle... Hani, bu söylediğimiz binalar daha çok 90'lı yıllar, 80'li yıllar hiç kimsenin... Türkiye depremle de daha ciddi oranla son nesil olarak tanışmamış, sadece fiyat endeksli, cadde, sokak endeksli analizlerle daire alıyordu. Dolayısıyla, şimdi biz ona, bu insanın dairesine “Senin daire depreme dayanıklı değil, biz bunu sigorta yapamayız.” desek, aslında devlet sosyal bir devlet, yani bir şekilde yıkılsa da onu yapmalı çünkü onun ikinci bir B planı yok, C planı yok, o kadar ömrü de yok. Yani otuz yıl çalışmış, o daireyi de almış. Hadi yıkıldı diyelim, gel bir otuz yıl daha borçlansan ortada kimseyi bulamazsın. Belki buna da bir bakmak lazım, ona da herhâlde varisleri mi karar verecek. Orada da biraz olayın flu olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben teşekkür ederim güzel sorularınız için.

Şimdi, DASK sorusu, tabii, bizim çok üzerinde düşündüğümüz bir konu fakat yani düşünün ki bir inşaat mühendisini bir adrese göndereceksiniz... Aşağı yukarı o prim... En az o prim kadar, belki daha fazla para vermeniz lazım ki...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şöyle 10 tanesine birden gider, 20 tanesine birden gider. Sabaha birisi alır, der ki “Şu şu adreslere bir bak gel.” yani şart değil illa tek noktasına gitmesi.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Yani bayağı bir lojistik işi. Şu anda DASK'ta 1 inşaat mühendisi var, DASK'ın kendisinde, geri kalanları hep “eksper” denen bir grup, bütün deprem sonrası tespitleri bunlar yapıyor. Tabii ki haklısınız yani düşünce çok iyi ama rakamı buraya tuttuğunuz zaman şeyi zor yani rakamı yükseltmeden oralara gitmek zor. Dürüst beyandır diye bakılıyor. Orada eğer vatandaş lehine bir yanlış varsa, yani orada bir iyi niyet varsa; 100 metrekare yerine 70 metrekare yazmış, 100 metrekare ödüyor DASK. Ama hani, tabii, çok daha büyük bir şey varsa herhâlde onu da ödemiştir diye tahmin ediyorum ama genelde vatandaş lehine bu beyandaki hataları düzeltiyorlar. DASK'la ilgili onu söyleyebilirim, zor bir şey ama siz de tahmin edersiniz.

Lifli polimerlerin donatı olarak, çelik alternatifli donatı olarak kullanılması şu anda Kuzey Amerika'da, Japonya'da -sizin de öngördüğünüz gibi- başlamış durumda. En önemli avantajı şu: Betonarme bir yapının ömrü... Betona bir şey olmuyor, iyi bir betona bir şey olmuyor, tamamen içindeki çeliğin paslanmasıyla alakalı ve bu şu anda gelişmiş ülkelerdeki en büyük...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yeri gelmişken ne kadar Hocam, yüz yıl mı betonun ömrü?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Şimdi, teorik olarak böyle deriz ama aslında sonu yok çünkü zamanla beton dayanım kaybetmiyor, tamamen içindeki donatı zamanla paslanıyor geçirimsizliğe bağlı olarak.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yine bir ömür biçerseniz hani...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Sıradan yapılar için elli yıl -teorik ama tamamen- yani elli yıl sonra beton gidiyor diye değil, daha önemli yapılarda yüz yıl diye teorik bir ömür kabul ederiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Ama beton kalitesiyle de bir ilgisi vardır. Yani korozyona bağlı betonun...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – İyi beton için söylüyorum.

Şimdi, betonunuz kötüyse, pas payınız sınırlıysa on yılda da beton gider, beton dağılır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Normal şartlarda yani.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Normal şartlarda, belli standartlardaki beton için söylüyorum, bu teorik değerler var, bunun çok ötesinde aslında yani bunun çok ötesindeki betonlar şu anda bütünlüğünü koruyor ve sorunsuz yaşıyor, yaşamaması için de bir sebep yok donatı korozyonu önlerseniz. Donatı paslanıyor, hacmi artıyor, betonu çatlatıyor, işte ondan sonra beton stabilitesini kaybediyor diyelim. Bu sebeple de bu lifli polimer donatılar çelik donatı yerine kullanılmaya başlandı özellikle dışa açık yapılarda, köprü girişleri vesaire yani dış, açık havada, zor atmosfer şartları olan yerlerde kullanılıyor. Dezavantajı ne? Özellikle deprem mühendisliği tasarımında dayanımı çok yüksek ama gevrek bir malzeme yani o dayanıma kadar gidiyor, o dayanımdan sonra “pat” diye kopuyor. Çelik hâlbuki dayanımına geliyor, çok daha düşük olsaydı da o dayanımdan sonra büyük deformasyonlar yapıyor sünek bir malzeme. Bugün bizim depreme dayanıklı yapı tasarımı tamamen süneklik felsefesine dayalı. O yüzden, boyuna donatı olarak kullanılması şu anda yok. Yavaş yavaş Amerika'da, Kanada'da... Belki bizim bir sonraki yönetmeliğe güçlendirme amaçlı en azından girecek ama hangi koşulda gireceğiz? Diyeceğiz dayanımı çok yükselt, süneklikten medet umma yani senin yapın tamamen dayanımıyla karşı koysun, deformasyon kapasitesini hesaba katma, o zaman buna izin veriyor şu anda Amerika'daki yönetmelik. Dolayısıyla dediğiniz zaten oldu yani depreme maruz kalmayan giriş gibi, döşeme gibi, tabliye gibi elemanlar da kullanılıyor, tamamen yapının ömrünü uzatmak için ve bakım onarım masraflarını sınırlamak için, depreme yönelik şu anda yok ama yakın gelecekte göreceğiz. Buradaki en önemli şey, şu anda bizim depreme dayanıklı yapı tasarımı sünekliğe dayalı ama büyük ihtimalle on-on beş sene sonra bu felsefe tamamen değişecek. Yani şu anda biz ne diyoruz? Ben depreme dayanıklı yapı... Bir de bu da çok yanlış bilinir. “Depreme dayanıklı yapı” demek depremde hasar görmeyecek yapı demek değildir, depreme dayanıklı yapı tasarım depremi olduğu zaman bir daha kullanılamayacak derecede hasar görebilecek bir yapı, yönetmelik böyle. Küçük depremlerde hasar görmeyecek, orta depremlerde onarılabılır hasar görecektir, büyük depremde ki o dönüşüm periyodu dört yüz yetmiş beş yıl olan, elli yılda aşınma olasılığı yüzde 10 olan deprem olursa bir daha onarılamayacak derecede hasar görebilir, yönetmelik bu esasa dayalı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ama yıkılmayacak.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Yıkılmayacak, yıkılmayacak, can güvenliği sağlanacak; bugünkü felsefe bu. Yarın büyük ihtimalle can güvenliği yeterli olmayacak bizim için, “Hayır, ben can güvenliği değil, hemen kullanmak istiyorum.” diyeceğiz on sene sonra, on beş sene sonra ekonomimiz iyileştiği zaman. O zaman işte bu donatılar daha çok kullanılabilir olacak.

Çelik ile ilgili; eridikten sonra artık şey değişiyor yani o yorgunluk işi bitiyor, o moleküllerine ayrılıyor, o arada ama karbon biraz fazla çıkarsa ki bizim problemimiz o, daha sert oluyor. Mesela, bizim çeliklerin çoğunu Amerika’ya falan satamıyoruz, sismik çelik olarak satamıyoruz, onlar daha pahalı ve daha özel, daha itinalı imal edilen çelikler, bizim de iç piyasada onları kullanmamız gerekiyor, sağlaması gereken şartlar belli ama bazıları bunun altında oluyor. Bir de uygulama hataları da var bunu yaparken yani çelik iyi bile olsa -siz onu söylediniz- onu usta bükerken belli bir çaptaki dairenin etrafında bükmesi gerekiyor. Eğer onu, bir çivi çakıp o çivinin etrafında bükerse oradaki yuvarlatma çapı çok küçük olduğu için çatlatıyor. Çok keskin döndürmüş oluyor çeliği, bu da tamamen imalatla alakalı.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Betonla ilgili yeni alternatif bir ürün var mı?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Betonla ilgili alternatif bir ürün... Şu an için şöyle bir ürün var alternatif sayarsanız: Dönüştürülmüş beton. Gene benim iki tane doktora öğrencimi bu konuda çalıştırdığım için söylüyorum ve İstanbul’da büyük problem oldu ve olacağı için söylüyorum. Şu anda Avrupa’da yeni inşaat hemen hemen hiç yapılmıyor ve yeni inşaatlarda mevcut malzemeleri olabildiğince kullanmak istiyorlar. Yani dağdan dereden gidip kum çakıl... Hani, biz dönüştürelim derken hiç konuşmadığımız için bir de o yanı var. Bunu mesela, bugün herkes çok rahat bir şekilde “Dönüştürelim, yıkıp yapalım.” falan diyor ama mesela Avrupa’da bunu söyleseniz herkesin tüyleri diken diken olur sadece çevresel kaygıdan. Yani siz bir moloz yapacaksınız, doğaya moloz atacaksınız, kullanmayacaksınız, başka bir yerden çakıl makıl kıracaksınız, dağdan dereden onu alacaksınız, doğayı tahrip edeceksiniz, bu şu anda Avrupa’da çok önemli bir kaygı, belki bizde de on sene sonra olacak. Yani güçlendirmenin dönüşüme göre önemli bir avantajı da bu. Yani alternatif malzeme, dönüştürülmüş beton olabilir belki.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Alternatif olamaz hocam, mevcudu...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır...

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, Hocam, teşekkür ediyoruz. Bu sizinle ilk buluşmamız ama son olmayacak herhâlde, ben öyle zannediyorum. Çünkü size daha çok ihtiyaç olacaktır mutlaka.

Şimdi, birkaç sorum var aslında. Bunlardan bir tanesi: “Yüzde Yeni Bina Standardı” diye “sismik endeks” diye bir kavramdan bahsediyorsunuz. Bu ölçülebilir, tanımlanabilir, kolay, ucuz ve kim tarafından yapılabilir bir kavram? Çünkü tanımlamalarınızı da bunun üzerine oturtuyorsunuz yani güçlendirme mi, yoksa yıkılıp yeniden yapılması mı? Tanımlamalarınızı da o endekse göre bir standart oluşturup koymuşsunuz, bunu merak ettim.

Buradan şu soruyu da sormak istiyorum: Yerel yönetimlerin bazılarında bu “deprem etüt merkezi ve yapı kontrol laboratuvarı” adı altında veya değişik isimlerde ama sonuçta beton kalitesini, betonun içindeki demir oranını, betonun içindeki boşluk oranını falan belirleyen bu “nondistracting” yöntem dediğimiz betona hiç zarar vermeden, dışarıdan temassız bunu belirleyebilen cihazlarla donatılmış bir laboratuvar. Ve bununla binalara... Ben de belediye başkanlığı yaptığım için öyle bir laboratuvar kurdum ve bunun çalışmalarını çok uzun süre yaptık. Bu tür laboratuvarları yerel yönetimlerde yetkilendirilmiş uzman, konunun uzmanı olan kişiler, inşaat mühendisleri, jeofizik mühendisleri vesaire, bir ekip oluşturulması o “YBS” dediğiniz Yüzde Yeni Bina Standardı da bu ekip üzerinden tanımlayabilecek, kamuya da böyle bir görev yüklenmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

İkincisi, okul binaları... Evet, resmî kamu binaları, bunlarla ilgili kamuoyunda böyle çok tedirgin edici şeyler söylememekte fayda var ama biraz tedirgin olmakta, işi sıkı tutmakta da fayda var. Çünkü okul binalarının büyük bir kısmı çok önceden yapılmış, özellikle kamu binalarının çok büyük bir kısmı ruhsat alınmadan “Biz kamuyuz, devletiz, yaparız; şuraya şu binayı yapalım.” Kendi fen işleri müdürlüğünün yaptığı proje uygulanıp yapılıyor, ruhsatı yok, belediyeden alınmış oturma raporu yok. Zaten Bakanlığa verdiğim bir soru önergesinde 300 bine yakın kamu binasında Yapı Kayıt Belgesi düzenlendiği ifade edildi; bunun içerisinde camiler, okullar yani kamu binalarının tamamı vardı.

Bu imar barışı, Yapı Kayıt Belgesi... Hemen oraya da değineyim. İmar barışıyla Yapı Kayıt Belgesi verilmiş binalar için ne düşünüyorsunuz? Yani bunlar en büyük riskli... Yani artık, biz burada işte 75 yönetmeliği, 98 yönetmeliği, yönetmelik, işte şöyle eksiki vardı, şöyle gediği vardı falan derken hiç yönetmelik falan da uygulanmamış binalarda şu anda oturma ruhsatı var ve bunlarla ilgili bir güçlendirmeye dair bir kanun teklifi geldi geçti Meclisimizden, yapı denetim firmaları tarafından alınacak güçlendirme projeleriyle güçlendirebileceklerine dair bir şey de geldi. O yapılar da çok önemli diye düşünüyorum.

Şimdi, ben üniversitedeyken -ben de akademideydim, siyasete akademiden ayrılarak geçtim- bizim bir binamız vardı, sonradan “Güçlendirelim.” dedi Rektörlük. Tamam, biz boşalttık, bina güçlendirilmeye başlandı, açıldıkça açıldı, temel açıldı, kolonlar pabuçlarda, birbirlerine bağlı değil, ayrı çalışıyorlar, bir sürü çatlaklar vardı binada zaten, işte, perde betonlar falan yapıldı ama bina sanki yeniden yapılsa daha ucuza mal olurdu çünkü bina, perde betonlar tamamen soyuldu. Ben o güçlendirmeyi öyle görünce -ya, o kadar yüksek maliyeti, çok ciddi bir maliyeti olan bir şey- sonuçta, ne kadar güvenilir bir güçlendirme olacak diye endişe duymuştum. Yani binada yine perde beton, vesaire bunlar ihtiyaca binaen mutlaka yapı denetim tarafından tanımlanacaktır, belirlenecektir ama öyle bir şey değil herhâlde sizin bahsettiğiniz? Onu sormak istiyorum. Yani bunu biraz açar mısınız?

Bir de “Bu, az hasarlı.” “Bu, çok hasarlı.” “Bu, ağır hasarlı.” vesaire gibi sınıflandırmalar yapıldı bu İzmir-İzmir Milletvekiliyim aynı zamanda- depreminde. Sıva çatlağı gördüm bir binada, gösterdiler, binanın sıvasında -hatta, binanın üzerinde bayağı kalın, tabaka hâlinde bir sıvası var, ince de değil- bir çatlak oluşmuş. Gelen uzmanlar oraya, binaya “Az hasarlı.” diye tespit koymuşlar ama sanki o sıvayı açıp içinde, kolonda, kirişte bir çatlak olup olmadığına bakmak gerekir herhâlde. Çünkü çatlak olabilir, çatlak aslında binanın gerilmesine bağlı, demek ki çatlak yapabilir diye düşündüm. O hasar meselesi çok afaki gibi geldi bana yani yüzeysel, gözle görülür bir şey gibi geldi bana.

Şunu da bir sormak istiyorum. Ben biraz da şöyle bakıyorum: Bir deprem oldu Bayraklı bölgesinde, aradan seçti, 7-8 bina yıkıldı. Yani o binaların diğerlerine göre farklılığı neydi? Bunlar çok ince hesaplarla belki bulunabilir ama bunlar biraz da insan hatasından kaynaklanan, görülmeyen, bilinmeyen,

hataya dayalı olasılık kuramı kapsamında. Onlar olasılıkla yıkılmış olabilir mi, bilemiyorum çünkü çok sayıda aynı alanda, aynı zemin üzerinde aynı yönetmeliğe göre yapılmış binalar, hatta aynı müteahhidin yaptığı yan yana 2 bina da var. Tabii, sizin şeyinizde olasılık kavramı nedir bu konuda, onu merak ettim.

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sizden ricam, unuttuklarımı hatırlatmanız çünkü ben de biraz yoruldum, hepsini hatırlamayabilirim.

Şimdi, ilk sorunuzdan, Yüzde Yeni Bina Standardı’ndan başlayayım. Sahadan veri toplanıyor, işte, bunu bir mühendis, bir tekniker yapabilir. En temel şey, bütün kolonları boyutu ölçülüyor, bütün kolonların ve perdelerin, düşey taşıyıcı elemanların boyutları ölçülüyor. Rölöve çıkarmadan “Bu kolon kenar kolon, bu kenar orta kolon, bu kenar köşe kolon.” şeklinde lokasyonları belirleniyor ama bütün kolonların boyutları var. Sokak taramalarından önemli bir farkı bu. Betonla ilgili, bahsettiğiniz Schmidt çekici veya ultra ses deneyleri gibi tahribatsız deneyler var. Dolayısıyla, malzeme konusunda fikrimiz var, boyutlar konusunda fikrimiz var. Etriye aralıkları ölçülüyor. Dolayısıyla, süneklik, gevreklik ve kesme kapasitesi konusunda fikrimiz var. Boyuna donatıya yine tahribatsız yöntemlerle bakılıyor. Boyuna donatı konusunda da iyi kötü bir fikrimiz var. Bütün bu saha verilerini aldık, betonu aldık, demiri aldık, boyutları aldık, katsayısını aldık, binanın ağırlığını biliyoruz, dıştan alanı aldık, yükleri biliyoruz, binanın zemin özellikleri en azından İstanbul uygulaması için nokta nokta belli, zemin özellikleri geliyor, yine, deprem haritasından şu anda koordinat bazlı deprem tehlikesi de belli, dolayısıyla deprem talebi hemen hemen oldukça gerçekçi şekilde elde ediliyor. Bulduğumuz diğer özelliklerden de eleman kapasiteleri tek tek, kesme kapasitesi, moment kapasitesi, hepsi bulunuyor. Bunları algoritma arkada yapıyor, bunu çocuk yapmıyor; çocuk datayı topluyor, giriyor şeye, program arkada bütün bunları hesaplıyor. Tek tek bu bilgileri alıp, aşağıdan başlayıp yukarı doğru çıkartıyor, nerede can güvenliğini aşarsa oraya yeni bina standart yüzdesini koyuyor. Dolayısıyla, çok mekanik tabanlı; zemini, depremselliği, betonu, demiri, düşey taşıyıcı elemanların boyutlarını, kiriş boyutu: Yaklaşık bir kiriş boyutu, tek bir kiriş boyutu giriyorsunuz, tek tek ölçmeniz mümkün değil kısa sürede.

Dolayısıyla, böyle mekanik tabanlı bir yöntem. Söylediğiniz anlamda bir ekibin yapabileceği bir yöntem. Ucuzluğuna gelince tam rakamları bilmiyorum ama böyle belediyeyle olan şeylerde falan sanki 32 bin binayla ilgili yeni bir ihale verdiler galiba. Bina başı 400-500 liralık bir rakam galiba var, bu her şeyi kapsıyor, eğitimleri, aletleri maletleri; yani müteahhide verilen, bu işi yapacak firmaya verilen rakam bina başına öyle bir rakam, bir sürü şeyi kapsıyor ama. Dolayısıyla, hani kafalarındaki şey de bildiğim kadarıyla günde 6 ila 10 bina bir ekibin yapması. Dolayısıyla, 100 ekip falan düşünüyorlar işte günde 600 binaya, bin binaya falan bakmayı planlıyorlar diye biliyorum. Bu yöntemle ilgili bunlar.

Bahsettiğiniz, gördüğünüz üniversitedeki güçlendirmeye alakalı olarak şimdi bizim üniversitede benden rica ettiler “Binalara bak bakalım.” dediler. İşte, 400 tanecik bina var İTÜ’nün çeşitli şeylerinde, onları incelememiz bekleniyor. Tabii, bina ne kadar zayıfsa ve hedef ne kadar yüksekse müdahale o kadar fazla. Mesela ben yönetime şunu önerdim: Bakın, normalde yeni bir okul binasında biz iki bin beş yüz yıllık depremi dikkate alırız, elli yılda aşılma olasılığı yüzde 2 olan bir deprem. Burada onu yapmayalım, burada normal bir konut güvenliğini dikkate alalım. Sonuçta can güvenliğim var mı? Var. Yani, bu deprem olursa da çünkü aynı şeye geliyoruz eğer büyük depremi yaparsan belki 100 bina güçlenecek, küçük depremi yaparsan 200 bina güçlenecek. O kadar, iki bin beş yüz yılda bir olacak deprem olma olasılığı çok yüksek değil. Bu şekilde önerdim.

Muhtemelen sizin yapıda bina okul binası gibi düşünülüp iki bin beş yüz yılda bir olacak deprem için bir güçlendirme tasarımı yapıldı, bir hayli ağır bir güçlendirme çıktı. Öte yandan mevcut yapı da herhâlde çok kötüylü -bağ kirişleri falan yok, onu anlıyorum- dolayısıyla, yüksek bir maliyet çıkmış olabilir. Zaten işte benim söylediğim de oydu aslında. Hatırlarsanız, dedim ki: O yeni bina standardının yüzde 25'inden aşağıda bir yerde çıkarsa binanız güçlendirme maliyeti çok olacağı için veya teknik olarak sizin de dile getirdiğiniz gibi güvenilmez olabileceği için bunları yıkıp yapalım. Ama çok büyük bir stok olacak, bina stoku 25 ile 50 arası mesela, bunlar hem riskli hem de basit müdahalelerle kurtarılabilir. Buralar için güçlendirme düşünülebilir.

Ne sormuştunuz başka?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İmar barışı...

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – İmar barışı, tabii, bir kere bana göre çok yanlış bir şey. Yani şöyle yanlış: Benim binamın önünde sizin kural dışı 5 katlı binanız var, benim önümü kapatıyor, en azından hani statik tarafı bırakıyorum. Benim binam 3 katlı, siz 3 katlı yere 5 kat yapmışsınız; benim rızam olmadan siz onu nasıl legal hâle getirebilirsiniz? Ben mahkemeliğim, belediyeye şikâyet ettim, tak siz imar affıyla binayı kurtarıyorsunuz. Bir kere bu, bu yönüyle teknik anlamda pek makul gözüküyor çünkü kıyı şeridinde yasa dışı bir sürü bina var. Hatta yani ne kadar doğrudur -doğrudur, değildir bilmiyorum- sizin DASK için yaptığınız eleştiri vardı ya “Binayı görmeden yapıyorsunuz.”

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Görmeden evet, beyan üstüne.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Biliyorsunuz bu üç de yani görmeden ve hani bina olmayan yere “photoshop”la bina yapıp işte “Bunun için imar affına başvur.” diye... Şaka olabilir, bilmiyorum, böyle şeyler oldu.

Şimdi, öte yandan iyi tarafı -20 Ekimde mi 20 Kasım da mı bir genelge açıklandı- Buna başvuran yapıların güçlendirilmesi durumunda...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kanun çıktı onunla ilgili. Ona yönelik bir şeydi.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Bu iyi ama bunu da onunla sınırlamak yanlış. Yani diyelim ki benim hatam, kusurum yok. Benim 5 katlı binam, imara uygun yapmışım ama depreme dayanıklı değil, ufak tefek birtakım pürüzler var, çok daha ufak tefek -yani başvurmamı gerektirmeyecek kadar- bana o hakkı vermiyor. İlla yasak bir şey yaptıysam ve buna başvursam... 3 kat çıkmışım, başvurdum, küçük bir balkon kapalı, bir şey kapalı; başvurmam, yapamıyorum güçlendirme. Belediye “Terası kapatmışsın, bacayı kapatmışsın.” diyor. Şimdi, dolayısıyla o yasa çok iyi. Öbürünü ben biraz daha hani ülkenin ekonomik durumunu da düzeltmek için...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – O eski kamu binalarını da kapsamıyor, sadece kamu dışı binaları kapsıyor.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Kamu dışı, ben de kamu dışı söylüyorum.

Yani, güçlendirmeye olanak tanımak güzel ama öbür türlü bir sürü hukuki problem olacağını düşünüyorum, olması gerektiğini düşünüyorum.

Başka sorunuz da vardı galiba.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çatlaktan bahsettiniz.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Çatlak, çok güzel.

Şimdi, bizim eğitimlerde ilk söylediğimiz şey, ilk slayt “Çatlağı görünce çatlaktan karar verme. Sıvayı dök, betonda o çatlak var mı yok mu buna bak.” İlk örnek, hatta şöyle: Simav depreminden anlatırım; gıcır gıcır bina, 5 katlı, bir karı koca üniversiteden gelmiş “Bina ağır hasarlı, yıkım ver.” denilmiş, 5 katlı daha hiç oturulmamış ama yıkılacak bina. Bir tek kolon kiriş birleşiminde bir çapraz çatlak var. Dedim “Aç bakalım.” Açtı. Kalın bir sıva, aynı dediğiniz gibi. İçinde hiçbir şey yok. Yani bina hafif hasar bile değil ağır hasarlı karar verilmiş. Bu Simav’da olan bir şey. Şimdi, ister istemez yani bir sürü kişi bir anda sahaya dağılıyor, böyle sınaî kusurlar, hatalar... Eğitimle azaltmamız lazım bunu, bu eğitimi önemsiyor Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Ümit ediyorum durum düzeler bununla ilgili ama bu tür hataların azaldığını düşünüyorum, son İzmir depreminde mesela.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet Hocam, çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten çok önemli, bize de ufuk açan bir sunum oldu. Güçlendirme noktasındaki temel yaklaşımın diğer örnekleriyle böyle bir parametrik anlayışla gerçekleştirilmesi ve bunun da bugün pilot çalışmalarının yanlış anlamadıysam İstanbul Büyükşehirde devam ediyor olması da, onları da davet edeceğiz çünkü onlardan da depremle ilgili, hem kentsel dönüşümle ilgili birimlerinden bilgi alacağız inşallah. Bizim için de önemli oldu.

Tabii, Hocam, bu güçlendirmelerin yani sizce -son soruyu da ben sormuş olayım- vatandaşın inisiyatifinde -güçlendirme daha teknik bir iş, daha fazla denetim gerektiren bir iş, yeni yapı yapmaktan daha zor bir iş aslında- daha sağlıklı uygulanabilmesi noktasında gerçekten çok kalifiye elemana da ihtiyaç var, güçlendirmeyi denetleyecek mekanizmalara da ayrı ihtiyaç var. Bu noktada bir tercih olarak güçlendirmeyi bu kadar... Bir de tabii, yaygınlaşan değişik malzeme alternatif metotlar var güçlendirmede ve bunlar çok şükür yönetmeliklerimize de girdi. Hesap esasları açısından da uygulama esasları açısından da var. Sizce burada böyle bir zorlukla karşılaşmak söz konusu mu Hocam?

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Yüzde 100 olası. Buna bir önlem almazsak olası çünkü yöntem iyi bir yöntem ama eğer hatalı uygularsanız hiçbir işe yaramayacak bir yöntem. İstanbul’da çok önce bu şekilde güçlendirme yapılmış bir okulla problemler sebebiyle beni davet ettiler. Bu karbon elyaf kumaşı böyle elinizle alıp soyabiliyordunuz çünkü yüzey temizlenmemiş, kurutulmamış, epoksi doğru düzgün tutunamamış, dolayısıyla işe yaramamış. Dolayısıyla her şeyde olduğu gibi bir kere yönetmeliği biraz daha detaylandırabilirsek iyi olur bu konuda. O yüzden güçlendirme şartnamesi dedim. İkincisi, bu konuda kampanya dedim ona da, böyle belli şirketleri, kurumları alıp belki eğitimler yapıp, ustasına sertifika verilip normale veremiyoruz belki ama en azından güçlendirme aynen söylediğinizden hareketle bu daha özel iştir, bu spesifik bir iştir, bu eğitimi alan usta bunu yapacak gibi bir eğitim de bence böyle bir kampanyanın en önemli parçalarından biri olacaktır.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hocam çok teşekkür ediyoruz gerçekten bu güzel sunumunuz için. Biz sizin diğer bilgi, görüşlerinizden de istifade etmek için inşallah yine size başvuracağız. Biraz daha bizim Komisyon Raporu’muzun uzmanlarımızca bizim aramızdaki bütün çalışmalarla şekillenmeye devam ettiği süreç içerisinde bu güçlendirme modeliyle alakalı raporumuzda bahsedeceğimiz hususlarla ilgili sizinle yine görüşmek isteriz.

Bugün bu güzel sunum için Türkiye Deprem Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Öğretim Üyesi Değerli Hocamız Profesör Doktor Alper İlki’ye çok teşekkür ediyoruz Komisyonumuz adına. Emeginize sağlık Hocam, yüreğinize sağlık, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Sağ olun.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Ben de size çok teşekkür ediyorum. Başarılar diliyorum.

Bence Türkiye'nin en önemli işini yapıyorsunuz. Ümit ediyorum en kısa zamanda en iyi sonucu alırsınız.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İnşallah Hocam.

TÜRKİYE DEPREM VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ PROF. DR. ALPER İLKİ – Kolay gelsin. Sabrınıza da şaşıyorum, büyük bir enerji var. Kolay gelsin.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sağ olun Hocam, çok teşekkür ederiz.

Evet, değerli arkadaşlar, değerli milletvekillerimiz; sırada Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneğinin sunumu var.

Değerli milletvekillerimiz, şimdi sunumunu gerçekleştirmek üzere Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin bizimle birlikte; Ankara Şube Başkanı Murat Fidan, Yönetim Kurulu Üyesi Cem Öztürk, Yönetim Kurulu Üyesi Tuncay Sakinci Komisyonumuza geldiler.

Hoş geldiniz diyoruz tüm milletvekillerimiz adına.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Teşekkür ederiz Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biraz beklettik, sunumlar tahminimizden biraz uzun sürdü. O yönüyle de hakkınızı helal edin.

Şimdi, ben sözü Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin'e bırakıyorum.

Buyurun, sizi dinliyoruz.

5.- Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin'in, sahadaki mühendisler olarak uygulamalar; 1999 depreminden sonra gelen yapı denetim sistemi ile öneriler ve çözümler hakkında sunumu

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle, Başkanım, sizi ve Komisyonun değerli üyelerini saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Evet, sunumların hepsini izledik ama bizim için de iyi oldu, eleştirileri de gördük, öyle karşınıza çıkmış olduk.

Biz, sunumumuzu 3 şekilde yapacağız Başkanım. Birincisinde hiç mevzuata, kanuna girmeden biz sahadaki mühendisler olarak uygulamaları anlatacağız. Daha sonra, 99 depreminden sonra gelen yapı denetim sisteminin başarılı olup olmadığını sizinle paylaşacağım. Üçüncü kısımda da öneriler ve çözümler olarak sunumumu tamamlayacağım.

Yapı denetimin amacı, kısaca, can ve mal güvenliğini teminen inşaat yapmak, bina yapmak ve yapı denetim kuruluşu olabilmeniz için şirket ortağınızın mimar, mühendis, elektrik ya da makine mühendisi olması gerekiyor.

Peki, Yapı Denetim Kanunu ne zaman çıktı? 99 depreminden sonra koalisyon Hükûmeti tarafından –Demokratik Sol Parti, Anavatan ve Milliyetçi Hareket Partisi- çıkarılan 595 sayılı Kanun Hükmünde Karaname'yle çıktı, daha sonra da 4708'le yürürlüğe girdi. Neydi bu kanunun amacı? Başkanım da konuşmalarında söyledi, depremde 2 tane önlem alabiliriz: Bir, depremden önce; bir de depremden sonra. “Depremden önce önlem alınsın.” diye 99 depreminden sonra 4708 sayılı Kanun devreye girdi.

Yapı denetim kuruluşunun görevi nedir? Yapı denetim kuruluşu ne yapar? Yapı denetim kuruluşunun görevi projenin denetim safhasıyla başlar, şantiye denetimi safhasıyla biter yani Yapı Kullanma İzin Belgesi'ne kadar olan bir süreçtir. Yapı denetim, sonuç denetimi değil, süreç denetimidir. Yapı denetim, devamlı yapılan, inşaatla bir denetim değil –ona açıklık getireyim- part-time yapılan bir denetimdir. Gider, sadece uygulamayı denetlersiniz yani devamlı, 7/24 inşaatla bulunmazsınız. Proje denetimi safhasında, mimari proje, statik proje, elektrik projesi, mekanik projeler gelir, yapı denetim kuruluşu tarafından incelenir; 3194 sayılı İmar Kanunu, “PATİ” dediğimiz Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'ne uygunsu ve Deprem Yönetmeliği'ne uygunsu uygunluk verilerek belediyeye gönderilir, daha sonra da inşaatın yapım süresi, ruhsatı alır ve başlar.

Yapı denetim kuruluşunda kimler görev alır? Yapı denetim kuruluşunda sadece mühendisler görev alır. 4708 sayılı Kanun 14 maddeden oluşur ve her şeyi net bir şekilde belirlemiştir. Proje ve denetçisi, uygulama mühendisi, inşaat mühendisi 360 bin metrekareye kadar inşaat yapabilir, denetleyebilir. Uygulama denetçisi, inşaat mühendisi, 120 bin metrekareye kadar, mimar 360 bin metrekareye kadar, elektrik mühendisi ve makine mühendisi de 120 bin metrekareye kadar denetim yapar. Kontrol mühendislerimiz vardır, inşaat mühendisi, mimar, elektrik mühendisi ve makine mühendisi. İnşaat mühendisi 30 bin metrekareye kadar denetim yapar, mimar 30 bin, elektrik ve makine mühendisleri de 60'ar bin metrekareye kadar denetim yapar. Teknik öğretmen, tekniker ve teknisyenler de kanunumuzda görev alırlar.

Peki, şu an, bugün itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nde kaç tane yapı denetim firması var? 2.157 tane. Kaç tane denetçi mühendis var? 30.923 alanında uzman, beş yıllık süreyi geçirmiş, Çevre ve Şehircilikten de belgesini almış mühendis kardeşimiz var. Kaç tane kontrol elemanı var? 70.082 de şu an sahada çalışan, Türkiye Cumhuriyeti'nde mühendisimiz var.

Biraz önce söyledim, mimari proje, statik proje, bunlar neye göre denetlenir, neye göre kontrol edilir? Bu da Yapı Denetim Yönetmeliğinde açık bir şekilde belirtilmiştir. Burada föylerimiz vardır, bu föylerde Deprem Yönetmeliğine uygun alanlar tek tek işaretlenerek projenin uygun hâle geldiği yapı denetim tarafından onaylanıp, imza altına alınarak bütün sorumluluk, yapının bütün sorumluluğu üzerimize alınarak ilgili idareye gönderilir.

Kanunda rol alan aktörler kimler, bu kanunun içinde? Yapı denetim kuruluşu var, denetim, mimar, mühendis var, yapı sahibi var. Yapı sahipleri aslında bu kanun çıktığında en konuyu bilmeyen aktörlerdi. Biz olayları yaşayarak öğrendik, 99'da acil bir şekilde çıkmıştı kanun depremden sonra. Yapı sahipleri konuyu bilmiyordu ve yapı sahipleri müteahhitlere arsalarını verirken “Ne kadar fazla daire alırım?” mantığıyla müteahhitlere veriyordu. Yapı müteahhidi kendi öz sermayesiyle binayı yapan kişi olarak bizim yönetmeliğimizde tanımlı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ilgili idare ve şantiye şefi. Burada şantiye şefi en önemli aktör. Bu aktörü de “öneri” kısımlarında detaylı bir şekilde açacağım.

Peki, şu an -biraz önce değindik- bizim yapı denetim sistemini kimler kullanıyor? İlgili idareler kullanıyor, 4.747 tane Başkanım, ilgili idare şu an aktif olarak yapı denetim sistemini kullanıyor. 882 tane il müdürlüğü personeli; mimar, mühendisler bunlar, mühendis kadrosunda bulunan kişiler kullanıyor, Türkiye Cumhuriyeti'nde de şu an aktif olarak bizim yapı denetim sisteminde 111.150 tane şantiye şefi var. Biraz önce denetçi sayısını vermiştim. Projenin müellifi de, Türkiye Cumhuriyeti'nde aktif olarak sahada şu an 55.825 mühendis arkadaşımız faaliyet gösteriyor.

Şimdi, ben detayları size verdim, mühendisleri verdim, şirketin olası durumunu gösterdim. Peki, yapı denetim kuruluşları başarılı mı? Biz de bu öz eleştiri yapıyoruz kendimize. Acaba başarılı mıyız? 99 depreminden sonra 19 pilot ilde 2010 yılına kadar uygulandı Yapı Denetim Kanunu, Türkiye geneline de 2011'den sonra uygulanmak üzere genelleştirildi ve biz 99 depreminden sonra çıkan Yapı Denetim

Kanunu'yla başarıımızı nasıl test edebildik? Bizim başarıımızı test edebilmemiz için depremin olması gerekiyor. Hiç istemediğimiz bir şey. Van depremi oldu 2011 yılında, Elâzığ ve Malatya depremi oldu 2020'de, İzmir depremi oldu 2020'de.

Van depremi: 23 Ekim 2011'de, yerel saat 13.41'de 7,2 büyüklüğünde oldu. Van'da yapı denetim sistemi 1 Ocak 2011 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştı. O an itibarıyla 14 yapı denetimimiz vardı, 72 denetçi mühendisimiz sahadaydı, 31 kontrol mühendisimiz vardı ve o ana kadar 441.340 metrekare inşaat alanını denetlemiştik. Van'a bizzat kendim gittim ve Van'da da iki gün kaldık, yapı denetimli binaların hepsine de baktık, yapı denetimli binaların hiçbirinde yapısal hasar oluşmamıştı. Daha enteresan bir şey söyleyeyim: Belediye kapalıydı, biz bütün bilgi, belgeyi kendi sistemimizden aldık. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının -ona da değineceğim- o sisteminden bütün belgeyi aldık çünkü deprem var, devamlı artçı depremler oluyor, belediyeler kapanmış, hiç bilgi, belgeye ulaşamıyoruz. Van depremi böyle.

Gelelim Elâzığ depremine. Elâzığ depremi de 24 Ocak 2020'de oldu hepimizin bildiği gibi ve 20.55'te, büyüklüğü 6,8. Bizim geçen sene 280 depremimiz oldu 5'in üzeri. Sadece burada hasar ve vefat olan depremleri örnek gösteriyorum. 41 vatandaşımızı kaybettik orada. 17 yapı denetim firması vardı Elâzığ'da; 196 denetçi mimar, mühendis vardı; 433 kontrol mühendisi vardı, Elâzığ'da yapı denetim sisteminden geçmiş 4 milyon 791 bin 430 metrekare inşaat alanı vardı, bitmiş inşaat; hiçbir hasar yok, can kaybı yok ve yapı denetimli hiçbir binada hasar yok.

Gelelim Malatya depremine. Malatya depremi de yine aynı dönem, beraber oldu; 41 vatandaşımız... Orada, Malatya'da da 16 yapı denetim firmamız var; 271 denetçi mimar, mühendisimiz var; 718 kontrol mühendisimiz var, 7 milyon 232 bin 256 metrekare de inşaat alanı denetlemişiz ve teslim etmişiz Malatya'da, iskânlı binalar; yıkılan hiçbir binamız yok, hasarlı hiçbir binamız da yok.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hasarlı da mı yok?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Hasarlı da yok.

İzmir depremi 30 Ekim 2020'de -yeni bir depremimiz- 14.51'de oldu; 6,9 büyüklüğünde oldu. Depremi duyduğumuz an, cuma günü Samsun'daydım, cumartesi sabah İzmir'e gittik 142 mühendisle. İzmir'de 87 yapı denetim firmamız vardı; 1.869 denetçi mimar, mühendisimiz var sahada çalışan, 3.501 kontrol mühendisimiz var, denetlediğimiz alan 79 milyon 287 bin 564 metrekare. 700 bine yakın bir ruhsat sayısı var mücavir alanlar dâhilinde. Ve İzmir'de on gün boyunca 142 mühendis arkadaşımızla bütün binalarda hasar tespit çalışmalarına katıldık. Son üç günümüzü yapı denetimli binalara ayırdık. İzmir 19 pilot ilden biri olduğu için yapı denetim sistemi 2001 yılında geldi; 1999'da geldi, 2001'de devam etti. Dedik ki 2001'de geldiyse 2001'de ruhsat alan bir binaya bakalım Bayraklı'da. Özellikle Bayraklı'da baktık, yapı denetim sisteminden geçmiş on yedi yıllık binalara baktık; hasar yoktu, yıkılan binamız yoktu, can kaybı yoktu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 70'e yakın hasarlı bina olduğunu söylüyor.

Bölmek istemiyorum, neyse sonra konuşalım.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yok, onu anlatacağım ben size.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Yapı denetimli olmayanlar onlar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hayır. Yapı denetimi aldığı iddia ediliyor, onu söylüyorum ben, tam tersini söylüyorum. Yapı denetimi aldığı ifade edilen...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hayır, bizzat Çevre ve Şehircilik Bakanının açıklaması oldu “Yapı denetim hizmeti almış hiçbir binada hasar olmadı Bayraklı’da.” diye.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 70’e yakın bina...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben arz edebilir miyim?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Neyse siz tamamlayın, sonra soru olarak sorarız.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi sunuma devam edelim, o konuya geleceğiz, soru-cevapta değerlendiririz.

Buyurun.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Biz on gün içinde günde 30-40 binaya bakıyorduk, ikişer ekipten kurulmuştuk, 65 ekip olduk. Sayın Vekilimin dediği hasarlı binalar şöyle: Biz binanın... Biraz önce hocama da soruldu, işte, Sayın Vekilim sordu, işte, dedi ki: “Ağır hasar nedir, orta hasar nedir, hafif hasar nedir?” Şimdi, Yapı Denetimi Kanunu’nun amacı, can ve mal güvenliğini temin etmek. Hiçbir vatandaşın burnu kanamamış, hiç kimsede bir şey yok, hafif hasar var. Ben kendimden anlatayım böyle: 1,77 boyunda 3 katlı bir bina gibi düşünün beni. Beni ayakta tutan -ağır hasara cevap veriyorum- kolonlar, benim bacaklarım. Şimdi, sizi ayakta tutan kolonlarda biz hasara bakarken herhangi bir sıkıntı yoksa, kolonlarda patlama, üstlerde -biraz önce hocamın gösterdiği videoda- etriyelerde gevşeme ve binalarda merdivenlerde ayrılma yoksa... Merdivenleri ayrılan çok bina vardı, biz bunların kararını verdik, 508 tane binaya acil yıkım kararı verdik. Deprem 15,6 saniye sürdü, Allah’tan 15,6 saniye sürdü. Eğer bu deprem 38 ya da 40 saniye sürseydi -Allah göstermesin- o ağır hasarlı binaların hepsi yıkılacaktı ve binalar ayakta duramıyordu.

Gelelim yapı denetimli binalara... Şimdi, ben kendimden örnek verdim, oradaki halka da bunu anlatmaya çalıştık. Benim buramda bir çizik olabilir kolumda, etimde kanama olabilir, yani duvar sıvası düşmüş olabilir, çatlamış olabilir, ben bunu pansumanla yapabilirim, bu hafif hasar. Burada bizim baktığımız bu. Biz, yani binada yapı denetimi olarak... Tabii ki yapı denetimlerinde hasar görülebilir. İnşallah yıkılmaz, yıkılabilirdi ama iyi bir periyot yakaladı yapı denetim. Şu an kamuoyunda da yanlış bir algı var, biz de bu algıyı düzeltmeye çalışıyoruz, uğraşıyoruz, kitap yazdık, televizyonlarda da çıkarıyoruz, anlatıyoruz televizyonlarda durumumuzu fakat bir türlü kamuoyuna bunu, kendimizi ifade edemedik. Burada da ifade etmek istiyorum, yani yıkılan binamız yok, hafif hasarlı binamız var Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – “Yıkılmadık, ayaktaız.” diyorsunuz yani.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Evet, Vekilim.

Evet, Türkiye genelinde baktığımız zaman da -ben bu rakama çok dikkat çekmenizi istiyorum- Türkiye genelinde 2.157 yapı denetimi firmasının bugüne kadar denetlediği metrekare 1 milyar 967 milyon 302 bin 220 metrekare. Bakın, biz depremde nasıl olursa insanları kurtaracağımızı konuşuyoruz, işte, kentsel dönüşümden bahsediyoruz, milyar dolarlardan bahsediyoruz, yapı denetim sistemi 1 milyar 967 milyon metrekare inşaatı denetlemiş, o da az önce saydığım mühendis kardeşlerimiz. Aktif olarak

da şu an Türkiye Cumhuriyeti'nde 403.657 adet inşaat denetleniyor, bu rakamlar devletin rakamları, doğru rakamlar ve Türkiye genelinde 2001 yılından sonra yıkılan hiçbir binamızda herhangi bir hasar, can kaybı ve mal kaybı olmamıştır.

Peki, 4708 sayılı Kanun, Başkan anlatıyor da yani bu, bu kadar başarılıydı da bu başarıya kim karar verdi? Bizim tek taraflı olarak karar vermemiz doğru değil. Bunun bir objektif tanımı oldu. Ne zaman oldu? 2009 yılında oldu. 2009 yılında bu nasıl oldu? O zaman pilot illerden biri Denizli'ydi Sayın Başkanım. Çankırı pilot il değildi. Denizli ile Çankırı, 2009 yılında 2 il kıyaslandı. O zaman dönemin Bakanı talimatıyla 2 ili inceledi, bu inceleme altı ay boyunca sürdü, 2009 yılında. Bu raporu size takdim edebilirim, rapor yanımda. Ve bu rapor sonucunda 4708 sayılı Yapı Denetimi, Denizli ilinde yüzde 97,71'le yüzde 82,55 oranında başarı sağladı sistem. O oranları da tek tek vereceğim.

Peki, yapı ruhsatı ve eklerine uygunluk açısından başarı nasıldı? Çevre ve Şehircilik Bakanlığının rakamları -raporu size teslim edeceğim- yüzde 99,50. Denizli ve Çankırı, 2 il kıyaslanıyor, serbest mühendisler tarafından yapılıyor ve çıkan sonuç bu. Diğer yandan da sığınak, yangın, otopark, ısı yalıtımı yönetmeliklerine uyumluluğu da TUS'a göre biz daha başarılıyız, yapı denetimi sistemi. Biraz önce Alper Hocam konuşmalarında hep "2000 yılından sonra, 2000 yılından sonra..." dedi, hep orada bekledim heyecanlı "İşte, yapı denetimi sayesinde." diyecek diye bekledim ama demedi. Hep "2000 yılından sonra, 2000 yılından sonra..." 2000 yılından sonra biz vardık.

Şimdi, şu çizelgeye dikkat çekmek istiyorum: Bakın, bu 2 ilin kıyaslanması. Burada gördüğünüz üzere yapı sayıları var ve evrak statüsünde bile yapı denetiminin başarısı yüzde 99. Burada en önemlisi, biraz önce konuştuğumuz çelik çubuk çekme deneylerinin başarılarına bakar mısınız? Yapı denetiminde yüzde 95,43; TUS'lu sistemde 1,29. Yani, demir çekmede bile biz, o zaman evrak bulamıyorduk belediyelerin içinde, proje bulamıyorduk, şimdi yapı denetimi sistemiyle her şey sisteme oturdu. Peki, şu orana bakarsak: Hata ve başarı sıralamasına baktığımız zamanda da mimari uygulama açısından yüzde 70,02, 2009 yılında başarımız, TUS'lu sistem dediğimiz, hepimizin bildiği, yüzde 49,96. Biraz önce Vekilim söylemişti herhâlde "TUS'ta mühendisler yeri bile bilmiyordu, inşaatı falan bilmiyor." diye konuşmalar oluyordu ve yapı denetim hizmeti açısından da yüzde 94 başarı sağlandı. Ve daha sonra Türkiye Cumhuriyeti 62 ili daha kapsam içine alarak Türkiye genelinde 2010 yılı itibarıyla 81 ilde yapı denetim uygulamasını başlattı.

Peki, bu böyle mi kaldı? Biz dedik ki: Yapı sahibi ile müteahhit anlaşıyor. Devlet de bize diyor ki: "Yapı sahibi adına sen bu işi yap. Ben devletim sana kamu hakkı veriyorum, benim gözüm kulağım o, yapı sahibi adına bunu denetle." Biz de diyoruz tamam ama ne yapıyorduk biz eski uygulamada? Müteahhitle anlaşıyorduk. Biz buna hep karşı çıktık, her platformda söyledik. Dedik ki: Biz müteahhitlerle anlaşmayalım. Zaten anlatacağım hizmet oranı da çok düşük, biz bunu elektronik ortamda yapalım. Tamam dedik biz, bunu yapalım, çalışalım. Bir türlü bunu yürürlüğe geçiremedik. Açık yüreklilikle konuşuyorum ben bu vatanın evladım, bir depremzedeyim, 99'da kısa dönem askerdim, depremi gördüm, depremi yaşadım, Allah kimseyi çaresiz bırakmasın. Ve 2010 yılında tüm Türkiye'ye yayıldığında bu sistem, 4807 sayılı Yapı Denetim Kanunu biz Çorum'da pilot il uygulaması yaptık. Pilot il uygulamasında 8 firma vardı Çorum'da şu anki e-dağıtımı yaptık. Ve ben hayatımda ilk defa hâkim karşısına çıktım. Neden? Biz, Çorum'da biraz önce anlatıldı, çiroz, işte etriye, bir inşaat, perdede ve kolonda çiroz olmadığı için, beton dökümüne izin vermediğimiz için müteahhit bizi şikâyet etti. Çiroz çok basit bir isim gibi gelebilir ama görevi çok büyük. Biraz önce, işte deprem sismik bir dalga hareketi, işte düşey donatılarımız var, onları ve perdeyi -burada mühendis milletvekillerimiz de var- tutan sistem. 1 metrekarede 4 tane çiroz olması lazım. Çiroz kolonun ve onu işleyen ustaların işine gelmediği için, gönye yapmadıkları için bunları inşaatlarda uygulamadılar ve bizi şikâyet eden

arkadaşlar da onlar olmuş. Ve o şeyden herhangi bir sıkıntı çıkmadan bizim yaptığımızın doğru olduğu ortaya çıktı ve tüm Türkiye geneline yapı denetim sistemi yayıldı. E-dağıtım sistemi 2019 yılı itibarıyla tüm Türkiye’de, artık kimse yapı denetimini seçemiyor. Artık yapı denetim e-dağıtımla geliyor. Yani siz, yani ikili ilişkileriniz, ahbap çavuş ilişkileriniz ya da “Ben yapı denetimini sana vereyim bana bu kadar kırım yap.” ya da “Beni böyle denetleme.” ya da “Şöyle yap, böyle yap.” Hepsi bitti.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Puan sistemi mi var orada?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Onu arz edeceğim Vekilim. O sistem tamamen bitti. Tamamen şeffaf bu sistem, yazılım programından atıyor. Peki, bu bizi...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – İtiraz ettiğiniz sistemde “Başarı oranı yüzde 90.” diyorsunuz ama.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yok, eskiden başarı yüzde 90, şu an başarı yüzde 100’e doğru gidecek. Yüzde 100 biraz iddialı bir rakam ama eğer biz bu e-dağıtım yokken bu kadar yapı yapı denetim sisteminde depremden yıkılmamışsa Sayın Vekilim, bundan sonra ne olur, onu hep beraber yaşayarak göreceğiz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Aynı adamlar değil mi? Aynı şirketler değil mi? Yani e-dağıtımda olaya bakış açıları mı değişti? Aynı insan değil mi? Malzeme aynı değil mi?

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Anlaşmaya bağlı.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Sayın Vekilim...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Neyse Başkanım, sorularda soralım. Buyurun siz devam edin.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, soru-cevap kısmında değerlendirelim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yok, yok soruları sorun. Samsun’a da 2 defa geldim konuşmacı olarak, Samsun’da da biz bunu arz ettik o dönem. Şöyle söyleyeyim, sorunuza da cevap vereyim yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yok, sonunda da devam edersiniz, insicamınız bozulmasın.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – İnteraktif oluyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yok, yok, sorunuza cevap vermek istiyorum, madem sordunuz. Evet, insanlar aynı insanlar. Kimsenin ayağına gitmiyoruz artık. İşi bana...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Hiç fark etmez.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Olur mu, çok fark eder. İşi bana...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Değerli Hocam, ben inşaat mühendisiyim, siz de inşaat mühendisisiniz, insanın eğer bir görevi varsa bunu hakkıyla yapar. Yani milattan önce farklı yapar, milattan sonra farklı yapar ki bu yasanın çıkmasında da, ben o zaman Parlamentodaydım, çok ciddi katkılarımız da oldu, gerekliliğine inandık en azından. 1999’da da ben bu Meclisteydim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – MHP milletvekili olarak değil mi o zaman?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet, o zaman MHP milletvekili olarak Meclisteydim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – O zaman sendika üzerinden siz çıkardınız, siz desteklediniz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Evet, biliyorum, bizim zamanımızda çıktı. Hatta, İhale Yasası da bizim zamanımızda çıktı, şimdi... Neyse, boş ver, yine konuşturacaksın beni. (Gülüşmeler)

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – 22’nci Dönem miydi Bedri Bey?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – 21.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Maşallah, maşallah.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Devam edeyim mi Başkanım?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun, devam edin.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Peki, bu yeterli miydi? Biz sahadayız, sahada yaşıyoruz ve her şeyi görüyoruz. Bizim en büyük sıkıntımız ahlaki ve biz bu ahlak sorunumuzu çözemezsek...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İşte, o kadar.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – İşte, istediğimiz cevap buydu.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben buraya objektif olarak geldim, istediğiniz soruyu sorun, bütün bilgilerimi ve belgelerimi sizinle paylaşacağım.

NECİP NASIR (İzmir) – Başkanım, şimdi de tersi durum devam ediyor değil mi? Güç, bu sefer denetimcilere geçti.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Bir müteahhit olarak mı sordunuz bu soruyu Vekilim?

NECİP NASIR (İzmir) – Müteahhit olarak soruyoruz, evet.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Arkadaşlar, soru-cevap kısmında yorumlarınızı katarsanız lütfen...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, bir de yeni bir sistem geldi, bu da EBİS sistemi. Daha önceden, dökülen betonlarda kontrolde sıkıntı yaşıyordu bu sistemde ve bu sistemde 2010 yılında... O zaman Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız CHP’nin yanındaki binadaydı, 10’uncu katında bu sistemin ilk ışığı yakıldı ve başladı. Şu an EBİS -ben o konuya hiç girmeyeceğim, Bakanlık size anlatmıştır- sayesinde bütün beton numuneleri takip ediliyor, bu da güzel bir sistem oldu. Şu an yapı denetim sistemini, Türkiye Cumhuriyeti’nin kullandığı bu yapı denetim sistemini 5 ülke istedi, 1’i de Avrupa Birliği ülkesi. Bu, Türkiye Cumhuriyeti’nin aslında bir başarısı. Macaristan, Özbekistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkmenistan ve Kazakistan... Yani aslında sistem başarılı, her şeyi kayıt altına almış bir sistem olarak şu an gözüküyor.

Çözüm ve öneriler: Şimdi, aslında, gördüğünüz deprem haritasında her şeyi biliyoruz aslında biz. Fayların nereden geçtiğini, kılcal damarlarına kadar biliyoruz, hangi illerimizin deprem riskinde olduğunu biliyoruz. Peki, yapmamız gereken ne? İşte, bu soru önemli. Yapmamız gereken, öncelikle 20 ilimizde bu fay hatları üzerine yapılan binalar hızlı bir şekilde kentsel dönüşüme girmeli. Hangi binalar girmeli? 1990’dan önce yapılan binalar. Neden dersanız, 1990’dan önce yapılan binalarda... Hazır beton 1980’li yıllarda kullanılıyordu ama bize biraz daha geç geldi. İzmir’de de gördük bunu, Rıza Bey Apartmanı’nda da gördük. Yağcılar Apartmanı 1994’te ruhsat almış, Rıza Bey Apartmanı 1999’da, Emrah Apartmanı 1998’de. Hep aynı dönemin binaları. Hepimizin de bildiği üzere, yönetmelikte etriyeler 30 santim ve o zaman da bazen, Hocam anlattı, sıkılaştırılmış etriye kullanılmıyordu. Yıkılan binaların hepsine baktığımız zaman da gördük ki -İzmir genelinde söylüyorum- hep üst üste yıkılan

binalardı. 1990'dan önce yapılan binalar... Binaya girdiğiniz zaman bir rutubet kokusu alıyorsanız eğer, bir nem kokusu varsa bodrumda, o binaların, kaçak binaların yani tamamen ruhsatsız, projesiz yapılmış binaların tamamen revize edilmesi -yani imar barışı falan değil- gerekiyor, gözden geçirilmesi gerekiyor. Beton sınıfı 8 MPa'nın altına düşmüş. Biz İzmir'de bir binadan karot aldık. Karot alırken basın da geldi. Belki görmüşsünüzdür, İzmir Milletvekillerim de var. Bina çok güzel gözüküyor, çıkan beton sonucu 3 MPa. Bakan Bey de yanımızdaydı ve o binaya da biz hasarlı şeyini verdik.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ruhsat tarihi neydi Başkanım?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – 1994'tü.

Bir de şöyle bir şey var: Bir deprem anında projeye ulaşamıyorsunuz. Şimdi çözümlerde anlatacağım bir nokta var Sayın Vekilim, eğer o da olursa sistemin daha da güzel çalışacağına inanıyorum.

Bizim ikinci önerimiz de şu: Gerek yapı denetimli binalar olsun gerekse yapı denetim kapsamı dışında kalan yapılarda, Yapı Kullanma İzin Belgesi aldıktan sonra yapıların aykırılıkları kontrol edilmiyor. Yani Yapı Kullanma İzin Belgesi'ni alıyor ve ondan sonra o bina kaderine bırakılıyor. Gerek yapı denetimli bina olsun gerekse yapı denetimsiz bina olsun biz her üç yılda bir ya da beş yılda bir bunların denetlenmesini istiyoruz. Bunu neden istiyoruz? Bir asansör... Bakın asansörlerinizin yeşil, mavi, kırmızı etiketleri var. Asansörün görevi ne? Bizi a katından b katına, c katına çıkarıyor ve biz bunu her yıl denetliyoruz, her yıl. Bindiğimiz arabalar bizi a noktasından b noktasına götürüyor, belki yirmi dört saatin iki saatini arabamızda geçiriyoruz, her sene biz arabamızın lastik kalınlığına kadar bakıyoruz ama oturduğumuz evlerin maalesef kontrolünü yapmıyoruz, kaderine bırakıyoruz. Örnek mi? Konya Zümrüt Apartmanı, “Altında Vakko.” dediler şehir efsanesi, “Kolon kesildi.” dediler; İstanbul Kartal'da beş aylık bebeğimiz öldü, 21 vatandaşımızı kaybettik. Bina kendi yükünü... Deprem yok, rüzgâr yok, hiçbir şey yok. Kendi kendine yıkılan bina. Bundan dolayı bu binaların da periyodik aralarla denetlenmesini, kontrol edilmesini öneri olarak biz, dernek olarak sunuyoruz.

İş Sağlığı ve Güvenliği: Sayın Vekilim sormuştu iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili. “İşte, yapı denetimlerin sorumluluğu yok.” demişti Sayın Vekilim. Yapı Denetim Kanunu iş sağlığı ve güvenliği açısından işte ölümlerden yapı denetim ceza almıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi mi? Benimle mi ilgili?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Yok, yok size değil. Bilmiyorum belki siz, belki başkası, bilmiyorum. Bu konu geçti de o yüzden söylüyorum. Müteahhitler Birliğinde, Hüseyin Arslan...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Düzeltmek için söyleyeyim. Ben, demiştim ki: “Şantiyelerde hem yapı denetim şirketleri var hem iş güvenliği şirketleri var. Dolayısıyla her ikisinin de sorumlulukları var.”

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Yok, ben sizi destekleyici söylüyorum zaten, sizi eleştirmiyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sizin yapımla ilgili sorumluluklarınız var, onların da iş güvenliğiyle ilgili sorumlulukları var. Hayır, ayrışsın diye söylüyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Evet, Vekilim, ben sizi destek... Tam böyle ona cevap vermek istiyorum.

Şimdi, iş sağlığı ve güvenliği çok farklı bir konu. Yapı Denetim Sistemi, biraz önce de söyledim, full-time yapılan bir denetim sistemi değil. Yapı Denetim Sistemi, imalatla gidiyorsunuz denetliyorsunuz. Örnek veriyorum: Gittiniz saat onda beton vardı, saat on ikide beton dökümü bitti, siz başka bir inşaata geçtiniz; saat ikide orada taşeron bir tane kazı yapacak, bir işçi çağırdı ve işçi kolunu kırdı. Ya, bununla yapı denetiminin ne suçu olabilir? Nasıl bir cezası olabilir? Olmaması lazım. Biz, o yüzden iş sağlığı konusunda iş sağlığının kontrolünün, güvenliğinin Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının maddesi gereği şantiye şefinde ve müteahhidin sorumluluğunda olması gerektiği inancını taşıyoruz. Şimdi, biz part-time denetim yapıyoruz. Ya da olaya şöyle bakalım: Şimdi, İçişleri Bakanlığının kolluk güçleri var, trafik polisleri. Trafik polisleri de bizim gibi part-time denetim yapıyorlar yani Atatürk Bulvarı'nı düşünün, burada 40 trafik polisi görev yapıyor. Bu Atatürk Bulvarı'nda emniyet kemeri takılmadan kaza olup da ölüm oluyor mu? Oluyor. Alkollü süren oluyor mu? Oluyor. Hız sınırını aşan oluyor mu? Oluyor. Ama polis yakaladığı zaman cezai işlem uyguluyor. Yakalamadığı zaman hiç yargılanan polis gördünüz mü? Biz de öyleyiz. Yani bu iş sağlığı ve güvenliği tamamen bizim üzerimizde bir yük. Bu yüzden kaliteli mühendislerin bile "Ben niçin inşaata, yapı denetime gideyim çalışayım. En ufak, bir işçi düşse bundan ben sorumluyum." gibi bir yaptırımdan dolayı kaliteli mühendisler de maalesef sektörü seçmemeye başladı.

Mesleki sorumluluk sigortası: Mesleki sorumluluk sigortası çok önemli, biz bunu çok önemsiyoruz. Milyon dolarlık binalar yapıyorsunuz, işte, imzalar atıyorsunuz ama bir... Yapı Denetim Kanunu tamamen sorumluluk kanunu, hiç yetkimiz yok, tamamen sorumluyuz. Bakın maddelere, tek tek sadece "Üç gün içinde ilgili idareyi bildirir, altı gün içinde il müdürlüğüne bildirir." İşte, bildirim yani yaptırımımız yok, yetkimiz yok. Fakat bir binada yaşadığımız, bir hasardan dolayı olduğu zaman mühendis kardeşimizin de bunu ödeme imkânı yok, kazandığı şartlarda, kazandığı imkânlarda. Yani Yargıtayın kararı var "Ne kadar kazanıyorsun, ne kadar ceza ödersin?" diye bir oranı var. Biz o oranı hayatta tutturamıyoruz, öyle bir şeyimiz yok. Mesleki sorumluluk sigortasının mutlaka gelmesi taraftarıyız mühendislerimiz için ve biz her yıl yüzde 1,5'tan yaptığımız yapının, yaklaşık maliyetinden yaptığımız yapı denetim hizmetinin yüzde 3'ünü ilgili belediyeye, yüzde 3'ünü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne biz pay ediyoruz. Biz bu payların yüzde 6'sının yüzde 2'sini bir havuzda ya da mühendislerin adına, bizim adımıza mesleki sigorta olarak sigorta firmalarıyla ödenmesi taraftarıyız. Çünkü biz onun bir hesabını yaptığımız zaman hemen hemen birbirine denk gelen bir tutar oluyor. Bir kişinin, bir yapı denetim firmasında bir inşaat mühendisinin 800 lira ile bin lira arası sigorta bedeli çıkıyor, o da kısmi, yardımcı kontrol mühendisinin; denetçi mühendisin 1.400. Biz bir sigorta firmasıyla konuştuk ama bu her yıl yapılan mesleki sorumluluk sigortası.

Şantiye şefi... Bu en önemli konularımızdan biri. Biz dernek olarak bu konuya çok önem veriyoruz. Şimdi, şantiye şefi... Bu önerimizde de –devletin çizdiği bu harita vardı, biraz önce gösterdiğim-deprem derecesi birinci derece bölgesi olan ve ikinci derece deprem bölgesi olan İstanbul'un kısmi tarafı dâhil olmak üzere şantiye şeflerinin bilfiil tek ruhsatla görev almasını istiyoruz; birinci ve ikinci derece deprem bölgesinde. Neden? Şantiye şefi nedir? Yani, şef, şantiyeyi yöneten kişi; şantiye de yaptığı alan. Biz 30 bin metrekareye kadar 5 tane inşaat veriyoruz bir şantiye şefine. Yani aynı anda 5 inşaatı denetliyor şantiye şefi. Şimdi, biz, dosya geldiğinde, baktığımızda bir olay olduğu zaman şantiye şefi diyor ki: "Ben öbür inşaattaydım." birinci ve ikinci derece deprem bölgelerinde bu iş... Yani, kesinlikle ve kesinlikle şantiye şefinin tek işe bakması gerekiyor; tek mesleğinin, tek işinin bu deprem bölgesindeki alanda olması gerekiyor. Yani, bütün bilgisini, becerisini deprem bölgesinde yapılan binada kullanması gerekiyor.

Ve biz şantiye şefinin de şöyle ayrılmasını istiyoruz: Nitelikli yapılarda; hastane, okul, işte yüksek yapılar... Bizde Yüksek Yapılar Yönetmeliği yeni yeni çalışıldı ve yeni yeni çıktı, Yüksek Yapılar Yönetmeliği'miz yoktu bizim. Yüksek Yapılar Yönetmeliği, yüksek yapılarda ya da 10 bin metrekareyi geçen binalarda... Şimdi, genç bir inşaat mühendisimiz direkt şantiye şefi oluyor yani 10 bin metrekarede. Biz onlar şantiye olmasın demiyoruz, yanlış anlaşılmasın ama nitelikli binalarda da şantiye şefi şartları aransın, yani bir uzmanlık aransın ki yarın bir gün deprem olduğunda bu binalarımız yıkılmasın.

Bakın, en yakın, İzmir depremi. Necip Milletvekilim söylemişti, Barış Sitesi. Oraya 3 kez gittim ben, o Barış Sitesi'ne, orası aslında tam bir tezlük yer Başkanım, o bina tam tezlük bir bina. Aynı adada 4 tane bina; 3'ünü bir müteahhit yapıyor, 1'ini başka müteahhit yapıyor ve 3'ünü yapan –oradaki vatandaşlarla da konuştuk, durumu da arz ettiler bize- müteahhit kendi işçileriyle yapıyor, diğer binayı başka müteahhit yapıyor başka ustayla. Bakın, yıkılan 3 bina var, o iflas edip giden müteahhidin. Öbür müteahhidin yaptığı bina yıkılmıyor. Hani diyoruz ya biz “Deprem öldürmez, bina öldürür.” Tam örneği o bina, Barış Sitesi. Ve o kötü müteahhit, diğer müteahhitleri de zan altında bırakıyor. Aslında müteahhit güzel, güzel bina yapmış, hasar yok, yıkım yok, can kaybı yok, hiçbir şey yok ama diğer 3 binaya baktığımız zaman da 19 vatandaşımızı kaybetmişiz. Eğer, o binalar da mühendis kontrolünde yapılmış olsaydı ya da bu işi aslında, ehilleri yapmış olsaydı, mutlaka bu binalarda bir kontrol mekanizması olsaydı belki onlar da yıkılmayacaktı.

Yapı Denetim Sistemi... 3194 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinden faydalanarak bazı binalarımız yapı denetim kapsamı dışında kalıyor. Sayın Başkanım, biz tüm binaların yapı denetim kapsamına alınmasını istiyoruz. Örnek veriyorum: Camilerimiz. Camilerimizi örnek vereyim Sayın Başkanım, gazetede “Camiler denetlenmiyor.” diye bir haberimiz çıkmıştı. Beni Diyanetten aradılar, dediler ki: “Ya, nasıl denetlenmiyor?” Şimdi, bizim bu 27'nci ve 26'ncı maddemiz çok tehlikeli. Neden tehlikeli? Çünkü kamu binalarının bence daha çok denetlenmesi lazım. Benim evimin sağlam olması beni kurtarmıyor; benim çocuğum okula gidiyor, AVM'ye gidiyorsunuz, sinemaya gidiyorsunuz, komşuya misafirlğe gidiyorsunuz; depremin ne zaman olacağını bilmiyorsunuz. Önemli olan bir bütünün sağlam olması. O yüzden bu kamu binalarının da yapı denetimine tabi olmasını burada öneri olarak sunduk Sayın Başkanım.

Yapı denetim hizmet bedeli... Bunu da özellikle koydum. Kamuoyunda şöyle bir algı var: “Yapı denetimler çok para kazanıyor, inşaata gitmiyor.” Bu algıyı da biz duyuyoruz, duydukça da üzülüyoruz. Ben bu konuyu da sizin huzurlarınızda izah etmek istiyorum. Yapı denetim hizmet bedeli oranımız maliyetin yüzde 1,5. Bunu şöyle anlatayım size: 100 bin lira maliyetli bir dairenin yapı denetim bedeli 1.500 lira. İzmir'de, Kuşadası'nda 250 bin lira maliyetle yaptığımız bir yerin DASK'ı 800 lira.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kuşadası, Aydın'da oluyor değil mi?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Evet, Kuşadası Aydın'da. Kendi evimden örnek verdim Sayın Vekilim yani yanlış bir örnek olmasın diye.

800 lira DASK ödüyorsunuz, yapı denetimine 1.500 lira ödüyorsunuz, bir defaya mahsus ödüyorsunuz. İki yılda ödediğiniz DASK, bir kere ödediğiniz veya 6 mühendise ödediğiniz... Yapı Denetimini Uygulama Yönetmeliği'ne göre 100 metrekare bürosu olacak, SGK'siz personel çalıştırmayacak, 1.500 liranın yüzde 20'sini devlete geri ödeyecek kurumlar vergisi olarak, mühendisine maaş verecek ve 1.500 liraya yapacak; çok basit anlatıyorum 100 bin lira için. Peki, bizle ilgili başka bir sektörü söyleyeyim, emlakçılar. Devlet bana 100 bin lira maliyetli bir yerden yüzde 1,5 ödüyor, yüzde 3 de içinden ilgili idareye ve il müdürlüğüne veriyor, o 1,43'e geliyor. Emlakçı 200 bin liraya satılan

daireden 6 bin lira alıyor. Çankaya’da 10 daireli bir yerden bahsedeyim, 2 bin metrekarede yapı denetim bedeli 35 bin lira, 3/B sınıfı; 10 daire olsun, 200 bin liraya satılsın, emlakçının kazandığı para 95-100 bin lira. Biz bu işi 35 bin liraya yapıyoruz, yapmaya çalışıyoruz, ayakta kalmaya çalışıyoruz; o kadar paralar kazanılmayan bir maliyet. Bu maliyetin de altında ezilmeye başladı yapı denetim firmaları çünkü ekonomik kriz yapı denetim firmalarını da etkiledi. Eskiden 2008 yılında kanunda yüzde 3’tü yapı denetim hizmet bedeli. Öneri olarak da biz bunun yüzde 3’e çıkmasını talep ediyoruz çünkü yüzde 3’e çıksa bile bunun inşaatlarda büyük bir maliyet yaratmayacağını düşünüyoruz.

Öneri: Bu benim 2020’den beri çalıştığım bir yapı kimlik kılavuzu. Bu kılavuz ne? Sizler ev satın alıyorsunuz 200 bin liraya, 1 milyona, 2 milyona. Çamaşır makinesi -kadın milletvekillerimiz de var- alıyorsunuz, size ne veriyorlar çamaşır makinesi alırken? Garanti belgesi, bir de kullanma kılavuzu veriyorlar. Bir hesap makinesi alıyorsunuz, kullanma kılavuzu geliyor. Van’a gittim; İstanbul depremde depremzedeyim, askerdim; İzmir’de on gün kaldım; hiç kimse yaşadığı binanın hiçbir şeyini bilmiyor.

Sizler, sayın milletvekillerim, siz yaşadığınız, oturduğunuz binanın sağlam olduğunu biliyor musunuz, temelinin nasıl bir temel olduğunu biliyor musunuz, kullanılan malzemenin nasıl bir malzeme olduğunu biliyor musunuz?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yapı denetimcilere güveniyoruz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Allah razı olsun.

Şimdi, bunu da arz edeyim, bu kimlik kılavuzu da şöyle bir şey, son aşamaya -ben aynı zamanda Ankara Kent Konseyinde Yürütme Kurulu üyesiyim- geldik: Biz bunu Mansur Başkanla da paylaştık, Mansur Başkan da sıcak baktı; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da sıcak baktı; ben Keçiören’de oturuyorum, Keçiören Belediye Başkanımız Turgut Başkanla da görüştüm, Meclisten de karar çıkıyor. Bu ne demek? Bundan sonra biz bütün her şeyini hazırladık. Aslında sunum da yanımda ama vaktinizi almak istemiyorum, 46 sayfadan oluşan bir sunum. Çok basit bir örnek vereceğim, çok basit: Evinizi satın aldınız bir müteahhit kardeşimizden, üç yıl sonra -çok basit ya- çelik kapısında problem yaşadınız, kimi arayacağınızı biliyor musunuz? Belki müteahhit kardeşim beş yıl garantili aldı o çelik kapıyı.

Kılavuzumuz da dijital olacak, tapuda da barkodumuz olacak, okuttuğunuz zaman mimari projeyi kim çizmiş; seramiğiniz kırılmış, seramiğinizi kim yapmış; doğal gaz projenizi kim yapmış? Yapı denetiminiz kim? Hepsini tek tek göreceksiniz. Altyapısı şuan hemen hemen oluştu. Bir ilçemizde bunu uygulamaya başlayacağız. Yani o kadar rahatlatacak ki bu, beton sınıfına kadar. Mesela, o bölgede deprem oldu, elinizde tabletle geldiğiniz zaman ada parseli girip o barkodu okuttuğunuz zaman buranın inşaat mühendisi Nazmi Şahin, işte makine mühendisi o. Eğer çıkartabilirsek projeyi de -şu an dijital ortama geçti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- eğer projeyi de okutabilirsek bu inanılmaz bir devrim olacak diye inanıyoruz Sayın Başkanım. Bunun üzerinde biz çok duruyoruz. Covid’den dolayı yapamadık ama bizim Avrupa ülkeleriyle bu konuyla ilgili... Avrupa ülkeleri şunu da söylediler, Almanya, Belçika ve Fransa’da -Fransa sigorta sistemiyle yapıyor bu işi- şöyle söylediler: Biz, 2017 yılında Avrupa’da 18 milyon rapor hazırlamışız, tek hazırlayan ülkeyiz. Yani bizim bütün dökülen betonlarımız şuan kayıt altında. Yani Alper Hocanın dediği gibi 2000 sonundaki binaların hepsi. O yüzden bu kimlik kılavuzunda... Bir de şöyle düşünelim: Bu binaların hepsi miras malı Sayın Başkanım. Siz alıyorsunuz çocuğunuza kalıyor, ondan ona kalıyor. Bunların güvenli, neyin ne olduğunu bilmemiz gereken, tüketicinin en büyük hakkı olan bir hak olarak düşünüyoruz.

Ben şunu söyleyerek sözlerimi de bitirmek istiyorum: Ölümün her türlü kötüdür, nereden gelirse gelsin ama sadece anayasal hakkınız olan barınma hakkını, kendi paranızla aldığınız evinizde ezilerek ölmek kadar kötü bir şey yok. Depremzedeyim, Allah kimseyi o kirişlerin, kolonların altında bırakmasın, kimseyi çaresiz bırakmasın. Yapacağımız tek bir şey var: Her şeyi biliyoruz, önlemlerimizi almamız gerekiyor. Mühendislerle depremden sonra tanışıyoruz ama depremden önce tanışmamız gerektiğini söylüyorum. Depremde de kimse ölmesin diyorum.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz. Gerçekten güzel bir sunumdu, güzel özetlediniz, güzel bilgiler paylaştınız. Faydalı, verimli, bizim açımızdan da katkı sağlayacak bir sunum oldu.

Tabii, Yapı Denetim Sistemi Türkiye’de gerçekten 99 depreminden sonra deprem güvenli konut üretilmesi adına atılmış önemli bir adımdır ve gün geçtikçe de bütün mevzuattaki gelişmeleriyle, düzenlemeleriyle, yapılan değişikliklerle de tekâmül etme yolunda çok önemli mesafe kaydetmiştir. Sizin de bahsettiğiniz birkaç nüansla da birlikte gerçekten iyi işleyecek bir Yapı Denetim Sistemi’ni yaşıyor olacağız. Tabii ki kötü örnekler vardır. Her meslekte olduğu gibi ahlaki sorun bu meslekte de kendini gösterebilir. O, hiçbir zaman böyle bir sistemin topyekûn işlemediğine dair, topyekûn bir külfet olduğuna dair ne kamuoyunda ne vatandaşlarımız nezdinde bir algıya sebebiyet vermemelidir açıkçası. O yüzden, önemli bir iş yapıyorsunuz, gerçekten zor şartlar altında da çalışıyorsunuz, sınırlı bir gelirle çok yüksek sorumluluklar taşıyorsunuz. Meslektaşlarımız olarak ben bütün yapı denetimcilere de kolaylıklar diliyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Teşekkür ederiz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Gerçekten projenin denetiminden tutun da yapılan inşaatın her aşamasındaki denetim, talepler, belediyelerin zaman zaman farklı uygulamaları, müteahhitlerin talepleri, mal sahiplerinin talepleri derken bir mücadele içindesiniz. En doğruyu, en iyiyi yapma noktasında hepimize kolaylıklar diliyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Sağ olun, teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Verdiğiniz sunumda güzel de öneriler var. Onları da birlikte tekrar değerlendiririz.

Şimdi söz isteyen Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin. Özellikle Bayraklı’da yapı denetim hizmeti alan yapıların hasar alıp almadığını tekrar soracak.

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii, burada amacımız üzüm yemek, bağcı dövmek değil. Kesinlikle yanlış algılanmasın. Hepimizin amacı tabii ki daha yaşanabilir bir Türkiye’yi kurgulamak. Bu Deprem Komisyonunun da amacı sağlıklı binaların, sağlam zemin üzerine oturmasını sağlamak. Buna dair ortak paydada bir şeyler yaratabilmek tabii. O konuda lütfen alınmayınız soracağımız sorularla ilgili.

Şimdi, şöyle bir şey var: Dünyanın pek çok ülkesinde deprem meydana geldiği zaman insanların burnu dahi kanamazken, bizim ülkemizde insanların çok ciddi şekilde can kayıplarıyla... Yani 6,2-6,1 büyüklüğündeki depremlerde can kaybı yaşanmıyor pek çok dünyanın modern ülkesinde, bizim ülkemizde bu kadar insanın canının yanması tabii ki hepimizin sorumluluğunda olan bir şey. Amacımız bu can kayıplarını minimuma indirmek adına yapılacak çalışmalar elbette.

Şimdi, yapı denetimin amacına baktığımız zaman, 4708 sayılı Kanun “Can ve mal kaybını teminen, imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” diyor amacı. Uzun uzun okumayayım, esas bizi ilgilendiren, altı çizilecek kısmı o.

Şimdi, ben, burada şeyi sormak istiyorum: Zemin ile yapı bağlantısını birbirinden ayırmamız olası değil. Siz, az önce Bayraklı’da mesela bir örnek verdiniz. Bir müteahhittin yaptığı 3 blok yıkılırken, diğerinin aynı parsel üzerinde yaptığı yıkılmadı. Aynı müteahhittin yaptığı 2 bloktan 1’inin yıkılıp 1’inin yıkılmadığını da şahit olduk. Yani burada, zeminden 77 kilometre uzaklıkta meydana gelen bir depremde zemin faktörünün parsel bazında, parselin bir ucundan bir ucuna kadar değişkenlik gösterdiğini biliyoruz. Bunda yer altı suyu etken, işte, kilden çakıla geçen birimlerin olması vesaire gibi bir sürü etken var. Burada sormak istediğim, gerek Marmara’da gerek Van, Erciş, Elâzığ ve en son İzmir depremlerinde en büyük yıkım ve can kaybının zayıf mühendislik niteliklerine sahip zemin birimlerinde meydana geldiğini biliyoruz. Yapı Denetim Sistemi içerisinde zemin araştırmalarının yerinde denetimi neden yapılmıyor, bunu sormak istiyorum.

Çok güzel önerileriniz var. Bir kere öncelikle ona teşekkür ediyorum. Sunumuz müthiş güzel bir sunumdu. Öncelikle, hakikaten, Deprem Komisyonu olarak çok yararlanacağımız ciddi öneriler var. O konuda tebrik ediyorum ama bir öneri de bence, burada, yani binanın zeminden ayrı düşünülmemesi gerektiğine ilişkin bir önerinin olmasını beklerdim açıkçası burada çünkü yerinde denetim yapılmıyor; kim bunu engelliyor, bunu merak ediyorum. Yani bir engelleyen mi var bunu, yapı denetiminde neden zemin denetlenmiyor?

İkinci sorum: Ülkemizdeki yapı stokunun yüzde kaç Yapı Denetim Sistemi’nin gözetiminde, var mı bu rakam elinizde? Yoksa daha sonra yazılı olarak da iletebilirsiniz, rica edelim daha doğrusu.

2020 yılında yaşanan depremde yapı denetimi hizmeti görmüş kaç binada hasar var? İşte, hani, 70 binada, şehir plancılık sayfasından baktığımızda, siz, onun az hasarlı olduğunu ifade ediyorsunuz. Yani hiç hasar olmadığını söylediğiniz için orada müdahale etmek durumunda kaldım.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLÜ – “Yapısal hasar.” dedi.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Yapısal hasar. Taşıyıcı sistemde herhangi bir hasar olmadığını var sayıyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, yani dediğim gibi burada amacımız sizleri eleştirmek değil, sadece doğru bilgilere ulaşabilmek adına soruyoruz bunları.

2020 yılında 80 binin üzerinde bağımsız bina bölümü hasar gördü ya da yıkıldı. Cumhuriyet savcılıklarınca kaç fennî soruşturma açıldığı hakkında bilgi aktarabilir misiniz bize? Açılmadıysa neden açılmadı?

Bir de, İstanbul’da 2019 yılında şev yıkılmalarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle 20’ye yakın yurttaşımız yaşamını yitirdi, 240’a yakın bina boşaltıldı. Gerçekten yürüten bir yapı denetimi olsa hani bunlar, bu şevden dolayı yıkılmalarda da sorumlusunuz, buna ilişkin ne düşünüyorsunuz?

Yapı üretim sürecinin denetimden kaynaklanan sorunları nelerdir sizce? Bunları sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Çok teşekkür ederim Vekilim, çok güzel sorular.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben teşekkür ederim. Sağ olun.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben teşekkür ediyorum.

4 tane, 5 tane soru sordunuz. Eğer atlarsam özür dilerim, bana hatırlatırsanız cevap vereyim.

Birincisi, zemin etüdü dediniz. Şimdi, şöyle: Sayın Vekilim, bizim yapı denetim ne zaman devreye giriyor? Yapı denetim, inşaatın başlayacağı zaman, projelerin oluşmaya başladığı zaman devreye giriyor. Zemin etüdü de, ilk zemin planlamasına hani, imara açılan bir yerde bu, kamu kurumu tarafından -yani eğer belediye açıyorsa- önceden bunlar yapılıyordu, biz devrede yokuz yani biz hayatta değiliz o zaman, öyle düşüneyim, öyle anlatayım. Yani biz orada müdahale edemiyoruz zaten.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İşte, ben de bunun bütünlüklü olması gerektiği söylüyorum öneri olarak.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ama o zaman yapı denetimin şeyine ters düşüyor ya Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yapı Denetimi Kanunu’nda değişiklik olması gerekir diyorum ben de, tam da onu söylüyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Bizle alakası yok o konunun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 4708 sayılı Kanun’a bunun eklenmesi gerekiyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Evet. Daha sonra imardan geçip bu parselleşince, ada parseli olunca proje çiziliyor; orada zemin etüdü hani, yerinde zemin... Onu soruyorsunuz, ada parselli.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, tabii, tabii, imar planını sormuyorum, zemin etüdünü soruyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Tamam. Ben hani, baştan aldım ki daha detaylı olsun diye.

Şimdi, orada da bizim zemin etütlerini, statik projecimiz olan inşaat mühendisleri yorumluyorlar ve bizim yönetmeliğin 5’inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) maddesi çok açık ve net. Orada biz jeoloji mühendislerinden hizmet satın alabiliyoruz. Peki, dersiniz ki “Ya, Başkan, hani, söylüyorsunuz da...” Bakın, ben öz eleştiri yaparım. Eğer benim yapı denetimli binam yıkılmışsa biz gerekeni de söyleriz. Biz yıkılmayacak diye de büyük iddiada bulunmuyoruz zaten, olabilir yani ama en asgariye indirmek, yani mantık bu, en asgariye indirmek. Ve o yüzden biz... Kanunumuzda bu madde var Sayın Vekilim, biz jeoloji mühendisleriyle, yönetmeliğin 5’inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) maddesi... Hizmet satın alabiliyoruz.

Yapı denetimli binalarla ilgili işte, hani, bu “Barış Sitesi’nde biri yapıldı, biri yıkıldı...” Şu ana kadar yapı denetimli öyle bir binayla karşılaşmadık Sayın Vekilim, yani aynı müteahhit 2 blok yapmış, yapı denetime girmiş, 1’i yıkılmış... Yapı denetimli yıkılan öyle bir binamız yok, o yüzden böyle bir şeyle karşılaşmadık. “Savcılık olayı var mı yok mu...” Olmaz çünkü böyle bir olay yok. Rıza Bey Apartmanı’nda bir şehir efsanesi olmuştu hatta ben bir televizyon kanalında söyledim. Bana sordular, dediler ki: “Rıza Bey Apartmanı’nda kolon kesilmiş mi?” Bakın, ben gitmedim, orada kaldım. Ne zamana kadar biliyor musunuz? Rıza Bey’in temeli açılana kadar. Adliyeye gittik, adliye binasına da baktık biz. Adliye binasının bir tarafına da biz hasar verdik.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Bir bloğa, evet.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Evet, biz verdik, yani orada hasar verdik adliye binasına, kamu binası. Gittim, baktım Rıza Bey’e. Ya, üç saatlik uykuyla duruyorduk Sayın Vekilim, psikolojimiz bozuldu, üç saatlik uykularla.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Biz de oradaydık.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Evet, yani üç saatlik uykuyla duruyorsunuz, psikolojiniz tamamen kötü. Ha “Acaba kesilmiş mi, kesilmemiş mi...” Ben sırf kendim için gidip bakacağım dedim ya. “Bu gerçekten yapılmış mı? Bu kadar adilik var mı bu ülkede? Kolon gerçekten kesilmiş mi?” diye, gidip bakacağım dedim. Gittim, baktım, tek tek baktım kolonlara. Rıza Bey’de bütün prizler duruyordu, kesilen kolon görmedim ben. “Projeyi getirin, bakalım.” dedik. Yani en sona, son aşamasına geldi. Bodrum da yoktu Rıza Bey Apartmanı’nda, 9 katlı bir bina bodrumsuz; perde yok, perde de yoktu. Baktığımız zaman da mühendis gözüyle, orada prizleri gördüm ben. Hani, biraz önce dedim ya önerilerde, binalar da ara sıra denetlensin. Ya, bu kolon kesmek bacağına kesmekle eş değer bir şey. Kolon kesmek ne demektir? Ahlaksızlığın dibi ya, başka ötesi yok bunun. Ben onu görmedim, hani, orada da savcılığa giden oldu mu bilmiyorum. Orada yıkılan binalardan biz karot aldık, maalesef beton sonuçları çok düşük çıktı; 3, 5, 6... Gerçekten kalitesiz betonlar çıktı.

Peki, diyorsunuz ki: “Savcılıkla ilgili sizi durduran biri mi var?” Bir şey söyleyebilir miyim Sayın Vekilim? Samimiyetle söylüyorum, en çok yargılanan kurum hangi kurum biliyor musunuz? Yapı Denetim Kurumu. En çok adliyeye giden kurum kim biliyor musunuz? Ben kitap yazdım, kitapta hukuk köşesi açtım. Covid’den dolayı yapmıyoruz, yılda iki defa hukuk semineri, paneli yapıyoruz çünkü yasa tamamen sorumluluk yasası. Savcılığa suç duyurusunda bulunuluyor. Bunu müteahhit kardeşlerimiz de biliyor. Mesela Yapı Denetimde çalışırken, müteahhit kardeşim bir bakıyor, Yapı Denetime geliyor boynu bükük “Ben kapandım, beni savcılığa verdiler.” diyor. Eskiden bahsediyorum, şimdi iş durdurmayı engelledik, o iş durmuyor artık. Sistem olarak, eğer yapı denetim açısından soruyorsanız, inanılmaz bir savcılığa gidiş var, ben bilir kişilik yapıyorum zaten, inanılmaz bir baskı var yapı denetimlerin üzerinde. Bu 9’uncu madde... Bütün hatalar savcılığa bildiriliyor, biz kamu görevi yapıyoruz; bunu da üzümlere söylüyorum -çok teşekkür ediyorum bu konuyu da açtık, unutmuştum- biz 224’ten yargılanıyoruz, memur suçundan yargılanıyoruz biz. Bir binada eğer bir hata varsa görevi kötüye kullanmaktan ağır cezaya giden mühendis arkadaşlarımız var, yani görevi kötüye kullanmaktan ağır cezaya giden, çok basit usulle ve daha sonra tadilat projesiyle o bina düzeliyor Sayın Vekilim, düzgün hâle geliyor ama 184’ten yani imar kirliliğine neden olmaktan yargılanan şantiye şefinin cezası düşüyor, mahkeme diye bir şey kalmıyor. Ben 224’ten yargılanıyorum diye mahkemem devam ediyor. Ne zamana kadar? Beraat edene kadar.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Sayın Vekilim galiba “Fenni mesul olup, yıkılıp da savcılığa verilen var mı?” diye sordu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – O anlamda da söyledim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Var, var, İzmir’de var 9 kişi. Orada bize sorduklarında, biz, fenni mesulü... Ben Bayraklı Belediyesine de gittim, fenni mesule bakalım mı hani kimler falan diye. Veriliyor Sayın Vekilim ama biz onu bire bir de tabii, bilmiyoruz yani kimler veriliyor, kimler verilmiyor ama 9 kişinin savcılık tarafından gözaltına alındığını biliyorum, hatta 4’üncü, 5’inci gündü.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İstanbul’da şev nedeniyle 20 kişinin öldüğü bir olay oldu.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, arkadaşlar, bir saniye, duymadık.

Buyurun.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – İstanbul’da şev, işte... Burada da oldu, Ankara’da da oluyor, her yerde var, bu toprak kayması, şev. Dere yatağına bina yapılıyor ve bunlar daha sonra -sadece deprem değil doğal afet- onlarda da oluyor.

İsim vermeden bir örnek vereceğim: Bir bina inşaat yapılırken kayıyor, yapı denetimli bina. Yapı denetimin ona ruhsat verme yetkisi yok. O bölge 1997 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla erozyonlu bölge seçilmiş yani heyelanlı bölge. Benim yapı denetimimin ne günahı var, bana ruhsat verme yetkisi vermiyor ki. Binayı denetleme yetkim var benim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Afet kapsamında olan yere zaten ruhsat verilir mi?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Vermiş belediye, var. Belediye şu an mahkemelik, onu hiç konuşmayalım, mahkemelik bir konu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İşte tam aynı noktaya geldik, ben de tam da bunu söylemeye çalışıyorum yani zeminden binayı ayrı tutamazsınız. Sizin binanız yüzde yüz sağlam bile olsa, şevle beraber o kaydığı zaman can kaybı olmayabilir ama kullanılamaz durumda oluyor binanız. Bu nedenle diyorum: 4708 sayılı Yasa’yla binanın zeminden ayrı tutulmaması lazım, zeminin de denetlenmesi lazım yapı denetimi tarafından.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Sayın Vekilim, ben size katılıyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Anlatabiliyor muyum ne demek istediğimi, aynı noktaya geldik.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben size katılıyorum ama ben size şunu da söyleyeyim Sayın Vekilim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Proje mühendisleri sorumlu ondan Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Efendim, işte bunun bütünlüklü olması gerektiğini söylüyorum ben, onu söylemeye çalışıyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Sayın Vekilimin dediği gibi, biz, statik projecilerden sorumluyuz, zaten üzerini imzalıyoruz ve sorumluluğu üzerimize alıyoruz yani. İzmir’de yıkılan binaların 17’sinin hiçbirinde yapı denetimi yok ama hepsinde jeolojik etüt var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hatalı kimse veren... Ben size aynı şeyi söyledim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Demek istediğim bu. Anlatabildim mi Sayın Vekilim?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öür dilerim, az önce şeyi söyledim yani statik hesabı 2, taşıma gücü 2’ye, 2’ye göre çözüm veren jeoloji mühendisi var. Ben hiçbir mühendis arkadaşımı burada suçlamak adına... En kötü denetimli bina denetimsiz binadan iyidir, bütün mühendis kardeşlerimin mutlaka atanması lazım, oralarda görev yapması lazım ama işte bu tür olumsuzlukları yani o “Ahlaki sorun.” diyorsunuz ya, sizin de ifade ettiğiniz, o ahlaki sorunu ortadan kaldırmak için yasal olarak bunları bağlamak gerekiyor. 4708 sayılı Yasa’ya o jeoloji mühendisi de konulursa eğer, o da denetlenirse, onun da denetlenmesi gerekiyor çünkü sondaj açmadığı hâlde açmış gibi gösteren, adrese teslim taşıma gücü hesabı ve statik verenler var, onu söylemeye çalışıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sayın Vekilim...

Evet, bu zemin etüt firmaları ve bunların laboratuvarlarıyla ilgili aynı hususlar, çok şikâyetler bize de ulaşıyor. Bu konuda piyasa uygulamalarını biliyoruz, bazı suiistimaller olduğuna dair. Nasıl ki beton test laboratuvarlarında direkt Bakanlığın sistemine bağlı çipli numuneyi, sadece onu kıran ve sonucu direkt Bakanlığa aktaran, dışarıdan müdahaleye kapalı bir sistemin nasıl işlediğini hatırlıyorsanız, sormuştuk Yapı İşleri Genel Müdürüne; aynı şeyi zemin etüt laboratuvarları için de teklif edeceğiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok doğru.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Bu, bizim Komisyon çalışmalarımız içerisinde sonuç raporumuzda yer alacak olan bir husus. Bu konuda piyasadaki uygulamaları, sıkıntıları biliyoruz. Nasıl ki çipli beton ve numune alınması süreci bu şekilde, teknolojik gelişmeyle kontrol altına alındıysa, mutlaka zemin etüdü ve ilgili bütün firmaların da denetlenmesi için aynı sistemin uygulanmasını teklif edeceğiz inşallah. O konuda haklısınız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, Başkanım, bunu da zan altında bırakmayalım sanki bütün jeologlar...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hayır, hayır, tabii ki.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Yo, asla, zaten öncelikle Değerli Müzeyyen Hanımın kendi meslektaşları, hepimiz bu noktada...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Arkadaşlar, hiçbir mühendisi ben töhmet altında bırakmak istemiyorum. Ahlaki erozyon var diyoruz ya yapı denetimiyle ilgili de.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Her meslekte var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Her meslekte olduğu gibi benim söylemek istediğim şey; yasayla bağlayıcı olursak ve denetimi olursa bunun önüne geçilebilir, sadece bunu ne jeoloji mühendisi ne inşaat için söylemiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Evet, teşekkür ederiz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN - Bununla ilgili önerimi söyleyebilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Buyurun, dinliyoruz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN - Sonra da Murat Beyin bir katkısı olacak herhâlde.

Şimdi, bununla ilgili önerim şu Sayın Vekilim, biz yapı denetim olarak ortada olmadığımız bir şeyi denetleme şansımız yok. Bizim önerimiz şu: Bu işi yapan ilgili idareler ya da il müdürlükleri, bu imara kim açıyorsa... Bir, imara açılırken yapılan etüt; bu, devlet tarafından yapılmalı, yapılıyor. İkincisi de ada bazlı yapılan...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Parsel bazlı.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN - Parsel bazlı yapılan, konut yapılacak bütün binaların belediyelerde mutlaka ve mutlaka jeoloji mühendisi olması gerekiyor ve bunlar jeoloji mühendislerin eşliğinde yapılması gerekiyor. Belediye müteahhit gidip aplikasyon kodunu alırken diyecek ki... Senin jeolojik etüdün de o verecek, yani, diyecek ki... Her şey devletten çıkacak. Şimdi orada ben yokken yani bir aplikasyon çıkmış, arazinin her şeyi çıkmış, biz hani bunu denetleme sisteminde orada bir sıkıntı yaşarız. Burada benim kişisel görüşüm, ilgili idarelerde jeoloji mühendisi sayısı yok. Madem açık açık konuşalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Nasıl?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – İlgili idarelerde jeoloji mühendisi sayısı çok az. Genellikle ilgili idarelerde mimar, mühendis -elektrik ve makine mühendisi- istihdam ediliyor, belediyelerden bahsediyorum yani. Burada, jeoloji mühendislerine de ya da bir yer bilimi diye bir şube açılarak yani bu devlet tarafından kontrol edilirse bence mekanizmanın daha iyi çalışacağı inancındayım. Ve oradaki jeoloji mühendisi arkadaşım da zaten devletin memur görevi olduğu için görevini güzel yapacak. Müteahhit kardeşim de gidip oradan aplikasyon çapını alırken yerin şeklini... Devlet yapacak bunu. Devlete güvenmeyeceğiz kime güveneceğiz.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU - Yerel yönetimlere.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – İşte, evet; yerel yönetimler, kamu yapacak ve kamu yaptıktan sonra da gidip mimar oradan “Ben bu ada parselin projesini çizeceğim, bilgilerini alayım.” dediği zaman, ada parselinin yanında bence jeolojik etüt de verilmeli, devlet kaşeli verilmeli. Kardeşim, bunun üç metresinde su var, burada bu var, bunun değeri bu. Her zemine bina yapılır, her zemine.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama mühendislik hesap işidir.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN - Evet, işte bu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Özür dilerim, farklı şeylerden bahsediyorsunuz. Çok özür dilerim.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU - Son sözünüzü alıp hızlandıracağız, diğer vekillerimizin soruları var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Özür dileyerek... Yani burada bir kavram kargaşası yaşıyoruz. Sizin söylediğiniz şey imar planına esas jeolojik etüt yani heyelan var mı, bataklık var mı; yer altı su seviyesini belirleyen jeolojik etüt. Evet, onu belediye yapacak ama benim söylediğim, binanın taşıma gücü ve temel tipini belirlemeye dönük zemin etüdünden bahsediyorum ben. Yani, farklı kavramlardan bahsediyoruz, şev için onu söyleyebilirsiniz, amenna ama benim söylediğim parsel bazında binanın oturacağı, temel tipinin belirlendiği, statik ve betonarme hesaplarının yapıldığı zemin etüdünden bahsediyorum, o nedenle onu bir netleştirmemiz gerekiyor.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU - Anlaşılmıştır Sayın Vekilim, anlaşılmıştır.

NECİP NASIR (İzmir) – Şu anda yapılıyor ve Jeoloji Mühendisleri Odasından da onaylanıyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam işte, ben de bunu diyorum. Ben de diyorum ki bu yapı denetimine bir jeoloji mühendisi eklenerek bütünlüklü olmalı, benim söylediğim bu.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU - Anlaşılmıştır, teşekkür ediyoruz.

Evet, İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç.

Buyurun, Sayın Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, teşekkür ediyoruz sunum için, hakikaten doyurucuydu. Hani, yapı denetimcilerle ilgili gerçekten böyle kötü algı oluşması adına da üzüldüm hakikaten sizin için ve bu konuyu da biraz fazla da içselleştirmişsiniz, onun da farkına vardık ama maalesef birçok meslekte olduğu gibi sizde de var.

Şimdi, ben hepsini bitireyim sorularımın. E-Dağıtım Sistemiyle ilgili bir puanlama mı var? Ben avukatım, bizim CMUK müdafinde bir puanlama sistemi vardır, puanınıza göre nöbet gelir. Öyle bir puanlama sistemi mi var? Neye göre, yani adaletli bir dağıtım oluyor mu?

İkincisi, bu, İzmir’le ilgili bir sorum var. Altında BİM marketi olan bir Yılmaz Apartmanı vardı, aslında en çok “Kolon kesildi.” rivayeti, “Kapı başka yerden açıldı.” rivayeti bu BİM’le ilgiliydi. Oraya baktınız mı? Hakikaten bunu merak ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Yılmaz Erbek Apartmanı, B blok, A bloğu ayakta.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN - Soldaki ayakta...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Bunun belgeselini izledim ben.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Çok güzel çalışmışsınız.

Diğer bir sorum: Bu, sosyal medyada da dolaştı, bize de bu konuyla ilgili birçok şikâyet de geliyor. Bu, elektrik ve su tesisatı döşenirken kolonları kesme, kolonun içini oyup da koymayla ilgili uygulamalara zaman zaman rastlanıyor, fotoğrafları da geliyor bize. Sizin dışınızda ya da denetiminizin devamında, tesisata ilişkin bir denetim olabilir mi ya da böyle bir şeyin önüne nasıl geçilebilir, bununla ilgili fikrinizi merak ediyorum.

Son bir konu, bu iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili. Benim eşimin de geçen yıla kadar iş sağlığı ve güvenliği firması vardı, OSGB’miz vardı. İlk yıllar hakikaten çok güzeldi, hem devlet denetim görevini çok iyi yerine getiriyordu hem de belli bir sayının altındakilere de artık zorunluluk gelecekti ki ötelendi ve orada da firmada çalışan birçok mühendis arkadaşımız vardı iş güvenliği uzmanı, A, B, C. Fakat sizde de belki olduğu gibi, e-sistemden önce eğer işveren veriyorsa ücretinizi... Benim eşim hem titiz hem çok vicdanlı bir adam. Risk analizine gidiyordu mühendis arkadaşlar, sayfalarca risk analizi notları geliyordu. Şimdi, onları uygulamaya kalksa firmayla çalışamayacak, uygulatmasa vicdanen çok rahatsız olacak. Bu iş güvenliği sisteminin de başka bir şekilde olmasına ilişkin bir görüşünüz var mı? Mesela ücreti devlet ödese, belki sizin gibi bir e-sistem kurulsa. Sonrasında baktı ki eşim olmuyor, yani vicdanı ile işi arasında kaldı, kapattı geçen yıl ve bizimle birlikte çalışan iş güvenliği uzmanları da gerçek anlamda mühendislik yapamadıklarını düşünüp bir bir o sektörden çekilip başka alanlara yöndiler. Doktorlar, iş yeri hekimleri de öyle ve zamanla, şu anda çok revaçta olmayan ve artık çok kimsenin yapmak istemediği bir hâle geldi. Ona ilişkin bir öneriniz var mı, onu merak ediyorum.

Küçük bir eleştiri: Çamaşır makinesini kadınlarla özdeşleştirmeyin, kadın aktivistler sizi parçalar.

Teşekkür ediyorum sunum için, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Siz bu yapı kılavuzu işini örneklerken sakın böyle ev eşyalarını, hele hele hanım vekillerimize söylemeyin yani.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, ben öncelikle özür diliyorum yanlış anlaşıldıysam.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Yok, latife yaptım.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Biz de çamaşır yıkıyoruz yani makineye atıp tuşa basıyoruz.

Şimdi, sorular çok güzeldi. Dağıtıma Murat Bey cevap verecek ama ben isterseniz diğerlerinin cevabını vereyim, sonra sözü Murat Bey’e vereyim.

Şimdi, dediniz ki: “BİM’e baktınız mı?” Evet, BİM’in oraya gittik. Biz oradayken, biliyorsunuz, BİM ağır hasarlı olduğu için içine geçişe izin verilmedi, içine bakamadık ve Başkanımın dediği, biri sağladı, yan taraf böyle yıkılmıştı. O, Rıza Bey gibi ya da Emrah Apartmanı gibi yıkılmamıştı biliyorsunuz. BİM’in sol tarafına doğru... Orada bir sıkıntı var mı, yok mu bilmiyorum ama o tarafa doğru bir yıkım vardı. Onu görmedim, kimsenin de günahına girmeyelim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu konuyla ilgili ben bir cümle söyleyeyim size.

Bakın, değerli arkadaşlar, hepiniz internetten bakabilirsiniz, BBC’nin Yılmaz Erbek Apartmanı’yla ilgili “Bir Bina’nın Anatomisi” adlı kısa bir belgeseli var, YouTube kanalında bulabilirsiniz. Bu bina nervürlü demirle yapılmış, beton dayanımı son derece yüksek, kaliteli işçilik görmüş bir bina ve deprem öncesi de her bir dairesi 750 bin liradan falan satılan bir bina. Tabii, yumuşak kat öngörülmeden altında bir market yapılması dolayısıyla birtakım bölme duvarlar kaldırılmış, büyük bir market alanı oluşturulmuş ve bu sadece B bloğun altını etkileyen bir durum. Parseldeki zeminle alakalı hiçbir sorun yok. Görüntülerde izlediğinizde göreceksiniz, bütün enkaz kalktıktan sonra temel girişlerini “drone”la görecektir şekilde de görüntüler alınmış; temelde bir dağılma, bozulma yok. Yani aslında o kısa belgesel de şunu gösteriyor: Bina’nın projelendirildiği, bütün hesabının yapıldığı orijinal hâlini siz değiştirirseniz o küçük nüanslarla binayı depremde yıkılabilir, hasar alabilir hâle getirebilirsiniz çünkü orada o bölme duvarlar bütün hesap yapılırken dolu olarak hesaplandığı için o küçük nüans belki normalde –mühendisiz hepimiz- bina’nın davranışına etki etmez diye düşünürüz ama Bayraklı gibi bir yerde bina davranışına etki ediyor ve üst katları sapasağlam olduğu hâlde yıkılırken beton dayanımının da çok yüksek olduğunu, zor yıkılan bir bina, söylendiği halde zemin katın üzerine âdeta bina diz çöküyor.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Dolayısıyla kolonlarda kesme filan yok.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yok, yok.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Kolonlarda değil, ara duvarlarda.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sadece ara duvarların kaldırılması... Kolonun kesildiğine dair hiçbir şey yok.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Hatta belki dışa doğru değil de yanaştığı bina tarafında olsaydı belki bu da olmayacaktı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii tabii olabilirdi, olabilirdi. Yani orada da birisi de özellikle bir kolon kesme iddialarının da olduğunu ama araştırıldığına, olmadığına dair o yayında da aynı şeyi dile getirmiş.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sonuçta müdahale yani aslında değil mi?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Dediğim gibi bakın, ışık alsın diye, bazı dolu duvar olan yerlerde üstten ışık alsın diye pencere açılmaları bile kısa kolon etkisi yaratıyor, hasar almayacak kolonların hasar almasına sebebiyet verebiliyor. Böylesine kritik zeminlerde ivmenin büyütme özelliğinin olduğu zeminlerde binalardaki çok küçük farklar dahi o bina’nın davranışını etkiliyor. O yüzden, dediğiniz çok doğru; bir bina nasıl projelendirilip yapıldıysa o bina’nın o şekilde mutlaka periyodik... Bunu da biz deprem komisyon raporumuza mutlaka bu sistemi de yansıtacağız, isteyeceğiz. Periyodik, bina’nın yaşına konumuna göre yapıldığı, efendim, metallere göre bir sistematik dahilinde denetlenmesini, âdeta her yıl, her üç yılda veya iki yılda bir ruhsatın yenilenmesini, iskân ruhsatının yenilenmesini bir gereklilik olarak, bir sistem model olarak teklif edeceğiz inşallah.

Evet, buyurun. Böldüm, kusura bakmayın.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ TUNCAY SAKİNCİ – Başkanım bu konuda ulusal firmaların hepsi, market zincirlerinin hepsi bu depremden sonra deprem performans analizi olmadan marketlerini açmıyorlar.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, evet; bakın bu da çok isabetli bir uygulama olmuş.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ TUNCAY SAKİNCİ – Bu market zincirlerinin hepsi bu marketleri kullanım amacına göre yapıda değişiklikler yaptılar ve bunlar da kendi içlerinde bir özeleştiriyaparak şun anda Deprem Performans Raporu olumlu gelmeyen hiçbir dükkâna mağaza açmıyorlar.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Vekilimin 2’nci sorusu, elektrik ve su tesisatlarında kolon ve kiriş...

Bu çok ahlaksızca bir şey, bu inanılmaz. Buna hiçbir müteahhit kardeşim de izin vermez, hiçbir mühendis kardeşim de izin vermez. Bunu bilinç dışı bilmeden yapan insanlar var mı bilmiyorum. Var, duyuyoruz bunu, günümüzde de duyuyoruz ve üzülmüyoruz. Biz görmedik yani kendi çevremde de görmedim. Ben, aslında, bir inşaata- bunu bir kanalda da söyledim- gittiğim zaman bir müteahhidin iyi ya da kötü olduğunu algılayabiliyorum, siz de... Siz müteahhidin şantiyesine girin, oradaki binanın girişinden, şantiyeye girdiğiniz malzeme istifinden tutun ki iş güvenliği koridoruna kadar yaptığı şeylere kadar müteahhidin notunu verirsiniz aslında, üç aşağı beş yukarı; bu müteahhit iyi müteahhit, bak, bu müteahhit güzel müteahhit. Bir müteahhide gidersiniz... Yani o müteahhitler de bilmeden, bilinç dışı kestiriyorlar. Mesela, bize resimler geliyor sosyal medyadan, temelde borular geçmiş kirişten. Ya, bunlar akıl alacak işler değil. Şu an savcılık biliyorsunuz bunlar hakkında inanılmaz takip yapıyor ve çok büyük cezaları var ve bu artık tespitlendiği zamanda da hapis cezasıyla sonuçlanıyor. Bence çok dikkat edilmesi gereken bir şey ama ben bunu gözümle görmedim yapı denetim olarak, yapıldığına tanık olmadım ama yapılanlar var.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Ya, sıva öncesi son bir denetim olamaz mı?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, şöyle: Başında ben aslında sihirli bir cümle kullandım. Aslında bizim yapı denetimimiz sonuç denetimi değil süreç denetimi. Yani aslında duvar örülürken, sıva yapılırken, işte, seramik yapılırken, çatı kaplanırken, yalıtım yapılırken, izolasyon yapılırken biz hepsini denetliyoruz. Ben, bir anımı anlatayım size. Ben, UNDP’de takım lideriydim Türkiye Cumhuriyeti’ni temsilen, Birleşik Milletlerde. Avusturyalı Michael Wap vardı, Amerika’dan Adil Lare vardı, biz de Ahmet Hoca ve bakanlıktan bir heyetle beraberdik. Binalarla ilgili bir şey konuşurken şu soruldu: Dedi ki “Binalarla ilgili, işte, kuzey cephesi, işte, bilmem şu cephesi, bu cephesi nasıl yapıyorsunuz orada?” Michael Wap şöyle bir şey söyledi, bunu İzmir’de 9 Eylül Üniversitesinde söyledi, dedi ki “Binanın cephesi olmaz, batı cephe nasıl sıcak oluyorsa kuzeyin de aynı sıcaklıkta olması...” Burada mühendisliğini konuşturacaksınız. Kuzeyin yalıtımını ona göre yapacaksınız, batının yalıtımını ona göre. Yani siz, sistemi bir bütün olarak düşünmüyorsunuz. Hani güneşi az gelen yer, işte kuzey, orası az ısınır, oradan daire almayalım aslında böyle değil. Mühendisliği konuşturduğunuz zaman, oranın yalıtımını sağlam yaparsanız o da aynı sıcaklığı veriyor.

Üçüncüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu -eşiniz doğru bir karar vermiş, ben söyleyeyim yani- çıktığında biz çok sevinmiştik ve inanılmaz da destekledik çünkü iş kazası gerçekten ülkemizde çok fazla oluyor. Müteahhitler Birliği Başkanı, yönetim kurulu üyesi de anlattı, benim de 99 yılında Rusya’da bir inşaat mühendisliği tecrübem oldu. Sayın Başkanım, aynı Türk işçisi, bizim insanımız

yurt dışında çalışırken bütün kurallara uyuyor. Bütün kurallara uyuyor iş sağlığı güvenliği açısından. Ama maalesef biz, burada bir türlü bu standardı yakalayamadık. İş sağlığı güvenliğinde a, b, c işte a sınıfı, b sınıfı, c sınıfı olarak verildi, bence o tekrar güçlendirilmeli. Orada da ayağa gidip işte “Ben seni denetleyeceğim.” dediğiniz zaman bizim ilk yıllarımıza dönüyor olay. Bir pazar oluyor ve pazarda pazarlık payı olduğu için bir sıkıntı yaşıyorsunuz. İş sağlığı güvenliğini de ben o yüzden açtım konuyu, bizde de iş sağlığı güvenliği var. Aslında iş sağlığı güvenliğini sizin eşinizin firmalarının yapması gerekiyor çünkü devlet bu konuda... Biz aslında toplum olarak her şeyi devletten bekliyoruz, hiç kendimizi eleştirmiyoruz. Mesela, devlet bir kanun çıkarıyor, İş Sağlığı Güvenliği Kanunu, biz onu nasıl delerizle uğraşıyoruz. Yani ben paramı vermeyeyim... Devlet diyor ki: “Bir doktorun olacak.” sana doktor veriyor, bir kanun çıkartıyor devlet, bürokratlar oturuyor, çalışıyor. Biz o kanunu nasıl deleriz ona bakıyoruz. İşte biz nasıl para vermeyiz, biz nasıl... Hep devletten bekliyoruz, hiç kendimiz bir şey yapalım diye özeleştiriyemiyoruz. Her şeyi devletten beklersek sonuç işte maalesef böyle oluyor. Bence doğrusunu yapmış, inşallah kanun değişir de düzelir. Başka da... Unuttuğum sorunuz oldu mu?

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Yok, teşekkür ederim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Dağıtımı...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Murat Bey dağıtımı söyleyecek.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Öncelikle bizleri misafir ettiğiniz için teşekkür ederiz hepinize.

Dağıtım sistemi 10 Ocak 2019 itibarıyla başlayan bir sistem. Bundan önce de aslında kanunumuz gayet açık ve netti fakat uygulama sistemi kanuna uygun olmadığı için sistem biraz tıkanmaya girmişti. Sağ olsun Bakanlığımız da bu konuda yoğun ve ısrarcı tavırlarıyla bu kanunu getirdi, bu uygulamayı getirdi.

Dağıtım sistemi şu şekilde çalışıyor: 3 ayrı grubumuz var. Bu 3 ayrı grup inşaatların yapı cinslerine göre ayrılan gruplar ve her grupta ayrı sıralamanız oluyor. 1 Ocak 2019’da kurayla bir sıralama çekildi, ilk, başlangıç sıralamasını belirlemek için ve bu sırayla iş gelmeye başladı. Atıyorum, ikinci gruptan iş alan bir firma, bunun bedeli 10 TL artı KDV, 10 TL’sini hesabına yazdırdı ve sıralamada üste çıktı. Bunun altındakiler, hep en altta, en düşük puanı olan firma işi alıyor ve üste çıkıyor. Eğer biri 10 TL aldı diğeri 5 TL aldı, yine onda da sıralama oluyor ve bu sistemle devam ediyor. Bunun da uzun zamanlı bir simülasyonunu yaptığımızda bütün firmaların bir, bir buçuk yıl içerisinde aldıkları iş miktarlarının hep ortalamada ve birbirine yakın şekilde gittiğini gördük. Sistemle şimdi... Biz hem ülke olarak, Türk halkı olarak hem de mühendisler olarak biraz kurcalamaya, açığı bulmaya meraklıyız. Çok aradık biz, şey yok yani sıkıntı bulamadık, gayet güzel çalışıyor ve adaletli çalışıyor. Tabii yeni bir sistem olduğu için ufak tefek şeyler yaşanıyor ama bunları da sağ olsun Bakanlığımız anında çözüyor ve sıkıntı olmadı şimdiye kadar.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker...

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, ben de sunumunuzdan dolayı, sorulara verdiğiniz doyurucu cevaplardan dolayı teşekkür ediyorum.

Ben, bu dağıtım konusuna tekrar gireceğim, bunu biraz açmanızı isteyeceğim. Şöyle: Yanlış hatırlamıyorsam bundan yaklaşık bir veya bir buçuk ay önce -iki ay da olabilir- Meclis kürsüsünde bir milletvekili arkadaşımız, yine bu konular gündemdeyken yapı denetim firmalarıyla ilgili şöyle bir ifade kullandı, dedi ki: “Yapı denetim firması mal sahibiyle pazarlık yapıyor, sonra da mal sahibiyle yaptığı pazarlığın işini kontrol ediyor. Böyle bir şey olmaz.” diye yaklaşık iki ay önce filan bahsetti ama sizin az önceki ifadenize göre 1 Ocak 2019 itibarıyla yürürlüğe girdiğini söylüyorsunuz. Yani siz mal sahibiyle bu denetlemenin yapı denetim ücretini pazarlık mı ediyorsunuz yoksa mal sahibi bu parayı gidip bir başka yere mi yatırıyor, siz parayı kimden alıyorsunuz? Bunu bir açıklarsanız memnun olurum çünkü Mecliste bu yanlış biliniyor.

İkinci bir sorum da şu: Deprem Mühendisliği Derneği veya Türkiye Deprem Vakfındaki hocalarımızın birisi söyledi, aklımda yanlış kalmadıysa, “Bu denetimlerle ilgili bugüne kadar hiçbir yapı denetiminden ‘Beton kalitesi bozuk.’ diye geri gönderilmedi ‘Demir bağlaması yanlış.’ diye iptal edilmedi.” diye bir ifade kullanıldı. Bu anlamda, yapı denetim firmaları olarak beton bozuk olduğu için söktürdüğünüz oldu mu, betonu kırdırdığınız oldu mu veya demir bağlamaları usulüne uygun, tekniğine uygun değil diye iptal ettirdiğiniz oldu mu; öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Çok teşekkür ederim Vekilim, çok güzel sorulardı.

Şimdi, şöyle: Şimdi, sahada uygulama yapan arkadaşımız bir uygulama kendisi yapmış, ona kendisi cevap verecek.

Şimdi, dağıtımla ilgili şöyle: Dağıtım 2019 yılında başladı Sayın Vekilim. Kesinlikle ne yapı sahibiyle ne müteahhitle herhangi bir pazarlık söz konusu değil ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yazılım sistemi manuel çalışmıyor, otomatik yazılım, kendi atıyor ve yazılım 19.30 itibarıyla işleri atmaya başlıyor. Mesela, Kocaeli bizim üyemizdir, Kocaeli’den bize şikâyetler geldi “Şu insana hep iş gidiyor, bize gelmiyor.” gibi. Kesinlikle söylüyorum, biz bu sistemi çok iyi kontrol ettik, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu konuyu gerçekten çok iyi yapıyor. Önceden 23.30’da biz atamaları yapıyorduk, insanların olmadığı bir zamanda otomatikman, saati kurmuş gibi, yazılım, havuza gelen işleri otomatik kendi atıyordu. Bu işte hile hurda kesinlikle olmaz, ben ona inanıyorum, ona da inanmak istiyorum çünkü bu konudan yargılanmış bir kardeşiniz olarak, kesinlikle böyle bir şey yok Sayın Vekilim, orada bir yanlış...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani siz Çankaya’daki bir inşaatı kontrol ederken Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünden almış olduğunuz para Keçiören’deki bir inşaatın parası da olabilir, Mamak’taki bir inşaatın parası da olabilir, bir başka ilçeninki de olabilir, nereden geldiğini biliyorsunuz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Bilmiyoruz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Mal sahibiyle bir alışverişiniz yok.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Yok.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama bak bu yanlış biliniyor, bak, sayın vekilim de öyle biliyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Hayır, hayır, bakın, ben size arz edeyim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Müteahhidin kabul etmeme durumu var ama.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Tabii, müteahhidin de var, Yapı Denetiminin de var. Bakın, bu sistem...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Reddi hâkim gibi.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Biz çok olay yaşadık. Biz sahadan geliyoruz, aslında bizi dinlemeniz çok iyi oldu.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Dinliyoruz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Evet, Sayın Vekilim, bu soruya en iyi cevabı vereceğiz size. Mesela, bu kura çekimi yapılırken Çevre ve Şehircilik Bakanlığında Bakan Yardımcımız kurayı çekti, ben de sektörde Başkanım, orada bürokratlar da var, dedim ki inşallah bana ilk 1, 2, 3 çıkmaz yani ben yapımızı biliyorum ya, hemen dedikodu çıkar, işte bu yapı denetim sistemi geldi, kendi sıraları çıktı diye, nasıl dua ettiysen 172 firma girdi, 169 çıktı bana. Kurayla belirlendi ilk daha başlangıç.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ona “nefesi kuvvetli” diyorlar.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Sonra, bu sistemi... Burada, bakın, biz hiç paradan konuşmadık, kaliteden konuşuyoruz, depremde kimse ölmesin diyoruz. Burada, ben şuna inanıyorum Sayın Başkanım: Eğer denetim bağımsız olursa başarılı oluyor. Siz birine gelip “Beni denetleyin.” dediğiniz an itibarıyla başarısızlığı orada kabul ediyorsunuz. Yıllarca biz yanlış sistem üzerinde doğru çözüm üretmeye çalıştık ama şimdi bence 2019 yılı bir milattı ve şu an 5 tane ülke de bizim bu sistemimizi aldı.

İkincisi: Denetimde “Beton dökümlerinde düşük çıkan oldu mu?” dediniz. Daha yeni, taze... Bizde betonlar yedi günlük ve yirmi sekiz günlüktür. Yedi günlük 9 tane takım alırız, 3 tanesini yedi günlükte kırarız. Bunu nasıl alırız? Şantiyeden alırız. Şantiyede beton dökülürken mikserden karekod okutuyoruz. Hangi mikserden gelmiş, Sayın Vekilim? Önceden, hani bunu alıp bir mikserden gideyim, kaçayım yok artık. 9 adet alırız, 3 tanesini daha yeni olan... Mamak'ta oldu ya, yer de verelim, daha yeni Ankara'da. Yedi günlükü düşük çıkıyor; Yapı Denetim, ilgili idareye yazıyor, diyor ki: “Beton düşük çıktı.” Durduruyor inşaatı. Bir kat beton dökülüyor Yapı Denetimden habersiz, şu an olay savcılıkta. Bundan önce bu e-Dağıtım gelmeden önce 8'lik demirler vardı, işte, bizim şantiyelerde çektiğimiz, bu akma ve kırılma demirlerini... İnanın, biz sahalardan demir kaldırıyorduk Sayın Vekilim, çürük çıktığı için. Bundan dolayı şikâyet edildik. Dönemin müsteşar yardımcısının odasında toplantı oldu; bu demirlerden dolayı, imalatla geri gidiyor mu meselesi. Bizi şikâyet eden kişi, aracı kurum. Yani zaten demir üreticileri belli, onlardan alıp müteahhide veren alıcı, buradan 1 liraya alıp buraya 1,5 liraya bir iki yıl vadeli veren kişi. Biz onun demirini kaldırdığımız için o bizi şikâyet etti. Ben kişiyi tanımıyorum, hiçbir Yapı Denetim... Burada arkadaşlarımız başlarından geçenleri anlatabilirler hiç kimse kimseyi tanımıyor, biz kimsenin de ticari ortağı değiliz. Biz, kamu adına binaları sağlam yapmak istiyoruz, biz o demiri kaldırdık diye toplantıda bana dediler ki: “Siz demiri kaldırdınız, zararınız ne bizim biliyor musunuz?” “Zararınız ne?” dedik. Biliyorsunuz demirler tırlarla geliyor ve vinçlerle koyuyorsunuz, vinçlerle getiriyor, getirme götürmesinin bize maliyet olduğunu söyledi. Buna verdiğim cevap şuydu, bürokratların olduğu bir ortamda: Siz dernek başkanı olarak bizi suçluyorsunuz. Siz bir aile reisisiniz, gittiniz bir aracı kurumdan demir değil de süpermarketten yoğurt aldınız. Aldığınız yoğurdu eve getirdiniz, çocuklarınızla eşinizle sofraya oturdunuz, yoğurdu açtınız, yoğurdu üzerinde küf var ya da rengi bozuk; bunu çocuklarınıza ya da eşinize yedirir misiniz ya da siz yer misiniz? Biz de bunu inşaatta kullandırmayız; “Senin ürünün defolu, senin zararın bizi ilgilendirmez. Sen de kimden aldıysan ona git.” Bunları yaptık Sayın Vekilim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ CEM ÖZTÜRK – Cem Öztürk, ben de inşaat mühendisiyim. On dokuz yıldır yapı denetimi yapıyoruz biz de. Beton kırma olayı iki kere başımıza geldi, yani beton düşük olma olayı çok çıkıyor ama bunlar genelde karotta kurtarıyor. Çünkü beton C-20 beton, 25 çıkması gerekiyorsa 24 çıkıyor, 23 çıkıyor ama bunun genelde karot sonuçları kurtarıyor. Ama bazı durumlarda kurtarmadığı durumlar oluyor, bununla ilgili en çok sıkıntı yaşadığımız kişiler de müteahhitlerden daha çok beton firmaları, tabii ki kırılmasını istemiyor çünkü onun maliyetini karşılamak istemiyor. Bu durumda biz -çalıştığımız laboratuvarlar biliyorsunuz, özel laboratuvarlar ama Bakanlık denetiminde- Bakanlıktan aldırıyoruz son karotumuzu, Bakanlığın Gölbaşı'ndaki laboratuvarından gidiyoruz, aldırıyoruz; böyle iki kere başımıza sorun çıktı, zaten birisinde katkı klefesi bozulmuş, neredeyse bildiğiniz hamur gibi yani bir hafta on gün geçti hâlâ gidin, orada elinizle alabiliyorsunuz hamur gibi. Kimse karşı çıkmadı zaten ona, herkes gereğini yaptı ama ikinci betonumuzda, karot sonuçları düşük çıktı, beton firması: “Yok, bizim sonuçlarımız normal, başka firmadan aldıralım.” dedi. Başka firmaya gittik, yine aldırıldı, yine düşük çıktı. Biz kırmak istiyoruz, kırmak istemiyor firma çünkü ödemek istemiyor firma. En son dedik ki: “Bakanlığın laboratuvarına gideceğiz.” Bakanlığın laboratuvarına gittik -bunların hep maliyetlerini müteahhit karşılıyor çünkü müteahhit de bizden yana oldu- Bakanlıkta da aynı şekilde sonuç çıkınca müteahhidimize kırdırdık. On dokuz yıldır yapı denetim yapıyorum, 2 kere denk geldim kırdırmaya ama dediğimiz gibi karot aldırmaı çok yaptık.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hocalarımıza bu bilgiyi verin de yanlış olmasın. Başka yerlere de...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ CEM ÖZTÜRK – Hocalarımız şimdi, genelde teorik cevap... Pratikte pek göremiyorlar.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, biz sahadan geliyoruz ya, mesela biz... Cem Bey çok güzel bir şey de değindi. Ben, kusura bakmayın 2'den beri burada hep eleştirilince Vekilim doğru tespit yaptı. Ben de duygusalım biraz etkilendim, bayağı bir etkilendim, özür diliyorum.

Şimdi, aslında Yapı Denetim Sistemi'ni devlet koyarken, bu müteahhidin de hak ve hukukunu koruyor. Aslında müteahhit kardeşimiz beton isterken sadece diyor ki: “Bana C-25.” Müteahhit belki C-25'i nasıl istediğini kâğıt üzerinde işte 150 liraya, 200 liraya anlaşıyor. Aslında sistem, müteahhidin şantiyesine dökülen betonun kalitesini de müteahhidin de hakkını koruyor. Ya, diyor ki: “Sen bunun parasını ödedin, sen bu kaliteli betonun parasını verdin, buraya hazır beton kaliteli gelip dökülecek.” Yapı Denetim de bunu denetliyor zaten. Aslında müteahhit parasını verdiği insanı, devlet Yapı Denetim aracılığıyla -o yüzden biz 224'ten yargılanıyoruz- denetletiyor. Aslında müteahhidin hak ve hukukunu, yapı sahibinin hak ve hukukunu da yapı denetim sistemi koruyor o açıdan.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Hatay Milletvekilimiz, Lütfi Kaşıkçı'ya söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sizin gece saat ikilere kadar çalıştığınız dönemlerde ben Covid'den dolayı evde yatıyordum, dolayısıyla bu performansınıza ilk defa şahit oluyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Estağfurullah.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Gece ikide de böyleyiz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Maşallah, toplantıya yeni gelmiş gibi de bir hâl var hepinizde.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Sağ olun, teşekkür ederim.

Tekrar, geçmiş olsun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sağ olun Başkanım.

Başkanım, ben Yapı Denetim Kuruluşları Birliğiyle ilgili, yapı denetim kurumlarıyla ilgili şunu ifade etmek istiyorum: Bence bu e-dağıtım sistemi devreye girdikten sonra yapı denetim firmaları daha özgürleştiler ve yapı denetim firmalarının sahada daha iyi işler yapacakları kanaatindeyim. Bu e-dağıtım sistemi üzerinde biraz durmak istiyorum. Liberal ekonomi alanında ihtisas görmüş insanlar bu e-dağıtım sistemine muhakkak karşı çıkardı çünkü rekabetçi bir ortam yaratmıyor, tek tip bir sistem. Ben bunu aslında Türk sistemi olarak yorumluyorum, bize has, bizim kendi geliştirdiğimiz bir sistem olarak görüyorum ve inşaat için de, yapı için de çok faydalı bir sistem hâline geldi. Muhtemelen sahada hepimize gelmiştir bunun yansımaları. Hem yapı denetim şirketleri bundan son derece memnunar hem yapı denetim şirketinde çalışan arkadaşlarımız son derece memnunar hem de müteahhitler bu sistemden memnunar. Dolayısıyla ben bu sistemi, bunu bir reform olarak görüyorum. Bu sistem daha da genişletilip iş sağlığı ve güvenliği alanına da sirayet ettirilebilir mi, genişletilebilir mi, bu konu üzerinde de bir tartışmak gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, yapı denetim sistemini rahatlattık, dolayısıyla artık, yapı denetim firmalarındaki mühendislerimiz daha özgür bir hareket kabiliyet alanı buldular. Dolayısıyla kimseyle muhatap olmadan sadece işlerini yapıyorlar. İş sağlığı ve güvenliği noktasında, biraz önce siz ifade ettiniz A, B, C sınıfı iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının müteahhitlerin ayaklarına gidip konuları görüştüğünü, pazarlık yaptığını. Onların da alanlarını eğer sizin gibi bu şekilde rahatlatılabilir, özgürleştirilebilirsek ben Türkiye'nin inşaatı, kendi yapı alanı için çok önemli bir katkı sunacağını düşünüyorum.

Biraz önce ifade ettiniz, yaklaşık “2 milyar metrekareye”(**) yakın bir alanı denetlediğinizi ifade ettiniz. Buraya girmeden önce de bir tespit yapmak istiyorum. Üzerinde çok fazla tartışılan bir konu oldu aslında, 1999 depremi. O dönem, işte, hem mensubu bulunduğum parti iktidar ortağıydı, Bedri Bey de o dönem MHP Milletvekiliydi. Aslında öncesinde, 1999'un öncesinde çok büyük bir hafızamız yoktu; en yakın 1992 Erzincan depremi vardı ama dijital ortam bu kadar gelişmediği için toplumsal hafızamız depreme ilgili çok iyi değildi. 1999 depremi şu an bizim referans numunemiz konumuna geldi. 1999'da yaşananlar... Bakın, bugün “Elâzığ depremi” diyoruz “İzmir depremi” diyoruz, düşünün ki o günkü deprem bir bölge ismiyle isimlendiriliyor, adlandırılıyor yani “İstanbul depremi” diyemiyoruz “Kocaeli depremi” de diyemiyoruz “Marmara depremi” diyoruz. Yani etki ettiği alan bakımından çok büyük bir alanı kapsayan bir depremden bahsediyoruz. “Yüz yılın felaketi.” olarak yorumluyorlar. O gün için -Allah rahmet eylesin- Başbakan Bülent Ecevit Bey'in, yine -Allah rahmet eylesin- Başbakan Yardımcımız Mesut Yılmaz Bey'in ve -Allah uzun ömürler versin- Devlet Bahçeli Bey'in bir arada olduğu o ittifak hükümeti Türkiye'nin toplumsal hafızası ve kurumsal hafızasının bu kadar yoğun olmadığı bir dönemde, yapılabilecek en üst noktada işler yapıp daha sonrasında çok önemli kararlar alıp... Bence yapı denetim kurumlarının kurulması sağlayan 4708 sayılı Kanun bir reform Türkiye için. Bakın, bugün, AFAD geliyor, yine, AFAD 1999'daki gelişmeler üzerine bize bilgilendirme yapıyor. Yani, kısaca, şunu demek istiyorum: Bugün, deprem adına ne konuşuyorsak temelleri 1999'dan sonra yapılanlarla atılmış.

Tabii, süreç dinamik bir süreç. İşte, yıllarca siz yapı denetim şirketleri olarak belki de bu e-dağıtım meselesini talep ettiniz ama bir türlü nasip olmadı fakat geldiğimiz noktada, bunun hayata geçmiş olması bence çok anlamlı, çok güzel. Bizim bunu genişletip yapı alanında daha farklı birimlere de

**

Bu ifadeye ilişkin düzeltme 23/12/2020 tarihli 9'uncu Toplantı Tutanak Dergisi'nin ...nci sayfasında yer almaktadır

uygulayabilir miyiz? Bence bu konuyu da bir tartışmamız gerekir diye düşünüyorum. Sizin başarınız olarak ifade ettiğiniz, yapı denetimi gören... İşte biraz önce Elâzığ'dan, Malatya'dan ve İzmir'den bahsederken "Yapı denetim görmüş inşaatlarda herhangi bir yıkılma ve hasar olmadı, bu bizim başarımız." dediniz. Ben yapı denetim şirketlerinin yanında bizim Anadolu müteahhitlerinin de başarısı olarak bunu görüyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Tabii ki, bir takım oyunu zaten bu.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Bir takım oyunu. Hatta sizin buradaki başarıdaki payınız bence biraz daha düşük. Sahadan gelen biri olarak söylüyorum.

Bakın, bugünden sonra siz daha iyi işler yapacaksınız, ben ona inanıyorum. Ama dün -ben de sahayı bilen biri olarak söylüyorum- o Yapı Denetim Sistemi'ndeki aksaklıkları hep beraber yaşadık, hep beraber gördük. O süreçte geldiğimiz noktada bugün depremde 2000'den önce veya bu kanundan sonra yapılan binalarda bir yıkım yoksa bizim işçimizden müteahhidimize kadar bence tüm paydaşların da bunda payı vardır diye düşünüyorum.

Başkanım, geç saat olduğu için son soruyu hatırlayamıyorum, aklıma geldiği zaman tekrardan soracağım. Yapı denetim firmaları muhtemelen benim bu yaklaşımına biraz tepki koyabilirler. Anlayışla...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Sayın Vekilim, sonuç iyi olsun; kimin ne kadar büyük küçük yaptığının bir önemi yok.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Kafama taktığım bir alan vardı, böyle çok yaşlı ağabeylerimizin tecrübelerinden faydalaniyorsunuzdur muhakkak, doğru ama bu ne kadar doğru? Aşağıdan gelen birçok genç mühendis kardeşimiz var, bunlar da yeni istihdam alanları bulmak için çok fazla uğraş veriyorlar. Yapı denetimde öyle tahmin ediyorum ki artık kadrolar dolmuş ve baktığımız zamanda da böyle mesleki tecrübesi olması için bir yıl kanunda... Daha genç inşaat mühendisi kardeşlerimizin buralarda yerini edinebilmesi için burada bir oynama olabilir mi?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz Değerli Vekilim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Sayın Vekilim, ben öncelikle çok geçmiş olsun diyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sağ olun Başkanım.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, reform dediniz doğru, gerçekten reform. Ben idealist bir mühendisim, 50 yaşındayım; gerçekten, hepimiz gideceğiz ama yaptığımız bu eserler kalacak. Eğer bu yaptığımız çalışmalarla bir kişinin hayatını kurtarıyorsak dünyanın en mesut ve bahtiyar insanı olarak kendimi görürüm.

Yapı Denetim Sistemi'nin payı var, şöyle payı var: Bu sistem geldikten sonra Başkanım, Sayın Vekilim; yapı malzemesinde inanılmaz bir yükseliş oldu. Bunu artık kimse inkâr etmiyor. Denizli ve Çankırı örneğini gösterdim ya, orada aslında her şeyi çıplaklığıyla görebiliyoruz. Müteahhitlerin, ustaların, şantiye şeflerinin ya da yapı denetimlerin hiçbirisi yaptığı binanın yıkılmasını istemez, hiç kimse istemez. Müteahhit inşaatına başlarken kurban keser, kan akıtır, der ki: "Tek akan kan bu olsun." Ama gel gör ki iş kazası olur, sıkıntı olur.

Burada yeni müteahhitlik kanunu çıktı biliyorsunuz Sayın Vekilim, aslında o da bir reform. Yıllardır bizim müteahhitlerimiz, iyi müteahhitlerimiz her platformda televizyonda, gazetede... "Müteahhit sayısı çok fazla, elini kolunu sallayan müteahhit oluyor." diye bizim de haberlerimiz oldu. Hem iyi müteahhitlerin de adını kötüye çıkardılar. Bugün burada bir müteahhitlik yapıyorsunuz -iyi bir müteahhitsiniz- bir arsayı almışsınız bakıyorsunuz, yanınızda çalışan usta yarın karşınızda sizin yüzde... Hesap kitap yapıyorsunuz Sayın Başkanım. Burada bakın çok önemli bir konuya değineceğim: Siz bir ada parselde inşaat yapacaksınız 20 daireli bir yere, iyi bir müteahhit hesabını kitabını yapıyor, gidiyor "Burası yüzde 30'la kurtarır." diyor Sayın Vekilim. Bütün hesabını kitabını yapıyor. Öbür, hiç bilmeyen müteahhit -aynı gün o müteahhit, Resmî Gazete'ye gidiyor işte Ticaret Sicil'e bir şey yapıyordu- yüzde 50 veriyordu. Hem iyi müteahhidin önünü kesiyordu hem de sıkıntı... Bunlar da kalktı. Bence o da bir reform Sayın Vekilim. İnşallah o da ayakta durur.

Yani, birisi -yanlış anlamayın, bilmiyorum aramızda kuyumcu var mı- mesela kuyumcu "Ben gideceğim inşaat yapacağım, inşaatından KDV kazanacağım." diyordu. Şimdi, 50 bin metrekare bir inşaat yapacak kuyumcu, yapamıyor, gidiyor iyi bir müteahhit bulacak. Gidecek, Müteahhitler Derneğini, Konfederasyonunu arayacak, diyecek ki: "Ya, iyi bir müteahhidiniz var mı? Kim?" Sormaya başlayacak.

Bakın, o kadar mutluyum ki Sayın Vekilim, benim telefonum ilk defa nasıl çalışıyor biliyor musunuz? Bakın yaşıam 50 dedim, en sevdiğim insanları buluyorlar, sosyal medyadan oradan buradan, diyorlar ki "Başkanım, senin üyelerinden birisi benim inşaatımı denetliyor." Bakın, yemin olsun, bunu gururla söylüyorum, bugünleri gördüm "Ya söyleyin de böyle böyle bir şeyimiz var, izin versin." diyor. Ben de hatırlı kişi aradığı için Sayın Başkanım, "Tamam, bir sorayım." diyorum. Açıyorum, diyorum ki: "Böyle böyle bir durum varmış." "Sayın Başkanım, saçak seviyesi 12,40, adam üste bir kat daha çıkıyor, ne yapalım?" diyor. Dedim ki: "Sakın yaptıрма." Sonra dönüyorum diyorum ki: "Arkadaşına söyle, böyle böyle bir durum var." "Biz önceden yapıyorduk, eski köye yeni adet mi getirdiniz?" Bakın, sistem ne kadar güzel çalışmaya başladı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – İş sağlığı ve güvenliğine entegre edilebilir mi bu sistem?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, toparlayalım lütfen.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Edilebilir. Onda da olabilir. Zaten iş sağlığı güvenliğinin de maliyetleri düşük. Olabilir. Ben yapı denetimin, gerçekten Sayın Başkanım, diğer ülkelere de örnek olduğu inancındayım. Türkiye Cumhuriyeti gerçekten yazılım sistemiyle bu inşaat sektörünün de önünü açtı, her şeyi kayıt altına aldı. Bence bu sistemin, bu şekilde giderse, birkaç daha eklemeye çok güzel yerlere gideceğine inanıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – İnşallah.

Teşekkür ederiz.

Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar...

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, gecenin ilerleyen saati, çok da fazla şey yapmak istemiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Bir sunumumuz daha var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, yani yapı denetim şirketleri, tabii 4708 sayılı Yasa, bir defa, her şeyden evvel "En kötü denetim bile denetimsizlikten daha iyidir." den yola çıktınız. Doğru, ilk yasalar çıktığı zaman maalesef, yüce Türk milleti yenilikler karşısında her zaman direnç göstermiştir. Yani yeni bir şeye karşı ne hikmetse herkes şey yapar, ama öyle bir direnç oluştu.

Şimdi, burada tabii sektörde de inanılmaz sert bir rekabet yani müteahhitlik sektöründe bugün, sizden önce dinlediğimiz şeylerde de gördünüz... Yani bu müteahhitler arasında sert bir rekabet var da yapı denetimciler arasında yok mu? Var. Yani yüzde 50 tenzilatları bu dağıtımdan önce siz yapıyordunuz, arkadaşımız da. Birbirinizin şeyi, sizler oluşturunuyordunuz. Dolayısıyla “kura sistemi” dediniz, onunla beraber bu işlerin biraz önüne geçmeye çalıştık. Şimdi, asıl olan burada ne biliyor musunuz? Bütün maliyetler müteahhitlerin sırtına yükleniyor, maliyetlerin tamamı. Aslında normal şartlarda yapı denetimin bedelini arsa sahibinin ödemesi lazım.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Arsa sahibi ödüyor zaten.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Nasıl arsa sahibi ödüyor?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Kanun... Arsa sahibi ödüyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Öyle görünüyor. Müteahhit onun hesabına havale yapıyor, o da onun üzerinden ödüyor. Geç onu sen.

Şimdi, onu bırak, yapı denetim bedelini arsa sahibinin ödemesini, emlak vergisini bile müteahhit ödüyor. Yani sözleşmeyi imzaladığı tarihten itibaren yani daha olsa nüfus cüzdanını da gönderecek yani çocukların iaşesine de bak diyecek. Şimdi, bakın, bu tür maliyetler olduğu zaman, bunların hepsi bir maliyet... Şimdi, müteahhitler arasında rekabet var, yapı denetimciler arasından rekabet var, iş sağlığı ve güvenliği arasında rekabet var. Şimdi, bu rekabet olduğu zaman ne oluyor? Ortalama bu işin standardı da kalitesi de düşüyor. Yüzde 50’yle dünyanın hiçbir yerinde inşaat yapılmaz, dünyanın hiçbir yerinde, Türkiye hariç, 192 tane şey var, hiçbir yerde yok.

Şimdi, diyeceksin “Bu kimin kabahati?” Kabahat diye bir şey yok. Enflasyonu var. 450 bin tane firma olduğunu söyledi, biraz sonra Tahir Tellioglu gelir, görünür buralarda. Gelince ona da soracağız. İnanılmaz, inanılmaz yani bunun bir sınıfı, şekli şemali yok. 50 binin üzerinde yapan bir sürü insan var, bu rekabet devam edecek. Sonuç itibarıyla, tabii, yani siz de yüzde 1,5 diyorsunuz, rakam küçültüyorsunuz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yüzde 1,43.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ya 1,5. Neyse sen yüzde 21,5’in yüzde 20’sini verince 1,43 kalıyor diyorsun. Şimdi, geneline baktığımız zaman bir inşaatta normal şartlar altında müşavir firmaların rakamı, bugün TOKİ’de de müşavir firmalar var, hadi size biraz eşdeğer olsun diye, onların da rakamı da bildiğim kadarıyla 1,5 ile 2 arasında değişiyor. Yani onlar da ihaleyle giriyorlar. O ihalenin sonuçlarına baktığımız zaman da onlarda da rekabet aşağı yukarı işin keşif bedeli, siz de aynı şekilde, keşif bedeli üzerinden gidiyorsunuz. 1’inci sınıf inşaatsa metrekare maliyeti, şu an bilmiyorum ne kadar, 2 bin lirayı buldu mu?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Birinci sınıflarınki 537 lira.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – 1.537?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ÜYESİ CEM ÖZTÜRK – 537. 2’nci grup 1.305, 3’üncü grup 2.588 lira.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tamam benim söylediğim 2.580’i yakalamaya çalışıyorum, siz, tabii, tersine yani. Dolayısıyla o maliyeti, mesela, 2.500 küsur lira, 100 bin metrekare bir inşaatın bahsettiğiniz zaman ne yapıyor? 2,5 milyon lira yapıyor. O da bir nokta. Sizin, aslında, en fazla rahatsız olduğunuz bir şey, Keçiören’de 10 daireli size düşmesin de kime düşerse düşsün, değil mi? Yani 10 daireli bir inşaatın metrekaresi belli ama onun yerine, mesela, Çayyolu’nda bir 95 bin-100 bin metrekare düşerse “Allah razı olsun.” dersiniz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI MURAT FİDAN – Sayın Vekilim, söylediğiniz yerler iyi, Evren var, Şereffikoçhisar var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Misal diyorum, misal.

Tabii, yani oralara da gittiğiniz için kura çekiminden bin metrekare de düşüyor. Bütün ruhsatların hepsi yapı denetime tabi olduğuna göre sizin en çok muzdarip olduğunuz şey o.

Aslında “müteahhit” de o kadar kötü bir kelime ki herkes hırsız gibi algılıyor, hâlbuki bu saçma yani “müteahhit” demek, sadece inşaat yapmaz...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – “Müteahhit” taahhüt eden, taahhüt yapan kişi.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tabii yani elektrik işleri de yapar, mal alır, satar, tabiri açık ve geniş, aslında organizasyon yapar. Burada asıl olan şu, benim önerim şu: Sorumluluğu da almalı, hakkını da almalı. Siz yapı denetim yapıyorsunuz, bence müteahhidin hiçbir suçu olmamalı. Niye olmamalı? Proje elinizde arkadaş, o projeye uygun o binayı yaptırmak sizin göreviniz, yaptırmayın müteahhide. Eğer o bina da yapısal kaynaklardan dolayı yıkılıyorsa onun da sorumluluğunu taşıyın, bunun bedelini alın, gereğini yapın.

Aynı şekilde, iş sağlığı. Adam inşaatından düşüyor. Ya, firmalar, geldi işte “Dünyanın 170 ülkesinde iş yapıyoruz.” diyor. Adam A firması Yeni Zelanda’da iş yapıyor. Adamın burada inşaatından 2 adam düşüyor, “Yakalayın, getirin bakalım.” Ya, adamın bunda bir şeyi yok ki. Yani eğer orada iş sağlığını, güvenliğini sağlayan firma kimse, bedeli neyse, neyi gerektiriyorsa bunu alacak, işinin de gereğini yapacak. Bakın, aynı zamanda, müteahhit bunun sorumluluğunu da taşıyor.

“Yetmedi.” diyorsunuz, işte, beton. Betonlu bırakın. Yani bugün, inşaatla kullanılan 350-400 kalem malzeme var. Aslında, her malzemenin de bir garanti süresi var. Müteahhidi ilgilendirmez o. Bu “yapı kimlik belgesi” dediğiniz konu çok önemli. Adam kapıyı yapıyorsa kapının bir garantisi var, iki yıl. Kapıyı yapan adamın adı üstünde, müteahhidi aramana gerek yok. Kapıyı kim yapmışsa o yapacak. İçerisine sabit malzemeler koymuş, demiş ki: “Ben ocağı, fırını, davlumbazı koydum.” Güzel. Ocak arızalandı, müteahhidi arıyor. Niye arayacak? Ocağın üreticisi müteahhit değil ki ocağın üreticisi Arçelik, Beko veya bildiğiniz bir firma.

Dolayısıyla, beton. Müteahhit betonun satın almasını yapıyor mu? Yapıyor. Bunun garantisi kimde? Üretici firmada. Üretici firma o sınıf betonu üretilip şantiyeye getirecek, sonuç, C25’si, C30’su, C40’su, ne ise bunun sağlanması lazım. Bunu uygulatırken işlemlerini kim yapıyor? Yapı denetim yapıyor. Eğer, beton kıvamında gelmiyorsa “Dur arkadaş.” diyecek. Yani mikserden beton numunesini almasının bir önemi yok. Yanaştı pompaya, verdi suyu, senin beton mukavemetin düştü çünkü su/çimento oranıdır esas olan. Burada nasıl müdahale edeceksin? Çünkü yukarıdaki adamın inisiyatifinde bu yani betonu işleyen adamın inisiyatifinde. Sen mikserden numuneyi karekodla değil neyle alırsan al, bunun bir önemi yok. Pompaya yanaştığı andan itibaren nihai yerine gidene kadar kimin sorumluluğunda? Yapı denetimin sorumluluğunda. Diyecek ki: “Kardeşim, betona su verme.” veyahut beton o standartta değilse mikseri geri gönderecek.

Yetmez, demirin şeyi var. Demir projeye uygun olarak yerinde mi? Etriye sıklaştırmamasından tutun... Hiçbir yapı denetim firması “Ben demiri yüzde 100 bağlatıyorum.” diyemez.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI
MURAT FİDAN – Der.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – “Her kesiştiği noktada ben demiri bağlatıyorum.” Valla, ben de ona bir teşekkür ederim. Ben de şu kadar süredir inşaat mühendisiyim.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI
MURAT FİDAN – İnanın, o sayı fazla yani az değil.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şunu söyleyeyim: Gezdiğim şantiyelerde, bak, döşemede hep bir atlar bağlarlar. Sen yüzde 100 bağlatıyorsan şantiyeye gelir, bakarım. Benim öyle kötü de bir huyum var.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI
MURAT FİDAN – Vekilim, gelin, ne zaman isterseniz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela, kiriş indiriyorsunuz. Biliyorsunuz, kirişleri üstten bağlar, altından demirleri sürer. Adamın oraya girmesi mümkün değil yani teknik olarak da bu bazen zor, kirişin, kolonun birleşim yerleri var. Keşke bunu yüzde 80 yapsanız, yüzde 90 yapsanız. Bu söylediğiniz, kâğıt üzerinde her şey yolunda. Adamın ölmemesi lazım ama bakıyorsunuz, adam ölmüş, tıbben ölmemesi lazım.

Dolayısıyla asıl üzerinde durulması lazım gelen konu şu: Kim, hangi sorumluluğu alıyorsa sonuna kadar taşımalı, bunun bedelini de her neyse karşılığını almalı.

Bunun dışında şunu merak ediyorum: Yapı denetim şirketleri iskân aldığı andan itibaren işi bitiyor mu? Yani ondan sonra bu, mesela binaların müteahhit bazında belli bir garanti süresi var, bildiğim kadarıyla beş yıl bir garanti süresi var, onların garanti süresince yapı denetimin de garanti süresi aynı şekilde devam ediyor mu? Mesela, gerek yapı denetimcinin gerekse firmanın yani uygulayıcının diyelim reddetme hakkı var mı? “Ya, kurada bana çıktı ama -ben de gittim- ben bu adamla uğraşamam, dediğimi de yapmıyor, etmiyor dolayısıyla ben buradan çekiliyorum.” veyahut da tersi de olabilir, yani firma: “Ben bu yapı denetimciyi istemiyorum, benim istediğim standartta değil.” diyebilir mi? Böyle bir hakkı, hukuku var mı? Tabii en önemli sorun da bugün mesela daire fiyatlarında da inanılmaz rekabet var. Bakın, bugün demir fiyatı 5.750 lira, beton fiyatı 120 liradan çıktı 220 liraya yani peki, aynı oranda konut fiyatları artıyor mu? Hadi özel sektör diyelim, bu yapsatçılar diyelim hadi sattıysa zaten gitti yani, demin söylediniz ya, maketle, şurada, burada sattı, bu paraları da topladı, şimdi de tekrar yapması lazım gelecek, bu rakamlarla da Allah yardımcısı olsun. Hadi öbürü devam ediyorsa...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ ANKARA ŞUBE BAŞKANI
MURAT FİDAN – Ya da ihaleyi aldı, adam bir daha demir attı...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Veyahut da şimdi biliyorsunuz, özellikle TOKİ ihaleleri götürü bedelde anahtar teslim ihaleler, verilen enflasyon oranlarını işte tamamına veriyor, yüzde 10, yüzde 11 ya da 15 ama demirdeki fiyat yüzde 100’e yakın, betondaki fiyat yüzde 100’e yakın. E, bu şartlar altında ya bu müteahhitler batacak ya da inşaatta standartlar düşüyor. Yani artık bunlarla ilgili neler olabilir? Mesela, diyorsunuz ki kamu kurum ve kuruluşlarının da aslında belli idareleri varsa bunlar yapı denetime tabii değil yani diyor ki “Bizim yeterli teknik elemanımız var.” Ki kamu kurumlarında böyle. Acaba bundan kaynaklanan faktörlerden mi hani burayı da biz alalım, bu binalar yeterince denetlenmiyor sonucu ben çıkardım, belki siz böyle bir şey anlatmak istemediniz ama yani bu tür faktörler de oradaki standardın düşmesine katkı sağlar mı?

Teşekkür ediyorum. Sağ olun.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben teşekkür ederim.

Hemen kısa kısa cevap vereyim Sayın Vekilim.

Arsa sahibi ödüyor... Müteahhit ödüyor yapı denetim bedelini. Evet, Sayın Vekilim Yapı Denetimi Kanunu çok açık ve net.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Arsa sahibi diyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ama işte diyorum ya burada da ahlaki boyut yine devreye giriyor. Bizim kanunun yapı sahibi sorumlulukları kısmında çok açık ve net bir hüküm var Sayın Başkanım: “Yapı sahibi, yapı müteahhidini vekil tayin edemez, hiçbir konuda.” Ama müteahhit kardeşim gidip “Yapı denetimini de ben ödeyeceğim.” diyorsa ikili ilişkidir.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu rekabet, aynı şey.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ahlaki boyut ama bizim kanunda yapı sahibi öder.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama yüzde yüz tersine cereyan ediyor. Tabii yani kanun böyle diyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Tabii, aslında müteahhitler parayı ödüyor, gider de gösteremiyor, iki türlü zarar ediyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Nasıl?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, müteahhit mesela ödüyor yapı denetimi, gider gösteremiyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yok, şimdi, fatura kesiyorlar kanun gereği.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ama bu TOBB’da biz YOİKK’teydik o zaman, o zaman da gündeme gelmişti yani şu an müteahhitten istegine bağlı.

İş sağlığı güvenliğini sordunuz, iş sağlığı güvenliğiyle ilgili, iş sağlığı güvenliği, biraz önce söyledim Sayın Vekilim, biz part-time denetim yapıyoruz. Tabii ki o iş sağlığı güvenliği uzmanları çalıştıran firmaların -dediğiniz çok doğru, size katılıyorum- onların görevi olmalı.

Çimento da işte su katılıyor mikserlere...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani bu mukavemeti düşüren faktörlerden diyorum.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Evet, Gaziantep’de genç bir mühendis arkadaşımızın burnu kırıldı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tabii, tabii. Ben işleyemiyorum...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Belki duymuşsunuzdur, medyaya da düştü, biz de oraya müdahil olduk, şu an ağır cezada yargılanıyor müteahhit. Mamak’ta oldu yine keza, Ankara’da oldu, çok sevdiğimiz bir kardeşimiz bir sıkıntı yaşadı.

Hazır betonlarda inanılmaz kalite arttı Sayın Vekilim. Yani bu yapı denetim sayesinde oldu, ben buna inanıyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Her türlü standartlar yükseldi. Aslında Türkiye’de kötü bir şey yok.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Evet, bakın, ben şunu söyleyeyim size: Biz, daha böyle sağlıklı anlaşılacak, yapı denetim imalat yapılırsa parasını alıyor. Yani beton dökülürse, inşaat hızlı giderse parasını alıyor.

BEDRÎ YAŞAR (Samsun) – Paket iş yapıyorsunuz işte.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – İl ismi vereceğim: Çorum’da 2011 yılında, Samsun’da, Konya’da... Çorum, biliyorsunuz, Anadolu şehrimiz; gece eksi 5, eksi 8, eksi 10’u bulduğu bir dönemdi. Biz yazı yazdık yapı denetimler olarak, dedik ki: “Betona katkı, antifriz ya da donmayı etkileyici maddeler katmazsanız biz beton dökümüne izin vermeyeceğiz.”

BEDRÎ YAŞAR (Samsun) – Doğru. Yetmez, bir de muhafaza edeceksiniz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Kürünü yapacaksın.

Şimdi, biz bunu yazdık, beton döktürmedik, bizi şikâyet ettiler. Çorum’da şu an 4 tane hazır beton firması var, diğerleri kapandı, 4’ü de işini güzel yapıyor. TSE, CE ve G belgesi istiyoruz. Kışın antifrizsiz beton döktürmüyoruz. Bunlar gerçekten Yapı Denetim Sistemi’nde, Sayın Vekilim, yapıldı.

Kimlik belgesi... Ben teşekkür ederim. Biz bir yıldır üzerinde çalışıyoruz. Tokat’ta bundan sekiz ay önce bir panelde konuşmacıydım. Ben orada konuşmamda bunu anlatınca Tokat Belediye Başkanı -o da avukatmış, tanıştık orada, Eyüp Eroğlu Bey- “Bu sistemi Tokat’ta da uygulayalım.” demişti, ayaküstü konuşmuştuk.

Ben şunu da söyleyebilirim Sayın Başkanım: Eğer siz de uygun görürseniz, bu proje bitmiş, her şeyiyle bitmiş; sizin Komisyonunuza bunu arz edebilirim, detaylı bir şekilde anlatabilirim ve inanın, biz tapuya gittiğimiz zaman... Sizler daire alırken sadece bir kâğıt verip kâğıt alıyorsunuz, para verip bir tapu kağıdı alıyorsunuz, aldığınız binanın hiçbir şeyini bilmiyorsunuz. İnanın bu bir reform olacak, yine tarihî bir şey olacak. Her zaman bir telefon kadar sizlere uzağız, bir telefon etmeniz yeterli, biz buraya anında gelir, o sunumu da size yaparız.

BEDRÎ YAŞAR (Samsun) – Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünün de bu konuyla ilgili bir çalışması var ama. Bir müştereklik olabilir diye söylüyorum. O da çok kaliteli bir arkadaşımız.

BAŞKAN REÇEP UNCÜOĞLU – Biz zaten yasama uzmanı arkadaşlarımızla bunu değerlendirmiştik, sunumunuzdan sonra çıkışta sizden bu çalışmayı isteyecektik. Siz dile getirmiş oldunuz, daha iyi oldu. Evet, bunu alacağız inşallah.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Şeyi de vereyim Sayın Vekilim, bu bizim 2009 yılında yapılan raporu -onu da getirdim- size takdim edeyim; hani, bu başarı, o da askıda kalsın, kalem kalem yazıyor nelerde başarı sağlandığını.

BAŞKAN REÇEP UNCÜOĞLU – Memnuniyetle, tabii ki.

Biraz hızlandıralım.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – “İşkândan sonra yapı denetim sorumlu mu?” dedi. Evet, yapı denetim iskândan sonra da sorumlu; taşıyıcı sistemde on beş yıl Sayın Başkanım, incede iki yıl.

“Demir fiyat artışı” dedi. Gerçekten o çok kötü bir şey. Yani ben müteahhit kardeşlerime de gerçekten bu konuda üzülüyorum çünkü bir hesap kitap yapıyorsunuz, bir sabah kalkıyorsunuz, birdenbire demirin fiyatı artmış, betonun fiyatı artmış. O gerçekten sıkıntılı bir durum, onu müteahhit kardeşlerimiz açıklarlar şimdi.

“Kamu binaları” dediniz. Evet, ben kamu binaları kötü yapılıyor anlamında söylemedim ama şu anlamda söylüyorum: Yapı Denetim Sistemi gerçekten başarıya doğru gidiyor. Bu başarıya giderken hani bir bütünlük olsun diye yani belediyenin yaptığı 26, 27’den kaynaklı binaların da kamu binalarının da...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – “Camiler” demiştiniz yani cami derneklerinin yaptırdığı camiler var; piyasadan belediyeye evrak verip, müteahhit tespit edip yaptırdıkları camiler var. Bunlarla ilgili yapı denetim süreci nasıl işliyor?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Şimdi, özel arsaysa yani genellikle bizim... Biz hatta şöyle de söylemiştik: Bizden...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Diyanet İşleri Başkanlığı genellikle hemen hemen hepsinin -ruhsat alınmış inşaatlar da dâhil olmak üzere- devrini istiyor Diyanet Vakfına. O yüzden, arsaların da çoğu Diyanet Vakfına yani Diyanet İşleri Başkanlığına geçiyor.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – İşte, kamu yararına bina olunca yapı denetiminden kapsam dışı kalıyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, o da önemli bir husus.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Orada büyük bir sıkıntı yaşıyoruz. Hatta ben bunu haber yaptığımda Türkiye gazetesi ile Hürriyet gazetesi yapmıştı haberi. “İnşallah cuma günü deprem olmaz, eğer olursa ne yapacağız?” gibi ben bir haber yaptım. “Camiler denetlenmiyor, dernekler aracılığıyla yapılıyor ve kamu yararına yapıldığı için bizden kapsam dışında kalıyor.” diye böyle bir haberimiz olmuştu. Bu haberden sonra beni aradılar zaten, dediler ki: “Camiler gerçekten mi böyle?” Bence yapılan her yapının, Sayın Başkanım, bir denetime girmesi gerektiğini inancımı taşıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır...

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum, çok bilgilendik. Ben şahsen, bizzat sizin meslek alanınızda olmasam da yerel yöneticilik yapmış birisi olarak çok faydalandım, teşekkür ediyorum. Önerilerinizi de çok benimsedim, birçoğunu, buna değinmek istedim aslında kısaca, fazla da vaktinizi almadan.

Öncelikle bu kamu binaları niye denetlenmesin ya da niye yapı denetim kapsamı dışında. Ya, bakın, Türkiye’de biliyorsunuz bir Varlık Fonu var; Türkiye Varlık Fonu, bağımsız denetim şirketi tarafından denetleniyor. Yani “Devlet denetlenemez.” diye bir şey yok, denetlenebiliyor. Yani, bu ne kadar doğru, ne kadar yanlış o işin siyasetine girmeyeceğim ama yani normalde Sayıştayın denetlemesi gerekirken bağımsız bir denetim kuruluşuna, bir kanunla yetki verilmiş Sayın Cumhurbaşkanlığına, böyle bir yetki var, kullanılıyor.

Şimdi, yapıların... Zaten kabul edemediğim şey şu: Yani, bir yapının kime ait olduğundan daha çok -yani kamuya mı özele mi ait olduğundan daha çok- o yapının içinde insan yaşıyor olması, insan varlığı önemli; dolayısıyla, onun denetlenmesi... Kamu denetlenmesin, şey denetlensin ayrımını ben kabul etmiyorum. Yani, Yapı Denetimi Hakkında Kanun varsa kamu binaları da o kanun kapsamında yer almalıdır, mutlaka böyle olmalıdır diye düşünüyorum açıkçası. Çünkü böyle olmayınca kamu kendi fen işleri, işte ilgili birimleri tarafından yapının kendi denetimlerini yapıyor, bunun da ne derece sağlıklı bir süreç olduğu da tartışılır. O nedenle -biliyorsunuz- şimdi yine şey diyeceğim, imar barışında Yapı

Kayıt Belgesi verilen yapılara, geçen de ondan sonra bir kanunla yapı denetim firmalarının hazırlanacak güçlendirme projeleri yapılabilir, güçlendirilebilir diye bir hüküm geldi. Orada da yapı denetim firmalarının dendiği için kamu binalarını kapsamıyor, yani sonuçta kamu binalarını denetleyemeyen yapı denetim firmaları, kamu binalarının yapı kayıt belgelerinin ya da güçlendirilmelerine yönelik bir işlem de yapamaz. Bunun mutlaka düzenlenmesi, Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un kamu binalarını da kapsar... Çünkü kamuya ait yapı ve tesisler Yapı Denetim Sistemi'ne dâhil değildir diye bir hükmü var. Onun düzenlenmesi gerekir.

NECİP NASIR (İzmir) – Düzenleme yaptık Hocam onda. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu yaptı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Gelecektir herhâlde, düzenleme yapıldıysa.

NECİP NASIR (İzmir) – Üç dört ay önce geçti.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hayır.

NECİP NASIR (İzmir) – Kamuya, dışarıdan denetim firmalarından hizmet alabilir diye bir yasa çıkardık.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Geçici 21'inci madde eklendi, Geçici 21'inci maddede imar barışına girmiş binaların güçlendirilmesi... Yani, Geçici 21'inci madde 3194'e eklendi. Yani ya güçlendirme olacak binalar yapı denetime e-dağıtım sisteminden girecek.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kamular...

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Yok, kamu değil, imar barışına girmişler.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tamam, ben de onu söylüyorum. İmar barışına girmiş yapıların güçlendirilebilmesi için yapı denetimi firmalarından güçlendirme projeleriyle yapılarak güçlendirme yapılabilir. Kamu binalarını kapsamıyor, kapsamıyor kamu binalarını.

NECİP NASIR (İzmir) – Üç dört ay önce getirdik, onu paylaşayım sizinle.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – E paylaşın yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kamu binalarının kendi denetim şirketleri var.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ya, işte ben de onu diyorum, o sağlıklı bir denetim olmuyor sonuçta.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – O da onu söylüyor “Orayı da bize verin.” diyor zaten.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben de aynı şeyi söylüyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Versinler mi?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Efendim...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani, kamu binalarının denetimini de yapı denetim şirketlerine mi versinler?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet. Yapı Denetim Kanunu varsa ortada, kamu binalarının da o denetim kapsamına ve periyodik denetimlerin kapsamına alınması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, buyurun.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir şey daha var... Şu yapı kimlik kılavuzu son derece yerinde, zaten Sayın Başkan da bu konunun üzerinde duruyor anladığım kadarıyla. Bir bina kodu ve adres kodu diye bir sistem de getiriliyor mekânsal adres kayıt sistemi uygulamasında. Aslında, onun içerisinde bina kodu ve o kodun içerisinde mekânsal adres kayıt sisteminin tanımlanabileceğini düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Tabii, orada bir kavram kargaşası olmasın. Bizim, yapıların, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzle de görüştüğümüz, aynı zamanda da Nüfus ve Vatandaşlık İşlerinin mekânsal adres kayıt sistemi yani MAKS'ın tamamlanmasını bekledikleri konu, her binanın girişinde bir karekod olması, binanın bütün teknik bilgilerinin, ruhsat bilgilerinin hatta mümkünse arama kurtarmada faydalı olacak şekilde mimari kat planlarının içinde bulunduğu bilgilerin ulaşılabilir olmasıydı. Sizin bahsettiğiniz, daha çok kullanıcıya yönelik, kullanma kılavuzu şeklinde. Bizim dediğimiz bina kimlik belgesi gibi, bina kayıt sistemi gibi bir sistem. Kullanıcı kılavuzu da tüketiciye yani binada oturan maliklerin daire içerisindeki bütün eklentilerin, her türlü donanımın, işte garanti sürelerini, garanti şartlarını, üretici firmaların bilgilerinin içinde olduğu, daha çok tüketici haklarını korumaya yönelik bir çalışma sizinki. Belki entegre edilebilir, belki entegre edilmez daha güzel olur entegre edilmezse. Bütün satışlarda bu bilgilerin de dâhil olduğu bir zorunluluk, belki bir düzenleme getirilebilir. Onu ayrıca sizinle birlikte değerlendiririz. Onu biz ayrı tutuyoruz yani yapı kullanma kılavuzuyla bizim bina kayıt sistemindeki karekodlu sistem, binanın taşıyıcı sistemi, ruhsatı vesaire, deprem performansı, ruhsata aykırı eklerinin olup olmadığı, bütün binanın yapısal anlamdaki geçmiş, kat planlarıyla beraber, arama kurtarma, Allah korusun öyle bir ihtiyaç olduğunda onu yansıtan sistem farklı, sizin bahsettiğiniz sistem farklı.

Evet, buyurun.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Şimdi, Sayın Vekilimin sorusuna cevap vereyim. İmar barışıyla ilgili sordunuz. İmar barışı tamamen bizle alakalı bir konu değil, hani yapı denetimle alakalı bir konu değil.

Kimlik belgesiyle ilgili de zaten -ben teşekkür ediyorum önce Sayın Vekilim güzel cümlelerinizi -biz de elimizden geleni yapacağız, bizim sunum bitti onu ben size takdim edeceğim. Ne zaman isterseniz de tekrar gelirim.

Siz bir şey ekleyecektiniz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ TUNCAY SAKİNCİ - İmar barışı kapsamında güçlendirilmesi gereken yapılarda yine yapı sahibinin talebi üzerine yapılacak bu. Burada bir açıklık var. Yani yapı sahibi binanın güçlendirilip güçlendirilmeyeceğini nereden bilecek? Burada kavram karmaşası var. Ayrıca kentsel dönüşümün önünü tıkayan sebeplerden bir tanesi de yine imar barışı. İmar barışı kapsamında 4 katlı bölgede 6 kat izni alan bir yapının kentsel dönüşüme girip tekrar 4 kat yapılması gerekiyor. Yapı sahibi 6 kata kat mülkiyeti tapusu almışsa yapısını niye yıktırsın? Bununla ilgili yasal bir düzenlemenin gelmesi lazım ki kentsel dönüşümün önünü tıkayan nedenlerden bir tanesi ortadan kalsın.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Ama, tabii, orada şöyle bir şey var biliyorsunuz. O geçici 16'ncı maddeyle 3194 sayılı Kanun'a eklenen...

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Mevcut hâliyle güçlendiriyor. Mevcut gabarisiyle. Yani bir imar planına bağlı kalmamız, kendi gabarisi...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Kentsel dönüşüm uygulaması olursa projesi katılma zorunluluğu getiriyor ona da. Yani, yok benim yapı kayıt belgem var, katılmıyorum diyemiyor. Ona katılmak zorunda.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMÎ ŞAHİN – Evet, doğru, kentsel dönüşüme girerse imar barışı belgesi iptal oluyor.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Kentsel dönüşüm muvafakat anlamı taşıyor ama, sizin dediğiniz gibi, o kanun hazırlanırken şöyle bir husus oldu: Şimdi bakın, imar barışından yararlanmış bir şekilde ve iskân ediyor. Sonuç itibarıyla kendisi şüphe duyuyor, binasının, dairesinin deprem güvenliği açısından ve bu noktada bir çalışma yapıyor. Güçlendirmek istiyor ve bunun ihtiyacını ortaya koyuyor, performans analizi yaptırıyor vesaire. Ve güçlendirme projesi hazırlatıyor. Şimdi, biz bu kişiye sen bu binanı güçlendiremezsin evet biz sana yapı kayıt belgesi verdik iskân edebilirsin ama güçlendiremezsin dediğimiz zaman sonuç itibarıyla deprem güvenliği noktasında bir kısıtlama getirmiş gibi bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. O yüzden bu gibi yapıların da kendilerinin güçlendirme talepleri eğer... Bakın orada da şöyle bir nüans var. Yani mevcut imara, çekme mesafelerine vesaire bağlı kalmaksızın mevcut gabarisi içerisinde güçlendirebileceği ancak binanın tamamen yönetmelik dâhilinde yani Deprem Yönetmeliği dâhilinde ve işte, betonarmeyse bütün hesap esasları dâhilinde, temelinden, kolonundan girişine kadar bütün taşıyıcı sistemin öngörülen değerleri karşılayacak şekilde güçlendirilmesi söz konusu olacak. Yani orada, bu tip binalarda eğer çok küçük güçlendirmelerle... Bazı yapılar biliyorsunuz küçük nüanslarla iskân alamamış, yapı kayıt belgesi almak durumunda kalmış binalar. Bunlar için belki rantabl, uygulanabilir güçlendirmeler olabilir ama hiçbir mühendislik çalışması, fennî usul dâhilinde yapılmamış yapıların çoğunda “güçlendirme” dediğinizde binanın âdeta bir iskelet hâlinde yeniden inşa edildiği bir durumla karşılaşılır ki bu, tabii, farklı bir şey. O yüzden, orada sizin dediğiniz yani “Vatandaş güçlendirme ihtiyacını nereden bilecek?” dediğiniz zaman, kendisinin tabii ki bugün olduğu gibi yani yapısının analizini yaptırmayı ve güçlendirme, diğer yapılarda, iskân edilebilen diğer yapılarda olduğu gibi, talebini ortaya koyduğunda “Hayır, sen güçlendirme yapamazsın.” demek yerine “Sen ancak kendi gabarin içerisinde ama bütün taşıyıcı sistem ve mühendislik hesapları açısından yönetmelikteki değerleri temeline kadar karşılayacak şekilde güçlendirebilirsin.” diyebileceğimiz bir uygulamadır yani bu açıkçası. O da yapı kayıt belgesi almış yapılarda yaşayan vatandaşımızın kendi isteği hâlinde güçlendirme hakkından mahrum kalmaması için getirilmiş bir düzenlemedir.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Şöyle bir çelişki de doğuyor yalnız Sayın Başkan: “Güçlendirdim, yapı denetim kuruluşundan onay aldım yani herhangi bir yeni bir yapı gibi resmî, devletin kabul ettiği onayı aldım.” Dolayısıyla yapı kayıt belgesi değil, yapı kullanma belgesi eş değeri bir durumla karşı karşıya kalır yani bina sahibi. Sonuçta bir yapı denetim kuruluşu güçlendirme projesine onay vermiş, uygulamış ve denetimden geçmiş, dolayısıyla güçlendirilmiş ve yapı sağlamlığı kuruluşça da onaylanmış bir yapı; yapı kayıt belgesi de özelliğini yitirir aşlında, yapı kullanma belgesi de yitirir.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sayın Vekilim, yapı kayıt belgesi âdeta yapının iskân ruhsatı anlamında, bugün iskân edilmesine olanak sağlıyor zaten. Şimdi, yapı kayıt belgesiyle iskan edilen bir binada vatandaşın isteğiyle...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Ama sorumluluğu devletin...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – ...güçlendirme yapılması, teknik olarak da bütün hesap esasları olarak, taşıyıcı sistem olarak, temel olarak güçlendirme projesindeki kesitleri karşılayacak şekilde güçlendirme yapılması zaten bizim tercihimizdir. Biz o binayı, bugün değerli hocamızın bahsettiği gibi, depreme güvenli hâle getirmiş olacağız.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Tabii, tabii yani amacı...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yani bizim o noktada güçlendirilmesinin önünü açmamız lazım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tabii ki.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Uygulamada da şöyle bir şeyle karşılaşacağız: Bakın, çok küçük farklarla yapı kayıt belgesi almak zorunda kalmış binalar güçlendirme gerçekleştirebilecek, hiçbir fennî usule uymamış binaların çoğu bu güçlendirmeleri zaten gerçekleştiremeyecek.

Evet, ekleyeceğiniz başka husus var mı daha farklı?

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Yok.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Biz, öncelikle, bizi misafir ettiğiniz için teşekkür ederiz Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Ne demek, bir hayli geç vakte kadar sizi de beklettik, daha da beklettiğimiz misafirlerimiz var.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ne demek, olsun, biz de çok şey öğrendik. Onlar akıllılık yaptı, sonradan geldiler Mustafa Başkanla. Biz burada bütün eleştirileri aldık. Hatta, çıkarken de böyle, işte, o bizim diye oturayım diyecektim ben.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben teşekkür ediyorum. İnşallah deprem olmaz, inşallah hiçbir vatandaşımızın burnu bile kanamaz çünkü bu her şeyin üzerinde olan bir şey.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – İnşallah, inşallah, amin.

YAPI DENETİM VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAZMİ ŞAHİN – Ben tekrar teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Yapı Denetim ve Deprem Mühendisliği Derneği Genel Başkanı Nazmi Şahin’e, Ankara Şube Başkanı Murat Fidan’a, yine Yönetim Kurulu üyesi Cem Öztürk ile Tuncay Sakinci’ye teşekkür ediyoruz Komisyonumuz adına. Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Biz de güzel bir şekilde bilgilенmiş olduk.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, detaylı bir sunum olmuş oldu.

Evet, değerli arkadaşlar, kıymetli milletvekillerimiz; şimdi de İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonunun sunumu olacak. Sunumla ilgili çıktılar da size dağıtıldı, yine elektronik ortamda hem WhatsApp grubumuzdan hem de e-posta adreslerinizden paylaşılacak inşallah.

Evet, ben, sunumlarını yapmak üzere İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioglu’nu ve Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Şahin’i davet ediyorum.

Evet, “Hoş geldiniz.” diyoruz tüm Komisyon üyelerimiz adına, böyle gecenin ilerleyen saatinde.

Evet, ben, sözü İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioglu’na bırakıyorum.

Buyurun Sayın Başkan, sizi dinliyoruz.

6.- İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı Tahir Tellioglu’nun, Konfederasyon, Türkiye’deki genel yapı stoku ve bunların sorumluları, geçmiş süreçle ilgili Bakanlığın, müteahhitlik sektörünün ve diğer sektör paydaşlarının yaptıkları, kentsel dönüşümde yapılması gerekenler ve kentsel dönüşümde müteahhitlik sektörünün talepleri hakkında sunumu

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, öncelikle, gecenin bu saatinde, Gazi Meclisimize, bizleri ağırladığınız için Komisyon Başkanımıza ve değerli üyelerine sektörümüz adına, milletimiz adına teşekkür ediyoruz.

Takdir edersiniz inşaat sektörü büyük bir sektör. 250 alt lokomotif sektörü harekete geçiren bir sektör. Bu zamana kadar Türkiye’deki ekonominin ana lokomotifi olarak geldi.

Ben daha çok irticalen konuşurum, rapor falan okumayı pek sevmem ama notlarım olur yani hafıza itibarıyla. Ben de sunumumu kısa aralıklarla, gecenin bu ilerleyen saatinde, 5 başlıkta -saatimi de şuraya kurayım, yarım saate- size sunmaya çalışacağım. Ondan sonrasını sizin takdirinize yani sorularınızla alakalı.

Şimdi, öncelikle kurumumuz, faaliyetlerimiz ve kimi temsil ettiğimiz, genel yapılanmamız, ondan sonra Türkiye’deki genel yapı stoku ve bunların sorumluları, özellikle afet risk kapsamında “çürük yapı stoku” diye tabir ettiğimiz yapı stokları neden oluştu; üçüncüsü, bu zamana kadar özellikle 99 depremiyle Türkiye’nin deprem fay hattı üzerinde olan riskli bir yapı stoku olduğunu hatırlayarak, bu zamana kadar ve 2011 yılı sonu, 2012 yılındaki Van depremiyle ilgili, geçen, daha yakın süreçlerde hem ilgili Bakanlığımızın hem de müteahhitlik sektörünün ve diğer sektör paydaşlarının neler yaptığını; dördüncüsü, kentsel dönüşümle ilgili ana konu, yapılması gerekenler; beşincisi, müteahhitlik sektörünün bu işi yapabilmesi için yani bu kentsel dönüşümdeki en önemli aktör olarak yüklenici olarak bu işi yapabilmesi için neleri talep etti; genel hatlar bunlar. Bunun içerisinde kısa detaylar var.

Biz, karşıda yansıdığı gibi Türkiye’de Edirne’den Van’a kadar gönüllülük esasına dayalı 5 federasyon çatısı altında 51 tane küçüklü büyüklü derneklerden teşekkül etmiş bir konfederasyonuz. Yaklaşık 120 bine yakın üyemiz var.

Ben, İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Başkanım aynı zamanda bir alt federasyon olarak Tüm İnşaat Müteahhitleri Federasyon Başkanlığından gelir. Aynı zamanda Borsalar ve Odalar Birliğinde Türkiye İnşaat Sektörü Meclisi Başkanım. Ankara Ticaret Odasında da yine bu sektörü temsilen görev yapmaktayım. Aile olarak 1975’ten beri Ankara’da inşaat yapan bir aile geleneğinden geliyorum. 2005 yılında Ankara İnşaat Müteahhitleri Derneği sürecinden bu zamana kadar bu sektörün değişik kademelerinde görev yaptım. Artık, yoruldum mu? Biraz da yoruldum. İnşaat sektörü, müteahhitlik sektörü, sorunları, deprem, kentsel dönüşüm hakikaten bizi yordu. Yani bugün size teşekkür ederek bir motivasyon olarak başlayayım, şöyle: Size sunum yapan bürokrat arkadaşlarla falan konuştum, ondan önce danışman arkadaşlar sağ olsun misafir ederken dediler ki: “Ya, Başkanım, biraz böyle değişik duruyorsun, herhâlde Komisyondan, toplantıdan pek umudun da yok.” falan gibi “Yok.” dedim sonra gördüğüm bir kısım size daha önce brifing veren arkadaşların “Çok verimli olduğunu, çok önemli olduğunu, buradan bir umut beklenebileceğini.” şahsen bana söylemesi beni heyecanlandırdı, onun için ayrıca Komisyonunuza teşekkür ederim.

Kurumumuzu tanıttıktan sonra genel yapı stoku... Uzun konuşmak istemiyorum, kısa kısa geçmeye çalışacağım. Türkiye’de 1960’lar ile 1990’lar arasında önemli oranda Anadolu’dan büyük kentlere geçim kaygısıyla göçler oldu. 1990-2000’lere kadar köylerdeki kente göç oranı önemli derecede tamamlandı. Aynı zamanda çekirdek aile yapılanması da tamamlandı 2000’li yılların başına kadar. Yani 1960, 1970, 1980’lerde Anadolu’dan büyük kentlere göç eden aileler... Bir aileden 5-6 hane konut çıkıyordu ama 2000’li yıllardan sonraki haneler, daha küçük, çekirdek aile yapılanması içerisinde biraz daha durağanlaştı.

1999 Körfez depremi, neyle karşılaştığımızı çok acı bir felaket olarak bize hatırlattı ama biz maalesef toplum olarak başımıza bir şey gelince “Ah, vah!” çok önemli bir konu olarak onu o anlık yaşarız, zaman içerisinde değişik gündemlerle unuturuz. 2012 yılı Van depremi, şimdi en son Elâzığ ve İzmir depremleri... Tekrar bu deprem tartışmalarının içerisinde bulduk kendimizi. Burada bizim sorumluluğumuz nedir? Tabii ki sorumluluğumuz vardır.

Ben, ulusal basın kanallarında da cesurca çuvaldızı kendime, iğneyi başka yerlere batırmaktan çok sakınan birisi değilim. Niye? Çünkü bizim 80 milyon insan olarak böyle bir gerçek yüzümüz var. Dolayısıyla burada sorunları ne kadar sağlıklı ve yerinde tespit edersek çözümümüzü de o kadar kolay oluştururuz diye düşünüyorum çünkü burada bireysel suçlu muhataplısı değiliz. Bir yapı denetim veya bir denetim mühendisi veya bir belediye memuru veya müteahhit konusu değil, genel bir anlayış konusu.

Dolayısıyla 1990 öncesi yapılan yapılarda işte, sağlıklı bir belediye planlaması yoktu dolayısıyla zemin etütleri çok dikkate alınmadı; nervürlü demir yoktu, hazır beton yoktu, müteahhit tanımı yoktu –gerçi hâlâ yok da- dolayısıyla yani, yarı müteahhit diyebileceğimiz, diyemeyeceğimiz, işte, o işi ticari maksatla veya başını bir yere sokmakla alakalı o yapıları yapan bir yapı envanteriyle 1990’lı yıllara geldik.

1990’lı yıllardan sonra, 1999 Körfez depreminden sonra yapı denetimin önemli faydası olmuştur muhakkak ama, işte sayın vekilimin de arz ettiği gibi Türkiye’de 1999 depreminden sonra zaten Deprem Yönetmeliği çıktı. Deprem Yönetmeliği, inşaat sektöründe uygulanan malzeme kalite standardını ve inşaatların yapılma esaslarını baştan aşağı önemli derecede değiştirdi, yeniledi. Bu yapım sürecinde ondan sonra önemli bir katkısı oldu yani ciddi bir katkısı oldu. Daha önceden elle dökülen betonlar, nervürsüz demirler vesaire falan... Şimdi öyle değil.

Dolayısıyla, 2000’leri de geçtik, ondan sonra nereye geldik? 3’üncü maddeye geliyorum. Bu zamana kadar ilgili sorumluluğu dağıttık, hepimizi aldık “malzeme” dedik, “müteahhit” dedik, “Zemin etüdü yok.” dedik, “Planlama yok.” dedik, “Deprem fay hattından haberimiz yoktu.” dedik ülke olarak, boş bulduğumuz yerlere yapıları yaptık.

Dolayısıyla, şimdi geldik 4’üncü aşamaya, yapılması gerekenler... Yapılması gerekenleri 2 başlıkta 3 bölüme ayırdım. Birincisi, burada dönüşümün aktörleri... Kim dönüşümün aktörleri? Efendim, başta kanun yapımcılar, devlet, Gazi Meclis; onun altında işte, bakanlık, belediyeler. Yani kanun yapıcı bir kanun koyacak, diğer aktörler de buna uymaya çalışacak, uyacak ama bu kanun da sahada uygulanabilir olacak ve reel olacak yani diğer ilgili kanunlarla birbirini tamamlayacak, birbiriyle ters düşmeyecek. Düşerse, o kanun öyle der, öbürü böyle der; belediye veya ilgili bakanlık veya vatandaş işine geleni yapar, tamamlayıcı olmaz, amacı tamamlamaz. Birincisi –ne dedik- devlet, ikincisi kim? Bu işin yüklenicileri yani müteahhitler ve aynı zamanda bu yüklenicilerle birlikte denetim sistemi; yapı denetim, belediyeler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Üçüncüsü kim? Vatandaş yani bu afet risk kapsamındaki enkaz depolarının sahipleri. Bunlar da sorumlu davranmalı. İşte siyaseten siyaset yapısı uzak durur, üstüne gitmeyebilir, yumuşak davranır. O bizim işimiz değil ama bütün paydaşlar burada “Ya, arkadaş, bizim 7 milyon çürük yapı stokumuz var, depremin ne zaman olacağı belli değil, kime de rastlayacağı belli değil. Bu konuya ciddiyetle bakmalıyız. Evet, birinci derecede kendi hak ve mükellefiyetlerimizi asgari derecede koruyalım ama bu işi de yapmalıyız. Yani bu iş yapılmalı, bu iş olmalı.” Peki, bu iş olurken nasıl olacak? Yani, İstanbul Fikirtepe, on yıl oldu, hâlâ, işte, en son bakanlık onu çözecek. Orada 100 metrekaare eski varoş yapısı olup bugün ortalama o yapı olsa 500 bin lira edecek yapıyı sen 1 daire karşılığı vermiyorsun 100 metreyi, “130 metre olacak. Bir şey de vermem. Kiramı da vereceksin.” diyorsun, yaklaşımın da bu. Yani kentsel dönüşüme, biraz kıymetli

yere bir müteahhit geldiği zaman vatandaş da bunu, galiba “Başıma talih kuşu düştü.” gibi algılıyor, böyle bir kanaat oluştu, böyle bir kamuoyu oluştu, böyle bir algı oluştu. Efendim, bu aradaki simsarlar, emlakçılar, kendine göre o işi bilenler, müteahhitler, belediyeler, önemli değil, hepsinin payı var bu işte. Herkes kıymetli yere üşüşüyor, kıymetsiz yerler, “çok varoş” dediğimiz yerler daha sahipsiz kalıyor. Kısmen belediyelerle, kısmen farklı yollarla aşılmaya çalışılıyor.

Dolayısıyla nasıl ki yine yaşamımızı önemle emanet ettiğimiz, günlük yaşamımızda kullandığımız araçlar eskিয়েince, freni tutmayınca, bilmem neyi bozulunca “Ya bu araba konforumu da bozuyor -Allah muhafaza- kaza da yapabilirim, bunu değiştirmeyelim.” dediğiniz de devlet sana bir araba vermiyor; gidiyorsun, kendi paranla sorumluluğa girip bunu değiştiriyorsun. Dolayısıyla burada böyle bir anlayış, işin belki başından gelen yanlışlıktan dolayı oluştu. Bir Konfederasyon Başkanı olarak gelen tekliflerde “Benim burası var, orayı yüzde 50 artırdı, benimkini de artıracak.” Kardeşim, öyle bir ölçü yok yani yapı yoğunluğu denilen bir anlayış var. Yapı yoğunluğu nedir? Bir alanda mevcut afet risk kapsamındaki yapı yoğunluğu neye tekabül ediyor? Sizin hepinizin uzman olduğunuzu biliyorum, sahadan geldiğinizi, mühendis olduğunuzu biliyorum. Neye tekabül ediyor? Bin metrekare arsada adamın 100 metrekare üzerinden 6 konutu var. Demek ki 600 metre 0,60’a tekabül ediyor. Dolayısıyla kentsel dönüşümde ortalama 1,5 emsale kadar bu yoğunluk öngörülebilir. Dolayısıyla belediye veya kurum ona 1 kat emsal artışı verip cebinden 5 kuruş vermeden orada o işi yapabilir ama senin, kardeşim, mevcut yoğunluğun eğer bin metrekare arsaya 30 konut tekabül ediyorsa, bunlar da 100 metreden 3 bin metrekareye senin aynı beklenti içerisinde olmaman lazım çünkü senin yoğunluğun orada 3 emsale tekabül ediyor. Uluslararası konut yoğunluğu yaşanabilir şehir ölçeğinde eğer 1,2 ise, hadi bilemedin 1,5 ise sen 3’ten başlayıp 6’ya mı varacaksın? O 3 emsal için cebinden bir şey vermeden, evi küçülmeden o zaman 6 emsal vermek lazım. O bir sanki müktesep hak gibi anlaşılacak. O işin içerisinde hiç çıkamazsın o zaman.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Biz 10 emsalleri gördük ama.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Gördük, doğrudur ama onlar da doğru değil; “Doğrudur.” derken çoğunu da kamu yaptı. Yani konusu değil ama gazete ilanlarında 10 bin metrekare arsa ilanı girip 1,5 emsal yazıp ondan sonra da 25 bin metre emsale dâhil inşaat alanı, “15 bin de emsal dışı” deyip 50 bin metre inşaat alanı tarifi... O ayrı bir konu yani Emlak Konut ve TOKİ’yi kastediyorum burada yani kamu gücüne dayalı ticaret yapan rakiplerimizi kastediyorum.

Şimdi, dolayısıyla konuyu gene kendi konumuza getirirsem, üçüncü aşaması ne dedik? Vatandaş. Ondan sonra da iki ayağı var. Bu yolu nasıl açacağız? Nereden başlayalım? Devlet doğru kanun yapsa, uygulanabilir; müteahhit kendi yükümlülüğünü alacak, vatandaş da bunun bilincinde olacak. Ondan sonra müteahhidin sorumluluğu ve denetim kısmı var.

Şimdi, Nazmi Bey kardeşim güzel sunum yaptı, ağzına sağlık. Onun söyleyeceklerine itiraz mahiyetinde değil, biz hep sektör paydaşız, kimse bizim düşmanımız değil; burada hedef, en doğruyu, en güzeli milletimiz adına icra edebilmek. Beni İnşaat Müteahhitleri Konfederasyon Başkanı olarak yakinen tanıyan, bilen arkadaşlarım var, Komisyon da var; hiçbir zaman şahsi bir ikbalim olmadı yani doğru söylediğim zaman dokuz köyden kovulduğum dönemler de oldu ama burada mesele “Kamu menfaati adına, milletimiz adına ne yapabiliriz, hep birlikte nasıl yapabiliriz?” anlayışı üzerinde görüş bildirmek. Dolayısıyla bizim sorumluluklarımız var ama yapı denetimi için sadece birkaç tane diyeceğim, ondan sonrasını geçeceğim.

Şimdi, Bakan Bey'e de biz arz ettik, uzak illerden örnek vereceğim anlaşılsın diye. Antalya-Gazipaşa, Alanya 150 kilometre. Araçla Antalya merkezden iki saat sürüyor, iki buçuk saat sürüyor veya işte başka ilçelerimiz de var. Oradaki müteahhit beton dökecek, demirini kontrol edecek, yapı denetime "Gel." diyor, "On beş gün önceden gelemem." diyor. Niye? Antalya merkezde havuz dağıtımı var, havuz dağıtımından adam işi almış. Dolayısıyla orada başka projeler de var, oradan da düşmüş ona "Ekonomik olarak kurtarmaz, gelemem, on beş gün sonra gelirim." O zaman şunu sormak lazım: Demek ki bu inşaatta on beş gün faaliyet oluyor, bundan haberin yok yani ne oluyor burada, haberin yok burada; olsa her gün ulaşabileceğin, erişebileceğin bir yer olması lazım. Onunla ilgili, Bakanlığa farklı teklifimiz oldu. Orada biz ne dedik? Dedik ki: "Efendim, belli bir nüfus olsun." Yani küçük ilçelerde bu havuz oluşmayabilir, kurtarmayabilir, 5 bin, 10 bin nüfus ama kardeşim, Alanya gibi Türkiye'de bazı büyük ilçeler var, illerden çok nüfusu var, oraya da bir havuz kur. Yani bu yasa veya yönetmelikte bir eksiklik varsa tamamlar, orada da binlerce müteahhit var, bazı illerden daha çok inşaat yapılıyor, bir havuz kur, kendi içinde dönsün o havuz, kendi içerisinde dönsün o havuz. Denetim noktasında eksiklikler var. Yine, denetim konusunda biz denetimi şöyle görüyoruz -çok uzun girmeden birkaç cümleyle bu işi anlatayım- biz İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu olarak 2014 yılında Çalışma Bakanlığına bağlı Mesleki Yeterlilik Kurumunun ağır iş kollarında başlattığı mesleki profesyonel çalışma hayatında biz de bir kurum kurduk. İnşaat sektöründe çalışanların eğitilmesine ciddi katkı verdik, bu işte öncü olduk. Dolayısıyla orada çok şeyler öğrendik. Ustalarımızın ne bildiğini, mühendislerimizin, kendi gözlemimiz açısından nele vâkıf olduğunu gözlemledik. Dolayısıyla bu aşamalarda şunları da gördük: Şimdi, bakıyorsunuz, efendim, tenzih ederek söylüyorum, meslek açısından söylüyorum, ben de müteahhidim, benim mesleğimden olanlardan zaten suçluluğu hak edenler var, suçlanıyor, ben de suçluyorum.

Şimdi, ağabeyimiz otuz yıl kamuda görev yapmış. Nerede yapmış? Karayollarında inşaat mühendisi olarak, kutsal bir iş, evet, yol önemli. Oradan emekli olmuş, ondan sonra, "Eşimle -yengeyle- evde kavga etmeyeyim, ne yapayım? Bir proje firmasında görev alayım." Ee, tamam, yap. Ondan sonra, git, inşaatı denetle. Reel sistem şu, arkadaşların itirazı olabilir, buna saygı duyuyorum, "Bütün firmalar böyle yapıyor." da diyemem ama şimdi genelleme olarak yüzde 70 dersem bu önemli bir orandır. Yani bir yapı denetim firması ortalama 8-10 tane kendi branşında ilgili alanlarla ilgili teknik personel barındırmak durumundadır. Bu genelde 8-10 teknik personelin 5-6 tanesi evinde, kiraathanesinde filan durur, imzasını atar, 1-2 tanesi de işi yönetir. Dolayısıyla bu uygulamada denetim sağlıklı olamadığı gibi biz denetim... O Mesleki Yeterlilik Kurumuna onun için işaret ettim, oradan çok şey öğrendik gerçekten. Denetimin aslında rehberlik yönü de olması lazım, denetim sadece "Yanlış mı yaptın? Yaparsan buna izin vermem, hemen şikâyet ederim, cezalandırırım." anlayışı olmamalı, denetim aynı zamanda rehber olmalı.

Mesela o statik yapıda bir Pimaş borusunu geçirmek için kırılan kirişin, kolonun taşıyıcı sisteme çok büyük zararı var. Müteahhide ne kârı var? Hiçbir kârı yok. Kırmışsın. Ama "müteahhit"i biz Türk Ticaret Kanunu'nda ne diye tanımlamışız? Ticari müteşebbis yani fennî ve teknik konulardan anlamaz. Üstüne de yapı denetimi ve şantiye şefini sorumlu olarak koymuşuz.

Şimdi, bu denetçi arkadaşımız bu imalatlar olduğu aşamada, sıhhi tesisatını yapabileceği olumsuz konuları da öngörerek, "Kardeşim, sakın, kesin, bir kirişi, kolonu bilmem neyi delersin, kırarsın, seni şikâyet ederim. Bunun bir faydası da yok, bakacaksın bunlara." diye önceden ikaz etse...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Rezervasyonları koydursun.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU - Evet, koydursun; bunun önü kesilmiş, daha faydalı olur. Dolayısıyla biz bu noktada bütün yapı denetimlerin böyle olduğunu asla düşünmüyoruz. Yapı denetimlerin istediğimiz noktada kaliteli

mühendis bulabileceklerini, yetiştirebileceklerini, bu denetimleri yapabileceklerine imkânları olduğunu da biliyorum. Bunların onlara biraz ekonomik maliyet yükü olur çünkü işte, imzacı bir meslektaş vereceği maaşla aktif olarak faaliyet gösterebilecek, bu konuda yetişmiş bir personele vereceği maaş arasında 2 kat fark olabilir, oradan bir ekonomik zararları olabilir, ona anlayış gösteririm. Ama en azından rehberci bir yaklaşım olur, bu da inşaatın yapım aşamasında kalite standardını yükseltir.

Siz, sayın vekilim, çok değindiniz, ben detayına çok girmek istemiyorum yani beton, çipli beton, şöyle beton, böyle beton doğrudur ama betonun dökülme aşamasına su katkı oranı belli bir oranda bunu düşürür, döküm aşamasında sıkıştırma meselesi vibratörle belli bir oranda düşürür, iklim derecesine göre eksi şartlarda veya çok sıcak şartlarda betonun atılması ayrı derecede düşürür; beton atıldıktan sonra yaz aylarında sulanması ve saatinde sulanması ayrı derecede düşürür. Dolayısıyla bunların hepsi de yani betonun bakımı o yapılan dökümün, yapılan betonarme yapının kalite standartlarını da eksilten veya artıran unsurlardır, bunlar durduğu yerde olmaz. Yani usta bunu çok bilmez yani ustası bilir, usta dediğin orada imalata göre değişiyor devamlı, maaşlı personel değil orada yani çalışan, ekiplerin branş ekipleri. Şantiye şefi desen imzayı atıp o da zaten konuya vâkıf değil. Müteahhidi de, kurtarmak adına söylemiyorum ama sistemin tanımına göre, bilmiyor diye kabul ediyoruz “Bilmiyor, sen bu işleri bilmezsin diye onun için bunları koyduk.” diye, o da kendi hâlinde. Sonuç, olumsuz. Onun için yapı denetimi konusunda daha fazla bir şey demeden orayı geçiyorum. Yani ne dedik? Müteahhitin payını verdik, ondan sonra Yapı Denetim Sistemi’ni söyledik. Peki, ondan sonra bu işi yapacak müteahhitler bu işi yapabilir mi?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Şantiye şefini çabuk geçtin.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Efendim?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Şantiye şefini hemen çabuk geçtin.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Onlara torpil yaptım herhâlde, saatim ileri...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bir dakika, o direkt müteahhitin sorumluluğunda mı?

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Efendim, öbürü de müteahhitin sorumluluğunda, değişen bir şey yok.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hayır, yapı denetim firması senin şantiye şefinin ve müteahhitin yaptığı işin doğruluğunu denetler, işin doğru olmasını o organize etmez.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Doğru, eyvallah, Sayın Vekilim, onun bilincindeyim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Orayı kısa kesme diyorum ben de.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Yok, yok, eyvallah. Ben o ayrıntılara çok zaman kaybı olmasın diye girmiyorum. Şöyle...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Vakit ilerlediği için öyle hızlı gidiyor.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Yok, şundan, onu arz edeyim: Şimdi, bu şantiye şefi uygulamasında yüzde 99. Bak, yapı denetimde daha o manada hakkı diye; torpil geçtiğim için söylemedim, arkadaşlarım buradalar diye söylemedim. Onlar o konuda daha varlık gösteren, sahada gördüğün, muhatap olduğun kişiler olmasına rağmen -yani yüzde 60-70 oranında- şantiye şefinin varlığı yüzde 99 yok, yani yüzde 1. Ben daha bir yere gidip de bir şantiye şefi gördüğümü hatırlamıyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ücret almıyor çünkü.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, bakın, hatırlamıyorum. Dolayısıyla onun için ona fazla girmedim. Yani onun sorumluluğunu koyanın takip etmesi lazım; yani o, ona ait.

Şimdi, müteahhitlerin bu işi yapabilmesi için ne olmalı? Yapabilme yeterliliği? 7 milyona yakın afet riski kapsamında konut stokumuz var. Bakanlığın açıklamasına göre bunun yaklaşık 1 milyon 400 bine yakını dönüştürüldü, 5,5 milyona yakın çürük yapı stokumuz var. Şimdi, bununla ilgili hem bir yüklenici güç ihtiyacı var hem finansman ihtiyacı var hem de nitelikli iş gücü ihtiyacı var. Yani yükleniciye, müteahhite bağlı ihtiyaçlar var. Müteahhitler bunu bu şartlarda yapabilir mi? Yapamaz, ne kadar yapamaz? Şu yeni çıkan yapı müteahhitleri kanununa göre yüzde 90 yapamaz, izninize onu da ben size istatistiki rakamlarla açıklayacağım.

Şimdi, 2012 yılında kentsel dönüşüm kanunu çıktı, 6306 sayılı. 2010'dan 2020 yılına kadar Türkiye'de ortalama 1 milyon 300 bin konut üretiminden -1 milyon 300 bin-400 bin-500 bin-200 bin, ortalamasını söylüyorum- 13 milyon konut yapıldı. Bunun yaklaşık 1 milyon 400 bini kentsel dönüşüm, afet riski kapsamında yapıldı, belediye, özel sektör, vatandaş, hepsi; Bakanlığın açıklamaları bunlar. Dolayısıyla bunu böldüğünüz zaman yılda ortalama 130 bin kentsel dönüşüm kapsamında konut yapıldı. Bakanlığın açıklamalarına göre beş yılda, yılda 300 binden, 1 milyon 500 bin yapmayı hedefliyor. Yapabilir mi? Kesin olarak, mesleki tecrübeme göre yapamaz. Yani yeni argümanlar, yeni bir yapım tekniği ortaya koymadan bu şartlarda yapamaz. Yapı müteahhitleri kanununu biz, Türkiye'de on yıldan beri, 2005 yılından beri, bu işlere gireli beri “Kesinlikle bir kanun çıkmalı, önüne gelen müteahhit yapmamalı, kamuyu üçüncü şahıslara mağdur etmemeli, insanların emeğini çalmamalı ve sağlam bina yapılmalı.” anlayışı üzerinden inşaat sektörünün planlanması gerektiği, gelişmesi gerektiği ve Türkiye'de de yapım sektörünün on-on beş yıl daha böyle hızlı gideceği, ondan sonra yavaşlayacağı, dolayısıyla bu kadar büyük sektörün ekonomimize de yük olmaması açısından yurt dışına taşınması gerektiği, bunun için de içeride profesyonel bir şekilde dizayn edilip müşavirlik firmaları üzerinden yurt dışına ihraç getiren ciddi bir argüman olarak değerlendirilmesi gerektiğini hep öngördük, on yıldır bunu savunduk. Fakat geldiğimiz noktada Bakanlık “Siz mi kanun istiyorsunuz...” Daha önce bir kanun taslağı TOBB'la birlikte hazırladık, tam çıkıyordu ondan sonra bir genel müdür onu baypas ettirdi, sonra tekrar, sonra bir daha topla, sonra da en son, Bakanımız geldi “Öyle mi? Öyle. Tamam, ben size bir kanun çıkarayım.” Bir kanun çıkardı, şu anda sektörün yüzde 80'i çalışamaz duruma geldi.

Efendim, sektörde 350 bine yakın meslek mensubumuz var. Bunların 50 bin ila 70 bin arasını şahsen ben meslek mensubu olarak tanımlamam. Yani azdan çoğa doğru arızalı mensuplar. Dolayısıyla biz, onların elenmesi noktasındaki tekliflerimizi daha önceki raporlarda kanunlara sunduk. Kim bunlar? İşte, mesleki etiği olmayan, sermayesi olmayan, vatandaşı dolandıran, iskân almayan, işte, bir yeterliliği olmadan birden bin konuta başlayan, oradan oraya atlayan; böyle olmaması gerektiğini düşündük. Yani senin sermayen yok, geçmiş iş birikimin yok, cebinde ne olduğu belli değil, bin konut yapacaksın. Nasıl yapacaksın? “Temeli atayım, ondan sonra pazarlayayım, satayım. Tutarsa yaparım, tutmazsa kaçarım.” Ee, ne olacak oradakiler? Bir ton sıkıntı. Dolayısıyla bunlara dedik ki işte teknik elemansa 5 bin metreden başlasın -yani mühendis, mimarsa- değilse 2 binden başlasın, yaptıktan kademeli olarak artırılsın, bunu öngördük. Şahsı, şirketi, eşi vesaire aldığı bir yapının eğer yapı izin kullanma belgesini beş yıl olan ruhsat süresi içerisinde almamışsa, bununla ilgili hukuki bir durumu yoksa yani bir mahkeme vesaire yoksa ikinci bir ruhsatı Türkiye'nin hiçbir yerinde YAMBİS müteahhit numarası üzerinden ona verilmesi yasaklansın; sadece kendine değil, eşine de, evladına da. Niye? Çünkü art niyetli adam bu sefer gidiyor eşinin üstüne ruhsat alıyor, evladının üzerine ruhsat alıyor. Şimdi, biz bunu teklif ederken böyle

olmadı. Ne çıktı? “Efendim, yaptığını da yapamasın, kendi daha önce yaptığın yer sana ait, şirketine ait bir arsaysa o da olmaz, onu da iş yeterliliği olarak kabul etmem, yaptığını da 0,70’le çarparım, bunu da böyle yaparım, onu da öyle yaparım...” Yani kısaca, yapım sektöründe kalite standardını artırmaya yönelik olmayan... Tabii, olumsuz maddelerini eleştiriyoruz, olumlu maddeleri de var. Zaten başında biz bunun disipline edilmesini sağlıyorduk. Yani bu sektöre disiplin katmayacak, sektörün iki temel ayağı olan, daha doğrusu yapım sektörünün iki temel ayağı olan bir, sermaye yeterliliği; iki, mesleki, teknik yeterliliklerde fayda getirmeyen konuları niye yasaklıyorsun ki? Bir firmanın yaptığı falan 100 konut onun şirketine ait bir arsaysa ee daha güzel, mali yeterliliği güçlüdür. Yani kendi arsası olması, orada yapım yapmasının engeli ne daha anlayabilmiş değiliz bunu. Veya adam yapmış, almış 10 bin metre inşaat, ruhsattaki muhammen bedeli ne? 10 milyon yani 10 milyonluk iş yapmış, niye bunu 0,70’le çarpıp değer yapıyorsun? Vesaire falan... Şimdi üstüne bir de şöyle bir tablo oturdu: Kentsel dönüşüm kapsamında yapılan yapılar ile boş arsada yapılan yapılar da yapım niteliği açısından az da olsa ayrıştırılmış. Dolayısıyla sizin önünüze boş bir tarla bir de afet riski kapsamında bütün anlaşmaları, hukuksal süreçlerin tamam olduğu bir yapı geldiği zaman o kentsel dönüşümdeki işi yapmak sizin için daha zor. Yani o anlaşmaları falan söylemiyorum; üstünde 20 gecekonducu var, anlaşmış, hukuksal hiçbir sorun yok, her şey imzaya hazır ama önünüze gelen şeylere bakıyorsunuz “Efendim yüzde 10 teminat vereceksin.” Yüzde 10 teminatı hiçbir şey olmayan yerde ver ama sen zaten Yapı Denetimin imalat oranına dayalı bir satış devri süreci başlattın kentsel dönüşümde, dedin ki işte size bir arsa yüzde 50 kat karşılığında verildiğinde, 100 konut olduğunu varsayarsak, 50 konutu yüklenici payıysa, sen ancak yaptığın imalata göre satış yapabilirsin. Ne demek bu? Yüzde 10’luk imalat yapmışsan Yapı Denetimi yüzde 10’luk keşfini yapacak, belediye onaylayacak, onunla birlikte Tapuya gideceksin -Yüzde 10 neye tekabül ediyor? Senin yaptığın oradaki hakkın yüzde 10’luk satış kısmına yani- 50 dairenin 5 dairesini satabilirsin. Dolayısıyla kardeşin de olsa, akraban da olsa, ortağın da olsa, kendi yerin de olsa -kendi yerin ama tüzel kişiliklere sözleşme var- 6’ncı daireyi satamazsın. Güzel bir şey, doğru bir şey. Bunun olduğu yerde tekrar teminat mektubunu koyman, Türkiye gibi 7 milyon afet risk kapsamında çürük yapı stokunun olduğu yerde, bir manada yüklenicinin ayağına bir kelepçe takman demektir. Bu, orta ölçekli şu andaki yapı sektörünün önünde önemli bir engel. O da diyor ki: “Boş arsada böyle bir şey var mı?” Yok. Orada, boş arsada teminat meselesi yok. “Ben buraya değil de şuraya yapsam 100 konutluk, böyle bir şeyle karşılaşılıyor muyum? Hiçbir şeyle karşılaşmıyorum; teminat da yok, hak edişe göre satış problemi de yok, o zaman bunu yapayım.” diyor. O zaman ne oluyor? İşte o zaman şu oluyor: 13 milyon konut yaparsın on yılda ancak 1 milyon 300 binini kentsel dönüşüm kapsamında dönüştürebilirsin. Yani bu oran çok düşük, hâlbuki Türkiye’de istatistiksel olarak bizim mantığımız, anlayışımız hep oydu. Bir cümleyle örnek verip tekrar çıksam: Mesleki Yeterlilik Kurumunun ağır iş kollarındaki çalışma hayatını düzenlemesinde oluşturduğu sertifikasyon programlarında iş güvenliğine bir yaklaşımımız -yeni başladı, orayla ilgili çok kurumsal çalışma da yaptık. İnşaat sektöründeki 12 meslek grubunda 2 bine yakın sorunun komisyonuna Başkanlık da yaptım dönem dönem yani o soruların hazırlanması.... Onları ilgili kuruluşlar hazırlıyor ama belirlenen ulusal standartlara göre- hep şuydu: Belli bir oranda belgelendirelim, sonra belgeli ile belgesizi test edelim, bakalım ne faydası oldu bunun. Yani bu insanların, bu ustaların iş güvenliğiyle ilgili iş güvenliğine uyma kurallarında, şartlarında iyileşme var mı? Nitelikli iş gücünde bir artış var mı? Eğer varsa, bir oranlama varsa iyi bir şey yoksa sıfır elde sıfır demek. Buradaki şartları daha katılaştırmak lazım yani eğitimi artırmak lazım, daha disiplinize olmak lazım.

Şimdi, dolayısıyla bu istatistikte, 6306 Kentsel Dönüşüm Kanunu 2012 yılında çıktığında daha teşvik edici kanundu. Yani belediyeler o zaman orada yaptığınız yapılardan işte bir kısım altyapı bedelleri almıyordu, şimdi alıyor. Tapu, kısmen orada yapılan yapıların gayrimenkul satışlarını sübvans

ediyordu. Şimdi, işte diyelim ki 2 bin metrekare bir alan düşünün, üstünde 100 metrekare bir gecekondur var. Şimdi diyor ki: “100 metrekareye ne kadar tekabül ediyor 2 bin metrekarede?” “Yüzde 10.” “Kaç yapı yapıyorsun?” “20.” “Ben onun yüzde 10’unu sana muafiyet veririm, geriye kalan 18’in tapusunu ödeyeceksin.” Dolayısıyla burada bir paydaş olarak düşünürsek sektörü -vatandaş, müteahhit, kanun yapıcı, denetleyici- bu ne kadar yapılabilir, teşvik edilebilir boş arsalarla göre? Daha avantajlı kılsak süreç o kadar sağlıklı yürür. Yok, yani müteahhit, yüklenici burada ticari mantıkla hareket ediyor. “Elimde bir sermaye var, boş yere işte 10 milyon yatırım yapınca sonuç ne oluyor, işte böyle bir yere 10 milyon yatırınca sonuç ne oluyor? Burada kaç tane bürokrasiyle, imzayla, evrakla, ruhsatla, problemle uğraşıyorum, burada kaç tane uğraşıyorum?” Burası ekonomik olarak maliyetliyse, bürokratik olarak da zorsa, karışıkla buraya girmek istemez. Girmek istemeyince durum bu olur. Onun için burada biz ülkemizin bu riskle karşılaşmaması için -Allah muhafaza- özellikle bu fay hattı da genelde nüfus yoğunluğumuzun olduğu bölgelerde, bu tür şeylerden korunmak adına kesinlikle 6306 sayılı Kentsel Dönüşüm Kanunu’nun daha teşvik edici, daha destekleyici olmasını arzu ederiz. Yani bunu ettik, işte şöyle oldu, böyle oldu. Eyvallah, beni ikna edersin de sonuçta yatırımcıyı ikna edemediğin zaman bunun çok geçerliliği yok.

İki: Bu yoğunluklarla ilgili yoğunluk artışlarının sınırlı olması gerektiğini savunan birisiyim, dolayısıyla bu konuya çok girmeyeceğim. Türkiye’de bu noktada çok yoğunluk verildi, boşuna israf oldu, birileri zengin oldu, kaçtı gitti. Başka bir şey olmadı, o yoğunlukların üçte 1’i bu faydalı işlere verilseydi belki yüz binlerce konutu daha önceden dönüştürmüş olurduk.

Şimdi, burada da kentsel taşıma modeli rezerv alanı açısından çok önemli. Bunu bir türlü doğru düzgün hiçbir yerde uygulamadık. Ankara’daki ANKAPARK’ı bilirsiniz, Melih Bey döneminde yapıldı. Onun yeri yanlıştı, şuydu buydu, yanlış yatırımdı falan, onlara hiç girmiyorum. Sadece o konudaki yaklaşımım şuydu: Ya, bu mademki ulusal bir proje, sadece Ankaralıya değil, Eskişehir’deki de Konya’daki de oradaki de buradaki de hızlı trenle gelecek, gizecek, edecek, bilmem ne yapacak. O zaman biz bunu hızlı tren hattına yakın bir yere yani Eskişehir-İstanbul hızlı tren yoluna yakın bir yerde ama hafif Ankara’nın dışında yani 30 kilometre dışında bir yere konuşturalım, bunun yanında, bu ANKAPARK’ın yanında mümkünse bir iki tane de sosyal nitelikli kamu destekli proje yapalım, ondan sonra orayı kentsel dönüşüm rezerv alanı olarak ilan edelim. Demetevler gibi bölgelerdeki emsal yoğunluğu çok olan yerleri dönüştürmemiz kendi içinde mümkün olmayacağı için yasal düzenlemeyle, özel bir yasal düzenlemeyle oradaki oturan vatandaşlara “Kardeşim, bak, afet riski kapsamında senin binan yıkılma konumuna giriyor.” Sormuyorum sana zaten... O konunun da bir ayrıştırılması lazım, üçte 2 çoğunluk vesaire falan. Üçte 2 çoğunluğun daha da azaltılması gerektiğini düşünüyorum. Ama özellikle zaten 5 karot değerinde, işte 10 karot değerinde yani 15’in altında -neyse teknik olarak onu mühendisler ve bu deprem bilimi uzmanları daha iyi bilir- fay hattında olan bölge, fay hattında olmayan bölgedeki yapı stoklarını ona göre ayrıştırıp, ondan sonra da bir karot değeri oluşturup o karot değerinin altında olanları zaten otomatikman tespit edilip bundan sonraki incelemede elektriği, suyu kesilip oradaki karot değerine göre, depremde alacağı hasar da dikkate alınarak bir onlara taşınma süresi verebilir. Yani karot değeri 5’in altındaki olanlara bir ay içinde boşaltacaksınız, 5 ila 10...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 5 denip...

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Yani işte 5 ila 10 karot değeri arasındaki biraz daha süre... Her neyse bu tür düzenlemelerle mecburi olarak bu yapıların boşaltılması lazım. Dolayısıyla bu boşaltılan yapılara da “Kardeşim, yerinde dönüşüm istiyorsan yoğunluğun belli, biz hiç bir şartta işte 1,5 emsali geçemeyiz, dolayısıyla 0,30

emsal küçülterek evini alacaksınız ama -ANKAPARK'ı onun için örnek verdim- falan yerdeki dönüşüm alanındaki projeden alacaksın 0,30 desteklenerek alacaksın yani 100 metrekarelik daireni ya 70 metrekare olarak alacaksın ya 130 metrekare olarak alacaksın.”

Dolayısıyla, burada oturan vatandaşlarımızın, genelde bu tür yapılarda oturan vatandaşlarımızın -İzmir depreminde de gördünüz, her yerde de öyle- ortalama yüzde 50'sinin kiracı olduğunu, yüzde 50'sinin de -ortalama konuşuyorum, binasına göre değişebilir- mal sahibi olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, mal sahibi olanlar kısmen direnebilir; kendi mahallesi, işte, babası orada oturuyor, halası orada, o bölgede. Ama mal sahibi olanlar ekonomik olarak belli bir gelire gelmiş, daha önceden orada gayrimenkulü var, kendisi başka bir yerde; dolayısıyla oradaki yaklaşımı duygusal değil, sadece ekonomik olur. Yani benim burada 100 metrekare evim dönüştüğü zaman, 70 metrekare aldığım zaman Demetevler'de ne olur? Bugünkü şartlarda 500 bin lira olur. Ama işte, o göl projesinin olduğu Eryaman'daki, Susuz Gölü'nün etrafındaki yapı bundan on sene önce yapıldığı zaman bugünün değeriyle 300 bin lira etmiyordu, şimdi bugünün değeriyle 1 milyon. Dolayısıyla, o tür bir projeyi, cazibe merkezi oluşturup “Buradan alacaksınız.” dediğinde mal sahibi olan bu sefer şöyle bakar: “Ya, bugün orada hemen para etmez ama yapıldığında, bu ANKAPARK da orada, filan kurumlar da var, hızlı tren var; burası iyi bir şehir olacak; evim de 70 metrekareydi, 130 metrekare olacak; ben buradan alayım bari.” Bunu yüzde 30 başardığın zaman oradaki mevcut yoğunluğu zaten yüzde 30 düşürmüş oluyorsun otomatikman.

Dolayısıyla, İstanbul için de aslında Kanal İstanbul Projesi'nin iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Siyasi olarak burada değişik parti grupları olduğu için nasıl bakar, ne yapar -bu siyasetüstü bir mesele- o ayrı bir konu ama İstanbul'un kendi içerisinde böyle büyük bir cazibe merkezi oluşturmak mümkün değil, öyle bir alan yok İstanbul'un çok merkezinde, dolayısıyla biraz dışına çıkmak lazım. Biraz dışına çıkarken de boş bir alana “Git, burada ben sana kentsel rezerv alanı yaptım.” dersen, oraya da kimse gitmez. Yani oraya bir şey koymak lazım; bir şeyle, bir kamu gücüyle, bir özel sektör gücüyle -fark etmez- bir şehir hayatı, bir değer hayatıyla oraya oturtup yani “Burası hiçbir saatte geri gitmez, ileri gider. Burada ciddi bir yatırım olmuştur, dolayısıyla bu yatırım er veya geç zaman dilimi içerisinde hızla kentsellecektir.” mantığıyla İstanbul'da da böyle denenebilir.

Bunlar bildiğim örnekler olduğu için, kentsel dönüşümde olmazsa olmaz bir yaklaşımımızla yapı yoğunluğunun çok olduğu yerlerde... Her yer için söylemiyorum, Çukurambar'daki Çiğdem Mahallesi için söylemiyorum yani oradaki mesele emsal. O İşçi Bloklarını biliyorsunuz; 0,90. Onlar niye dönüşemiyor, ben bir vatandaş olarak anlayamıyorum onu, niye dönüşmüyor? Yani 4 şiddetinde bir depremde yıkılacak bina onlar. Emsal yoğunlukları da düşük. Yani oranın dönüşümü için bir rezerv alanı da gerekmez, kendi içerisinde çok tabii olarak dönüşebilecek bir bölge. Ayrıca, parsel bazında değil, ada bazında da dönüşebilecek bir yer.

Bu dönüşümdeki genel kamu menfaat yaklaşımımızın da parsel bazlı değil, ada bazlı olmasının da ayrıca Kentsel Dönüşüm Kanunu'nda az da olsa bir yüzde imar artışıyla desteklenerek teşvik edilmesi gerektiğini de önemle arz ederim ama genel imarı, genel mantığı aşmamak üzere. Yani genel bir uygulamanın olacak, onun da Türkiye'de suistimal edilmemesi için belediyelerin belli bir orana kadar emsal vermeye yani imar artışına yetkili olması gerektiğini düşünürüm. Diğer bütün alanların... Türkiye'de, biliyorsunuz yani belediyeler imar veren kuruluş gibi gözüксе de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da veriyor, İller Bankası da veriyor, Emlak Konut da veriyor, TOKİ de veriyor yani değişik kamu kuruluşları da veriyor. Tamamının imar verme yetkisi belli bir oranda sınırlanıp özel imar yetkisi

kentsel dönüşüm, afet, kamu menfaati gibi durumlarda Bakanlar Kurulunun takdir yetkisinde olmalıdır. Bakanlar Kurulunun takdir yetkisinde olursa bu tür, ikide bir belediyeler de bu imar artış şeylerini çok aşırı suistimal etmez. Bu konudaki genel yaklaşımım da budur.

Dolayısıyla, son depremlerde, maalesef, çok canlarımız yandı ama Elâzığ depremi olsun, İzmir depremi olsun... Bakan Bey'in ifadesiyle konuşuyorum, kendi gözlemlerimiz de var; Elâzığ'da sadece 2000'den sonra yapılan bir yapının hasarlı olduğunu, ondan sonra yapılan hiçbir yapının çökmediği veya ciddi hasarı olmadığını ifade etti. Dolayısıyla, bu yapıların... Van depreminde konferansa gittim oraya. Geçmiş, 99 Körfez depreminde de oldu, siz değerli vekillerim ona çok işaret etti, doğru bir tespit, zemin değeri. Dolayısıyla, zemin değeriniz bozuksa... Ki şimdi yeni fay kuşağı zaten buna önemli derecede işaret edecek, bundan sonra Türkiye'de bu konu zaten eskisi gibi işlemeyecek çünkü artık fay hatları üzerinde binaların yapılmayacağını, onların imara açılmayacağını bir vatandaş olarak zannediyorum. Dolayısıyla, hafif riskli olan yerlerde veya dere yatağı gibi olan yerlerde de zemin değerlerinin Yapı Denetim Sistemi'yle bağlantılı olması, en azından tek başına bağımsız hareket etmemeleri anlamında önemli bir argümandır.

Dolayısıyla, zemin değerleri çok önemli. Yani zemin eğer bozuksa işte -Van depreminde oldu, Sakarya'da oldu, kısmen İzmir'de de oldu- bina bu sefer farklı bir çökmeyle karşılaşılıyor. Evet, binanın statik yapısının çok çürük olması, o kat kat dediğimiz baklava dilimi gibi çöker. Zemin değeri zayıfsa, statik yapısı güçlüyse bu sefer zemin zayıflığına göre hafif yere geçer ama en azından üst üste, kat kata yıkılmaz yani hasar olur ama en azından can kayıpları olmaz diye düşünüyorum.

Meslek olarak da şunu önemle arz etmek isterim: Türkiye'de müteahhitlik sektörünün müteahhitlik meslek yasası -Müteahhitler Odası Birliği adının bir önemi yok- kendi mesleki çerçevesini oluşturan bir düzenleme olmadan bizim sektörümüze hâkim olmamız, sektörün sağlıklı bir şekilde çalışması çok mümkün değil değerli vekillerim. Türkiye'de müteahhitlik sektörü önemli bir sektördür, sektörün paydaşları vardır ama sektörü ana gövde olarak kabul edersek sektörün mesleki yasal temsili olmayışı yani bir odası, bir birliği, bir düzeni olmadığından dolayı sektörün küçük paydaşları âdeta sektörü boğuyor, boğazlıyor. Samimiyetimle söylüyorum bunu.

Bakın, Türkiye'de altı ay içerisinde demir yüzde 100 zamlandı, çimento yüzde 100 zamlandı, kimsenin gücü yetmiyor onlara.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Türkiye'yle ilgili değil ama.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, hiç fark etmez.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Türkiye'yle ilgili değil o.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Ben size kısa bir bilgi vereyim, onunda ne olduğunu ben size söyleyeyim, siz kanaat edin.

Türkiye'nin yılda 120 milyon ton çimento üretim kapasitesi var. Benim sözüm değil, internete girersiniz, bakarsınız, görürsünüz, çimentocu müstahsillerin ifadesi. Türkiye, ortalama yılda 80 milyon ton çimento üretiyor. Bu yıl ne oldu dedik. Onlar daha doğrusu bizimle temas kurmak istedi çünkü bu konularda sert reflekslerimiz oluyor. Rekabet Kurumuna gidiyoruz, işte, basın yoluyla ortalığı kaldırıyoruz. Dolayısıyla, biz hani, bir şey yapmayalım diye onlar bizi sözde brifing etmeye çalışıyor. Ortalama 80 milyon ton üretimleri var, 120 milyon ton kapasiteleri var. “Efendim, biz, işte, inşaat sektörünün Türkiye'de bu sene bu kadar hareketleneceğini düşünemedik, 35-40 milyon ton yurt dışına sattık, Türkiye'ye de 35 milyon ton ayırdık. Dolayısıyla, bu kapasite, 3-5 milyon daha fazla talep geldi, ondan oldu.” E, “120 milyon ton kapasitem var.” diyorsun, artır onu 10 milyon ton daha.

Ayrıca dünyada hiçbir ülkede çimento bir ihraç ürünü değildir. Yani Türkiye'nin yurt dışına bu şartlarda sattığı toplam 35 milyon ton çimento 35 dolardan sattığın zaman 1 milyar dolar; bütün mevzu bu. Yani Sivas'taki çimento fabrikasından Mersin limanına çimentoyu taşımak zaten başlı başına bir nakliye. Ondan sonra onu gemiye koyup Nijerya'ya götürmek, o ayrı bir meseledir. Rekabet kurumunda Çimento Müstahsilleri Birliği ve diğer o çimento sektör temsilcileriyle toplantı yaptığımızda bir meslek büyüğümüz onlara şu soruyu sordu: "Siz yurt dışına düzenli olarak çimentoyu niye şu anki piyasalar açısından yüzde 10 ile 20 arasında ucuz satıyorsunuz?" Yani yurt dışına 35 dolara -temsili söylüyorum, geçmiş zaman- Türkiye'ye 40. "Efendim, ticari sır, söyleyemeyiz." E, sen bunu söyleyince ben ikna olmam. Çimentoyla ilgili söyleyeceğim bu.

Demirle ilgili... Türkiye'nin yine demir yıllık üretim kapasitesi 50 milyon ton. Türkiye'nin son on yıldır toplam ortalama üretim kapasitesi de 30-35 milyon ton. Türkiye'nin şu anda yurt dışına istatistiki olarak sattığı demir 15 milyon ton. Yani yaklaşık -çimentoda da öyledir- yarı yarıya ihraç ederiz, yarı yarıya satarız. Evet, demirde hurda maliyetleri artmıştır. Çimento böyle bir durum da söz konusu değildir, ayrıca onu da söyleyeyim. Demirde hurda maliyeti artmıştır. Demir üretiminin yüzde 90'ını hurdadan olduğu için hatta yüzde 95'ini söyleyeyim, yüzde 5'i cevherden olduğu için hurdadan dolayı yurt dışına bağılıyız ama yine öyle de olsa demir kıtlığı da vardır, orada da üretimi artırabilirsiniz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Demirin fiyatı dolar, dünyada dolar, Türkiye'de dolar.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Eyvallah ama serbest piyasa ekonomisi içerisinde bir cümle daha söyleyeyim, oradan da müsaadenizle çıkmak istiyorum.

Üç beş yıl önce Nihat Zeybekci Bakanımız...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Dolarda gümrük var. Dolardaki gümrüğü kaldırırsınlar.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Ha, şimdi onu diyecektim.

Şimdi, Bakan bizim misafirimizdi, dedik ki Efendim...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Buğdayda, arpada kaldırıyorsun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yüzde 20.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – O zaman yüzde 20'ydi, sıfırladı onu, ondan sonra demirciler isyan etti: "Efendim, işte, yurt dışında ucuz diye biz de ucuz mu satacağız? Batarız, bilmem ne yaparız." Yüzde 25 ithalat vergisi. Ondan sonra basına da çıkıp dediler ki. "Efendim, o zaman yurt dışında ucuzsa -sizin söylediğiniz gibi- gidin yurt dışından alın." Tamam, bugün yurt dışında pahalı. Bizden 20 dolar daha ucuz olan ülkeler var, çok önemli değil, 20 dolara takılmıyorum. Ama o zaman aşağı düştü, bu sefer de yandılar, gittiler yüzde 25 ithalat vergisi getirdiler, koruma vergisi. Dolayısıyla, Türkiye'de inşaat sektörünün temel malzemesi olan demir ve çimento böyle rekabet şartlarını ortadan kaldıracak tekelleri zihniyete çok bırakılmamalı. Çimento fabrikaları, toplam Türkiye'de 50 tane entegre var, 3 tanesinin 18 tane var yerli, 3 yabancı ülkenin de 21 tane var, bitti zaten, bitti. Bazı bölgelerde, Malatya gibi farklı illerde var. Orada zaten bir çimento fabrikası almış bütün beton santrallerini, geçmiş olsun, fiyatı 120'den çıkarmış 250'ye, istersen alma. İzmir'e de aynısını yapmış. Dolayısıyla, o bizim Komisyonun anlık belki çok konusu olmayabilir şu acıdan ama inşaat sektörü ve kentsel dönüşüm açısından devamı ve icrası açısından önemli. Yani, bugün böyle değil ama yarın da böyle yaparsan, öbür gün de öyle yaparsan, yapamam ben. Benim 3 bin liraya aldığım demiri 6 bin liraya bana satarsan, 100 liraya aldığım betonu 250'ye satarsan... Ondan sonra da efendim, demiri bolca kullan, statik yapıdan hiç vazgeçme... Eyvallah, öyle olması

lazım, ya öyle yapacaksın ya da yapmayacaksın. O zaman yapmamayı tercih eder. Yani, Türkiye’de şu anda, ben iyi niyetle söylüyorum, gerek Yapı Müteahhitleri Kanunu’nun bizim istediğimizden kastım, yanlış anlaşılma olmasın diye... Onlarca, yüzlerce raporumuz var “konfederasyon” diye girince 20 tane haberimizin 5 tanesi zaten iki de bir “Oda istiyoruz.” iki de bir “Müteahhitlerin meslek tanımı ve disiplinize edilmesini istiyoruz.” şeklinde çıkardı bundan birkaç sene önce. Dolayısıyla, biz kesinlikle bundan tarafız ama Türkiye’de 2019’un sonunda çıkan Yapı Müteahhitleri Kanunu’nun neticesinde -bir buçuk yıl- oldu 350 bin müteahhitten müteahhitlik belgesi alabilen 70 bin kişi. Bunun 30-40 bini de niteliksiz kişi yani “niteliksiz kişi” derken yanlış anlaşılmasın, hayatında hiç müteahhitlik yapmayan (H) grubu.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 5 milyon...

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Bravo.

Yani ister yap ister yapma, gittiğin zaman zaten (H) grubunu veriyor sana. Demek ki 250-300 binden en fazla 30 bin kişi alabildi. Bu konuda da dikkatinizi çekmek istiyorum. Ne ile ilgili? İşte, bu kalite standartlarını yükseltmeye yönelik olmayan, sermaye birikimini denetlemeyen, iş kapasitesini ölçülü bir şekilde artırmaya yönelik olmayan diğer gereksiz bürokrasiyi eleştirerek bunu söylüyorum. Onun için bizim kesinlikle en büyük sorun olarak gördüğümüz -beş dakikada bitiriyorum değerli Başkanım- bu sektör eğer ki kendi meslek disiplini çerçevesi içerisinde yasal zemine dayalı bir meslek örgütü olmadığı taktirde bu sorunlarla boğuşur ve boğulur. Çünkü genelde katıldığımız toplantılar şöyle oluyor, arz edeyim size: Büyük Türkiye İnşaat Sektörü Kurulu toplantısı yapıyoruz, ilgili bakanlıklar, öyle söyleyeyim. Gidiyoruz; 10 kişi, 11 kişi davetliyse 8’i İstanbul, bir ben, bir de Türkiye Müteahhitler Birliği oluyor veya olmuyor yani Türkiye İnşaat Sektör Kurulu dediğimiz hep 8 İstanbul, Türkiye 2. Yani Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Adana, ne varsa hep 2. Dolayısıyla en son Bakanlıkta katıldığımız toplantıda yine böyle bir şey oldu. Artık katıla katıla, görüş beyan ede ede yani yorulduk, baktık hiçbir şey olmuyor, İstanbul’daki veya oradakilerin dediği gibi oluyor, koyuverdik. Arkadaşlar da masada olduğu için rahat konuşuyorum, o temsilciler, Türkiye Müteahhitler Birliği vesaire falan filan. Dedim ki siz konunun detayını bilmiyor olsanız dersiniz ki “Bunlar diyor ki böyle olsun, hiç taviz verilmesin, şöyle olsun.” Adam haklı. Niye haklı? Çünkü adam bu işi yapmıyor zaten. Adam Türkiye’de küçük, orta veya büyük ölçekte -genel manada söylüyorum- üstyapı yapmıyor. Dolayısıyla, onun size genel yaklaşımı nedir? Efendim, kimse yapmasın, işte öyle olsun, böyle olsun, olsun. Ama Türkiye’de 300 bin müteahhit var, buna bağlı olarak 3 milyon kişi çalışıyor. Sokak aralarında kentsel dönüşüm yapılması gereken yerler var. Ee, sen bunları yapmıyorsun, sen işte büyük marka proje yapıyorsun, büyük marka proje, belli bir sermaye geliri olan kesime hitap ediyorsun, bunlar oluşmadan da bunları yapmıyorsun yani bu ekonomik değerlere varmadan da bunu yapmıyorsun. Devlete dönüp diyorsun ki “Dönüşüm mü istiyorsun? Ver bana şu kadar yapayım.” Ee, devletin de öyle bir kaynağı yok. Biz bu Türkiye’de kentsel dönüşümü kesin ve kesin olarak müteahhidin kendi finansman gücü, kısmi kamu desteği ama devletin para vermesini beklemiyoruz, devletin öyle bir parası yok, yetemez. Devlet, bir kısım muafiyetlerden seni faydalandırır yani vergi almaz, arsa almaz, destek verir, onu yapar. Üçüncüsü de afet riski kapsamında tehlike arz eden yapı sahiplerinin bu konudaki desteği, yaklaşımı. Sonuçta evi büyüyecek, modern yapı olacak vesaire, falan filan, bu olur. Dolayısıyla, Türkiye’de kentsel dönüşümü bu manada çok önemsiyoruz. Yüz yıllarca ayakta duracak olan yeni yapı stokumuzun da hayal ettiğimiz anlayışta oluşmasını istiyoruz. Yani bundan önce yapılan yapılar çürüktü, eskiydi, bir katlıydı, işte bir dönemlerde beş gecekundu... Ama bundan sonra yapılan yapılar -Allah ömür verirse- yüz yıl, iki yüz

yıl yıkılmayacak. Yani o yapılarla yaşlanacağız, belki torunlarımız da o yapıları görecek. Dolayısıyla, nasıl bir kent, nasıl bir medeniyet, nasıl bir yaşam kalitesi, nasıl bir refah seviyesi hayal ediyorsak o standartlarda olması lazım.

Dolayısıyla temsil yeteneğimizle ilgili bir cümle daha kurup bitiriyorum. Biz sadece Türkiye’de inşaat sektörü müteahhitleri olarak ticaret odalarında temsil ediliriz; ben de ticaret odasında meclis üyesiyim, Başkan Vekilimiz ticaret odasında Başkan Vekili. Dolayısıyla, o raporda var, ilk müteahhitlik kanunu 1970 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verildi. O raporu birkaç kez ben yeniden düzenledim, kırk yıl geçti dedim, kırk iki yıl dedim, en son bir raporu eklerken bir baktım, gene kırk iki, elliye çıkardım; 1970-2020. Orada aynen şu ifade geçiyor, o ifade de biraz orijinal ifade olduğu için hiç değiştirmiyorum o ifadeyi, geçmişte büyüklerimiz vermiş kanun teklifi olarak, sizin gibi kıymetli vekiller vermiş, diyor ki: “Türkiye’de müteahhitler ticaret odalarında temsil edildiği müddetçe oradaki diğer ticaret erbablarının meseleleri yanında onların meseleleri ikinci derece telakki edileceğinden dolayı, büyük bir sektör olmasından dolayı onların sorunları orada –özetle- tu kaka olur.” Şimdi, hakikaten ben iki yıldır ticaret odasına meclis üyesi olarak gittim, bir kere üç dakika konuştum. Niye? Züccaciye grubu da insan, o da benim kadar temsil ediliyor, o da çıkıp konuşuyor; onun da konuşma hakkı üç dakika, benim de konuşma hakkım üç dakika. Peki, normal mi? Temsil noktasında orada da bir adaletsizlik var. Türk Ticaret Kanunu bu işi şöyle tanımlıyor, diyor ki: “Sıfırdan bine kadar olan meslek grupları 1 meclis üyesiyle temsil edilir, binden sonra her bir gruba 1 meclis üyesi verilir.” Yani 100 kişinin, 1 meclis üyesi; 1.001 oldun, 2; 5 bine kadar 5 ama biz Ankara’da 30 biniz, 5’le sınırlıyız; İstanbul’da 40 biniz, yine 5’le sınırlıyız. Ankara Ticaret Odasının toplam üyesi 120 bin, biz 30 bin kişiyiz; toplam meclis üyesi 180 yani biz oradaki 120 bine bakarsan dörtte 1’iz, 40 meclis üyesi olmalıyız ama 5 kişiyiz. Dolayısıyla orada grup olarak da temsil söz hakkımız diğer gruplar gibi beş dakika. Dolayısıyla ne oluyor? Sorunlar birikiyor, birikiyor, birikiyor; kendi mesleğimizi disipline etmekten bu manada aciziz. Sektörün diğer paydaşlarıyla kamu menfaati oluşturma açısından temsil etme, rapor hazırlama, kamuyu bilgilendirme, meslek standartlarını yükseltme, yurt dışında sektörü taşıma konularında da yoksunuz.

Diğer taraftan, Türkiye’de olumlu olarak söyleyebileceğim şu: Dünyada müteahhitlik sektöründe 2’nci olduğumuz gibi inşaat malzeme kalite standartlarında da dünyada bazı önemli alanlarda 2’nci, 1’inci, 3’üncü ama ortalama 5’inciyiz; mühendislikte, mimarlıkta da yine bu aşamadayız. Dolayısıyla, şimdi, baktığımda, kardeşim, malzemem dünyada ortalama standartlara göre 5’in altında, güzel bir şey; müteahhitlikte iyiyim, mühendislikte iyiyim, mimarlıkta iyiyim, ustalıkta iyiyim ama iş yapmaya sıra gelince bu sefer bir anda ortalama 50’ye düşüyorum, ortalama yapım kalitesinde 30’a düşüyorum yani düşüyorum. Demek ki burada ciddi bir sistem sorunu olduğunu bu da ifade ediyor diyorum ve sabırla beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Tahir Tellioglu’na.

Şimdi İstanbul Milletvekilimiz Gökkan Zeybek konuşacak.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Çok kısa tutacağım.

Türkiye’de müteahhitlik sektörünün çok ciddi yapısal sorunları var. Zaten yaşadığımız sorunun temel nedeni de yapısal sorunların çözülmemiş olması. Türkiye’de müteahhitlerin üretimden elde ettikleri kârlar asla sektör içinde değerlendirilmiyor. Yani müteahhit olarak bildiğimiz kişiler, kurumlar elde ettikleri birikimlerini ne yapıyorlar? Ya otel yapıyorlar ya gidiyorlar, alışveriş merkezlerinde

mağaza ya da arazi satın alıyorlar ya da yurt dışına götürüyorlar. Türkiye’de bugün bu büyüklükte milyarlarca dolarlık üretim yapmış olan firmaların öz sermayelerine baktığımız zaman ortada bir şey yok, zaten olmuş olsaydı biz bunları çoktan çözmüş olurduk.

Denetimle ilgili şu noktaya geleceğiz arkadaşlar, bu konuda kaçış yok: Eczacılık fakültesini bitiren eczacı oluyor, hukuk fakültesini bitiren avukat oluyor, dış hekimliğini bitiren... Artık meslek mensubu olmayanların ya da şirketlerinde bu mesleğin eğitimini görmüş insanları ortaklık yapısı içinde yürütmeyenlerin ya da kadrolu, sigortalı, düzenli mimar, mühendis çalıştırmayan firmaların bu sektörden kesinlikle gitmesi gerekiyor, kesin olarak gitmesi gerekiyor. Yani şimdi bakın, yapı denetleme firmasının görevi, müteahhidin usta eliyle yaptığı, mühendis ya da mimar eliyle kontrol ettiği binanın uygunluğunu denetlemektir. Yapı denetleme firması asla bir binanın etriyesindeki tel sayısını sayamaz. Yani mantaliteyi mutlaka değiştirmek zorundayız. Yaşadığımız sorunlarla ilgili – tekrar söylüyorum- müteahhitlerin bu sektörden elde ettikleri birikimleriyle ve artı değerleriyle kendi firmalarının öz sermayesini güçlendirerek daha büyük yatırım yapacak bir hâle dönüştürme anlayışına geçmesi lazım. Bizdeki inşaat firmalarının hiçbirisi böyle değil. Yapar bir apartman, altındaki dükkânları kiraya verir. Onu satın onu sermayeye katmayı asla düşünmez yani yapısal sorunlardan bir tanesi bu.

İkincisi, müteahhitlerin, genel olarak kentin geleceğine ve o kentte yaşayan insanlara karşı diğer meslek erbabları kadar saygı duyması gerekiyor arkadaşlar. Niye? Bu yeşil alanları, bu tarım alanlarını, bu yerleri önce ucuza satın alıp sonra buralara plan tadilatı yaptırıp buradan yüksek rant elde etmenin bir suç olduğunu, kente karşı bir suç olduğunu, artık bundan asla... Yani İstanbul’da zaten böyle bir yer kalmadı ama Çorum’da da, Yozgat’ta da, Erzurum’da da bunun teklif edilmemesi anlayışının yerleşmesi gerekiyor. Biz imar planı olmayan yerlerle ilgili plan tadilatından elde edilen gelirin vergiye bağlanmasını getirdik ama plansız bölgelerle ilgili bu durum ortaya çıkmadı. Yani ilk kez plan yapılıyorsa o oradan kurtarıyor.

Bir başka önemli nokta şu: Biz ağırlıklı olarak İstanbul’la ilgili bakıyoruz. İstanbul’da düşük yoğunluklu kent yerleşimi kalmadı yani riskli bölgelerimizin tamamı, bizim “riskli” diye tarif ettiğimiz yapı stokunun bulunduğu bölgelerin tamamında şu anki yapı yoğunluğu ikinin üzerinde, üç, dört, beş... Böyle yerleri konuşuyoruz. Zaten Emlak Konut, KİPTAŞ, TOKİ ya da müteahhitler, zaten 1 emsalin altındaki yerlerin neredeyse tamamını yaptılar ve bitti oralar; hatta bunun dışında İstanbul’da önemli dere yatakları imara açıldı, derelerde milyarlık ciddi projeler yapıldı, oralar da bitti.

Şimdi, geldiğimiz noktada, müteahhitlik sektöründeki firmaların öz sermayelerindeki yetersizlik de ortadayken bu işin tek bir yöntemi kalıyor: Devlet bu dönüşecek binalarla ilgili finansmanı sağlayacak, bugün ciddi biçimiyle iş kaybı yaşayan sektör de bu binaları yıkıp yeniden yapacak. Belki hak ediş usulüyle, belki burada belediyelerin mutlaka süreç içinde denetimde dâhil olması lazım. Ben kişisel olarak kamu denetiminin özel firmalar eliyle yapılmasını ilke olarak doğru bulmuyorum. Tıpkı, bir Türk firması Libya’da inşaat yaparken, Irak’ta, Suudi Arabistan’da inşaat yaparken Polonyalı, Bulgar, Alman, Japon firması nasıl onu müşavir olarak denetliyorsa buradaki denetim firmalarımız da mal sahibi tarafından sistemin içine girmeli, müteahhit tarafından ücretleri ödenerek yani karşılıklı çıkar çatışmasının yaşanması gerekiyor. Çıkar birliği olan yerde istediğimiz denetimi de bulamayız. Bu konularla ilgili maliyetlerin artıyor olması, göreceli olarak başlangıçta artıyor gibi gözükse bile elde edilen sonuç itibarıyla oluşacak olan artı değeri de dikkate aldığımızda bu maliyetler, bir bina bittikten sonra o eve takılacak olan 20-30 bin liralık bir avizenin getirdiği ek yükü getirmez; bunu da söylemek istiyorum.

Başkanım, son olarak da şunu söyleyeyim: İstanbul'a yeni nüfus, yeni cazibe merkezleri getirmek; İstanbul'da arsa üzerinden ranta dönük hamleler bu kentin taşıyacağı bir şey olmaktan çıktı. Bakın, İstanbul'da şu anda barajlarda su seviyesi yüzde 21; 2021 yılı kurak geçecek. Çanakkale'de de böyle, İzmir'de de böyle, Adapazarı da kurak, Sapanca Gölü çekildi, Erzurum da kurak yani Türkiye küresel bir kuraklığa doğru giderken bizim yeni cazibe merkezlerimizi biraz da suyun, tatlı suyun ve içme suyunun bulunduğu alanlar üzerinde oluşturmamız gerekir. O noktayla ilgili kesin katılmıyorum. Yani Kanal İstanbul için 200 milyar kaynak aktaracak olan bir devletin, riskli yapılarını iyileştirmek için bunun yarısı kadar bir rakamı demek ki ayıracak bir gücü var demektir. O zaman biz tercihlerimizi kimden yana yapacağız? Yani Kanal İstanbul konumuzun içinde değil ama ya da başka imarsız alanların imara açılmasıyla elde edilen rant çok az bir insana yarayacaksa o zaman gelin 6,5 milyon konutun, İstanbul'da 1 milyon 100 bin konutun dönüşmesiyle ilgili kamu kaynaklarını ayıralım.

Ben bu konuda son olarak şunu söyleyeyim: Her yatırım lazımdır, her yatırımın yapılmasını desteklerim ama öncelikler sıralamamızı koymamız gerekir. Ben Plan ve Bütçe Komisyonunda söylemiştim, İkizdere'yi İspir'e bağlamak için 2017 yılında 2 milyar liraya Ovit Tüneli'ni yaparsınız, lazım mıdır? Lazımdır ama 2 milyar liraya biz belki İstanbul'da günde 400 bin kişinin ya da İzmir'de 300 bin kişinin seyahat ettiği bir metro hattını daha erken yapabiliriz. Diğer tarafta, saatte 4 tane kamyonun geçtiği bir hattı daha mı... Önceliklerimiz açısından ben Türkiye'nin birinci önceliğinin riskli yapıların yıkılması, dönüştürülmesi ve insan kaybının azaltılması olduğunu düşünüyorum. Yarına çıktığımızda biz depreme bir gün daha yaklaşmış olacağız. O nedenle de bir müteahhit olarak bunları söylüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz Değerli Vekilimize.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, ben müsaadenizle, şöyle çok uzun olmadan... Çünkü çoğu benim alanıma girmiyor yani devletin kendi siyasi tasarrufuyla ilgili. Ama yapı denetimle ilgili yapı sahibinin burada işveren olması gerektiğini söylüyorsunuz, zaten kanun o. Müteahhit orada yapı sahiplerinin yani maliyet yükünü müteahhide yıktığı için.. Yoksa resmîyetle yapı denetim, müteahhidin iş verdiği adam değil yapı sahibi adına o denetimi yapar ama yapı sahibi o sorumluluktan kaçtığı için müteahhidin arasında kalır.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, o hususa zaten Nazım Beyler de değindiler.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Bir vatandaş olarak Kanal İstanbul Projesi'nin siyasi bir polemik konusu olduğunu biliyorum, ben asla bu amaçla söylemedim. Finansmanı açısından da onu zaten bir örnek olarak söylemedim. Sadece sizin de işaret ettiğiniz İstanbul'un kendi mevcut hâlihazırdaki yapı stokunun ortalama 2 emsal üzerine olduğunu beyan ettiğiniz, doğrudur. İstanbul'dan da zorla kimseyi atamayacağımıza göre orada da yaşayan insanların mevcut yapılarını yıkıp yapacaksa aynı yerde kurtarmıyor, ona işaretlen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İstanbul göç veren bir şehir.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, dışarıya göç veren ama o yılları bulur yani o teknik bir konu, uzun bir konu. Ben onu sadece iyi niyetle söyledim. Sadece dışarıda bir destek.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Yeni bir cazibe bölgesi olması hasebiyle olabilir dediniz.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Müteahhitlerin kârlılığına sıra gelince... Şimdi, Değerli Vekilim, siz bu işi yaptığınıza göre biliyorsunuz. İyi niyetle ve samimiyetle söylüyorum, bakarsınız, görürsünüz, zaten duruşumuzdan güya

işte temsil... Biz Türkiye’de temsil ettiğimiz grubun yüzde 99,9’u olarak o tanımlamaya girmiyoruz. Yani siyasetle veya sistemde o manada 3 bin konut, 5 bin konut alan yapı müteahhitleri değiliz, biz daha çok Anadolu’da Van’dan Edirne’ye kadar 10 konut ile ortalama bin konut arasında yapı yapan insanlarız. Bu işleri bizim üyeler fazla bilmez. Onlar daha çok hiç inşaat yapmamış, siyasetüstü konularla ilgili bu işlere girenler olur. O emsal yoğunluğu, işte tarım arazilerinin imara açılması, o da bizim konumuz değil. O işleri, biliyorsunuz, usul olarak belediyeler verir. Türkiye’de burada bulunan bütün siyasi partilerin belediyeleri yönetiyor. Dolayısıyla onu belediyelere söylemek lazım. “Tarım arazisini niye imara açıyorsun, filan müteahhidi zenginleştiriyorsun?” sorusunu yasal olarak ilk önce sizin belediyelere sormanız lazım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar...

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Tabii, ben de uzun tutmayacağım ama Tahir Bey’i de eskiden beri tanırım. Tahir Bey’in temsil ettiği alan... Türkiye Müteahhitler Birliğini dinlerken bir şey söylediler, dediler ki: “Biz Türkiye’deki iç piyasanın yüzde 70’ini, yurt dışının da yüzde 90’ını yapıyoruz.” Geri kalan paylaşım oluyor ya -onun şimdi şiirini Lütfi Bey’de söyler ama sonra söylesin- yani 120 bin kişi payın yüzde 30’unu paylaşıyor, 120 kişi de yüzde 70’ini paylaşıyor. Sen para kazanmayı bırak, bu adamlar zor geçiniyor, zor.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Vekilim de bilir onu da sektör olarak söyledi, ben öyle düşünüyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Burada parayı artıracak, sermayeyi yurt dışına... Sen 5 müteahhitte bunları karıştırıyorsun, bunlar gariban takımı, anca geçiniyorlar. Yani dolayısıyla bir defa bu arkadaşlarımızın yaşaması lazım. Nasıl süpermarketler ile bakkalların mücadelesine bugün herkes karşı, diyorsunuz ya: “Bakkallar yaşasın.”

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Süpermarket kalmadı ya.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Dolayısıyla, şimdi bu 120 bin kişiyi -bahsettiği gibi- 10 daireden 100 daireye kadar yapan arkadaşlarımızı temsil ediyor. Maalesef oluşturulan yasayla da bunların alanı daraltılıyor. Şimdi, vasıflı insanların bu işi yapması başka bir şey... Vasıflı insanlar yapsın, nitelikli insanlar yapsın. Zaten ticaret odalarındaki temsilcilerinin sayısı ortada ama 120 müteahhidin şekli, şemai de ortada.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Özür dilerim Vekilim.

Sayın Vekilim şunu da bilir: Son on yıldır Türkiye’de markalı konut proje yapanların on yıl önceki geçmişlerinin yüzde 70’i yok müteahhit olarak.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, bunların gerekçeleri belli, devletin imkânları... Yani bak, konuşturma Başkan, biz şimdi işi bitirmeye çalışıyoruz. Yani markalı konutların... Daha çok devletin arsaları üzerinde yapılan konutlardan bahsediyorsunuz. O imkânları belki size de sağlasalar siz de yaparsınız. O yüzden onun üzerine girmiyorum. Ama özetle şu: Bu küçük işletmelerin, küçük yatırımcıların yaşaması lazım yani asıl istihdamı bu ekip sağlıyor.

Başkanım, ne kadar istihdam sağlıyorsunuz?

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – 3 milyon civarında.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Onların da verdiği rakam 700 bindi. Bakın, 700 bin istihdamla elde ettikleri pay ortada, 3 milyon istihdamla elde ettikleri pay ortada. Dolayısıyla, meslek odaları konusunda katkı sağlamamız lazım.

İkincisi de tabii, buna muhakkak bir nitelik kazandırmalıyız ama onları yok edecek faaliyetlerden de uzak durmamız lazım. Zaten her yıl da -tahmin ediyorum- binlercesi de batıyordur. Bu demir, beton fiyatları yükselince daireleri de zaten sattıysa yüzde 80'i batacaktır, hiç şüphe yok.

Dolayısıyla, Başkanım, sunumunuzdan dolayı... Kitabın ortasından konuştu, hiç literatüre bağlı kalmadan kendi şivesiyle konuştu yani sokaktan geliyor; sokağın dili, müteahhitlerin dili bu.

Allah yardımcınız olsun. Başarılar diliyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kanal İstanbul dışında ben de katılıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kanal İstanbul'da şunu demek istedi: Yani bir yeri yaparken cazibe merkezini oluşturur ki insanlar oraya gidebilsin.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Diğer vekillerimiz de soru soracaklar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yanlış örnek, örnek olmaz diye düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker...

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Başkanım, ben de teşekkür ediyorum.

Dün başladınız, bugün bitirdiniz konuşmanızı. İki günden beri devam ediyorsunuz.

Bu yapı denetim firmaları ve şantiye şefleriyle ilgili konuşmanızda bir ifade kullandınız. Sanki şantiye şefleri sizin başınıza kontrolör olarak atanıyor gibi bir ifade kullandınız, yanlış anlamadımsa.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Doğru.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Benim bildiğim kadarıyla şantiye şefini siz, kendiniz belirliyorsunuz. Müteahhide ait değil mi şantiye şefliği?

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Yasanın mecburiyetinden...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama sonuçta işlerini kontrol ediyor yani müteahhitlerin hepsi inşaat mühendisi değil ki. İnşaat mühendisi olmayan müteahhitler de var. Dolayısıyla, inşaatın teknik olarak kontrolünü yapacak bir mühendise ihtiyaç var; bu da şantiye şefi olarak değerlendiriliyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Efendim, şimdi, Bedri Bey'in de ifade ettiği gibi, bizim sektör mensupları genelde işte 100 konut ile 1000 konuta kadar iş yapan arkadaşlar. Dolayısıyla, özel sektörde evrak üzerinde eleman istihdamı diye bir anlayış yoktur. Daha çok nitelikli elemanı işine yarayacağı şekilde kullanır yani 50 konutun altındaki küçük yapı yapanlar, bazen bekçiyi istihdam etmekte bile zorlanır. Dolayısıyla orada kendisi alaylı olduğu için iyi yetişmiş bir mühendise 5-10 bin lira maaş verecek gücü yoktur. Bu, yüzde 90

imzacı karşılığında halledilir. Yapı denetimde aynı demeyelim, yapı denetmciler sahada oluyor, o kadar haklarını yememek lazım yani görüyorsun, geliyor, gidiyor. Yüzde 100 o manada denetimde eksiklik olsa bile...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yapı denetmciler zaten denetlediği için mühendisler...

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Evet yani o öyle.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin Hanım...

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ediyorum gecenin bu saatindeki sunumunuz için öncelikle.

Ben tek soru yöneltmek istiyorum. 2020 yılında meydana gelen depremlerde 80 bine yakın bağımsız bina hasar gördü. Her depremde yüzlerce binlerce bina hasara uğruyor, can kayıpları oluyor ama bir tek sorumlunun bulunmaması yani bu sorumsuzluk hâli ve ceza almama hâlinin deprem zararlarının azaltılmasına bir etkisi var mı, bunu sormak istiyorum. Bir de sizin konfederasyon olarak bu konuda bir araştırmanız var mı? Hani, hangi müteahhittiniz yapıyor, buna ilişkin bir yaptırımınız olabiliyor mu ya da uyarınız oluyor mu, bunu sormak istedim.

Teşekkür ederim.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Ben teşekkür ederim efendim.

Şimdi, şöyle: İzmir ve Elâzığ depreminden örnek verdik ve dedik ki işte burada çöken hasarlı yapılar genelde 2000 yılı öncesi yapılar. Dolayısıyla bunlar tam bir müteahhitlik meslek tanımı içerisine girmiyor. Hatta hani zaman gecenin bu saatinde çok ilerlemesin diye çok değişik detaylı konulara girmedim. Orada en fazla can kaybımız -hem Elâzığ'da hem İzmir depreminde- olan 2 yapı sitesi, kooperatif, kooperatif olarak yapılmış.

Dolayısıyla yeni kanunda öyle bir derdimiz de var yani şöyle bir derdimiz var -o da bizim şiddetle eleştirdiğimiz bir konu- diyoruz ki... Ya, sen 100 konutu yapmış adama yani 20 bin metre yapmış adama diyorsun ki “20 bin de yapamazsın, 0,70’ini yapacaksın.” Ama o kanunda binlerce yapıyı yapabilecek bir kooperatif muaf. Yani dolayısıyla kooperatif mantığının da sosyal entegrasyon açısından bir önemi olduğunu kabul edelim ama yapım aşamasıyla ilgili ayrıştırılması lazım. Yani ucuz konut, sosyal konut, işte muafiyetli konut elde etmek için güzel bir organizasyondur ama işin yüklenimine sıra gelince doğru değil, onun bir müteahhit eliyle olması lazım. Hatta maddesinde diyor ki: “Yönetimin içinde bir müteahhit varsa o da yapamaz.” Yani o da ayrı bir şey. Yani varsa o zaman bilen adam konumuna geçer. E, daha iyi. “Yok, o da yapamaz.” diyor. O zaman müteahhit tanımı girer.

Dolayısıyla bizim konfederasyon olarak altyapımız bu bahsettiğiniz anlamda çok yeterli değil, biz ancak edindiğimiz şey zenginlik diyelim, üstümüze yük almak. Nasıl? Edirne’den Van’a kadar, Adana’sına kadar -Adana Vekili olduğunuzu biliyorum- derneklerimiz bize sadece şikâyet anlatır. Biz de o şikâyetleri işte ilgili bakanlıkla -genel merkezî hükûmetle ilgili olanları söyleyeyim- çözmeye çalışırız.

Dolayısıyla depremleri de inceleriz, daha çok işte çöken yapılar hangi sebeplerden dolayı çökmüştür? İşte zeminse o konuyu anlamayız ama statik yapıyla ilgiliyse onların üzerinde dururuz. Ama işte otuz kırk yıl önce yapmış, kimi ölmüş kimi kalmış, devlet de takdir edersiniz ki daha çok şifahi bilgi üzerinden değil, tanım faili üzerinden de değil, evraka bakar, kimin imzası varsa onu alır içeri.

Yani işte o şantiye şeflerinin çoğu onun için gümbürtüye gidiyor, bir imza atıyor, nereye attığından belki haberi de yok, ondan sonra da Allah muhafaza orada yapı çökünce hadi bakalım içeri, müteahhidi de varsa -işte kooperatif veya kimse- o da içeri. Dolayısıyla biz daha çok geçmişte yapılan yapı stokunun işte ne şekilde yapıldığının üzerinde durmaktan ziyade bundan sonra bu çürük yapı stokunun ciddi depremlerde başımıza büyük bir risk taşıyacağını hep biliyoruz.

İstanbul, hepimizin İstanbul'u. Türkiye'nin neresinde olursak olalım belki en çok akraba topluluğumuz İstanbul'da. Dolayısıyla ülkenin millî güvenliğini o manada tehdit edebilecek de bir kent. Kesinlikle hızlı dönüşmesi, çok dönüşmesi... Hakeza İzmir öyle, işte Adana kısmen öyle, uzun zamandır gelip gidiyorum, oranın da ciddi kentsel dönüşüm sorunları var. Daha çok biz ona odaklanmaya çalışıyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, kesinlikle.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

İstanbul Milletvekilimiz Mustafa Demir...

Buyurun Sayın Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Başkanım, teşekkür ederim.

Sunum için de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, odanız yok.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Hiçbir şeyimiz yok.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Ben şimdi oda isimlerini sayıyorum, biraz magazin olsun: Bakkallar Odası, Kiraathaneçiler Odası, Düğün Salonu İşletmecileri Odası, Fırıncılar Odası, Leblebiciler Odası, Lokantacılar Odası, Tatlıcılar, Pastacılar ve Şekerciler Odası, Hallaç Esnaf Odası, Şoförler Odası, Berberler Odası, Soğuk Demirciler ve Kaynakçılar Odası, Taksiciler Odası ve Yorgancılar Odası.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞAHİN – At Arabacılar Odası da var Sayın Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – At Arabacılar Odası da var, evet.

Tabii, şimdi, deprem son derece önemli. Bizim bileşenlerimiz işte kanun yapıcılar, sizin de söylediğiniz gibi denetleyiciler ve uygulayıcılar diye yaparsak eğer... Temelde bu riskli yapıları sadece kamunun eliyle yapmak mümkün değil yani ne TOKİ yapabilir ne KİPTAŞ yapabilir, yaparsa da yıllar sürer bu, mümkün değil. Sabahleyin Müteahhitler Birliğiyle de konuşurken şu öneride bulunmuştum ben: Bunu ancak yapsatıcılarla, mahalle müteahhidiyle, -işte onlarla mülk sahipleri Bire bir iyi temas kurabilenlerle şüphesiz yerel yönetimler, belediyeler aracı olur ama- ancak bunlarla gerçekleştirebiliriz ve dolayısıyla da bunların önünün açılması gerekir. Şimdi, müteahhitler sınıflandırılmasında söylediğiniz gibi 200 binden ancak 30 bine kadar düşüyor.

Sayın Başkanım, biz ne yaparsak, hangi kanunu çıkarırsak çıkaralım -benim kişisel düşüncem- alanda bunu gerçekleştirebilecek, büyük beklentileri olmayan tıpkı bizim o mahalle...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Arkadaşlar işte...

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – ...müteahhitleri dediğimiz arkadaşlarla bunu biz gerçekleştirebiliriz. İmkânları kısıtlıdır, doğru ama zaten biz gerçek anlamda deprem dönüşümünün gerçekleştirilmesi için parsel bazlarına belki daha çok eğileceğiz. Ada bazında veya daha büyük

alanlarda bunu yapmanın kısa vadede çok mümkün olmadığını düşünüyorum, hele İstanbul şartlarında asla mümkün değil. Bu bize çok zaman kaybettirir ve depremin ne zaman geleceğini bilmediğimiz için bize pahalıya mal olabilir, hem ekonomik olarak hem can kaybı olarak hem genel olarak Türkiye'nin geleceği açısından da pahalıya mal olabilir. Ben muhatabımızın sizin başında olduğunuz arkadaşlar olduğunu düşünüyorum, şahsi düşüncem.

Ayrıca teşekkür ediyorum, sağ olun.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Başkan, ben kısa söyleyeyim.

Teşekkür ederim şu bilginizden dolayı, bildiğimiz konu ama en azından Komisyon üyelerimize, sizin ağzınızla duyulması bizim için ayrıca bir değer.

Şimdi, küçük esnaf odalarının olmasına karşı değiliz ama şunu anlayamadık, siz daha iyi anlarsınız ben de söyleyince. Bu kadar büyük meslek grubunun oda olmaması belli lobiler tarafından, işte, bugün de dinlediğiniz lobiler tarafından istenmiyor. Yani Sektörün hâkim gücü biziz, dolayısıyla biz sizinle eşit oy mu kullanacağız? E, kullanamayız, işte geçmişten gelen bir statükumuz var. Bunu üst perdeden satmamız için böyle bir yapıyı doğru bulmuyoruz.” anlayışı yılladır sektörü bu işin içinden çıkılmaz hâle getirdi. Dolayısıyla biz Türk Ticaret Kanunu’nda da aslında “sorumsuz birisi” olarak tarif ediliyoruz çünkü Türk Ticaret Kanunu diyor ki: “Sen bir ticari müteşebbissin.” bu kadar yani senin bir sorumluluğun yok diyor, bir meslek adamı olarak seni tanımlamıyor. Hâlbuki, ben bugün gürül gürül mesleğimizle ilgili yaptığımız AR-GE çalışmalarını, kendi meslek içi eğitimimizi, bir müteahhidin... Mesela biz o kanunda onu da teklif etmiştik, dedik ki: “Bir müteahhide sertifika programı şartı koyalım yani müteahhit attığı betonun ne anlama geldiğini, üçüncü şahıslara karşı yaptığı imalatlardan dolayı kaç yıl sorumlu olduğunu, basit bir iş güvenliğinden dolayı, bir insanın hayatına mal olacak üç kuruşluk tedbirleri almadığından dolayı hem vicdani hem imani hem ahlaki olarak hem de yasal olarak hangi sorumluluklarla karşılaşacağını şöyle bir çerçeve olarak bilsin.” Şimdi, orta sektördeki mensuplarımızın yüzde 70’ine bunu sor, emin ol yüzde 70’i bilmez. Ya, arkadaş, 5 bin metrekaresel bir şantiyede 10 bin liralık alacağın iş güvenliği tedbiri orada bir insanın hayatını kurtaracak yani bunun ekonomik maliyeti sıfır. 3 milyonluk yatırım yapıyorsun, 10 bin liradan ne olur? Ama orada bir kültür eksikliği var, bir bilinç eksikliği var. Biz bununla ilgili çok debelendik.

Şimdi, o iş güvenliği konusuna çok girmek istemiyorum, o da aynı. Bizim bir denetim mühendisi arkadaşımızı İstanbul’da düştü, öldü. Bu tür olaylar en çok asansör boşluğu bilmem ne... Yani o boşluğa 2 tane 3’er metrekaresel file koysan -belki 300 lira etmez- o orada düşüp ölmezdi. Dolayısıyla dış iskelelerle ilgili vesaire falan... Şimdi, biz bunları yapmak istiyoruz, çalışmak istiyoruz ama biz bir şeyden bir şeye yetişemiyoruz. Türkiye’de son on yılda 30 kez İmar Kanunu değişti, 5 kez Yapı Denetimi Hakkında Kanun değişti, 3 kez ruhsatlar durdu yani biz onlarla cebelleşirken 7’nci kez Otopark Yönetmeliği ertelendi.

Siz kıymetli Gazi Meclisin vekillerine buradan sesleniyorum: Yani bu bizi de tıkatıyor yani hareket edemiyoruz. Şimdi, 31 Aralık’a geliyor, ertelenecek mi, ertelenmeyecek mi?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Martta da ertelenecek.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU
– Yani üç ay olması ayrı bir sıkıntı, en az altı ay olmalıydı, olmadı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Son olarak da yine Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı’ya söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, sataşma da var, o yüzden beş dakika sataşmadan dolayı...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Süre uygulaması yapmadık bugüne kadar ama.

Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, ben de Sayın Başkanımıza ve Başkan Yardımcımıza teşekkür ediyorum.

Aslında burada bizim dinlememiz gereken ana sektör, işte bugün gecenin bu saatinde dinlediğimiz, Sayın Başkanımızın da Başkanlığını yaptığı yaklaşık 100 binin üzerinde üyesi olan bu Konfederasyon. Sabahleyin de Müteahhitler Birliği vardı, ilk toplantımızı onlarla yaptık. Ancak onların kapsama alanı buradaki herkes de takdir eder ki daha çok yurt dışındaki önemli projeler. O projelerin içerisindeki konut miktarı bence çok azdır diye düşünüyorum. Daha çok ulaştırmaya yönelik, sanayiye yönelik, su alma yapılarına yönelik tesisler yapıyorlar.

Şimdi, Sayın Bakanımızın beş yılda 1,5 milyon hedefine yani yıllık 300 bin konut yenileme hedefine biz yürüyeceksek eğer sizlerle birlikte yürüyeceğiz. Yani Mustafa Başkanımın biraz önce ifade ettiği gibi, bizim mahalle müteahhidi dedikimiz...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Herkesi tanıyor.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Aynen.

Sizin sektörünüzle, biz bugüne kadar yaklaşık 1 milyonluk kentsel dönüşümün çok büyük bir kısmını sizler aracılığıyla yaptık biz. Yani sabahki ilk sunumu yapan arkadaşlara aslında bunu ben soracaktım fakat fırsat olmadı. Yani onların Türkiye’de kentsel dönüşümdeki katkıları herhâlde hiç denecek kadardır, sizler bu süreçte aslında ana yüklenici konumundasınız. Bu, Türkiye’nin, niteliksiz bina diyelim veya depreme dayanıksız bina stokunu sahada yenileyen müteahhitler sizlersiniz. Dolayısıyla burada sizlerin sahada ellerini daha da rahatlatabilmek adına, sizlerin daha rahat iş yapabilmesi adına biz Komisyon olarak sizden daha fazla istifade edeceğimizi düşünüyorum ki bu rakamlar ancak sizlerin aracılığıyla yapılabilir. Bakanımız 300 bin konutun ancak yüzde 10’unun devlet marifetiyle yapılabileceğini ki bu da 20-30 bin bir rakama tekabül ediyor, geri kalan 250 binin üzerindeki konutun yenilenmesi ise işte size bağlı şirketler aracılığıyla ancak mümkün olacaktır. Bundan dolayı, buradaki yapmış olduğunuz sunum tam Anadolu müteahhitlerini yansıtan bir sunum. Problemleri bire bir sahada yaşayan biri olarak burada bizlere aktardınız. İnşallah bu konuyla ilgili Komisyon sonuç raporu yayınlanacağı zaman da sizden istifade ederiz. Çünkü -dediğim gibi- bu yük sizlerin omzunda gidecek gibi görünüyor önümüzdeki süreçte.

Ben tekrardan katkılarınızdan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Tabii, bugün bu kadar geç saatlere kadar en son sunumu gerçekleştirdiniz. Böylesine de önemli bir alanda önemli deneyimleri bizle paylaştınız. Konuşmanızın başında da ifade etmiştiniz, böyle kırsaldan kente göçün başladığı 1960’lardan beri ortaya konmuş Türkiye’nin yaşadığı bütün meselelerin âdetâ bugün bir mirası var karşımızda. Biraz önce bahsettiğiniz o bütün İmar Kanunu’ndaki değişiklikler, Yapı Denetim Kanunu’ndaki değişiklikler, hepsi bu mirasın, bu iş yapma biçiminin âdetâ kültür hâline gelmiş bu hâlihazırdaki durumun daha iyi nasıl yönetilebilir, nasıl çözülebilir gayretlerinden başka bir şey değil. Sonuçta her dönem, her kesimin ihtiyacı için, piyasada yaşanan bütün sorunların çözümü için birçok milletvekili kafa yormuştur, efendim, yasa çıkarmıştır. Uygulaması farklı olmuştur, istenildiği sonucu vermemiştir, tekrar çalışılmıştır, tekrar çalışılmıştır. Hepimiz Türkiye’miz için gayret ediyoruz, emek veriyoruz. Türkiye’nin lokomotifini inşaat sektörüdür. İnşaat müteahhitlerimizin hepsi hem istihdamın hem kalifiye olmayan iş gücünün sağlanması noktasında yüzlerce, belki binlerce sektöre

destek veren, onların önünü açan çok önemli bir sektördür. O yüzden bu kadar büyümüştür, o yüzden bu kadar alanı geniş kalmıştır. Zaman zaman denetlenememiştir vesaire. Tabii, bu belki elli altmış yıllık bir hikâyenin bugün bize bıraktığı bir mirastır. Bugün bu kadar büyük bir yapıyı öyle hemen yapılabilecek birkaç düzenlemeyle dönüştürmek, böylesine kültür hâline gelmiş bir meseleyi çözmek o kadar kolay değildir. Tabii, önceliğimiz bizim depreme yönelik zararları azaltmak, deprem güvenli bir yapı stokuna en kısa zamanda ulaşabilmek, dönüştürebilmek.

Verdiğiniz bütün bu katkı için size hassaten teşekkür ederiz; emeğinize, yüreğinize sağlık.

Bizim isteğimiz, hem bu noktada lokomotifimiz olan bütün inşaat müteahhitlerimizin daha yetkin, daha sorumlu, daha önünü görebilir şekilde, daha hakkaniyetli bir şekilde bu tecrübeyi inşallah imalata, inşaata, deprem güvenli konut üretimine yansıtabilmeleridir. Biz, bunun için, sizden aldığımız bu güzel bilgilerle de inşallah sonuç raporumuza da önemli çözüm önerileri yansıtacağız.

Teşekkür ediyoruz, şahsınızda bütün inşaat müteahhitlerimizi tebrik ediyoruz. Cenab-ı Allah hayırlı işler, bereketli kazançlar versin, kazasız belasız günler diliyoruz. Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Komisyonumuz adına da bu güzel sunum için teşekkür ediyoruz.

İNŞAAT MÜTEAHHİTLERİ KONFEDERASYONU GENEL BAŞKANI TAHİR TELLİOĞLU – Ben de, Sayın Başkanım, Komisyonunuza gerçekten müteşekkirim. Gerçekten çok demokratik, çok zengin, çok siyasetüstü bir komisyon olduğunu önden söylediler ama şahsım olarak da öyle müşahede ettim. Sizin burada önemli katkılarınız olacağını düşünüyorum. Dolayısıyla, bu, gerçekten memleketin, bizimle ilgili bir gelecek meselesi. Onun için ben de size teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz, çok sağ olun.

Arkadaşlar, toplantımız sona ermiştir, hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 00.57

